De nood der Bariseele's

Maurits Sabbe

bron
Maurits Sabbe, *De nood der Bariseele's*. C.A.J. van Dishoeck, Bussum 1912

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/sabb002nood01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

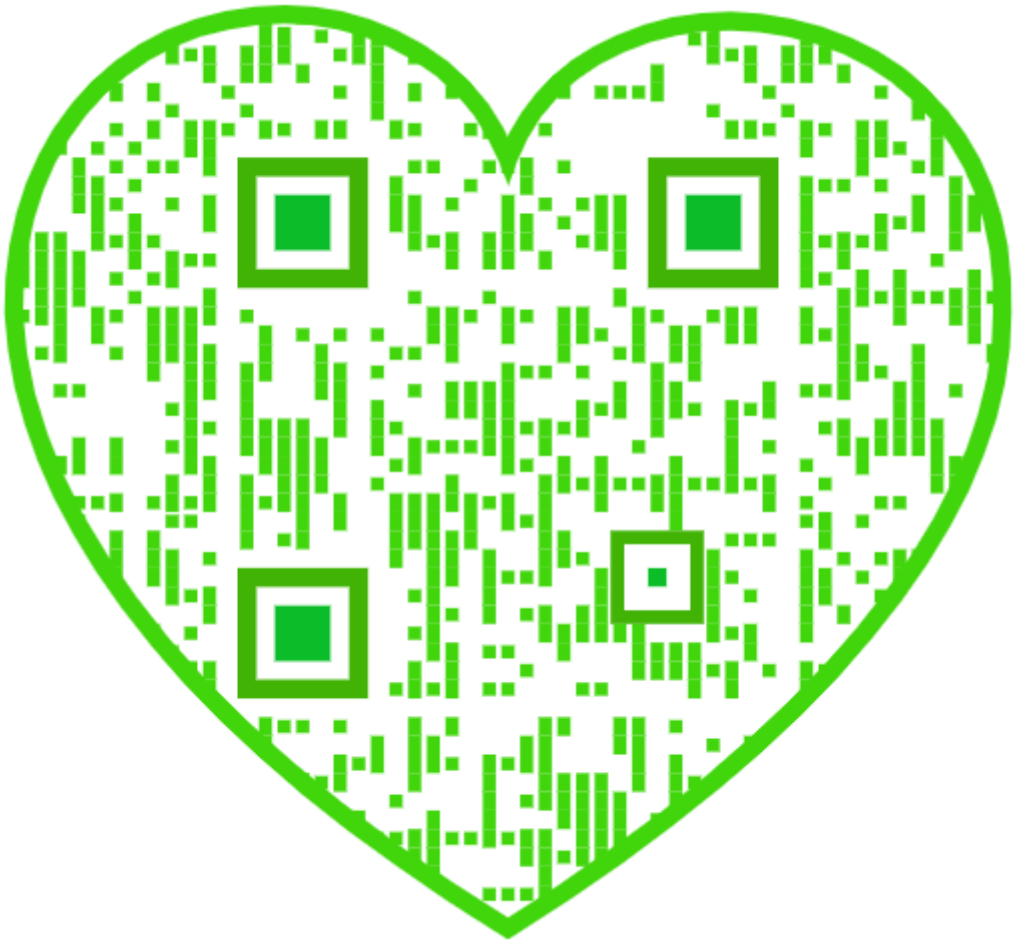

[Eerste deel]

AAN MIJNE VROUW.

I.
Moeders uitvaart.

In den geluidloozen nacht hoorde Marie duidelijk, bij ingehouden adem en voelbaren hartslag, drie beenderig-korte tikjes op haar bedsponde.

Ditmaal deed haar de koorts niet ijlen.

Met open oog, elke aanvechting van den slaap afwerend, had ze de helft van den nacht gewaakt en geluisterd om het wonderbare teeken te vernemen.

Nu wist ze, dat voor haar de laatste ure in aantocht was, dat de afstand tusschen haar en den dood nu kort was. Zoo werden verscheidene stil peinzende menschen uit hare familie vermaand dat hun einde nakende was, en nu die gunst ook haar was bewezen, kwam een berustigend troostgevoel over haar neder.

Sedert den aanvang harer langdurige ziekte had ze zich nog nooit zoo licht van gemoed, zoo bevrijd van alle pijnen gevoeld als nu. De jagende vlammen der koorts, die haar elken nacht den geest verbijsterden, schenen gevallen; rustig blikte zij voor zich uit, in deze uiterste stonde kalm nadenkend over haar eindigend leven.

Fons, haar man, die, vermoeid van verscheidene nachtwaken, aangekleed op zijn bed in de aangrenzende kamer was gaan rusten, en Barbel, de oude buurvrouw, die bij de zieke waakte, hoorden haar noch verroeren, noch kreunen gedurende een heel lange pooze.

Het nachtpitje op zijn drijfdopje lichtte weifelend op en neer als een zieltje in nood en legde samen met de bescheiden klaarte, die van de maanhelle sneeuwlaag op straat naar binnen gleed, een stemmig geglim op de gladde meubels en de glasklokken boven een paar heiligenbeelden, de hooge hoeken der kamer vol geheimzinnigheid en donkerte latend.

Zoo karig en zwak was ook de klaarte geweest, die in Marie's leven had geschenen. Veel donkers van kommer en zorg en hard werken had ze gekend en het licht der vreugden, dat daar al eens doorheen geslopen kwam, was nooit meer dan een flauwe glimp geweest.

In het ouderlijke huis had zij als oudste der talrijke kinderen hare ziekelijke moeder al heel vroeg moeten helpen in het kommervolle werk eener zware huishouding met beperkte middelen. Toen ze nog maar pas een ontluikend meisje was, droeg ze al op het ernstige aangezicht de ouwelijke voor van bezorgd nadenken. Toen moeder niet meer werken kon, was heel de last op haar gekomen. Als huishoudster voor vader en de jongere kinderen, als verpleegster der lijdende moeder had ze zich toen opgeofferd. En nadat moeder voor

goed hare oogen had gesloten, bleven de last en de kommer op Marie voortdrukken. Flavie, hare zuster, was veel jonger dan zij en bitter weinig hulp kon van haar komen. Toen legde zij een goedheid en lijdzaamheid, een werkkracht en bezorgdheid aan den dag, die de groote zuster en dochter als het ware tot een nieuwe moeder maakten.

Dit liefdewerk was de eerste stille klaarte geweest in haar leven. Toen zij aldus, ten koste harer jeugd, de kleinen had helpen grootbrengen, stierf vader. Haar broeders gingen al spoedig elk een eigen huisgezin stichten en zoo bleef ze alleen met Flavie.

Een scherp verschil van karakter groef tusschen de twee zusters een breede kloof: Flavie was zoo grillig, zoo zelfzuchtig en kregel als Marie verduldig en goed was. Dit samenleven was voor Marie een bittere tijd.

Toen was Fons Bariseele haar tot vrouw komen vragen. Zij was toen veertig jaar en hij wat ouder.

Hun huwelijk werd niet gesloten in de hartstochtelijkheid der jeugdliefde, doch enkel in het gevoel van wederkeerige, stille genegenheid en wederzijdsche waardeering van de hulp, die zij elkander verleenen konden. Hun liefde was als een getemperde herfstzonnestraal.

Bariseele was een woordgierige, in zich zelf gekeerde man van koelen omgang, soms kribbig van humeur, opschietend bij de minste onaan-

genaamheid op zijn werk of thuis. Meermalen had Marie zich afgevraagd of zij op Fons' innerlijk leven wel eenigen invloed oefende en slechts heel laat kreeg zij de overtuiging, dat zulks wel het geval was. Zij wist niet of hij haar zuinige berekeningen om met zijn sjofele loon rond te komen op prijs stelde en of hij de zorgen, aan hun beide kinderen gewijd, waardeerde; alleenlijk had ze meenen te merken, dat een zacht woord van haar hem bij kregelige buien kon stillen en rustig maken. Hij scheen ook van haar gezelschap te houden, ofschoon hij het haar nooit met woorden duidelijk maakte. Zoo dacht ze ten slotte, dat den zwijgzamen man enkel de uiterlijke teekens van genegenheid voor haar ontbraken, en met dezen zwakken troost stelde zij zich tevreden. De zorgen, waarmede hij haar gedurende hare ziekte omringde, hadden dit gevoel nog versterkt.

In haar beide jongens had ze de hoogste vreugde van haar leven gevonden. Jean Baptiste, de oudste, was nu negen jaar. Hij was kloek van lichaam en vlug van geest. Ze genoot in den trots, dien de flinkheid van dezen jongen bij haren man opwekte. Mondje, haar zevenjarige lieveling, was veel zwakker van gestel en geestelijk minder knap, doch zij genoot er zoo een aanhankelijkheid, zoo een onbegrensde, vertrouwende vereering van, dat haar droeve levensgang daardoor voor 't eerst begon op te helderen.

De liefde van haar tenger jongetje was als het

begin van een milder leven voor haar gemoed. Doch juist toen ze de teedere woordjes en de streelingen van dit kind zoo lief begon te krijgen, trof haar de ziekte, die ze van 't begin af voelde als een zekeren gang naar den dood.

In de stilte van dien laatsten nacht, haar droef eentonig leven aldus overschouwend, kon zij denken: ik heb het zwoegen, de zorgen, de opofferingen gekend, - maar wat is het geluk? Het had geschenen in hare moederliefde tot haar te willen komen, doch ook daar had zij het niet ten volle mogen kennen.

Door de opene deur hoorde ze in de kamer naast de hare het zacht en regelmatig ademen harer kinderen. Eerst dacht ze de beide jongens te laten wekken om ze nog eens te zien, doch ze sliepen zoo vast en de rust verkwikte hen zoo. Zij liet ze rusten.

Terwijl ze aan hare kinderen dacht, trok er door hare gelatene berusting in den dood een pijnlijk gevoel.

Toen had ze zich willen aan het leven vastklampen, o, niet omdat zij de liefkoozingen der kleinen en de beginnende moederweelde wilde voortgenieten - haar leven had haar ontbering en zelfverloochening geleerd, - doch enkel omdat ze wel gevoelde, dat haar taak niet ten einde was. Zij zag zoo helder in wat eindelooze stoffelijke en geestelijke zorgen er nog noodig zouden zijn, vooraleer haar kinderen hun eigen weg, degelijk

beslagen, zouden kunnen aanvangen. Hun vader bleef hun wel bij, doch wat kan een vader voor zulke jonge kinderen? Kende hij de behoeften van het kindergemoed? Werkte zijne strengheid niet vaak verkeerd? Misleidde hem zijne opvliegendheld soms niet? Hoe zouden de jongens zonder haar het leven leeren kennen? Hoe zouden hun hart en hun gemoed zich ontwikkelen zonder haar? Wie zou vooral het teedere, nauw ontluikende zieltje van Mondje tegen den ijzigen wind der werkelijkheid beschutten?

Die vragen folterden haar en nu ze er over nadacht, schrikte ze tegenover het anders zoo vertrouwde beeld van den dood.

De morgenklaarte begon te schemeren door de ramen.

Een angstige gejaagdheid had zich van haar meester gemaakt. Ze poogde zich op te richten, doch zonk dadelijk weer neder. Een pijnlijk gekreun volgde op die inspanning. Barbel stond haar dadelijk bij en ook Fons kwam de kamer binnen. Marie snakte naar adem.

Tastend over de dekens, nam ze Fons' hand in de hare.

- 't Is gedaan met mij, Fons, ik weet het ....

- Toe Marie, stil. Verdrijf die gedachten. De rust zal weerkomen.

- De eeuwige rust alleen zal komen....

En Fons' hand met haar laatste krachten drukkend, smeekte ze:

- Zorg toch goed voor onze jongens, Fons. Heb ze alle twee even lief. Wees er goed voor en zacht! Met den eene als met den andere. Beloof me dat, Fons.

Een wondere, ongekende aandoening maakte zich bij die woorden van Fons' dor gemoed meester.

- Maar, Marie, wat heeft dat te beteekenen? Ik héb de jongens toch lief.

De smeekende blik van Marie's droeve, zachte oogen wendde zich van hem niet af. Fons was zich van het geheimzinnig plechtige dier stonde bewust geworden en hij had nog iets willen zeggen, iets doordringenders, dat de angstige moederziel zou berustigd hebben, doch er kon geen woord over zijn lippen.

- Heb ze lief, nog meer .... nog veel meer.... Beloof me....

Dit waren Marie's laatste woorden, die met zwakke stem, als reeds heel uit de verte tot Fons kwamen. Toen viel haar hoofd in het kussen als geknakt, terwijl de morgenklokken den nieuwen dag inluidden.

- Marie!.... Marie!.... steeg het als een noodkreet uit Fons' toegeschroefde keel. Er lag iets pijnlijk kreunends in zijn stem als bij iemand, die aan 't snikken ging vallen, doch een korte schok doorrilde zijn lichaam en stom, roerloos bleef hij toen naast het bed staan, met stil-tranende oogen als eenig teeken van leven.

- God! schrikte Barbel op, ze is de wereld gepasseerd!

De oude vrouw was heel ontdaan. Zoo vroeg en zoo plotseling had ze 't niet verwacht. Zoo had de dood haar nog nooit bij een zieke verrast.

Ze knielde neer, gebeden prevelend, stak een waskaars aan voor het kruisbeeld, sprak Fons over het ‘afleggen’ der doode en vroeg om Flavie als ‘hulp’ in huis te mogen halen.

Fons zag noch hoorde. Op een dringender vraag van de oude vrouw antwoordde hij alsof hij stilte wilde afsmeeken:

- Och, Barbel, doe alles om het best. Ik verlaat mij op u.

Fons gaf zich nauwelijks rekenschap van hetgeen hij gevoelde of dacht. Het was alsof iets uit zijn innigste wezen met geweld weggerukt werd, hem in een lange duizeling latend met een schrijnende pijn in hoofd en hart.

Het matbIanke aangezicht van Marie lag naar hem gekeerd met die zacht-weemoedige uitdrukking van opperste goedheid, die er gedurende heel haar leven op gelegen had en nu door den dood nog was versterkt geworden. De binnenstroomende morgenklaarte wierp er een hellen schijn als een lichtkrans om heen.

Toen staarde Fons op zijn doode vrouw zooals een vroom geloovige staren zou op een doode heilige, uit wier lichaam geuren van deugd en liefde opstijgen. Nooit in haar leven had hij in-

gezien als thans wat die vrouw geweest was in haar stille zelfverloochening.

Het was alsof zijn oogen opeens opengingen, en een gevoel van wroeging overweldigde hem omdat hij die vrouw in haar leven niet met meer teekenen van liefde had omringd. Hij zag nu plotseling al zijne tekortkomingen in.

Zijn gemis aan hartelijkheid, zijn onrechtvaardige, kribbige uitvallen, zijn minste als zijn meeste vergrijp tegen hare opofferende liefde kwamen hem voor den geest en vervulden hem met diep berouw. Dan gevoelde hij zich alsof hij zijn schuldigheid luide uitschreien en de doode om vergiffenis vragen moest. Doch Fons werd door het goede aangezicht zijner vrouw, dat lichtte van genade en vergeving, rustiger, als zoo dikwijls in haar leven.

Nu was ze heen. Het hart van den anders zoo gevoelloozen man vloeide nu over van weekheid en wee. Zijn dorre geest, waarin nooit te voren een woordje van teederheid voor zijn vrouw was opgebloeid, vond nu plotseling de zachtste streelingen en de innigste koozewoordjes voor hare doode liefde. Hij zag zijn vrouw niet meer als in het leven, maar als een verontstoffelijkt wezen, dat zich van hem hoe langer hoe meer verwijderde en waarnaar hij thans met heel zijn ziel haakte en smachtte.

Hij zag van uit het raam den verlaten, besneeuwden Roleweg in de witte zon glanzen.

Met hare evenwijdige, blinde muren, die elkander in de

verte schenen te raken, stierf de straat weg inde doezeling van den doomigen winterschemer als in een verren lichtnevel. Een vrouw in donkeren mantel bewoog zich op den weg, voortschuivend als een schaduw.

Het scheen hem, dat het zijn vrouw was, die zich daar verwijderde, steeds verder, voor altijd verdwijnend in den lichtnevel, naar een verblijf waar een goede Vader haar wachtte.

En zoo mijmerde en maalde hij voort, als aan zijn omgeving onttrokken, tot zijne kinderen hem uit dien toestand wekten.

Vóór Barbel zich naar buiten spoedde, had ze zich ervan verzekerd of ze nog sliepen. Doch nu waren Jean Baptiste en Mondje wakker geworden en kwamen beiden argeloos moeders kamer binnen. Zij hadden hun morgengroet op de lippen, doch toen ze vader daar zoo roerloos en stom zagen traanoogen en moeder daar marmerwit als een beeld zagen liggen, gevoelden ze, dat hier iets buitengewoons gebeurd was. Mondje keek met groote oogen, waar verbazing in vonkte, nu naar moeder, dan naar vader. Jean Baptiste, die al vroeger van tante Flavie had hooren zeggen, dat moeder van haar ziekte toch sterven moest, dacht dadelijk, dat de dood nu gekomen was en met een toon van benauwde zekerheid vroeg hij:

- Is moeder dood, vader?

Fons neeg zich naar Jean Baptiste, nam hem onder den arm, vatte Mondje bij de hand en

deed ze beiden naast zich knielen voor de bedsponde.

- Ja, moederken is dood, mijn beste jongens.

Weder doorvoer hem een schok van leed, de tranen sprongen hem uit de oogen en sprakeloos bleef hij tusschen zijn twee zoontjes geknield, vol diepe wanhoop.

Jean Baptiste leunde tegen vader aan met een gevoel van angst. Schilderijen en beelden in de kerken en verhalen van zijn schoolmaatjes hadden hem een onbestemde vrees voor den dood gegeven. Hij dorst naar zijn moeder niet opkijken en vond het goed en veilig, dat vader naast hem zat. Hij ving aan te weenen gelijk zijn vader. Hij dacht dat het nu zoo behoorde, doch innig verdriet gevoelde hij niet. Vluchtig gingen zijne gedachten van het eene naar het andere, dat hem in zijn zelfzucht boeide. Waar was Barbel nu heen?.... Hoe moeder zoo sterven kon zonder dat hij er iets van wist!.... Zou vader hem nu de zondagcenten geven, die hij altijd van moeder kreeg?.... Er zou dus een begrafenis plaats hebben, evenals voor eenige weken bij zijn schoolmakker Hoornaert, en hij zou meegaan in den stoet evenals Hoornaert. Dit vooruitzicht vervulde hem met een zekere fierheid. Dan kwam weer de vraag naar die zondagcenten. Dit kwelde hem. Toen viel zijn blik op een half afgeplukten druiventros op het nachttafeltje. Nu moeder die druiven niet meer eten kon, zou hij er toch wel van krijgen....

Mondje begreep nog niets van sterven. Dit was een heel nieuw begrip in zijn gedachtenleventje. Hij bleef naast vader knielen, doch strekte zijn halsje uit zoover hij kon om moederkens aangezicht te zien. Het was alsof ze nog sliep en hij ze niet wekken mocht. Zijn wonderbaar peinzend kinderhoofdje tobde dan na over dat dood-zijn. Was dat sluimeren, lang, heel lang? Dan moest het wel zijn gelijk in dat vertelselken van 't winterwijfken, dat indutte op de sneeuw naast haar takkebos en voort bleef slapen tot er weer bloesems aan de linden schoten. Moeder had hem daar dikwijls van verteld en nu beeldde hij zich in, dat haar zoo iets overkomen was. Moederken lag daar in een wonderen slaap, doch ze zou wakker worden en weer bij hem komen, hem aaien en streelen en weer sprookjes vertellen evenals vroeger. Hoe meer hij moederkens aangezicht met de onverstoord; zachtmoedige uitdrukking bekeek, hoe vaster bij hem die overtuiging werd.

De mijmeringen van Fons en zijn zoontjes werden ruw afgebroken door de komst van tante Flavie. Zij was Barbel, die haar de weet van Marie's overlijden bracht, dadelijk gevolgd en nauwelijks was zij het huis binnengetreden, of zij begon een luidruchtig misbaar.

- Ach, Fons, gij dompelaar, waar zijt ge dan? gilde haar klacht tot boven toe. 't Is een harde slag, die u treft; 't is een beproevinge van den Heere! Ach, Fons toch, Fons toch!

Ze stommelde de trappen op met zwaren tred terwijl haar breeduitwaaiende kapmantel tegen de leuning en den muur wreef en sloeg.

Haar luide stem weerklonk schennend in de stille doodenkamer.

Flavie's verschijning maakte op Fons een pijnlijken indruk. Haar schreeuwerig gejammer deed hem plotseling opschrikken en hij kreeg een vluchtig gevoel alsof hij zijne doode tegen de indringster verdedigen moest. Hij was onmiddellijk opgestaan en toen Flavie weeklagend in de kamer trad, smeekte hij om stilte met een gebaar zijner uitgestrekte handen en een angstige uitdrukking op zijn aangezicht. Flavie poogde hare stem wat te dempen, doch haar druk gedoe was al evenzeer uit de stemming.

Zij wierp zich als het ware op den sprakeloozen, onthutsten Fons en omhelsde hem met een aanstellerig vertoon van droefheid en medelijden.

- Ze is te vroeg gegaan .... Gij hadt haar nog zoo noodig! Gij sukkelaar .... Gij hebt al uw deel van miseries gehad: eerst die langdurige ziekte van Marie, en nu moedermensch alleen met die ‘dutsjes’ van kinderen! .... Maar, *courage,* Fons, den moed niet opgegeven. Dood is dood, zeggen de menschen, en dat is waar. De dooden zijn de besten, de achterblijvers zijn het meest te beklagen.... Gij dompelaar van een Fons! *Courage* .... Gij kunt op Flavie rekenen.... Gij dompelaar.

Het kwetste Fons, dat Flavie steeds van hem

alleen sprak en uitsluitend om hem scheen te treuren. In zijn gedachten was niet hij de beklagenswaardige, maar wel de doode, die van het leven nog het eerste onverdeelde geluk te goed had en nu met honger en dorst naar dit genot was heengegan. Hij liet daarvan echter niets blijken en bleef roerloos staan als een, die heel vreemd is aan zijne omgeving.

Flavie had een andere uitwerking van hare uitboezemingen verwacht, doch ze schreef Fons' stilzwijgen toe aan de eerste overweldiging der droefheid. Dat zou wel slijten.

Nu begon zij zich even rumoerig verdienstelijk te maken. Ze bracht Fons en de jongens met veel drukte naar beneden.

- Blijf hier nu, Fons, we gaan Marie ‘afleggen’ ... en die emotie moet gij u besparen. Uw hart is nu al genoeg geschokt geworden. Blijf beneden en zoek wat te bekomen van den harden slag. Wij zullen alles om het best doen.

Fons bleef lijdzaam zitten.

- Hebt gij den sleutel van de linnenkast bij u? vroeg Flavie.

Werktuigelijk tastte Fons in den zak, doch toen hij den sleutel wilde overhandigen, was er een aarzeling in zijn gebaar. Het kwam hem voor, dat hij met dien sleutel aan Flavie een deel van Marie's huisvrouwelijk gezag overgaf en haar aldus hielp om zich een recht aan te matigen, dat haar niet toekwam.

- Daar ligt het versch linnen om haar te lijken. Fons gaf den sleutel.

- Neem haar beste ‘dingen’ voor die laatste aankleeding, raadde hij aan.

- Is dat wel noodig, Fons? Zal 't in uw harte niet gaan? Dat schoon goed? ....

Flavie had in de oogen een vluchtigen glans van nijd, die aan Fons echter ontging.

- Het beste is nog maar goed genoeg voor haar. Was ze in haar leven niet ‘schoon’ gekleed, ze mag het wel in den dood zijn.

Die woorden welden uit Fons' hart.

- Wat doen ze nu met moederken? vroeg Mondje, erg begaan, toen de zoldering der keuken dreunde onder de zwaarwichtige stappen der vrouwen daarboven.

Fons werd door de vraag van het kind uit zijn willoos gemijmer gewekt. Een plotselinge bekommering om hetgeen die vreemde handen aan zijne vrouw deden, maakte zich van hem meester en hij besloot om, niettegenstaande Flavie's aanbeveling, toch naar boven te gaan.

Juist op dat oogenblik werd de klink van de voordeur gelicht en Fons' eenige broer, Ward Bariseele, ook reeds door Barbel ingelicht, trad binnen.

- Wel, wel! Mon freere! Wat een beproeving! Wat een slag!

Met schijnbaar diepe deelneming drukte Ward herhaaldelijk de hand van zijn broeder en kuste de jongens.

Fons was ten zeerste verrast toen hij Ward zag binnenkomen.

Sedert geruimen tijd hield een oneenigheid hen van elkander verwijderd. Ward's vrouw was een slordige, achtelooze huishoudster, en sedert hun huwelijk waren zijn zaken erg achteruitgegaan. Het huis, dat hij van zijn vader geërfd had, was berent tot zijn hoogste waarde en met zijn winst als schrijnwerker had hij alle moeite om rond te komen. Zoo was hij afgunstig geworden op den betrekkelijk beteren fortuintoestand van zijn broeder en had hij over hem en zijn vrouw kwaadwillige praatjes in de wereld gezonden, hetgeen Fons hem nooit vergeven had. Marie had meermalen gepoogd de twee broeders te verzoenen, doch Fons had er nooit toe willen besluiten om het ijs te breken. Op het einde van Marie's leven had Ward's vrouw haar evenwel verscheidene malen een ziekenbezoek gebracht terwijl Fons op zijn werk was. Toen Marie hem dit vertelde had hij er niets op geantwoord, doch innerlijk verheugde het hem, dat de eerste stappen van Ward's kant kwamen. Nu zijn broeder zelf tot hem kwam in deze stonde van diepe ontroering, wrokte hij niet langer en drukte bewogen de hand, die hem gereikt werd. Ward begon dadelijk met lof van de doode te spreken en Fons vond er genot en troost in de edele gaven en goede eigenschappen zijner vrouw te hooren opsommen.

- Daar zijn niet veel vrouwen als Marie, goed

van hart en heel en al aan haar man en kinderen gewijd. Ze was werkzaam, ja, ze gunde zich geen uurtje respijt. En zorgvuldig, en spaarzaam, ja 't was maar de rook door de schouw, die in haar huishouden verloren ging. ‘Elkendeen’ kan het zelfde niet zeggen, Fons. Ze was de parel van de vrouwen. Al hebben wij al eens woorden met elkander gehad, Fons, ik wil het u toch zeggen, dat ik altijd groot respekt voor Marie gehad heb. Ze was de goedheid zelf....

En zoo ging Ward voort met prijzen en loven, steeds gesluierde verontschuldigingen over de thans geëindigde veete tusschen zijne woorden vlechtend. Fons was geroerd en vond anders niet te antwoorden dan:

- Dat is braaf van u, Ward, dat gij zoo over Marie denkt.

Nu meende Ward, dat het geschikte oogenblik daar was om voor den dag te komen met het verzoek, waarvoor hij, op aandrijving zijner vrouw, eigenlijk hier gekomen was. Alles wat hij totnogtoe gezegd had, was maar een berekende voorbereiding geweest tot de groote vraag.

- Wilt gij mij nu permitteeren, broer, u iets te vragen? Ik heb zoo bij mij zelf gedacht: dat is nu toch het minste dat ge doen kunt, ja dat is het minste en het laatste. En ik kom u nu verzoeken om haar doodkist te mogen maken. 'k Zal er eer op zetten goed, verzorgd werk te leveren en u genadelijk te dienen.

Fons wreef de hand ijlings over zijn voorhoofd als wilde hij het pijnlijke beeld, dat zich in zijn geest verhief, uitwisschen en zijne gedachten afwenden van de nare, onontwijkbare werkelijkheid, die Ward's verzoek hem te binnen riep.

Hij deed Ward de bestelling.

- Als ge 't nu toelaat, Fons, zal ik boven gaan om de maat te nemen. Blijf beneden, het is niet noodig, dat gij u voortdurend aan nieuwe ‘altratie's’ blootstelt. Blijf maar.

Hierop ging Ward naar boven.

Het onberedeneerde gevoel, dat hij thans ook boven zijn moest als om zijn vrouw te bewaken, rees bij Bariseele op en vermengde zich met het verlangen om hare fijne gelaatstrekken, beglansd met goedheid, nog eens werkelijk onder zijne blikken te hebben. Hij volgde Ward op den voet.

De vrouwen hadden bijna gedaan met Marie in lijke te leggen.

Toen Flavie Fons zag binnenkomen, dacht ze met haar aangeboren achterdocht, dat hij zich kwam vergewissen of ze Marie wel haar beste goed aangedaan had. Ze trad op hem toe en gedwongen lief somde ze hem fluisterend op, wat ze al uit de linnenkast genomen had. Ze loog, doch hield het voor zeker, dat Fons er niet zou achterkomen, dat ze verstelde lakens genomen had in plaats van de ongeschondene, die er naast lagen. Een fijngevoelige bekommering huichelend, ging zij voort:

- Zie, 'k heb ook haar beste slaapmutsken genomen, dat is eenvoudiger dan een van de pijpmutsen en past beter voor een doode. Daarbij dat is overal het gebruik, niet waar, Barbel?

Hij vond Flavie's handelwijs goed, vermits het zoo behoorde, naar zij hem verzekerde, doch liever had hij Marie in lijke zien liggen met het fijne, gepijpte mutsken, dat in zijn smettelooze blankheid haar aangezicht als een zedig, bescheiden bloemenkrans omringde, als ze 't bij plechtige gelegenheden opzette.

Toen Ward, na een gebed gepreveld te hebben, zijn zakmeter te voorschijn haalde en de lengte en breedte van het lijk opnam, scheen Flavie als plotseling uit haar lood geslagen en dadelijk keerde zij zich tot Fons, hem vragend, meer met teekens dan met woorden:

- Maakt *hij* de kist?

Fons knikte onverschillig bevestigend.

Flavie sprak niet verder, doch haar fijne lippen perste zij samen en met een ingekeerde nijdigheid schudde zij lichtjes het hoofd.

Ward nam afscheid, Fons nogmaals de hand drukkend.

- Ge zult tevreden zijn over mijn werk, verzekerde hij nogmaals, 'k zal 't genadelijk doen.

Toen hij weg was, kwam Flavie los.

- 't Gaat mij wel niet aan, Fons, maar waar zijn uw gedachten toch geweest om de kist aan Ward te bestellen? Daaraan kan men wel zien,

dat Marie's dood u heel en al van streek gebracht heeft .... En uit zoo'n toestand trekt een doortrapte leeperik als die Ward zijn baat. Wat hoefde hij hier te komen op dit oogenblik, hij, die in jaar en dag geen voet in dit huis zette. Jan zal niet weinig boos zijn als hij dat hoort. Hij is toch ook schrijnwerker en bovendien Marie's eigen broer. Ik ben zeker, dat hij daar vast op rekende. Dat was ook het minste, dat hij voor zijn zuster doen kan. Hij verdient overigens meer, dat men hem den penning gunt, dan die inhalige ruziemaker van een Ward. Maar daar valt nu zeker niet meer op weer te keeren? Jammer genoeg.

Fons had Flavie liever niet gehoord. Hij wilde niet gelooven, dat zijn broeder en zijn zwager naijverig waren om aldus in zijn ongeluk hun voordeel te zoeken en rondom het lijk zijner vrouw als het ware een strijd van inhaligheid en schraapzucht aan te gaan.

- Gij overdrijft, Flavie; Jan zal wel begrijpen, dat ik het Ward niet kon weigeren toen hij 't me vroeg.

- Ik vraag niets beters, doch wij zullen zien.

Terwijl Fons met zijn broeder praatte, had Jean Baptiste in de keuken twee bikkelbeentjes en een grooten glazen marbel te voorschijn gehaald uit een hoekje van de kast, waar Mondje dacht ze veilig weggestopt te hebben. De bikkels en de marbel waren Mondje's eigendom. Hij had ze van moeder gekregen. Doch van den eersten dag hadden

ze Jean Baptiste's hebzucht opgewekt en meer dan eens had hij gepoogd ze te bemachtigen. Zeer vindingrijk als hij was, had hij daartoe allerlei middelen beproefd. Eerst stelde hij Mondje voor het verlangde speelgoed te ruilen tegen een stukje spiegelglas, een koperen knop of de eene of andere waardelooze kleinigheid die hij ergens opgeraapt had. Liet Mondje eenige dagen na met de bikkels te spelen, dan waren ze op een gegeven oogenblik weggegrist en moest moeder ze uit de diepste diepten van Jean Baptiste's broekzak halen om restitutie te doen. Had Jean Baptiste behendigheid en list uitgeput, dan gebruikte hij ook wel eens het recht van den sterkste om de beloerde bikkels te veroveren. Meer dan eens had hij Mondje in 't geniep een stomp of een slag gegeven, hem met geweld zijn bezittingen ontrukkend, hetgeen moeders scheidsrechterlijke tusschenkomst dan geregeld noodzakelijk maakte.

Rekende Jean Baptiste er op, dat zijn zwakkere, jongere broeder ditmaal geen hulp zou krijgen? Zonder een woord te reppen, begon hij met de bikkels te spelen. Mondje, dadelijk zijn goed bedreigd voelend, kwam met vrees in de oogen naast hem staan en vroeg bedeesd:

- Gaat ge wat met mijn bikkels spelen?

Jean Baptiste antwoordde niet en speelde door, een bikkelrijmpje rhythmeerend.

Dit weigeren van eenig antwoord gaf Mondje de gewisheid dat zijn eigendom bedreigd werd.

Zijn oogen verlieten de handen van Jean Baptiste niet meer en met schroomvallige waakzaamheid bleef hij naast zijn broeder staan, die flegmatisch voortspeelde.

Toen Jean Baptiste vader en tante Flavie van de trappen hoorde komen, zegde hij plotseling tot Mondje:

- Kijk eens ginder uit het venster! De merelaar danst op de sneeuw....

Zonder achterdocht liep de kleine voor 't raam.

Er was geen merel te zien.

Toen vader en tante in de keuken traden, had Jean Baptiste bikkels en marbel in zijn zakken weggegoocheld en met het onschuldigste aangezicht van de wereld keek hij ook naar den ingebeelden vogel.

Toen pas merkte Mondje, dat zijn broer hem een strik gespannen had om zijne aandacht af te leiden.

Plotseling kwam een groot verdriet over hem om de verloren bikkels en uit zijn oogen sprongen dikke tranen, die hij stilzwijgend met zijn zakdoek opdroogde.

- Wat is dat nu weer? vroeg Flavie.

- Jean Baptiste heeft mijn bikkels afgepakt, klaagde de kleine aan, vol vertrouwen in zijn goed recht.

- En voor zoo'n dwaze bikkels staat ge daar nu te ‘krijschen’. 'k Zou beschaamd zijn in uw plaats.

Mondje, die in stede van ondersteund te worden, zooals hij het verwachtte, verongelijkt werd, voelde zijn nood grievender dan ooit, vermengd met het bittere gevoel, dat hij nu tot moeder niet meer om hulp kon opzien. Hij viel aan 't snikken.

- Zoo, zoo! Ik zou maar beginnen laweit maken! En uw moeder, die boven dood ligt? .... Nu krijgt ge de bikkels in 't geheel niet meer.

Flavie was nijdig omdat de dreumes voortweende na hare eerste tusschenkomst en aldus ten aanzien van Fons haar gezag niet scheen te erkennen.

- Verwende jongen, ‘bedorven brok’, ga krijsch daar maar voort in den hoek!

Met heel zijn wezentje vol wee en wanhoop zette Mondje zich op het hem aangewezen bankje in den keukenhoek.

Fons, die steeds een voorliefde voor Jean Baptiste had gevoeld en ook wel eens gedacht had, dat Marie Mondje ‘bedierf’, liet Flavie gedoen.

- Is er geen belet? klonken toen twee schelle stemmen in de gang.

Stina De Rank en Stanse Polier, twee vrouwen uit de buurt, met wie Marie weinig of geen betrekkingen onderhouden had, kwamen hun rouwbeklag doen.

- Wat een malheur! Wat een malheur!
- Zoo jong sterven ....
- Weduwnaar met twee kleine kinderen ....
- De inzichten van Ons Heere zijn ondoorgrondelijk....

- Houd u kloek! *Courage*....

- Och God! Och God! Och God!

Dit kruisvuur van jammeringen hielden de beide vrouwen nog een heele pooze aan, tot Stina De Rank met een tip van haar voorschoot de tranen afwischte, die ze meende in haar ooghoeken te voelen; waarop Stanse Polier werkelijk aan 't weenen ging.

Fons, die wel wist welke de verhouding zijner vrouw tot Stina en Stanse was geweest, voelde zeer goed al het onnatuurlijk gemaakte van hun misbaar en gunde haar ternauwernood een groet.

Flavie, die er van hield te laten zien, dat zij hier alles ‘redderde en reedde’, stond haar te woord.

- Mogen wij nu iets vragen? waagde Stanse.

- Och ja! Een groote voldoening...., voegde Stina er dadelijk aan toe.

- Zouden wij Marie nog eens mogen zien?

En Stina wendde zich tot Fons:

- Ge neemt het ons toch niet kwalijk, dat wij 't vragen, niet waar?

Fons wilde er zich tegen verzetten, dat de twee vrouwen uit louter nieuwsgierigheid en bemoeizucht tot het sterfbed van Marie naderden, doch zij drongen aan met zoo'n klem van woorden en zoo'n schijnbare belangstelling, dat hij er letterlijk door overstelpt werd en zich van haar afwendde met een onverstaanbaar, onvriendelijk gemompel.

Flavie zag minder bezwaar in het inwilligen van het verzoek der buurvrouwen.

Toen Stanse en Stina eindelijk vertrokken, bleven zij even voorbij het sterfhuis staan, om malkander hunne indrukken mee te deelen.

- Die Flavie schijnt het mij daar ‘al te zullen verslaan’, he?
- 't Is zeker, dat zij haar boontjes daar zal te weeke leggen.
- Zoudt ge 't peinzen?
- Wel, Stanse, dat is zichtbaar genoeg.
- Vindt ge niet, dat ze wel meer dan één kaars bij het lijk hadden mogen aansteken?
- Ja, en ware 't mijn doening geweest, ik zou haar toch haar beste pijpmuts aangedaan hebben om de eeuwigheid in te gaan.
- Let op mijn woorden. Daar zit Flavie wel achter....
- Maar Stanse toch ....
- De tijd zal 't leeren ....
- Maar ze hadden ons toch een ‘druppeltje’ kunnen presenteeren.
- Ik vind het ook, Stina, maar de man en schijnt ‘niet veel in haar dood te weten’.

Op deze woorden kwam Emerance, Jan's vrouw voorbij.

- Een mensch zou koude voeten krijgen van hier zoo in de sneeuw te staan, besloot Stina, en de beide verraste klappeien zetten eindelijk hunnen weg voort.

Emerance, die Stanse's oordeel over de oprechtheid van Fons' verdriet in het voorbijgaan opgevangen had, was nog maar nauwlijks binnen of ze voer er heftig over uit.

- Wat zijn dat voor vrouwlien, die hier pas uit den huize komen? 'k Laat u raden wat ze tegen malkander zeiden, daar op straat. Ge raadt het nooit. Ze beweerden, dat Fons niet veel verdriet schijnt te hebben in den dood van zijn vrouw. Wat zegt ge daarvan? Moet ge geen schijnheilige kwatong zijn om zoo iets te zeggen? Gij ziet er nog geheel ‘verbauwereerd’ uit en bleek en getrokken in uw aangezicht. Men kan 't verdriet ‘in den duts zijn oogen lezen’. Wat kwatongen! Foei!

Dit laatste woord zette zij klem bij door een gebaar van verontwaardigde minachting.

Het meegedeelde maakte op Fons alleen indruk omdat hij er door de zekerheid kreeg, dat Stanse's en Stina's rouwbezoek enkel door nieuwsgierigheid was ingegeven geworden. Voor het overige kon het hem weinig schelen wat de menschen over den omvang van zijn smart dachten. Liefst was hij met zijn droefheid alleen. Hij hadde zich van de menschen willen afzonderen om heel alleen bij de doode zijn wroeging en leedvolle liefde te laten opwellen. Al dat geloop van onverschillige, zelfzuchtige menschen, die zijn rustige woning met een storende drukte vervulden, hinderde hem. Hij zocht vredige stilte voor zijn vromen eeredienst en vond ze niet.

Flavie bracht de bezoekster voor het sterfbed.

Nauwelijks had Emerance een Vader-ons gepreveld, of Flavie fluisterde haar geheimzinnig, haastig toe:

- Fons heeft de kist al aan Ward besteld. 't Is proper he?

Emerance richtte zich plotseling op met uiterste verbazing.

- 't Is toch niet waar zeker? ....

- 't Is lijk ik het u zeg....

- Maar 't is onmogelijk! Ze waren toch sedert lang in ruzie....

- 't Lijk was nog warm, toen Ward hier al was, en met wat geflikflooi en wat valsche complimenten heeft hij de bestelling gekregen.

Bitsige afgunst, vermengd met spijt omdat zij achter het net was komen visschen, lag op Emerance's trekken te lezen.

- Dat is me te straf.

- 'k Zou 't hem maar eens door wrijven, hitste Flavie gluiperig aan.

En Emerance wreef het hem door. Pas in de keuken terug, haakte ze met aanstellerige haast haren kapmantel toe en op venijnig vinnigen toon snauwde ze:

- Ik heb hier nu niets meer te doen. 'k Ga nu maar voort, lijk het vreemdste mensch van de wereld.

Deze zonderlinge woorden deden Fons opkijken.

- Ja, kijk maar op, beet Emerance hem toe.

Kijk maar op. 't Is niet gepermitteerd, dat een ander de kist maakt. Is Jan dan Marie's eigen broeder niet? Telt dat dan voor niets meer? 't Is goed te zien, dat uw familie u nader ligt dan de aangetrouwde. Gij zijt een Bariseele, de Diegerick's tellen niet voor u. Dat zou met Marie niet gebeurd zijn. O neen! Wij hebben u toch nooit slecht gediend, zeker? Dat komt er van als men er voor de familie ‘een slag in slaat’.

Fons, ontstemd als hij reeds was, voelde op deze woorden de oude, driftige kregelheid wakker worden en, schamper, sprak hij:

- Maar is het dan in Godsnaam een plezier een lijkkist voor een zuster te timmeren? In uw plaats, zou ik straks aan 't krakeelen vallen om te weten wie haar den put zal delven..

Fons hijgde van nauw bedwongen drift, en stapte heen en weer.

Mondje zag hem angstig aan. Het kind begreep vaders bittere woorden wel niet, doch telkens het hem aldus opgewonden zag, werd zijn teeder zenuwgestel met een bange onrust doorschokt.

Flavie trad nu huichelachtig vergoelijkend op.

- Kom, Fons, ge moet dat zóó niet opnemen. Ik had het wel gedacht, dat Jan er spijtig zoo voor geweest zijn, zoo hij de kist niet te maken kreeg. Doch 't is nu zoo breed als het lang is en Emerance zal dat wel verstaan.

- O, viel Emerance dadelijk in, dat kan ons niet schelen. Wij zullen daarom, God zij geloofd! geen

boterham minder in de schapraai hebben. Den goên dag!....

Flavie deed haar uitgeleide. Aan de deur moest nog het volgende van Emerance's hart:

- ‘Een put delven’, zijn dat nu gezegden van een man, die pas zijn vrouw verloren heeft. 'k Zou waarachtig gelooven, dat die twee vrouwlien straks gelijk hadden. Een man, die waarlijk verdriet heeft, zegt zulke dingen niet. Nu, Marie heeft ook niet altijd gelachen met hem.... Meer dan eens kon hij haar als een echte ‘boschduivel’ behandelen. Men leest de onverschilligheid in zijn oogen. ‘Den put delven’ .... Enfin!.... Wanneer heeft de lijkdienst plaats? Te respekte van Marie zullen wij toch komen. Wel te verstaan als Jan maar zal willen, na het ‘affront’, dat men hem komt aan te doen. Dat is nog een andere vraag.

Terug bij Fons, meende Flavie het geval te besluiten door eerst nog eens, heimelijk triomfeerend, vast te stellen, hoe zij wel voorzegd had, dat er oneenigheid zou ontstaan, en door dan nogmaals haar nietszeggende aanbeveling, dat Fons dat alles zoo niet moest opnemen, te herhalen.

Fons antwoordde haar niet, doch bleef over het gebeurde voort praktizeeren en wrokken. Hij voelde voortdurend zijn hekel en zijn afkeer groeien tegen al die menschen, welke op zijn doode vrouw als op buit afkwamen, en in zijn leed slechts een welkom schouwspel schenen te vinden. Hoe langer hoe meer snakte hij naar eenzaamheid. Doch nog

lang bleef het rumoerig komen en gaan in zijn huis voortduren. Het waren dichte of verre familieleden, buurlieden, meer of minder, meest minder bekenden, die alle dezelfde geijkte, oppervlakkige en gevoellooze rouwbetuigingen, soms met geveinsde tranen, kwamen afleggen tot beu wordens toe. Het waren leveranciers van allerlei slag, die de aanbeveling hunner zaak hinderlijk in het huichelkleed van deelneming in zijn verdriet hulden. Het was de heele bende van onverschilligen, nieuwsgierigen en belangzuchtigen, die als ruwe indringers hun grove handen sloegen aan zijn innige, woordenboze smart.

Het waren slechts de woorden van den pastoor der parochie, die eenigszins lenigend op Fons' vroom gemoed werkten.

In 't schemeruurtje was hij gekomen. Met Fons had hij eerst wat voor Marie's lijk gebeden en dan een poos rustig gekout in de keuken. Hij maakte met sobere, kalme woorden Marie's lof en sprak van het loon, dat zij hierboven voor haar werken genieten zou. Deze voorspiegeling van een beter leven voor Marie hiernamaals was een balsem op Fons' wroegingsvol verdriet. Zij zou dan toch eens het geluk gekend hebben. Dan sprak de priester over de kinderen, die hun vader nu nog liever moesten hebben dan ooit.

Mondje keek den geestelijke aan met verbaasde, niet begrijpende oogen, zijn gedachten steeds verdwaald in die wondere wereld hiernamaals, waar

moedertje zou heen gaan tot de linden weer bloeiden. Jean Baptiste bevestigde zonder aarzelen:

- Ja, Mijnheer de pastoor.

- En nu goeden moed, Bariseele, sprak de priester op een toon van vertrouwelijkheid. Blijf verduldig in de beproeving. Alles zal wel zijn goede plooi nemen. En Flavie zal u wel helpen. Ik zie ten andere, dat zij hare plichten goed begrijpt en dat ze u al ter zijde staat. Wie kan er beter zorgen voor de kinderen van haar zuster? Dat is braaf en christelijk van u, Flavie.

Flavie glansde van vreugde. De priester had niet heerlijker kunnen spreken om het geheime plan, dat zij koesterde, te helpen uitvoeren. Met dien steun gevoelde zij zich nu sterker dan ooit om zich voorloopig als leidster en bestuurster in Fons' huishouden op te dringen.

Zoodra de pastoor vertrokken was, beval Flavie de kleinen naar bed te gaan.

- Komt, kindertjes, 't is tijd, zeide ze met zoeterige vriendelijkheid. Zegt goeden nacht aan vader

Het onderhoud met den pastoor en de rust, die eindelijk weer in huis gekomen was, hadden Fons wat bedaard en deden hem thans zijn ellende minder bitter gevoelen. Toen hij Flavie de jongens zag naar boven brengen, dacht hij er over na of zij, zooals de pastoor het straks zeide, wel het best geschikt was om voor de kinderen harer zuster te zorgen. Doen wat Marie gedaan had, kon ze niet. Ook had Fons nooit veel voor Flavie

en haar karakter over gehad. Marie was vrede en zachtzinnigheid, zelfverloochening en opoffering. Bij Flavie had hij veeleer het tegengestelde aangetroffen. Doch de nood dwong hem thans als het ware hare hulp te aanvaarden en hij berustte er in haar de zorg voor het huishouden over te laten. Marie had zoo zeer alle huishoudelijk werk en alle zorgen voor de kinderen op zich alleen geladen, dat Fons er thans geen het minste begrip van had en zonder hulp niet voort kon. Hij zou dan maar verduldig zijn in de beproeving, zooals de pastoor gezegd had, en om beterswil zijn afkeer tegen Flavie zoeken te overwinnen.

Boven lag Jean Baptiste al in zijn bed, de oogen dicht geknepen en de veroverde bikkelbeentjes met den marbel vast gesloten in de vuist, toen Mondje nog maar pas zijn slaapkleedje aangetrokken had. Vooraleer zijn bedje in te stappen bekeek hij Flavie aarzelend, alsof hij haar iets vragen wou en niet dorst. Eindelijk kwam het er uit:

- Tante, mag ik moeder nog eens zien?

- Toe, toe, toe! 't Is nu al wel, 't is hoog tijd om te slapen. Kom, zijt ge in uw bed? En er morgen niet uitkomen vooraleer ik u roep. Verstaan?

Dit was het ijskoude antwoord op Mondje's verzoek, dat, hoe bedeesd ook geuit, de smachtende kreet van zijn verlangend kinderzieltje was. Het was de eerste maal, dat hij bij 't slapen gaan

moeders zachte hand zijn wangetjes niet voelde aaien en haar sussende, bezaligende streelwoordjes niet hoorde. En lang bleef hij slapeloos in zijn bedje liggen, hij hoorde op den St. Annatoren de doodsklok weenen, een hond in de buurt klaaglijk huilen, den wind aan de wankele ramen schudden, de meubels kraken en de muizen in den wand wroeten, en in zijn hoofd en hart ankerde zich de smartelijke vraag vast: ‘Moedertje, moedertje, wanneer komt ge weer?’

Toen Flavie met Fons aan het avondmaal zat, kwam zij voor den dag met een voorstel, waarover zij reeds rijpelijk nagedacht had.

- Zoudt gij het niet verkieslijker achten, Fons, dat ik mijn kamer bij vrouw Andries maar opzegde en hier op het achterkamertje, dat toch leeg staat, mijn intrek nam? Aldus zou ik mij geheel en al kunnen wijden aan het huishouden en de kinderen, zooals Mijnheer de pastoor het straks zegde. Hoe denkt gij daarover?

Geslepen als zij was, had Flavie gevoeld, dat het nu het geschikte oogenblik was om die zaak te behandelen.

- Moet ik voor mijn kamerhuur niet meer zorgen, dan behoef ik ook minder tijd aan het kantwerk te besteden en zal ik den ganschen dag hier met alles kunnen bezig zijn. Ik ben gereed om mij voor het welzijn van de kinderen op te offeren.

Zonder geestdrift, als een, die zich van 't

onvermijdelijke bewust is, antwoordde Fons dan maar:

- Ja, dat zal wel verkieslijker zijn.

Meer had Flavie niet noodig om maar onverwijld alle schikkingen te nemen voor haren intrek.

- Vannacht zal Barbel het lijk nog waken, doch morgen vroeg zal ik al mijn gerief hierheen laten brengen en 's avonds zal ik de wake doen.....

Toen ze dan afscheid nam, vroeg ze nog met berekenende bezorgdheid:

- Ontbreekt er u nu niets meer, Fons? Neen? Wel, ga dan maar rusten en morgen zult ge ‘frisch man’ zijn. Wilt ge, dat ik een pul met warm water in uw bed leg voor de koude voeten? Neen? Ge moet maar spreken. Trekt u 't gebeurde maar niet te zeer ter harte. Ik heb het u te morgen al gezeid en ik herhaal het nog: Flavie is daar en Flavie zal u steunen en bijstaan.

En toen tot Barbel, die voor de lijkwake binnen kwam:

- Ik mag rustig gaan, niet maar, Barbel? Ge zult goed voor alles zorgen, niet waar?

- Er is al voor niet veel te zorgen, zeker? vraagde Barbel eenigszins geprikkeld.

- Ja maar, ik wilde maar zeggen ... ala ... ik wil maar zeggen ...! dat ik gerust mag weg gaan?

- Ja, Ja.

- Nu Fons, courage en tot morgen vroeg. Blijf maar gerust slapen morgen, ik heb den sleutel mee.

Flavie's plan, dat reeds geruimen tijd voor Marie's

dood, toen de ziekte een noodlottige wending nam, tot rijpheid kwam, was zeer eenvoudig. Zij wilde zich in Fons' huishouden onmisbaar maken en hem aldus geleidelijk voorbereiden, om later, wanneer de rouwtijd voorbij zou zijn en de zaak niet al te veel opspraak meer zou verwekken, met haar te trouwen. Dit was haar onuitgesproken doch vast doel. Persoonlijke neiging tot Fons was hierbij geenszins haar drijfveer. Integendeel, ze vond Fons weinig gezellig. Wat ze ook voorgaf op hare liefde voor de kleinen, daar was niets oprechts in. Zij was zeer onverschillig voor Marie's kinderen en bovendien was zij als bejaarde jonge dochter zoozeer gewoon geworden aan de stilte, dat de drukte van kinderen in huis haar veeleer hinderde. De voornaamste en doorslaande reden, waarom zij naar dit huwelijk trachtte, was hare begeerte om den welstand te deelen, waarin Fons, volgens haar, verkeerde. Daar zij hem en zijn kinderen steeds zindelijk gekleed had gezien en daar Marie's huishouden er steeds ordelijk uitzag, beeldde Flavie zich in, dat dit alles het gevolg was van Fons' gunstigen geldelijken toestand. Dit vermoeden van Flavie werd vooral gesterkt doordat ze wist, dat Fons eigenaar was van het huis, waarin hij woonde. Dat was voor haar een bewijs van welstand. Nochtans bedroog Flavie zich, ze wist niet wat al wonderen van spaarzaamheid en vooruitzicht Marie moest verwezenlijken om aan haar huishouden dien schijn van welstand te

geven. Marie's heele leven was een onvermoed, doch bangelijk en bekommerd zorgen geweest om toch maar rond te komen met Fons' karig loon. Buiten dat loon bezat ze niets. Het huis, dat Bariseele van zijn vader geërfd had, was eerder een last dan een hulp.

Het was een oude, groote groenteniershuizing, die, toen ze voor hare wezenlijke bestemming gebruikt werd, inderdaad zeer voordeelig voor haren eigenaar was. Doch sedert geruimen tijd was ze dat niet meer. Zij waren lang voorbij de dagen, dat hier een welvaart en een drukte als in een bijenkorf heerschten; toen men in den uitgestrekten tuin af en aan de versche groenten ging halen en spoelen in de glimmende koperen emmers om ze daarna op karren te laden en ze onder 't luide geblaf der honden ter markt te voeren; toen de ruime kamers, tot den zolder toe, vol lagen met zaden, voorraad, gereedschappen en dies meer; toen de oogen van meester en meesteres nauwelijks voldoende waren om te letten op de talrijke handen, die ten allen kant in de weer waren. Sedert Fons' grootvader kende dit huis deze blijde beweging niet meer. Ten gevolge van een lichamelijk gebrek, dat hem het zware werk in de moesbedden onmogelijk maakte, had de eenige zoon, Fons' vader, naar een ander ambacht moeten uitzien. Hij had zijn smaak gezet op het kunstig borduren van kazuifels, koormantels en kerkvanen. De oude warmoezier had veel verdriet in die onderbreking

der traditie, waarbij zijn moeshovenierderij steeds van vader tot zoon overgegaan was. De omstandigheden brachten toen, tot overmaat van jammer, den heelen ondergang der eenmaal zoo bloeiende zaak mee. De oude Bariseele leed groote verliezen in de bankbreuk van een firma, die een zeer aanzienlijk deel van de kleine burgerij der stad teisterde, en zag zich genoodzaakt de zoo geliefde tuingronden, die hij niet meer voordeelig gebruiken kon, met de stille trom uit der hand te verkopen. Hij behield alleen de woning, waaraan. hij te zeer verknocht was en die hij uit een soort van vromen familietrots niet in vreemde handen wilde laten overgaan.

Die familietrots was het, die het huis in het bezit der Bariseele's had doen blijven. Fons' vader zou het voor geen geld verkocht hebben. Bij zijn dood drukte hij wel op Fons' hart, dat dit huis steeds in de familie moest blijven. Voor zijn ander huis, dat hij aan Ward liet, legde bij die verplichting niet op.

De groentenierswoon was thans veel te ruim geworden voor hare bewoners. Verscheidene plaatsen bleven ongebruikt. De zolder, die eenmaal als een schatkamer vol lag, was nu leeg, en veilig konden de vogels er hunne nesten maken onder de pannen, de vleermuizen zich aan de hoogste balken hangen en de knaagdieren er rond loopen. Een geheimzinnige treurnis vervulde het gansche huis en drukte op de menschen, die er verbleven.

De oude bedrijvige en lustige ziel der groentenierswoning was gestorven en het was alsof de muren. er den diepen rouw van bleven dragen. De kosten van onderhoud en de belastingen van de groote woning vielen den eigenaar ook zwaar. Dit eigendom was voor zijn bezitters zonder fortuin een werkelijke last, maar het was het erf der Bariseele's en als zoodanig werd het bewaard ten koste van allerlei ontberingen en opofferingen. Een enkelen keer had Marie, na zorgvuldig wikken en wegen, aan Fons voorgesteld de huizing te verkoopen of te verhuren en zelf een kleiner, gezelliger huis te gaan betrekken, hem daarbij aantoonende hoe veel voordeeliger dit zijn zou. Doch Fons' familietrots was tegen dit voorstel in opstand gekomen. Zijn ouders en grootouders hadden er gewoond, hij en zijn kinderen zouden er blijven wonen. De driftige, besliste toon, waarop dit bevestigd werd, ontnam Marie alle neiging om nog met haar voorstel voor den dag te komen en in stilte wroette en kommerde zij voort om het familie-goed te bewaren.

Dit huis was de voornaamste oorzaak van het gekonkel, dat Flavie nu om Fons op touw gezet had.

's Anderendaags, bij de eerste morgenklaarte, was zij al in rep en roer om haar beddebak en haar kleederkast uiteen te slaan en met alles wat zij verder bezat naar Fons' huis te laten brengen. Zij had een boodschapper met een kruiwagen ontboden. De eerste rit vergezelde zij al. Zij stapte met haar kruisbeeld en haar Onze Lieve Vrouw onder

de armen naast den wagen, die op zijn verroesten wielas kriepte en kreesch.

Stina de Rank zag haar voorbijtrekken. Voorzichtig opende zij haar halve deur en keek den kruier en Flavie achterna om zich wel te vergewissen, dat ze den Rolleweg ingingen. Daarop liet ze haar man en haar kinderen, die op het ontbijt wachtten, in den steek om gauw, gauw de straat over te loopen tot bij Stanse.

- Kom, kijk toch eens! Spoed u! Ziet gij ze daar gaan met haar bedding en heel haar boeltje? Wat zegt ge er nu van? Had Stina geen gelijk te beweren, dat die Flavie haar boontjes te weeke legt ...

- Dat is me wat te straf. ‘Binst’ dat het mensch nog ‘over aarde ligt.’ Hoe durven ze?

Flavie kon niet spoedig genoeg alles op het achterkamertje brengen, dat zij voor zich zelf bestemd had. Op het schouwblad plaatste zij onverwijld haar kruisbeeld en hare Onze Lieve Vrouw als teekenen van verovering en inbezitneming. Eerst toen de kruier om een tweede vracht was, bekommerde zij zich om Fons.

Te vergeefs had hij gepoogd rust te vinden. Sedert verscheidene uren reeds was hij op de lijkkamer bij Barbel komen waken. Daar had hij weer als in een bitter onderzoek van conscientie al de tekortkomingen, waaraan hij zich schuldig gemaakt had tegenover Marie, opgehaald en verscherpt alsof hij zijne wroeging steeds schrijnender en genadeloozer

wilde maken. Hij vroeg zich ook voortdurend af of hij wèl gehandeld had met Flavie in huis te nemen. Zij was hem wel gansch onverschillig en zoo hij haar toeliet het huishouden te besturen dan was het toch maar omdat zij het best daartoe geschikt scheen, doch niettemin had hij het gevoel alsof zij een indringster was, die Marie haar plaats kwam ontrooven. Zijn verstand zeide hem wel, dat dit een dwaas gevoel was, doch halsstarrig als een obsessie kwam het voortdurend weer in zijn hart op. Toen hij Flavie bezig hoorde in het achterkamertje, moest hij moeite doen om zijn vijandelijk gevoel tegenover haar te onderdrukken. Hij liet haar begaan zonder naar haar om te zien.

Jean Baptiste en Mondje lagen al wakker toen de eerste lichtglimp in de kamer viel. Jean Baptiste genoot sluimerloom en gedachtenloos de warmte onder de dekens, terwijl het meepsche Mondje weer pijnlijk praktiseerde over sterven en begraven. Na lang aarzelen besloot hij aan zijn broeder, die over alles reeds zoo veel meer wist, te vragen wat er nu met moeder zou gebeuren en om Jean Baptiste goed te stemmen deed hij hem bepaald afstand van zijn bikkelbeentjes en zijn marbel.

- Vertel het mij eens, Jean Baptiste, dan moogt ge ze voor goed houden.

Jean Baptiste achtte die verzekering wel overbodig, maar hij vond er wellicht een middel in om zijn bezitsrecht nu heel en gansch te wettigen en voldeed aan Mondje's verzoek.

- Nu zullen ze moeder in een kist leggen. -

Ik ben benieuwd te weten of 't er eene met blinkende nagels zal zijn als voor Hoornaert's vader. Dan zullen de pastoor en de koster en de ‘karols’[1)] komen. Mesdagh is ook bij de ‘karols’, weet ge 't? En de dikke Van Aken zal een trompet bespelen lijk een groote pijp. Ze zullen dan de kist al zingende naar de kerk dragen. En vader en ik zullen achter de kist gaan met onze beste kleeren aan. Gij zult zeker nog moeten thuis blijven, gij zijt nog te klein.

- Ik ben niet meer te klein, vader zal mij wel laten meegaan, viel Mondje in.

- Nu, dat zullen we zien. In de kerk zullen ze dan de lijkmis zingen, dan voeren ze moeder naar 't kerkhof en dan is 't gedaan?

- Maar wat doen ze dan op 't kerkhof? vroeg Mondje onbevredigd.

- Wel dan delven ze de kist in den grond.

- In den grond? En waarom?

- Waarom? Waarom? Daarom! Omdat het zoo zijn moet.

- Maar wat gebeurt er dan met moeder?

- Dat zijn me nu vragen! Dan gaat ze naar den hemel, de hel of het vagevuur.

- Ja?

- In het vagevuur branden ze een beetje en dan gaan ze naar den hemel; maar in de hel branden

1) 1) Koorknapen.

ze heel hard en voor altijd. Dat kunt ge zien op de groote schilderij in Sinte Anna.

En Mondje herinnerde zich het reusachtige doek, waar tusschen hooglaaiende vlammen een afzichtelijke tros menschen dooreenwarrelt, gesard en gefolterd door monsterachtige duivels.

- In den hemel is het altijd muziek en feest.
- Moedertje zal wel naar den hemel gaan.
- 't Is mogelijk.
- En komt ze dan nooit meer weer?
- Weerkomen? Onnoozele jongen? Komen de dooden nu ooit weer? Dwaze jongen....

Mondje drong niet aan uit vrees voor verderen krenkenden spot, doch hij bleef overtuigd, dat moederke wel weerkomen zou. Met liefde en vertrouwen hechtte hij zich vast aan het sprookje, hij zou wachten tot de linden weer bloeiden.

- Wat is me dat hier voor een gebabbel? Als er iemand over aarde ligt, dan wordt er ingetogen gezwegen en gij houdt hier een leven....

Zoo trad tante Flavie de kamer binnen.

De jongens waren al spoedig aangekleed. Jean Baptiste was onmiddellijk de trap af, doch Mondje vermande zich eerst om tante nog eens te vragen of hij moedertje mocht zien.

- Zijt ge daar weer met uw vraag? Toe, ga uw moeder eens zien, anders laat ge mij geen rust.

De oude Barbel, die in de deur der lijkkamer stond, en Mondje's bedeesde vraag en ook Flavie's harde antwoord gehoord had, voegde er haar woordje bij:

- Kom maar binnen, mannetje! Och arme! Daar zit een te groot hart in dat kind...

En stiller voegde zij er bij, zich tot Flavie richtend:

- Ge moogt zoo ruw en streng niet zijn met dat kind, 't is toch zoo een teer ‘puidje’.

- Ik heb toch zeker niets kwalijks gezeid? 't Is toch geen kruidje-roer-mij-niet.

Barbel had beter niets gezegd, want onwillekeurig vuurde zij den hekel aan, dien Flavie reeds tegen Mondje opgevat had. Voor dit zwakke jongentje met zijn weekhartigheid en zijn teeder gevoel was hare stoere, ruwe en hardvochtige natuur al uit den aard ongunstig gestemd en toen het kind aanleiding gaf tot critiek van anderen op haar doen en laten, dan was het een wezenlijke wrok, dien het onschuldig schepsel in haar opwekte.

Alles wat nu in huis voorviel maakte Bariseele's droefgeestige woordgierigheid hoe langer hoe grooter door het gevoel, dat de stonde naderde, waarop hij niet meer alleen Marie's berustigend woord en zachtzinnige ziel, maar ook nog den stoffelijken aanblik van haar thans zoo geliefde trekken zou missen. Met zijn leedgedachten als buiten de werkelijkheid verkeerend, had hij er zich nog niet goed rekenschap van gegeven, dat de begrafenis binnen een paar dagen moest plaats grijpen, en telkens wanneer die gedachte in zijn geest opschemerde, verdreef hij ze met angstvalligen kommer. Doch nu kwam de eene ruwe werkelijkheid na de andere hem de bittere vermaning voortdurend herhalen.

Eerst was het een brief van nicht Diegerick, Zuster Hortensia, uit het klooster te Thielt, die met vromen omhaal van stichtelijke troostwoorden aankondigde, dat zij van Moeder-overste de toelating had verkregen om, vergezeld van zuster Agneta, den dienst ter zielezaligheid van Marie bij te wonen.

Later was het een brief uit Rijssel van kozijn Adolf, Ward's zoon, die berichtte als dat hij de pen in de hand had genomen om te laten weten, als dat hij met veel droefheid de dood van Marie vernomenmaitre had, op de uitvaart zou aanwezig zijn, contre ging worden in de weverij, waar hij werkzaam was, in goeden staat van gezondheid verkeerde en van hunlieden hetzelfde verhoopte.

Hierop begon Flavie de noodige voorbereidselen te maken voor den uitvaartmaaltijd. Het kon natuurlijk niet anders, betoogde zij aan Fons, of aan de menschen, die van zoover kwamen, en aan de overige familieleden moest men wel een brokje eten voorzetten na de begrafenis. En daar de familie toch zoo zelden bijeenkwam mocht men wel zorgen voor iets degelijks. Er moesten toch minstens twee gerechten en een nagerecht zijn. Dat was de deftige zede.

Ofschoon Fons het pijnlijk gevoel had, dat Flavie als het ware een kermis voorbereidde, liet hij haar willoos betijen.

- Het betaamt ook, dat wij een glas wijn aanbieden. Ik zal eenige flesschen rooden voor de mans en eenige flesschen witten voor de vrouwen laten halen.

Flavie, die liefst het huis niet verliet, zond bij het vallen van den avond Jean Baptiste en Mondje om den wijn en den verderen voorraad.

In den winkel kregen de kinderen elk een ‘puuptje kato’ voor de boodschap. Mondje genoot op straat traag en met profijtelijke likjes van de zoetigheid. Jean Baptiste was er gulziger mee, doch zoodra hij geen ‘puuptje’ meer had, werd zijn begeerte naar dat van Mondje opgewekt. Zijn sluw practische zin vond al dadelijk een middeltje om het te bemachtigen.

- Mondje geef mij uw ‘puuptje’, ik zal u dan nog vertellen van den hemel en de hel.

De kleine steeds verlangend naar opheldering van de groote vraag wat er met moeder zou gebeuren gaf zijn ‘puuptjes’ voor Jean Baptiste's verhaal, evenals Esaü zijn rijk voor een schotel linzen.

Jean Baptiste vertelde weinig van den hemel, doch heel veel narigheden van de hel en rondzwervende geesten.

Mondje, die de meeste dier verhalen voor de eerste maal hoorde, griezelde er van. Zijn licht ontvlamde verbeelding bevolkte de eenzame donkere straten, die zij doortrokken, met allerlei fantastische beelden, die hem van angst de borst beklemden.

- Zie, sprak Jean Baptiste, toen ze langs de Sinte Anna-kerk voorbijgingen, ginder in den hoek woonde vroeger een pastoor.

Hij wees een donker spitsboogpoortje aan, dat toegang gaf tot het voorhofje van een oude woning.

- Daar werd er op zekeren nacht aan de bel

getrokken. De meid kwam uit het venster kijken maar zag niemand. Doch nauwelijks had ze haar hoofd terug getrokken of, klinkeling, daar belt het weer en veel harder. Zij wrijft haar oogen om toch zeker te zijn, dat zij niet droomt en kijkt nog eens het venster uit. Weer niemand te zien. ‘'t Spookt hier’ dacht zij en verschrikt smeet zij het venster toe. Daar belt het plotseling weer met alle geweld. ‘'t Spookt, 't Spookt’ riep ze tot den pastoor, die in tusschentijd opgestaan was. De bel ging maar altijd voort als een klok. De pastoor keek toen uit het venster en wat zag hij?

Mondje luisterde met opengespalkte angstoogen.

- Een geest, geheel in het wit. De beltrekker gloeide van de hitte van zijn hand. Toen de geest den pastoor zag, riep hij: ‘Bi-iecht, Bi-iecht!’

Jean Baptiste deed de stem na. Zij scheen als uit de diepte van een kelder te komen.

- Bi-iecht!

Mondje huiverde.

Juist op het oogenlik, dat het vreeselijke woord voor de derdemaal door Jean Baptiste uitgeroepen werd, vielen uit den kerktoren de dreunend zware uurslagen, die klappertandden in hun bronssidderingen. Verteller en toehoorder werden daardoor zoo verrast en plotseling beangstigd, dat zij het beiden dadelijk op een loopen zetten, zoodat de flesschen in hun paander rammelden. Ze liepen een heel eind vooraleer eenigszins tot bezinning te komen.

De stevige zenuwen van Jean Baptiste waren

gauw weer in hun plooi, doch Mondje kwam bleek en ontdaan thuis, zoodanig, dat Flavie er door getroffen werd.

- Wat scheelt er dan? Gij hebt weer een aangezicht als een ‘pannekoek’.

Jean Baptiste, die zich eenigszins schuldig gevoelde, antwoordde haastig in Mondje's plaats. Hij ‘sloeg het op een lachertje.’

- Hi! Hi! Wij hebben daar alle twee zoo verschoten! Toen wij voorbij St. Anna kwamen, begon de klok opeens te slaan, maar zoo hard, zoo hard ... Hi! Hi! Wij vielen aan 't loopen lijk de hazen.

De rest verzweeg hij.

- En is dat alles? vroeg Flavie. 't Is me wel de moeite om daar van te schrikken.

Mondje lag een heelen tijd met het verschrikkingsbeeld van den geest in zijn gemarteld hoofd, vooraleer hij kon inslapen. Midden in den nacht slaakte hij droomend nog een scherpluiden angstgil, doch niemand hoorde hem.

Na het avondmaal bleven Flavie en Fons een poos bij de stoof zitten. Flavie was tevreden omdat de dag rustig verloopen was, zonder aanleiding te geven tot eenige wrijving, en zij gevoelde zich daardoor reeds veel meer te huis. Zij vermoedde niet, dat Fons zich voortdurend afvroeg of hij niet verkeerd had gehandeld met haar toe te laten zich bij hem te vestigen en Marie's plaats om zoo te zeggen in te nemen. Zij weet zijn stilzwijgen aan zijn droefheid om Marie's dood en dat zou wel slijten, meende zij.

Zij had het behaaglijk gevoel, dat alles van een leien dakje zou loopen en dat zij haar doel wel zou bereiken. Onder den indruk dezer gepeinzen poogde zij dan Fons wat op te beuren:

- Kom, Fons, laat andere gedachten in uw hoofd komen. Al treurt ge eeuwig, dit verandert niets aan het gebeurde. En waarom eeuwig treuren? Ge ziet toch wel, dat het zóó ook gaat...

Dat was een ongelukkig woord.

Met de ontzetting van iemand, die een plotseling bedreigd heiligdom verdedigt, hief hij eensklaps het hoofd op en fluisterde zenuwachtig:

- Zeg dat niet! Spreek stil! Ze ligt nog in huis. Ze kan ons nog hooren!

- Maar Fons toch, zijn dat nu woorden? Ge zoudt iemand den schrik op het lijf jagen. Is dat nu verstandig? Als ge 't zoo meent, dan hadde ik misschien beter gedaan hier nooit te komen.

- Och, mijn hoofd jaagt en slaat zoo! Kon ik maar weenen!

Flavie meende, dat hierin een verontschuldiging lag.

's Anderendaags 's avonds werd Marie gekist. Dat was een tragisch oogenblik voor Fons. Flavie had gepoogd hem te overtuigen daarbij niet aanwezig te zijn, doch te vergeefs. Toen hij Ward en zijn gast zag binnen komen met de kist op de schouders, werd hij onwillekeurig de trap opgedreven. Sprakeloos en zonder een traan te storten bleef hij het droevig werk aanzien, doch vreeselijk

voelde hij zijn ziel aan flarden rukken. Slechts toen zij het lijk al in de kist gelegd hadden en de stijfgeworden armen eenigszins moesten duwen en prangen ontsnapte hem een angstvol:

- Voorzichtig! Voorzichtig!

Een spotlach kwam op het grove aangezicht van Ward's gast.

- Nu zal ze 't niet meer voelen, geloof me Vrij!

Ward deed den ruweling zwijgen.

Moeizaam brachten beide mannen de vracht langs de smalle trap naar beneden. Hol botste de kist tegen leuning en wand en het gewicht deed de dragers zuchten en bij poozen op de krakende treden wachten.

Fons volgde den droevigen, lastigen gang, sprakeloos, doch met het wanhoopsschreien in zijn ziel. Men ging de goedheid, de vreugde uit zijn treurige woning dragen.

Beneden had de koster de schragen opgesteld, waarop de kist geplaatst werd.

- Ge ziet, mijnheer Bariseele, dat ik den schoonen ‘pelder’ gegeven heb, zeide de koster als een handelaar, die de gunst van zijn klant zoekt te winnen.

Hij spreidde het zwarte baarkleed met het goudgele kruis over de kist en ging daarop met de andere mannen in de keuken, waar Flavie hun een borrel aanbood.

Fons bleef alleen bij de lijkkist, die met haar scherpen reuk van jong dennenhout de heele plaats

vervulde. Het kleine handlampje, dat de werklieden voorgelicht had, wierp een geheimzinnige klaarte in de ruime kamer. Over den armelijken spiegel had de koster een zwart doek gespannen. Aan de opene deur, langs den kant van de gang, had hij zwarte doeken met zilverfranjes gehangen, opgelicht als dubbele gordijnen. Door de opening zag men de kist tusschen eene dubbele rij lange waskaarsen als in een kapel staan.

Die plechtige schikking der rouwkamer, hoe eenvoudig en onbeholpen ze ook was, vervulde Fons' gemoed met een zekere voldoening. Die uiterlijke teekenen van vereering en rouw om zijne doode hadden een troostende uitwerking op hem.

In den grafschemer, die hem stemmig-weemoedsvol omringde, liet hij, tegen den muur aangeleund, zijne wroegingsvolle mijmeringen hunnen gang gaan.

In de keuken klonken de zware stemmen langzamerhand luider.

- Zoo dat ge bij Fons blijft wonen, Flavie? vroeg Ward.

- Ja, dat is zoo geschikt.

Ward's plompe gast viel met veelbeteekenenden lach met de deur in huis:

- Dat kan nog goed komen met u tweeën? Bariseele is nog buiten jaren niet.

Flavie beet hem met gemaakte misnoegdheid toe:

- Houd toch een beetje uw fatsoen! Niemand denkt aan zoo iets. Hebt ge niet gezien hoe diep de man ter neer geslagen is?

- Bah! dat is maar weeuwenaarspijn!

- 't Is nu al goed, zwijg maar! gebood Ward. 't Is op Fons' jaren niet, dat men op hertrouwen denkt.

De koster, die van een beetje gefilosofeer hield, en bovendien een smaakje aan zijn eigen boter had, was het met hem niet eens.

- Men kan al niet weten... de oudste mensch heeft al eens jonge gedachten, vooral als 't vrouwen betreft.

- Och ja, 't is waar ook! Daar hebben we een voorbeeld in den koster zelf! viel Ward's gast dadelijk in. Hij was er drie en zestig toen hij zich nog liet bekoren door een jong ‘bietje’.

- Twee en zestig, als 't u belieft. Maar mijn persoon kan gerust daarbuiten blijven. Ik spreek in 't algemeen en herhaal wat ik eens in een oud boekje las:

> Die dorst en schoon drinken ziet,
> Zegt wanneer en drinkt hij niet?

- Salueert voor het compliment, jufrouw Flavie! besloot Ward's gast.

Een lachgemompel en een geklingel van tegen elkander aangestooten glaasjes volgden op de scherts van den koster.

Fons trad de keuken binnen, bleek en met vreemden, ijzigen blik. Hij sprak geen woord, doch zijn aanblik was zoo tragisch, dat de koster en de timmerlieden dadelijk verstomden en als uit het huis gejaagd werden.

Dan kwam de drukke dag der uitvaart.

De familie werd per rijtuig gehaald. De mannen

schaarden zich rondom Fons en zijn beide zoontjes in de keuken, die nu ook zwart behangen was. De vrouwen vereenigden zich boven, waar Flavie de eer des huizes ophield.

Zekeren ophef verwekte de intrede van Jan Diegerick. Toen men hem daags te voren evenals aan de andere familieleden had laten vragen of hij per rijtuig wilde gehaald worden, had hij er voor bedankt. Iedereen dacht dan, dat Jan uit wrok op de begrafenis niet verschijnen zou.

- Hij kan zelf in zijn voituur rollen! had Jan nijdig tot zijn vrouw gezeid, doch inwendig was hij wel besloten zijn wrok niet verder door te drijven. Zijn vrouw brandde insgelijks van verlangen om toch op de uitvaart aanwezig te zijn.

- In elk geval zullen wij ons toch door de Bariseele's niet laten verdringen. Gij zijt Marie's eigen broer en gij zult onmiddellijk achter Fons en zijn jongens ten offer gaan. Ik zou eens willen zien of...

- Zoo meen ik het ook, Emerance. Wij zullen de eer nemen, die ons toekomt.

Aldus waren ze dan beiden te voet naar het sterfhuis gekomen. Toen Jan de keuken binnentrad en in de duisternis, die daar heerschte, na veel vorschend rondblikken, Fons eindelijk zag staan, ging hij, bewust van zijn recht, zonder eenige plichtpleging aan diens rechterzij, vlak voor Ward, plaats nemen. Slechts nadat hij die plaats ingenomen had, dacht hij er aan, Fons eenige woorden van rouwbetuiging toe te mompelen.

Ward, die wist wat de rechten van Jan waren, liet het bij een onverstaanbaar misnoegd gemor, waarop Jan hem dadelijk strijdlustig aankeek. Fons vond het goed, dat Jan toch gekomen was, en drukte hem de hand als wilde hij hem daardoor zijn dankbaarheid te kennen geven.

Bij de vrouwen maakte Emerance evenveel ophef.

- Wij hadden wel geen voituur, maar toch zijn we gekomen.

Dit waren hare eerste woorden toen ze binnentrad. Ze klonken als een oorlogsverklaring. Nijdig, uitdagend blikte ze op Ward's vrouw, toen ze er nog bijvoegde:

- Ze zouden te veel in hun vuistje gelachen hebben, hadden wij hen nog den rang laten innemen, die ons toekomt. 't Was al genoeg, dat zij ons 't gras van voor de voeten maaiden ....

Ward's vrouw stoof als een kregel hennetje dadelijk tegen:

- Fons was vrij de kist te bestellen aan wien hij wilde...

De twist ging vinniger worden, doch Flavie poogde gewichtig de opgewonden vrouwen tot bedaren te brengen.

- 't Is nu toch het oogenblik niet...

Zuster Hortensia, die het ongepaste van dit gekibbel wellicht het diepst voelde, en het ergste vreesde, kwam er ook tusschen met een roerend beroep op de zusterlijke genegenheid.

Emerance stortte dan haar hart uit bij Flavie

en de verontwaardiging van Ward's vrouw vond een gedwee gehoor bij zuster Hortensia.

Beneden trok de rij der rouwbetuigende vrienden en bekenden reeds voorbij. Het deed Fons goed te zien, dat zij zoo talrijk aanwezig waren.

De heele buurt kwam hem stilzwijgend groeten of de hand drukken. Verscheidene goudborduurders uit zijn werkhuis defileerden mee. Een paar menschen, met wie hij al eens woorden had gehad, verrasten hem door hunne verschijning:

- Wel, wel! die ook! Dat is braaf! dacht hij dan plotseling bij zich zelven.

Dan kwamen hem nog verscheidene personen de hand drukken, die hij slechts met moeite kon thuis wijzen. Het waren die kleine renteniers, gepensionneerden, bewoners van het oud mannetjeshuis der Broeders van Liefde en andere werkeloozen, die men uit louter necrophilisme op alle begrafenissen ziet verschijnen, zelfs van afgestorvenen, die hun totaal vreemd zijn.

- Daar zijn de mollebegravers! zeide een grappenmaker; toen ze binnenstapten.

Mondje stond verbaasd en bedeesd naast vader. Zijn hartje was beklemd door den somberen aanblik van al dat zwart in de kamer. Waarom die nachtelijke duisternis rondom zijn moedertje verwekt? Zij had daarboven zoo mooi op haar blanke bed gelegen. Hier vermengde zich voor de eerste maal met zijn kinderlijk begrip van den dood het denkbeeld van iets angstverwekkends en vreeselijks.

Toen was buurman Quickelborneetje binnen gekomen en na even aan Bariseele zijn rouwbeklag meegedeeld te hebben, had hij Mondje's beide handen gevat en hem in 't oor gefluisterd: ‘Goeden moed, mijn “keppetje,” ik ben nog altijd daar, weet ge?’ Deze woorden hadden Mondje andere, zonniger gedachten gebracht. Na moeder was Quickelborneetje de persoon van wien hij het meest hield en weer vermeide hij zich in de herinnering aan de vreugden, die hij met beiden al genoten had.

Jean Baptiste was in 't geheel niet ontroerd. Toen hij zijn schoolmaat Hoornaert aan de hand van zijn oom zag aankomen, zwol zijn borst van fierheid. Hoornaert zou getuige zijn van al de heerlijkheid van dien dag! Dat vleide hem. Ten koste van andere rouwbetuigers vermaakte hij zich. Toen de bijzichtige lange Wannes in de rouwkamer verscheen en de duisternis hem zoodanig verraste, dat hij ‘subbelde’ over den dorpel en met zijn armen gek in de lucht rondzwaaide om zich ergens aan vast te grijpen, dan schepte Jean Baptiste daar een heimelijk genoegen in. Toen Pietje Meneertje, een andere buur, hinkend binnenstapte, met zijn houten been regelmatig op den klinkenden bodem kloppend, kon Jean Baptiste uit zijn hoofd het schimpgeroep niet verjagen, waarmede de kwajongens den gebrekkigen man op straat vervolgden. Gescandeerd door het geklop van het houten been ging het rhythmisch: Hinkepatinke, raap het op! Hinkepatinke, raap het op! Toen Arie Vincke, de bleeker, waarop de spotzieke jeugd

der buurt het bijzonder gemunt had, zich vertoonde, verwekte zijne verschijning dadelijk het tergrijmpje:

> Vincke, trekt aan de klinke,
> Trekt aan 't slot,
> Vincke moet in 't varkenskot.

Jean Baptiste bedwong noode een glimlach bij de herinnering aan dit rijmpje.

Eindelijk kwam de geestelijkheid en de lijkstoet begaf zich naar de kerk.

Fijne sneeuw viel neer in een wemeldraai van glinsterlichtende kristalschilfertjes. Door de geluidboze straten volgde Fons de lijkkist als werktuiglijk, zijn dweepersgedachten verdwaald in een beeld van de wereld hiernamaals. De sneeuwstofjes, die blikkerden op het zwarte baarkleed, schenen hem als een neerzijgende hemelbloei, en de helle blankheid, die hem overal, op den weg, op de boomen, op de daken tegenblonk, scheen hem daar als opzettelijk uitgespreid als een wondere hulde aan Marie's leven van opofferingsliefde. De fulpen, volle tonen, die klaaglijk en hoog-opgalmend stegen uit den slanghoorn, waarmede de zang van priesters en cantors begeleid werd, klonken hem door de ziel als een klacht der aarde over Marie's verscheiden doch tevens ook als een sein om haar, ginder, hoog boven het grauwe zwerk, de poorten open te zetten.

Jean Baptiste merkte op hoe de sneeuwvlokjes gestadig neerzegen op het hoofd van nonkel Jan, die ‘kaal was op zijn panne.’ 't Was een behaaglijk

spelletje die sneeuwveertjes te zien vallen, glinsteren en dan smelten, zoodat nonkel Jan meer dan eens het kittelende, afrollende water moest afdroogen. Jean Baptiste oordeelde, dat hij in zulk geval toch niet blootshoofds zou meegaan.

Toen men in de kerk ten offer ging, werd Mondje verrast door de vreemde uitdrukking van vaders aangezicht. Het offerkaarsje wierp zijn klaarte vlak op het bleeke, vertrokken gelaat, waarin de oogen ongewoon blonken.

Jean Baptiste zag hoe Mondje, verstrooid, het was op de mouw van zijn beste jasje liet leken en overwoog, na den offergang, hoeveel centen daar wel op het bord lagen.

De rouwgezangen en orgeltonen, die door het ruime schip der kerk uitdeinend en zwellend golfden, roerden Fons zeer diep. Zij wekten meer en meer het gevoel, dat in de diepte van zijn zwijgzaam wezen steeds gesluimerd had en hem thans zijn vrouw als een soort van heilige deed beschouwen.

Nu stapten ze de koetsen in, om den lijkwagen naar het kerkhof te volgen.

Deze lange rijtocht was voor Jean Baptiste bijna een feest.

Toen Fons uit het schemerlicht van het rijtuig kwam, sloeg hem de schittering van de vlekkelooze blankheid, die hier op het open veld lag, met een kortstondige verblinding. Het was plotseling alsof hij zich met zijn droeven droom in een onstoffelijke wereld bevond.

De machtige beukenzuilen, die daar in de oprijlaan vóor het kerkhof roerloos stonden, als zwijgende bewakers van den vrede en de stilte des doods, waren langs den windkant gansch bekleefd met het vastvriezende, gestolde vlokkenschuim en welfden hunne besneeuwde takken over de laan als een reuzenschip van kantenweb. De verschgevallen, matwitte sneeuw knarste als marmerstof onder de voetdrukken! Eindeloos strekte zich het witte geglim over de vlakte, aan den gezichteinder in de lichtgrijze lucht versmeltend. De helwitte lichtholten, die aan het uitspansel tusschen de snel voorbijvarende wolken gaapten, schenen als voortzettingen hierboven van den wonderen glans der aarde.

In het vervlogen deel van Fons' leven had de schoonheid der natuur nooit zijn onverschilligen blik bekoord noch tot zijn dor gemoed gesproken. Thans echter scheen de smart zijn oog geopend te hebben en uit de blanke heerlijkheid om hem heen steeg de mooiheid op als een kracht die lenigde en verhief.

Al dat schitterende wit verwekte een wondere lichtheid in Fons' gemoed en 't scheen hem, dat hij de donkere wereld van last en wee verliet en zijn vrouw hier volgde naar een beter verblijf.

Doch toen hij op den kerkhofwegel doorstapte, blies een bitsige wind den wonderen sneeuwbloei, die de grafzuilen en zerken bedekte, in lange, grillig opstuivende schilferwolken voort en waaide Fons' troostvolle illuzie uiteen! Wervelende vagen stofsneeuw zwiepten in het aangezicht. Het baarkleed

waaide hoog op. Nijdig schudden de rukbuien de kristalletjes van de boomen en ontblootten de slanke schraalheid der takken, die zich tot het fijnste rijsje, zwart en naakt op de witte lucht afteekenden.

Fons zag hoe op een boom een verlaten nest losgerukt werd en pijltje voor pijltje in den hardnekkigen wind wegwaaide. Toen dacht hij aan zijn eigen beschreienswaardigen huiskring, die nu ook als dat nestwrak uiteen gerukt en vernietigd scheen te worden.

Verder zag hij hoe de wind met nijdige woede trok en wrong en tornde aan een klimop, die krampachtig een zandsteenen zuil omklemmerde. De ranken klampten zich wanhopig vast aan de reetjes en spleetjes van den verweerden steen om niet weggeslingerd te worden. Als die zwakke ranken had Fons zich ook willen vasthechten aan zijn steun in 't leven, zijn te laat aangebeden vrouw, doch het lot slingerde hem onverbiddelijk van haar af.

Toen ze voor den open grafkuil stonden, beet de pulversneeuw hen warreiwild in de ooren. Mondje huiverde van koude en beeldde zich in, dat moedertje in dien vochtigen grond zoo ging lijden. Hij was er erg mee begaan hoe moedertje onder die vracht van aarde zou versmachten, hoe de klamme koude haar zou omvatten.

Jean Baptiste keek hoe de droppels water aan den wijborstel van den pastoor tot ijskegels en perels vroren. Toen het gebedengeprevel uit was en de hobbelige koorden, waarmede de kist in den

kuil afgelaten was, met ruwe wrijving weer opgetrokken waren, bood de grafdelver Fons een schop aarde aan. Werktuigelijk liet Fons de aarde op de kist vallen. Jean Baptiste schepte een zware klomp en liet ze op het dof weerklinkend hout neerploffen. Mondje vond dit kwaad en wreed. Hij aarzelde een poos, doch toen Jean Baptiste hem de spade in de hand duwde en hem met een gebaar drong tot werpen, nam het fijn-voelend kind een zeer licht schepje mulle aarde en liet ze zacht als een streeling in den put neerzijgen.

Nu was Fons uit zijn troostenden waan weggerukt. De onzichtbare band, die hem straks in begoocheling nog aan zijn vrouw scheen vast te hechten, was nu doorgehakt. Met zijn zware leed stond hij nu alleen te midden der gure werkelijkheid.

Na de begrafenis overviel hem thuis weer dadelijk het hinderlijke geroezemoes van de onverschillige, zelfzuchtige bende zijner verwanten.

De vrouwen hadden zich na de lijkmis vereenigd rondom Flavie, die haar gewichtig en mild drup peltjes anisete met ‘mokken’ aanbood. Met ternauwernood ingetogen vroolijkheid werd er gesnapt en gesnaterd. Zelfs de vrouwen van Ward en Jan schenen een poos hun veete vergeten te hebben terwijl ze met behagen van de zoetigheid lepten.

Toen de mannen van het kerkhof terugkwamen werd er omstandig verslag gegeven over de plechtigheid met vele uitweidingen over het hondenweer

daarbuiten. Het was alsof zij wezenlijk een heldendaad verricht hadden door zich aan de koude en de sneeuwjacht bloot te stellen.

De vrouwen waren eensklaps erg begaan met de verkoudheden, waarmede haar mannen dien kerkhofgang mogelijk konden bekoopen. Flavie vroeg met een comischwerkende verteedering of Fons toch geen koude voeten had en, wat hij ook tegenstribbelde, hij moest naast de gloeiende kachel plaats nemen en gedoogen, dat een warmsteen onder zijn voeten geschoven werd.

- Doe u maar goed deugd, Bariseele, en maak nu maar niet te veel verdriet. Verdriet doet een mensch verdroogen lijk een stok. Een mensch heeft maar ‘de deugd, die hij zich zelf aandoet’...

Dat was de epicuristische troost van dikken Kozijn Japers, die rijkelijk maar erg zelfzuchtig leefde met de erfenis van de oude, half suffe vrouw, die gedurende een paar jaren maar zijn echtgenoote was geweest.

- Goet eten en goed drinken, Bariseele, en laat Bourgonje dan maar waaien!

Terwijl de mannen nu druppels ‘Franschen’ dronken om zich te verkwikken, nam nicht Jeannette Fons bezorgd onder handen om hem uit te leggen, dat in 't geval hij een verkoudheid moest krijgen, hij ze radicaal genezen kon, op één dag, met een groot glas bier gekookt met foelie en kandijsuiker.

Fons had het gevoel alsof nicht Jeannette hem voor den gek hield.

Dan kwam Ward's vrouw vertrouwelijk naast hem zitten en vroeg hem of hij tevreden geweest was over de kist. 't Was een schoon stuk met hout zonder knoopen, verzekerde ze. Doch dit was slechts de inleiding tot een aanbeveling voor het leveren van het kruis, dat Fons toch zonder eenigen twijfel op het graf zou laten oprichten. Zij zouden hem ‘genadig’ dienen.

Emerance had nog maar uitgesproken of nicht Jeannette klampte Fons alweer vast.

- Gij kunt mijn remedie met volle zekerheid gebruiken.

Met snuggeren toon vroeg ze, toen Emerance zich verwijderd had:

- Maar Fons, heeft Marie gedurende haar laatste dagen nooit gesproken van de ‘gedenkenis’, die ze mij bestemd had?

Toen zij de verbazing in Bariseele's oogen zag, begon zij te pleiten:

- O, 't is maar om de ‘gedenkenis’, dat ik het vraag, en omdat Marie het mij zelf zoo dikwijls beloofd heeft. Bij mijn laatste bezoek, zeide ze mij nog: ‘Jeannette, als ik kom te sterven, zijn mijn oorringetjes voor u. Vermits ik geen dochtertje heb aan wie ik ze nalaten kan, zijt gij de persoon aan wie ik ze 't liefst schenk.’ Wij zijn samen naar school geweest, wij hebben samen onze eerste communie gedaan, wij begrepen malkander altijd best... 't Is niet om hun waarde, dat ik de oorringetjes vraag. Ik hoef het toch niet te zeggen,

niet waar, Fons? 't Is bloot om de ‘gedenkenis’ ...

Fons zag onder haren omhaal van woorden hare begeerte zoo duidelijk uitkijken.

Flavie, die niettegenstaande hare drukte om het eetmaal toch op alles oog en oor had, keek Jeannette met nijdigen blik aan, en zoodra zij er gelegenheid toe zag, vermaande zij Bariseele, dat hij die oolijke Jeannette niet gelooven mocht.

- Dat mensch is al te geslepen ... Er is geen woord waarheid in heel haar historie. Die oorringen zijn stukken, die naar de naaste familie moeten gaan, en een eigen zuster gaat hier toch wel voor zoo'n nicht ...

Dan was het Ward, die Bariseele met een zoeten toon aansprak.

- 't Is toch wel braaf van mijn zoon Adolf, dat hij van zoover naar de begrafenis van zijn tante gekomen is, niet waar? Weet ge hoever Rijssel van hier ligt? Ge moet meer dan een halven dag op het ‘convooi’ zitten om van daar te komen. Dat is een zeer kostelijke reis, maar Adolf is gekomen uit genegenheid voor Marie. Hij hield bijzonder veel van haar. - Weet ge Fons, dat de weduwe van Hoornaert na de begrafenis van haar man aan al de familieleden van buiten stad hun reiskosten vergoed heeft?

Dan gingen allen aan tafel. Bariseele zat te midden van het drukke getik der vorken op de borden, het geklink der aangestooten glazen, het stijgend geronk der stemmen en het onbedwongen

gelach als een gefolterde, met den walg voor zijn omgeving in 't hart.

Neef Adolf uit Rijssel voerde het hooge woord. Hij weidde snoevend en pochend uit over de weelde en de wonderen van zijn verblijf ‘in 't Fransche’. Daar was alles beter dan hier. Daar leefde men heele dagen in de plezieren. De dikke Japers die nooit in Frankrijk was geweest, maar toch een geestdriftig gunstig oordeel over dit land had, beaamde volmondig Adolf's woorden en guitig schalkoogend, voegde hij er bij:

- En de geestige Francaisetjes, he kadee?

Naarmate het maal vorderde werden Adolf en Japers vrijer in hun taal en, hoe Jan's vrouw al even met teekenen, die juist door hun bedoelde geheimzinnigheid duidelijker waren dan open woorden, op de aanwezigheid van zuster Hortensia en hare gezellin gewezen had, bedwongen zij zich geenszins.

Zuster Hortensia had zich steeds gehouden alsof ze niets gehoord had, doch voelde zich hier op den duur toch erg ongezellig. Zoodra de opgediende vlaaien het einde van het maal aankondigden, neigde zij naar zuster Agneta en vroeg haar fluisterend of er geen trein vroeger ging.

Zuster Agneta knikte bevestigend en zich bij Fons begevend, drukten beiden op koud beleefden toon hun spijt uit nu al te moeten vertrekken. Zoo was de regel van 't Huis, er viel niet aan te veranderen. De beide Zusters namen afscheid van al de

aanwezigen met een gemeenschappelijken groet en verwijderden zich waardig uit den steeds rumoeriger wordenden kring.

Nu verwekte Jan's vrouw een heele ruzie door te beweren, dat Adolf de oorzaak was van het vroege vertrek der Zusters. Adolf en de dikke Japers, die zich ook getroffen gevoelde, begonnen nu uitdagend te snoeven met hun recht en hun vrijheid om te zeggen wat zij verkozen, en lieten daarbij menig woord ontsnappen, dat al spoedig een krakeel deed ontstaan, waaraan bijna alle aanzittenden deelnamen. Op den grond van dezen twist lag eigenlijk de noode bedwongen familiewrok en-wrevel van de Diegerick's tegen de Bariseele's. 't Werd een kruisvuur van allerlei hatelijkheden en verwijtingen. Allerlei vergrijpen en tekortkomingen van voor jaren werden door de twistende partijen met kibbelwellust opgehaald en elkander voorgeworpen. Vooral de leverantie van Marie's kist werd nu eens grondig uitgekrakeeld met uitbundig geweld van woorden en gebaren.

Fons kon het onder die bende niet meer uithouden. Hij had de tafel verlaten, Jean Baptiste aan de hand meenemend. Met zenuwachtige drift had hij zijn oudste en zich zelf aangekleed en was, de poort met een bonsslag toerukkend, den huize uitgegaan.

Hij stapte gejaagd door, Jean Baptiste had moeite hem te volgen. Zij trokken sprakeloos langs de verlaten vesten, waar de aandikkende schemering alles in een grauwwitte doezeling hulde. Sneeuw

viel er niet meer, maar de bijtende windzwieping joeg hier en daar dichte sneeuwstof omhoog en snorde met fluitend geklaag over boomen en huizen. Die koude wind was Bariseele welkom. Hij stilde echter met zijn geweld de drift niet, die hem doorraasde. Wat waren die menschen laag en gemeen! Hij had ze uit zijn woon moeten wegjagen, driftte hij, doch waartoe zou het gebaat hebben? 't Best was ze maar voort te laten ploeteren indien hij maar vrede vond! Hij vond ze echter niet.

Hij kon zich niet losrukken van al het leelijke hartelooze, dat hem omringde, om weer zijn geest te laten gaan tot het stille, verre beeld van zijn doode.

De vestingwateren werden langzamerhand onder een dunne ijslaag gevangen. Op heel hun uitgestrektheid lag het ijs reeds als een glanslooze glasschijf te glimmen, en van tijd tot tijd hoorde men het knarsen en kraken in zijn volle lengte. Daar werkte en wrong, daar klepperde en sloeg iets, dat zich uit de klemmende verstijving wilde bevrijden. Bariseele zag het in roerige blankheid worstelen tegen het snijdende ijs, vlak tegen de hooge, oude stadswallen. Het was een troepje zwanen, die in hoogen nood het water rondom zich voordurend voelden stollen en het met heftige vleugelslagen vrij wilden houden. Met snijdend angstgesnebber kreten zij hun nood uit en schenen met hun wijduitslaande vleugels hun vlucht te willen nemen naar het uitbrandend daglicht in 't Westen, alsof er daar redding te vinden was. Ze verhieven zich een poos log over de krakende

ijsschollen, doch vielen er weer op neer, ze brekend in snijdende scherven onder hun zinkende vracht.

Hun borst bloedde en schril jammerden hun wanhopige noodkreten.

Bariseele haastte zich voorbij, doch de kreten vervolgden hem en 't was toen ook of zijn leed hem als een schaardig ijslemmer allerwegen omklemde als bij die blanke vogels in nood. Hij ook voelde zijn borst wond en bloed, verengend onder de smart, die hem omstolde en hem scheen te verstikken. De koude der wereld scheurde zijn hart vaneen.

't Werd reeds laat toen hij eindelijk naar huis weer keerde met Jean Baptiste, die er al herhaaldelijk op aangedrongen had.

Flavie zat hem nijdig te wachten. Zij had zijn handelwijze gek gevonden. Zoo hij iets had moeten doen tegen zijn krakeelende familie, dan had het iets anders moeten zijn dan die kinderachtige vlucht. Hij had zijn meesterschap in zijn eigen huis moeten handhaven. Dàt had hij moeten doen. Flavie vond hem een zwakkeling, die verdiende, dat men het hem eens goed zegde. Zij beheerschte zich echter en toen hij thuis kwam, zocht ze hem integendeel met wat gemaakt meelijdende woorden te troosten.

Mondje lag reeds te bed, doch nog steeds wakker. De wind sloeg en schudde aan deuren en ramen, rameide en beukte tegen het hooge dak, donderend aanhollend als een wilde vloed. De kleine dacht aan moedertje daarbuiten.

II.
Flavie's complexie.

De haast instinctmatige hekel, dien Flavie sedert lang reeds tegen het meepsche, mijmerzieke Mondje had, groeide gedurende haar nieuw huisbeheer, in korten tijd, tot een onverzoenbaren afkeer.

Uit alles wat het kind sprak en deed, bleek voortdurend zijn groote aanhankelijkheid voor zijn gestorven moeder. Waar Jean Baptiste nooit over haar repte, haalde Mondje voortdurend allerlei herinneringen aan de doode op. Hij wist te vertellen van wat ze deed, van wat ze gaarne had en toeliet, van wat ze verbood en tal van andere kleinigheden meer, die aantoonden hoe hij nog steeds in den tooverban van haar diepe, stille liefde voortleefde.

Door dit onschuldig, hartelijk gesnap maakte hij Flavie onwillekeurig lastig. Ze beschuldigde den kleine inwendig er aldus de oorzaak van te zijn, dat Fons de droefheid om Marie's dood zoo lang en zoo scherp bleef gevoelen, en dat het heele huis nog steeds de treurnis om haar verscheiden scheen te dragen.

Ze verbood hem nog over zijn moeder te spreken, doch hoe de kleine zich ook bewaakte, gebeurde

het toch nog wel meer dan eens, dat hij gansch zonder inzicht het verbod vergat.

Dan viel Flavie nijdig tegen hem uit met beschuldigingen en bedreigingen, die hem met schrik vervulden en langzamerhand tot een vreesachtig zwijgertje maakten. Fons voelde bij dergelijke uitvallen, die hij om wille van den vrede liet voorbijgaan zonder er zich in te mengen, steeds pijnlijker de valsche verhouding, waarin hij zich bevond tegenover Flavie met wie hij maar niet sympathiseeren kon.

Mondje bleef trots alles met zijn trouwe kindergedachtetjes aan zijn moedertje verknocht en in zijn verbeelding leefde de verwachting, dat zij eens wederkeeren zou, des te sterker, naarmate hij bij tante's harteloosheid en ruwheid meer behoefte aan de oude teederheid en warmte gevoelde.

Op een der eerste zonnige lentedagen na moeders uitvaart, zat hij alleen in den tuin, buiten het bereik van tante's verlammenden blik. Hij liet er zijn stil peinzende gedachtetjes hun grillig spel spelen. Er kwam uit alles wat daar in den tuin het lentebehagen genoot een onbestemd gevoel van blijheid over hem, een gevoel alsof het feest moest worden.

Er zou iets vreugdigs gebeuren, alles kondigde 't aan, de helle zonneglans, de flapperende, weeke, groene blaadjes, de eerste bloemen, de lustig piepende en fluitende vogels, alles.

Het blijdste gebeuren voor Mondje was moedertjes wederkomst, en in de zonnigheid van den

ouden tuin groeide in zijn gemoed de zekerheid vast, dat die wederkomst thans nakende was.

Hij bepeinsde in zijn wonderlijk werkende hoofdje, hoe dat alles zou gaan en wat hij daarbij te doen had.

Moeder zou de poort zachtjes laten toevallen en dan met haar klare stem hem roepen, zooals ze 't vroeger deed, toen ze van boodschappengangen terugkeerde, waarop hij ze niet vergezeld had. Hij zou dan naar haar toeloopen, haar met zijn beide armpjes omvatten, even piepbeu spelen onder haar wijden kapmantel en haar dan doen zitten op de bank in de poortgang. Dan zou moeder zeggen: ‘Mondje haal mijn pantoffels’ en vooraleer in huis binnen te gaan, zou zij dan van schoeisel verwisselen, want de helroode, vlekkelooze tichelvloer mocht niet bevuild worden.

Dat alles leefde in Mondje's geest weer op en zoo zeer werd die verbeelding hem tot werkelijkheid, dat hij als werktuigelijk binnen ging en uit de kast in de keuken, de pantoffels ging nemen, die Flavie voor háár gebruik daar op de oude plaats had laten staan.

Hij zette ze bij de bank onder de poortgang gereed en bleef daar met trippelstapjes vroolijk op en neer wandelen, gansch weggevoerd in het blijde goochelspel zijner verbeelding. Flavie, die even boven was geweest, en in den tuin te vergeefs naar Mondje uitgezien had, vond hem hier en vroeg hem dadelijk kort, bijtend streng wat hij deed.

Plotseling was de gevoelsbetoovering, waarin Mondje zich vermeide weg.

Bij 't hooren van Flavie's harde stem, kreeg hij 't vermoeden, dat hij iets kwaads, iets ongeoorloofds had bedreven en in vaag schuldbewustzijn begon hij vol angst te beven, zonder een woord te spreken.

Flavie, die merkte dat er iets ongewoons aan den kleine was, wilde er de oorzaak van weten en drong aan met nijdig woordgeweld. Het weekhartig kind was gansch van streek. Toen vielen Flavie's blikken op de pantoffels naast de bank. Ze nam ze dadelijk op, en Mondje scherp aankijkend dwong ze hem uitleg af.

- Waarom staan die sloffen hier?

Mondje bleef zwijgen in pijnlijke verwarring, niet wetend of hij 't zeggen mocht.

- Wat beteekenen die sloffen hier? drong Flavie nijdiger aan.

- Zult ge 't zeggen of niet?

En toen zegde Mondje het met een kreunstemmetje, waarin een bangelijke smeeking om vergiffenis lag.

- Ik dacht dat moedertje weerkeeren.....

't Was of Flavie een zweepslag kreeg bij dit onverwachte antwoord. Het vuurde haren afkeer van het kind op eens aan met een hevigen laai.

Mondje's wondere verknochtheid niet begrijpend, argwaande zij, dat het kind haar sarren wilde. In zijn onschuldige piëteitsvolle handeling vermoedde zij een verzet tegen haar verbod ‘zoo maar altijd met zijn moeder bezig te zijn’ en met onbesuisde drift viel zij tegen het kind uit.

- Zoo jong nog en al zoo obstinaat!

En een vloed van nijdig toegesnauwde beschuldigingen, waarvan Mondje zelfs den zin niet vatte, brachten zijn heele wezentje in geweldige beroering. Hij sidderde en klappertandde en had zijn grooten angst willen uitkrijten, doch zijn keeltje was als toegeschroefd en liet geen geluid door. Hij werd ruw bij den schouder gevat en in het donker rommelhok onder de trap geworpen en opgesloten. Wat hij daar ook weende en jammerde, smeekte en bad, Flavie liet zich niet vermurwen. Toen hij, in de duisternis door allerlei verschrikkingsbeelden gekweld, het hok ontvluchten wilde en wanhopig tegen de deur begon te schoppen en te slaan, dreigde zij hem met nog erger straffen zoo hij niet ophield. Eindelijk viel Mondje's weerstandsopwinding en nog enkel een snikken van groot verdriet weerklonk van tijd tot tijd uit het donkere hok.

Dit duurde tot Bariseele thuis kwam. Toen vertelde opgewonden Flavie op haar manier het gebeurde, Mondje overladend met de zwartste verdenkingen.

Bariseele, ontstemd omdat hij alweer de kwelling van een langen, pijnigend-ongezelligen avond voorzag, ergerde zich bij de overweging, dat het alweer Mondje was, die alles veroorzaakt had.

Met Jean Baptiste, die intusschen van school was teruggekeerd en het heele geval met zijn broer met een soort van leedvermaak gevolgd had, gebeurden dergelijke dingen toch niet, dacht Bariseele, en in

zijn verbittering geloofde hij, dat Mondje werkelijk wel een straf verdiende.

Hij haalde den kleine uit het rommelhok, berispte hem op zijn beurt met harde woorden en zond hem dadelijk naar bed, ‘omdat hij zoo'n slecht kind niet langer meer zien wilde.’

Flavie hield niet op over het geval allerlei bedenkingen te maken om vooral haar eigen opofferingsgeest voor Bariseele's ondankbare jongens te laten gelden. Vermits Fons gedurende de maanden, die sedert zijn vrouws overlijden verlopen waren, nog niets had laten blijken, dat Flavie hoop kon geven op een mogelijke verwezenlijking van haar verwachtingen, meende zij zelf er te moeten over beginnen, en al haar woorden en handelingen waren er voortaan op berekend om Bariseele toch te doen begrijpen wat zij voor hem en voor zijn jongens deed en hem aldus te doen inzien wat zij waande zijn plicht tegenover haar te zijn.

Bariseele begreep haar totnogtoe niet en dat hield haar voortdurend in een kregele stemming.

't Waren treurige dagen, die Mondje sedert moeders dood thuis beleefde. Gelukkig vond hij in den beginne van tijd tot tijd nog wat opbeurende vreugde bij Quickelborneetje, den buurman, bij wien hij, toen Moeder nog leefde, dikwijls spelen ging en nu nog, alhoewel veel minder, enkele uurtjes mocht doorbrengen. Aan dit genoegen kwam echter ook een einde.

Quickelborneetje was een echte kindervriend, een

dier menschen, die behoefte hebben aan speelsche blikken en taterende mondjes, en zelf in hun gemoed kinderen gebleven, enkel opfleuren als zij met kleinen omgaan. Daar zijn echt ongelukkiglijk niet met kinderen was gezegend, had hij al zijn genegenheid op Mondje overgebracht.

Van toen de kleine loopen kon, was hij een vertrouwde geworden van het gemoedelijke hoveniertje, dat hem in zijn tuin liet komen en hem in alles wat hij daar verrichtte inwijdde, Quickelborneetje was er al spoedig van overtuigd, dat het kind hem uitstekend begreep en duizend kleinigheden van allerlei aard weefden weldra tusschen beiden een vasten band van kameraadschap.

Als Quickelborneetje rondom zijn bloemperken een boord van steenbreke plantte, zijn fruitboomen knipte of zijn bloemen opbond en Mondje hem daarbij, met gespannen aandacht, stap voor stap volgde, bij elken spadesteek, bij elken schaarknip gewichtig deed, alsof hij meehielp, en op 't einde van den arbeid met Quickelborneetje te gelijk een zucht van ontlasting loosde, dan voelde 't hoveniertje eene groote teederheid in zich opwellen voor 't kind, dat zoo trouw bij hem bleef en hem scheen te willen helpen. Hij liet dan zijn vereelte hand door Mondje's lokken glijden en prees het kind met een menigte lieve woordekens.

- Als Mondje groot is, zal het een goed werkmanneken zijn.

Quickelborneetje's Azor was de derde in dezen

kameraadschappelijken bond. Met oordeel wist dit vernuftige hondeken zijn genegenheid tusschen zijn beide vrienden te deelen. 't Gaf aan Quickelborneetje allerlei teekenen van vriendelijkheid, maar vergat daarom zijn ‘klein meesterken’ niet, zooals 't hovenierken zelf Mondje noemde. 's Namiddags omstreeks het uur, waarop het ‘klein meesterken’ gewoonlijk kwam, ging Azor onbeweeglijk voor de deur zitten wachten en Quickelborneetje las dan in de prettig vertrouwelijke oogen van het hondeken wat het peinsde.

En als Mondje er dan was, gingen zij gedrieën den tuin rond, de kippen en de geit bezoeken, de bloemen en de vruchten bezichtigen en Quickelborneetje sprak daarbij menig gewichtig woord ter vroege beleering van Mondje. Als 't weer heel mooi was, gingen zij dan soms in 't gras zitten en Mondje verheugde zich in het krioelende kleine leven, dat Quickelborneetje hem daar leerde zien. Kwam er daar een snoepzieke hommel met heel zijn zwaarte hangen aan een diepbuigende madelieve of boterbloem om dan weer misnoegd brommend weg te vliegen terwijl de veerkrachtige stengel zich weer rechtte, dan wist Quickelborneetje dadelijk een verhaaltje te fantazeeren over dat spel van bloemblinkend en horzel. Spoedde zich daar een blauw kevertje behendig en vlijtig tusschen den doolhof van graspijltjes, dan wist Quickelborneetje dadelijk van waar dit kevertje kwam en waar het henen wilde. En kwam er ginds een bonte vlinder honig

puren uit de bloemen of een vogeltje zaadjes pikken uit de hooge halmristen, dan hielden de kameraden zich heel stil om de diertjes van dichtbij te kunnen waarnemen, en Quickelborneetje wist alweer een heelen reesem wonderlijke dingen over vlinder en vogel mee te deelen.

Zoo richtte het hoveniertje onwillekeurig Mondje's wakkerwordenden geest op de bepeinzing van de stille schoonheden der natuur en op het genot der wonderbaarlijke histories, die ver buiten de werkelijkheid voeren. Mondje's droomertjeshoofd schepte daar zijn grootste behagen in, en waar zijn broer Jean Baptiste dweepte met rumoerige kermistenten en schetterende paardenmolens, vond hij veel meer genot in de inniger schoonheden, die Quickelborneetje hem stilaan openbaarde.

Als het bij warme zomeravonden al eens gebeurde, dat moeder de beide jongens wat langer dan gewoonlijk beneden liet en met hen een poosje buiten kwam zitten om met Quickelborneetje en zijn vrouw even een buurpraatje te houden, dan zat Mondje al gauw op Quickelborneetje's schoot om te luisteren naar al het boeiende, dat hij te vertellen had. Het ging dan gewoonlijk over de starren, die flonkerden aan den fulpen nachthemel. Het waren pinkelende oogskens, die Mondje wenkten naar het groote land daarboven, waar zooveel heerlijks was te zien. Quickelborneetje voerde er hem met zijn verhalen henen. De kleine zag er een wondere pracht en hoorde er een betooverende muziek van

klokjes en fluiten tot hij in de armen van het hoveniertje in slaap zonk.

Marie had het steeds goed gevonden, dat haar zoontje aldus met zijn buurman omging. Haar gemoed was met dat van Quickelborneetje op het nauwst verwant en zij had ook heel gauw opgemerkt welken heilzamer invloed zijn blijde kinderlijke verbeelding en stille levensgoedheid op Mondje uitoefenden. Zij werkte die kameraadschap in de hand en had er daarom steeds voor gewaakt de vrouw van het hoveniertje te vriend te houden, wat niet altijd gemakkelijk geweest was.

Quickelborneetje's Pelagie was zeer chagrijnig en lastig van natuur. Zij bewaakte haren man in al zijn doen en laten met de scherpste nauwgezetheid en niets werd hem veroorloofd, dat niet hare stilzwijgende of meestal bepaald uitgesproken goedkeuring wegdroeg. Quickelborneetje schikte zich tamelijk goed onder deze voogdij, hij was wijsgeerig genoeg aangelegd om afstand te kunnen doen van zijn voorliefden, zoo deze niet van Pelagie's gading waren. Hij wilde slechts genietingen smaken, die door niets gestoord werden, vooral niet door de knorrige kijfzucht van zijn vrouw.

Gelukkiglijk behoorde zijn goede verstandhouding met Mondje voorloopig onder de door Pelagie stilzwijgend veroorloofde genoegens.

Dit had hij uitsluitend te danken aan den takt, waarmede Marie met hare kregele buurvrouw wist om te gaan. Zij veroverde haar niet alleen door

hare zachtmoedigheid en lijdzaamheid maar ook door mindere middeltjes als daar zijn een potje gekonfijte vruchten in den inmaaktijd of een pannekoek zoo zij er bij geval eens bakte. Pelagie was zeer gevoelig voor al die dingen en duldde dan Mondje's verkeer met haar man zonder knorren.

Ongelukkiglijk veranderden die gunstige omstandigheden korten tijd na Flavie's intrek bij Bariseele. Pelagie en Flavie waren zoowat van eender complexie en van meet af aan bleken hun gesprekken een botsing van hard tegen onzacht. Wat Pelagie vroeger tegen Marie mocht zeggen zonder tegenspraak te verwekken, werd thans door Flavie met vinnigheid weerlegd en na weinig dagen leefden beide buurvrouwen in die onrustige, onbehaaglijke stemming, die gewoonlijk een open strijd voorafgaat.

't Was Pelagie die 't vuur aan de lont stak. Toevallig kwam zij met Flavie te spreken over Bariseele's weduwnaarschap en opperde daarbij de meening, dat het voor hem niet wenschelijk was te hertrouwen. Pelagie had misschien het inzicht niet met haar oordeel Flavie persoonlijk te treffen maar deze trok zich dadelijk het schoentje aan.

- Waarom niet? bitste zij tegen.

Nu ving Pelagie een uitvoerige lofspraak over Marie aan om tot het besluit te komen, dat Bariseele nooit meer zulk een vrouw zou aantreffen. Flavienam al dien lof op als afkeuring van haar eigen beheer en karakter en antwoordde met heftige tegenstooten en schampere zinspelingen op de gebreken van

Pelagie, die zij al goed doorblikt had. 't Werd een onverkwikkelijke schermutseling, die ergere vijandelijkheden voor gevolg moest hebben.

's Avonds toen zij na het maal met Bariseele alleen was, vond Flavie het raadzaam hem met veel overdrijving en grootsprakerige verontwaardiging mede te deelen wat haar in Pelagie's woorden het meest gekrenkt had.

- Waar zoo een prij zich al mee bemoeit, herhaalde zij gedurig.

- Gij zoudt moeten als weduwnaar blijven voortsukkelen, meent zij, dat vilijnig vel! Wat zoudt ge er van denken, zeg?

En Bariseele, die strak voor zich uit zat te kijken, in donkere gedachten verzonken, sprak zijn onbewaakt gevoelen uit:

- Zij kan misschien wel gelijk hebhen ...

Flavie was op het punt nijdig uit te vallen bij die woorden, die haar bitter griefden, doch zij wist zich nog tijdig te beheerschen. Zij ving evenwel aan zenuwachtig te snikken als een smadelijk verongelijkte.

Dit verveelde Bariseele. Zou hij dan wezenlijk geen rust meer vinden in zijn huis? Dat moest veranderen: doch hoe? Hij kon er niet klaar over denken. Sprakeloos trok hij naar zijn slaapkamer, Flavie met haar verdriet alleen latend.

Van af den volgenden dag werd de kameraadschappelijke omgang tusschen Mondje en Quickelborneetje epaald belemmerd.

Er was een gewichtige reden voor Mondje om dien namiddag bij zijn buurman te gaan. Na enkele dagen ziekte was hun beider vriend, het hondeken Azor, overleden. Gisteren hadden zij daarover getreurd en besloten hem vandaag met zekere plechtigheid te begraven. Quickelborneetje zelf was op dat denkbeeld gekomen en had aan Mondje al een heele regeling der plechtigheid medegedeeld. Zij zouden Azor op het uiteinde van den hof, op een open plekje, tusschen de heesters ter aarde bestellen en er dan een bordje op planten met een opschrift. In lengte van dagen zouden zij aldus bestendig aan het vernuftig hondeken herinnerd worden.

Mondje vroeg aan Flavie of hij gaan mocht, doch zijn verzoek werd beslist afgeslagen.

- Van nu af is het uit met dat geloop bij vreemde menschen. Gij zult geen voet bij de Quickelbornee's meer zetten. Onthoud dat goed!

Tegen dat bevel was niets in te brengen en Mondje begreep dat dan ook dadelijk. Vol wee om de vervlogen geneugten treurde hij in stilte, angstvallig vermijdend iets van zijn verdriet te laten blijken. Het jonge kind leerde reeds berusten.

Bij Quickelborneetje ging het ongeveer op dezelfde manier toe. Onmiddellijk na haar ruzie met Flavie was Pelagie opgewonden binnen gekomen en had haar mans gemoedsrust verstoord met het verhaal van haar gekibbel. Tot zijn groote ontzetting vernam hij dan, dat de eerste vijandelijkheid tegen Flavie het verbod was Mondje nog in huis te ontvangen.

- Van nu af is het uit met dat geloop van die vreemde jongens. Die kleine van Bariseele's zet hier geen voet meer in huis. Onthoud het goed!

En Quickelborneetje wist heel goed, dat hij zich te onderwerpen had. De beste gronden, die hij kon aanhalen, zouden maar als olie op het vuur geweest zijn. Hij leed heel veel onder dit verbod, doch zijn wijsgeerige aanleg maande hem daarover met Pelagie geen strijd aan te gaan. Hij zou middelen moeten verzinnen om in het geheim met Mondje te verkeeren of wel betere tijden moeten afwachten. Voorloopig begroef hij Azor alleen en bij wijze van lijkrede verzekerde hij het hondeken, dat Mondje slechts wegens onoverkomelijk beletsel afwezig was.

De ruzie tusschen Flavie en Pelagie werd hardnekkig voortgezet. De meeste verdere vijandelijke ontmoetingen werden veroorzaakt door strijd over de reiniging van het straatgebied voor de respectievelijke woning der beide vrouwen.

Ook de wijze, waarop zij elkander voorbij gingen op straat werd vaak tot een bron van ergerlijk gekibbel, waarbij het nooit kon uitgemaakt worden of het nu wel Flavie of Pelagie geweest was, die het eerst had ‘gemeesmuild’ of met uitdagend beleedigende blikken gekeken had. Hierbij kwam het meer dan eens tot min of meer luidruchtige woordenwisselingen op den openbaren weg.

Bariseele's deftigheidsgevoel werd hierdoor ten zeerste gekrenkt. Boven alles stelde hij immers op

prijs door zijn medeburgers voor een fatsoenlijk, hoogst eerbaar burger gehouden te worden, en die straatscènes van Flavie brachten in dit opzicht zijn goeden naam voortdurend in gevaar.

Zelfs de tuinmuur, die Quickelborneetje's en Bariseele's wederzijdsche erven van elkander scheidde, was geen belemmering voor den strijdlust der vrouwen. Over dien muur heen wisten zij elkander vaak, met smadelijke, bittere woorden te bereiken.

Een der ergste schermutselingen over die veste heen werd onwillekeurig door Quickelborneetje en Mondje veroorzaakt.

Op een zwoelen Septemberdag was Quickelborneetje in zijn ouden appelaar geklommen om er de vruchten te plukken, die hun lekkere geuren van rijpheid op de lauwe lucht lieten drijven.

Met zijn blozend, bollig gezicht leek hij zelf wel een appel in 't donkere loof. Met voorzichtige vaardigheid, elken duw of bots vermijdend, legde hij de appels profijtelijk in het mandje, dat hij aan een der stevigste takken had vastgehecht. Die groote, geurige ‘paradijzen’ waren de trots van zijn tuin. 't Heele seizoen door had hij ze gekoesterd, verzorgd en verdedigd en nu de oogst zoo rijk was, gevoelde hij zich gelukkig. Alleenlijk had hij nog last van de gulzige ‘fruiteniers’, die op hun trillende vlerkjes talrijk in de kruin rondgonsden, azende op de rijpste appels, die hen met hunnen fijnen geur aanlokten. Meer dan een vrucht had

hij al geplukt waarin die snoepzieke wespen zich al een heel gangetje gegeten hadden. Dat was jammer! Ook beijverde hij zich om met alle middelen de ‘fruiteniers’ te verdrijven. Hij schopte en sloeg er naar, blies en schreeuwde om toch te beletten, dat zij het schoone fruit verder beschadigden.

Dat ongewone leven in de appelkruin over den muur wekte de aandacht van Mondje, die in den tuin rondslenterde. Zoodra hij Quickelborneetje ontwaarde, helderde zijn aangezicht op, doch voortdurend bleef hij schuwe blikken werpen naar het keukenraam van waar tante Flavie hem misschien kon ontdekken. Op 't oogenblik was ze niet bij het venster. Dan waagde Mondje een paar bescheiden kuchjes om zijn aanwezigheid door Quickelborneetje te doen opmerken. 't Hoveniertje had hem weldra gezien en op zijn appelgezicht kwam dezelfde glans van blijheid, die zich bij Mondje had vertoond. Zijn blikken weken evenwel ook van tijd tot tijd af naar zijn woning alsof hij ook daar onraad vreesde.

Tusschen de twee kameraden, die elkander aldus onverwachts ontmoetten, begon al dadelijk een stom spel van blikken en gebaren, waardoor zij elkander allerlei duidelijk maakten, of ze 't goed hadden, of ze nog ‘dikke vrienden’ waren, hoe jammer het was, dat ze elkander niet meer mochten bezoeken, en veel andere dingen meer. Na even de ramen van zijn huis scherp onderzocht te hebben, vroeg Quickelborneetje met

gebaren of Mondje wel een appel wilde. In een onvoorzichtige, plotse vreugdeopwelling knikte het kind van ja en hield zijn voorschoot open om de vrucht op te vangen, die het hoveniertje er na lang en zorgvuldig mikken in wierp.

Op hetzelfde oogenblik kwam Flavie buiten. Zij had alles gezien. Met gejaagden stap kwam zij bij verschrikt Mondje, nam den appel uit zijn voorschoot en wierp hem met een geweldigen zwaai weder over den muur.

- Dat hij zijn groen fruit zelf ete! riep ze daarbij met nijdige klem en Mondje naar binnen sturend, voegde zij hem onheilspellend toe:

- Wij zullen u leeren schooien, wacht een beetje!

Quickelborneetje bleef verbluft op zijn boomkruin Flavie aankijken, die voortging met allerlei onvriendelijke dingen te roepen. Alles wat hij tegen den woordenvloed van Flavie wist in te brengen was een herhaald klagelijk:

- Maar mensch toch! maar mensch toch!

Zijn toestand werd nog erger toen Pelagie, door Flavie's felle bazuin opgeroepen, buiten kwam en hem zijn zwakheid tegenover die boosaardige lawaaimaakster van over den muur begon te verwijten.

- Wat staat ge daar te kriepen van ‘mensch toch, mensch toch!’ beet hem zijn wederhelft toe, zeg haar liever, dat ze ....

En hier liet Pelagie haar voorraad vriendelijkheden tegen Flavie luide opklinken. 't Werd een zoo

luidruchtig kabaal, dat Quickelborneetje beschaamd van zijn boom daalde en binnen ging.

Zijn heele zenuwgestel was ontredderd en hij had rust noodig, doch zoo gauw zou hij die niet vinden. Pelagie volgde hem dadelijk, overlaadde hem eerst een heelen tijd nog met verwijtingen en wist hem dan te dwingen Bariseele zelf te gaan vinden om hem te verwittigen, dat Flavie moest ophouden met hare hatelijkheden, zoo ze niet wilde bij den commissaris van politie ontboden worden. Quickelborneetje verzette zich tegen deze opdracht zooveel hij dorst en kon. Hij was zich ten zeerste bewust, dat hij tegen de aandoeningen van dergelijke boodschap niet bestand zou zijn. Hij vreesde het ergste van Bariseele, die zich iets dergelijks zoo maar niet zou laten zeggen. Doch Pelagie overheerschte hem zoo volkomen met haar dwingelandschen wil, dat hij bij valavond, schoorvoetend en het hart vol vreeze, Bariseele te gemoet ging op zijn terugweg van zijn werkhuis.

Quickelborneetje, zijn angst voor Bariseele overmeesterend onder den prikkel van zijn nog grooteren angst naar Pelagie, groette zijn buurman uiterst beleefd en onderdanig. Hij liep eerst een heel eindje sprakeloos naast hem voort en vermande zich eindelijk zoover Bariseele bedeesdelijk te durven mededeelen, dat hij hem wel gaarne iets had willen zeggen. Onmiddellijk voegde hij er de ootmoedige bede bij, dat Bariseele het hem toch niet zou kwalijk nemen. En terwijl hij de goedertierenheid

uit zijn buurmans oogen bleef afkijken, gewaagde hij van Flavie's en Pelagie's ruzie, en van Pelagie's gezegde betrekkelijk den commissaris van politie. Een sombere trek van verveling en misnoegdheid kwam op Bariseele's gelaat. Quickelborneetje vreesde het ergste en wilde het voorkomen met de verzekering, dat niet hij, maar wel Pelagie daarvan gesproken had.

Ge moet mij goed verstaan, gebuur, 't is Pelagie, die het gezeid heeft.

Daar was iets aan het borrelen en zieden gegaan in Bariseele's gemoed. 't Ellendigste, dat hem gebeuren kon, was daar: Openbare opspraak, inbreuk op de tognogtoe ongeschonden deftigheid van zijn naam, waarover hij steeds zoo angstvallig waakte! Zijn heele achterdochtige familietrots voelde hij bedreigd en een groote bitterheid tegen Flavie zwol in zijn hart. Van al die onhebbelijkheden had hij, toen Marie leefde, nooit iets gemerkt, maar nu was het elken dag wat nieuws en wat slimmers, 't was of Flavie het er op aanlegde om hem te ergeren.

Hij had evenwel het gevoel, dat Flavie tot de zijnen behoorde, al was het dan ook tegen zijn wil en dank, en dat belette hem haar tegenover Quickelborneetje in 't ongelijk te stellen. Wie zijn neus schendt, schendt zijn aangezicht, redeneerde zijn klein-burgerlijke wijsheid, en hoe zeer hij ook van Flavie's schuld bewust was, toch was het tegen Pelagie, dat hij, tot groote ontzetting van Quickelborneetje, schamper uitviel.

- Uw vrouw is ook op haar tong niet gevallen, gebuur, en 't zal voor haar wel raadzaam zijn, dat zij ook de politie mijdt....

- Ik zeg het contrarie niet, antwoordde Quickelborneetje, ik zeg het contrarie niet! Maar ziet ge, ik moest toch wel mijn boodschap doen, niet waar, gebuur? 'n Avond, gebuur!

En Quickelborneetje, om weer de gunst van zijn vrouw en vooral zijn eigen rust terug te vinden, ging haar vertellen, dat hij het Bariseele nu eens goed gezegd had.

In zijn toorn was Bariseele steeds erg pruilerig. Nooit kwam het bij hem tot een open uiteenzetting van de redenen zijner gramschap. Hij liep rond met een norsch-vertrokken aangezicht en zenuwachtige bewegingen, en bleef daarbij hardnekkig sprakeloos of bepaalde zich tot enkele korte, ruwe onvermijdelijke bevelen.

Alleen Marie-zaliger wist hoe hij dan geleidelijk van zijn gramstorigheid tot een kalmer stemming kon gebracht worden. Hare fijngevoeligheid en goedheid wisten bescheiden doch zeker zijn mopperige drift te stillen. Flavie daarentegen werd door Bariseele's pruilgramschap zelf vreeselijk uit haar humeur gebracht en meende, dat zij dan tegenpruilen moest. Op merkwaardige wijze was zij er in geslaagd Bariseele's norschheid, bruske bewegingen en koppig stilzwijgen in dergelijke gevallen na te doen, doch zij hield dit spel nooit lang vol. Haar manier was heftiger.

Zoo ging het weer bij Bariseele's thuiskomst na zijn onderhoud met Quickelborneetje. Hij toomde inwendig, doch Flavie merkte dadelijk aan al de bekende uiterlijke teekenen wat er gaande was, en daar zij zelf meende redenen te hebben om ook te toornen, deed zij Fons in de volmaaktheid na. De drift werkte echter zoo geweldig in haar gemoed, dat zij dat toorngepruil niet langer volhouden kon en als in een crisis van onweerstaanbaar zenuwgeweld uitviel.

- 't Is hier waarlijk aangenaam! De kinderen doen u de eene miserie na de andere aan, de geburen overladen u met smaad en laster eh op den hoop toe komt de vader nog thuis lijk een ‘boschbeer’. Ik ben nog ziek van hetgeen dezen achternoen gebeurd is.

En dan volgde het dramatisch bewogen verhaal van den appelpluk en zijne ergerlijke gevolgen.

- Ik ben nu eens benieuwd te zien wat voor maatregelen gij zult nemen. Ik hoop wel, dat gij zult tusschenbeide komen om mij te verdedigen tegen dat schelden van die van Quickelbornée's.

Bariseele bleef zwijgen, alleen zijn mond vertrok tot een vluchtigen grijns. Hij vond dat heele gekibbel zoo gemeen en zoo ellendig, hij walgde ervan. Wat zou hij zich daarmede inlaten?

- Het belieft u niet te spreken, mijnheer? teemde Flavie.

- Vindt ge misschien goed wat die van Quickelbornée's deden? drong ze aan, toen ze weer geen antwoord kreeg.

Opeens verloor Fons toen zijn zelfbeheersching, en zijn afkeer voor dat ruziegedoe brusk bedwingend, snauwde hij Flavie nijdig toe:

- Zat ge alle twee in één zak, ik zou nog niet weten welke eene er uit te halen!

Het werd van dat oogenblik af bij Bariseele duidelijk, dat het leven met Flavie in huis een voortdurend misverstand zou zijn. Vooral toen ze, na zijn uitval, een luidruchtig, valsch klinkend misbaar begon te maken om zich zelf te bejammeren als een slachtoffer der ergste ondankbaarheid, kreeg hij een wezenlijken afkeer van haar en zijn innigst verlangen was haar te zien vertrekken. Hij ging echter met zich zelf aan het redeneeren over de wijze, waarop hij zonder Flavie huishouden zou, hij wikte en woog wat hem in dit geval te wachten stond en kwam zoo tot een lijdzame besluiteloosheid. Heel Flavie's wezen was hem een oorzaak van voortdurenden aanstoot en ergernis, maar toch berustte hij voort in haar huisbeheer.

De mystieke neiging van zijn gemoed gaf hem ook het vage gevoel, dat hij boeten moest om zijn vroeger verwaarloozen van Maria's liefde en dit gevoel bracht hem nog tot meer lijdzaamheid.

Hoe heel anders was het toen Maria er nog was. Hij zag het nu eerst duidelijk in. Toen waren de avonden thuis stille verpoozingen na den dagelijkschen arbeid. Marie zat bij het vredig lamplicht te naaien en sprak met haar bescheiden zachte stem over de jongens, hun spel, hun

vertellingen, hun aard, hun toekomst. En hij zat dat alles rustig met genoegen aan te hooren, al liet hij het niet blijken. Nu waren het herhaaldelijk ongezellige, pijnlijke uren, die hem bij zijn thuiskomst wachtten en onwillekeurig bleef hij met al zijn gevoelens en gedachten naar dat verzwonden gelukkige verleden terugkeeren.

Hij herinnerde zich thans weer levendig de honderden kleinigheden, die hem vroeger met hun innige huiselijkheid omtooverd hadden. Destijds merkte hij ze ternauwernood op, maar nu ze onder Flavie's beheer verwaarloosd en verdwenen waren, gevoelde hij eerst hoe hun ontbering het leven thuis naakt en koud maakte. Waarheen was de frissche geur, die hem 's Zondags als hij zich aankleedde uit de ordelijke blankheid der oude linnenkast tegenzweefde? Ze waren weggeworpen de lavendeltakjes, die de zorgende Marie daar steeds legde om de fijne aromen der bleekweiden in het linnen te houden. Waar was de glans van het koperen en tinnen huisgerief, dat aan den keukenmuur een blijden lach liet blinken? Alles hing er thans verwaarloosd, dof en mat. Waarheen waren de fijngeplooide, hagelblanke gordijntjes voor de ramen? Waarheen het blijde vlammetje der hoogroode geraniums en het bonte klokje der fuchsia's op de vensterkozijnen? De innige gezelligheid, die Marie met die eenvoudige middeltjes in haar huis wist te houden als een verkwikkende zonneschijn, was gansch te loor gegaan. Met Flavie was alles er grauw en droevig

geworden, als in een huis waar lijdzame boete volbracht wordt.

Bij Flavie was nu langzamerhand een nieuw gevoel wakker geworden. In den beginne had zij wezenlijk gepoogd Bariseele's gunst te winnen en zoo ze hierin niet geslaagd was, dan lag dit niet aan haar gemis aan goeden wil, maar enkel aan de tekortkomingen van haar zuur karakter, aan de ranken harer opvliegendheid, haren nijd, hare harteloosheid, haar gebrek aan huiselijke gaven, die Bariseele onwillekeurig van haar verwijderden. Nu echter begon Flavie hare hoop Bariseele ooit te veroveren op te geven. Zij kreeg de overtuiging, dat hij nooit van haar zou willen. Daar had zij nu al bewijzen genoeg voor gekregen. Zij voelde zich versmaad en werd verbitterd. De vroegere goede wil veranderde in een vijandelijke krakeeldrift, die op heimelijke wraak ging zinnen.

Voortaan wist Flavie elken dag de eene of andere kleinigheid zoo te regelen, dat ze Bariseele er mede ergerde. Zij ging hem langzamerhand voor een zonderling houden, die niet beter verdiende dan zoo gekweld te worden. En toen zij telkens gewaar werd, dat hij zijn boosheid beheerschte en niet in een scheldbui of andere uiterlijke geweldigheid liet losbreken, maakte zij daaruit op, dat hij zwak was en haar vreesde. Zij beeldde zich in, dat Bariseele haar voor onmisbaar hield in zijn huis en daarom al hare nijdige luimen en kwellingen verduurde. Deze overtuiging maakte haar

stoutmoediger in haar tergingen. 't Huis zag er slordiger uit dan ooit, omdat Bariseele van ordelijkheid hield. De standjes met de jongens vermenigvuldigden zich en werden vinniger en rumoeriger met den dag, omdat Bariseele van rust hield. Het onbuurlijke straatgekrakeel verergerde, omdat hij zoo op straatfatsoen en -deftigheid gesteld was. Er werd geborgd te pas en ten onpas omdat hij daar zoo'n hekel aan had. Er werd gemorst met spijs en kleeding juist omdat hij op zuinigheid aangedrongen had. Met één woord alles wat Bariseele aanstoot kon geven, zocht Flavie te verwekken met nijdig leedvermaak.

Zijn lijdzaamheid bleef echter onuitputtelijk. Het scheen wel of zijn wil op den duur gansch gebroken was. Hij gaf zich geheel over aan het mystieke boetegevoel, dat door zijn ziekelijke treurnis om Marie hoe langer hoe krachtiger werd. Hij verdroeg alle kwellingen met gelatenheid als een verdiende vergelding voor vroeger kwaad. Flavie kon ongehinderd haar dwingelandsche neigingen bot vieren.

Doch er kwam verzet en hardnekkig verzet, tegen hare hatelijke aanmatigingen. Jean Baptiste, die gedurende de eerste maanden van tante's beheer zeer gevat een neutralen stand had weten te bewaren en zich behendig buiten het bereik van haar ruwe bejegeningen had kunnen houden, vermocht het op den duur niet meer aan haar willekeurige kregelheid te ontsnappen. Hij kwam er in botsing mee en daar hij in zijn groeienden jongenswil noch de

vreesachtigheid van Monne, noch de ziekelijke lijdzaamheid van zijn vader had, maar integendeel een zeer sterke bewustheid van eigen recht, gesteund op het eenvoudig beginsel van oog om oog en tand om tand, en een stouten durf, die, zich luchtig over alle ijdele welvoeglijkheden heen zette, vooral waar het gold gekrenkte eigenliefde of eigenbelang hardnekkig te verdedigen, zoo werd de toestand tusschen Flavie en Jean Baptiste erg gespannen en het was deze tienjarige, wilskrachtige jongen, die het onvoegzame verbond met Flavie, dat Bariseele zoo laksch en zoo onderworpen duldde, eindelijk uiteenspringen deed.

De eerste schermutselingen tusschen tante en haren krachtdadigen neef deden zich voor kort na het geval met den zoogezegd groenen appel, dien Quickelborneetje over den muur geworpen had.

Jean Baptiste, die onder zijn schoolmaats den ruilhandel met goed gevolg uitoefende, had zich voor een kleinigheid een heel musschennest weten te verschaffen, dat hem de voordeeligste berekeningen voor een nabije toekomst toeliet. Hij hoefde de jonge vogels maar op te kweeken om ze weldra tegen allerlei mooie dingen te vertroggelen!

Tante's complexie kennend, had hij het onvlugge goedje in 't geheim binnen gesmokkeld en in de loods, achter in den tuin, met veel voorzorgen weggestopt. Daar lagen de jonge musschen in een kistje, tusschen twee balken in een schemerig hoekje van het dak verscholen.

's Morgens, 's middags en 's avonds wist Jean Baptiste van tafel wat broodkruim weg te grissen, waarmede hij onopgemerkt naar zijn kweek sloop. Gedurende een gansche week genoot hij hier de heimelijke vreugd de gulzige geelbekken te voeden. Zijn broodkruim weekte hij tot soppen, die hij met een stokje tusschen de nooit verzade, wijd happende snavels duwde. Hij zag de eerste stoppelige pluimen groeien en verheugde er zich in zijn kweekelingen met den dag levendiger en sterker te zien worden. Daar was er al een, die heel flink op zijn vinger bleef zitten. Er zou wat te winnen vallen op die musschen! Jean Baptiste had reeds een afspraak om er zich onder bijzonder gunstige voorwaarden van te ontdoen.

In zijn blijde verwachtingen werd hij echter bitterlijk te leur gesteld. Flavie had zijn herhaalde sluipgangen naar het achterhuis opgemerkt en vermoedde daar iets ongewoons. Ze was reeds een paar keer de loods gaan afzoeken, doch had er niets ontdekt. Nu was zij Jean Baptiste op de hielen gevolgd en verraste hem bij zijn vogelvoeding. Daar viel niets te verbergen of te loochenen, de hongerige piepers zouden zich met hun lawaai zelf verraden hebben.

Dadelijk noemde Flavie het swatelende, wiekreppende nest een ‘vuiligheid’, die zij hier niet dulden kon, en zij strekte haar hand uit als een grijpklauw om het Jean Baptiste te ontnemen. Haar verdere inzichten radend, bracht de jongen ijlings met de

linkerhand, het nest achter den rug en weerde met de rechterhand Flavie's aanval af. Noch de een noch de ander gaf het op, en het werd een vluchtige, nijdige worsteling om het piepend gebroedsel. Flavie slaagde er al gauw in het nest te vatten, en in haar brusk opgelaaide gramschap om Jean Baptiste's heftigen tegenstand duwde zij de zoo voorspoedige jongen met één druk dood. Toen Jean Baptiste dit zag, verloor hij alle bezinning, in dolle drift wierp hij zich op Flavie, graaide en greep met al de kracht van zijn kleine vuisten naar haar kleed en voorschoot en rukte en snokte er aan als een wanhopige. Hij sloeg hare misdadige hand en poogde haar te schoppen. Een oogenblik bleef Flavie onthutst door den wilden aanval van den jongen, doch ineens ging zij hem grijpen om haar woede te koelen.

Jean Baptiste, die dit ijlings begreep, liet haar los en rende weg. Flavie zette hem hijgend van heftigheid achterna en daar begon nu een dol gedraaf door den tuin, over paden en grasplein en bloem- en moesbedden, een dwaze jacht, waarbij menige plant gekrookt en geknakt werd. Meer dan eens was Jean Baptiste op het punt in Flavie's handen te vallen, doch met lenig vlugge bewegingen wist hij haar telkens te ontsnappen om verder te hollen. In hare driftvervoering gaf Flavie de jacht niet op, zij moest, kost wat kost den schaamteloozen weerspannige klein krijgen. Nu had zij zich met een stok gewapend en poogde aldus den vluchtige

te treffen, die haar eensklaps voor goed ontsnapte door gezwind als een kat op den moerbezieboom te klouteren. Nu werd het een gekke belegering. Jean Baptiste voelde zich veilig op zijn boomverschansing en scheen nu gansch kalm te wachten tot tante Flavie het spelletje moe zou worden, doch dit zou nog zoo gauw het geval niet zijn. Zij poogde Jean Baptiste eerst tot overgaaf te brengen door allerlei wild uitgegilde, barbaarsche dreigementen, doch op alles antwoordde hij onveranderd:

- Ik kom van den boom niet af! Ge moest maar mijn musschen niet dood nijpen ...

Daar kwam Flavie op het denkbeeld den langen raagbol als stormram te gebruiken. Zij sloeg en stootte er mede in de ruime kruin om Jean Baptiste te treffen, doch met een paar takken hooger te klimmen kwam deze weer gansch buiten haar bereik, en Flavie's bestoking had geen ander gevolg dan een regen van bladeren en stof op haar eigen hoofd te doen vallen.

Jean Baptiste zat nog op zijn hooge veste toen zijn vader thuis kwam. Van daar hoorde hij hoe Flavie het gebeurde vertelde op haar gansch bijzondere, partijdige manier. Hij hoorde zich een ‘kweekeling voor het St. Pietersveld’, een ‘toekomstig bandiet’, ‘den nagel van haar doodkist’ en nog al meer noemen, maar van de aanleiding tot den twist vernam hij niets. Dat zij de mooie, jonge vogels gedood had, verzweeg Flavie wel en

daar kwam alles toch op neer. In eens verstout, koppig beslist zijn recht te verdedigen, steeg Jean Baptiste van den boom af en ging zonder vaar noch vrees op zijn vader toe.

- Laat mij nu ook wat zeggen, vader, begon hij. Er lag in zijn toon een rustige beslistheid, die Bariseele in eens waardeerde.

- Had zij mijn musschen niet dood genepen, dan had ik dat allemaal niet moeten doen.

- Zij, zij, hoort ge hem? Kon hij het niet onbeschofter zeggen? dreinde Flavie.

- 't Was m i j n nest, betoogde Jean Baptiste voort, zonder op tante's woede acht te geven, drie schoone jongen, die ik kweekte en die aan niemand kwaad deden. Dat mocht zij niet doen, dat zeg i k .

En dat laatste i k klonk vol wil en vastberadenheid.

Tegen Jean Baptiste's logica wist Bariseele niets in te brengen en, als hadde het stoute verzet van zijn zoon hem ook met zijn gewone stilzwijgende lijdzaamheid doen afbreken, hij waagde het tot Flavie te zeggen, dat zij toch ook niet zonder ongelijk was.

Nu richtte Flavie plotselings haar scheldwoede tegen Fons. Jean Baptiste kon wat verademen, maar hetgeen Flavie, die nu alle zelfbeheersching bleek verloren te hebben, tegen zijn vader riep, ergerde hem alsof het tegen hem zelf uitgebracht was. Hij had in vader's opmerking tegen Flavie een goedkeuring van zijn handeling gehoord, in zijn vader had hij een steun vermoed en aldus voelde hij

zich thans solidair met hem. Toen Flavie, na Bariseele voorgeworpen te hebben, dat hij de oorzaak van de ondeugden zijner jongens was en zelf niet veel docht, hem voor ‘voddevent’ schold, toen kon Jean Baptiste zijn ruzieneiging, die op zijn minst zoo sterk was als die van Flavie, niet langer bedwingen en hij bitste haar toe, terwijl hij zich in een soort van beschuttingsbehoefte tegen Bariseele aansloot:

- Dat moogt gij niet zeggen van mijn vader!

Flavie grinnikte en volhardde in haar hatelijke bui. Fons daarentegen voelde bij Jean Baptiste's woorden een vreemde weekheid in zijn gemoed opwellen. Wat zijn oudste deed en zegde, had steeds voor hem een bijzondere bekoring gehad. De kranigheid en de voortvarendheid van dien flink opgroeienden, gezonden jongen waren hem al heel vroeg een bron van vaderlijken hoogmoed geweest, een soort van vergoeding voor het voortdurend ongenoegen, dat Mondje's ziekelijke krieperigheid hem veroorzaakte. Nooit echter had hij bij Jean Baptiste een aanhankelijkheid vermoed als deze, welke hij nu uit zijn uitval tegen Flavie meende te mogen afleiden.

- Dat moogt gij niet zeggen van mijn vader!

Die woorden waren als een streeling voor Bariseele. Zij verteederden hem en wekten ineens weer het bewustzijn op van zijn plicht tegenover dien jongen. Hij mocht hem niet laten mishandelen en misvormen door Flavie. Lijdzaamheid en boete

waren wel goed voor hem zelf, maar de jongens waren daar nog, en aan Marie had hij toch beloofd voor hen te zullen zorgen. Jean Baptiste had onwillekeurig zijn vader uit zijn onnatuurlijke berusting gewekt en tot een daadvaardige beslistheid bereid. Toen Bariseele Flavie nu brusk beval een eind aan haar misbaar te maken, verried haar de toon zijner stem reeds, dat hij uit zijn gewilde onderwerping verrijzen kon. Dien avond ging zijn bevrijdingsgebaar echter nog niet verder.

Jean Baptiste's wrok bleef onverzoenlijk. Hij vermeed alle botsingen met Flavie, hoewel ze hem daartoe met heimelijke boosaardigheid voortdurend uitlokte, doch des te meer werkte hij op zijn vader om hem Flavie te doen verafschuwen. Hij had ineens het besef gekregen van hetgeen hij in dit opzicht bij zijn vader vermocht en hij wist dat daar alleen het middel lag om van Flavie los te geraken. Hij sprak zijn vader voortdurend van alles wat Flavie in 't huishouden verkeerd deed en om dat te zien had hij een bijzonder scherp oog. Bariseele zelf zag het niet zoo duidelijk. Geen oogenblik liet Jean Baptiste's wrok Flavie los en hij vond daarbij woorden, die diep in Bariseele doordrongen.

- Waarom woont zij met ons? Ze is toch onze moeder niet. We zouden veel beter zijn zonder haar!

Meer dan eens hield Jean Baptiste zijn vader dit betoog, en diens lichte tegenwerpingen verzwakten van lieverlede. Jean Baptiste voelde 't en drong aan met al de stijfzinnigheid van een jongen van

tien jaar, die zich iets in 't hoofd gezet heeft.

Jean Baptiste's redeneering was overigens volkomen in eenklank met Bariseele's gevoel. Hoe dikwijls was hij ook in den laatsten tijd gaan oordeelen, dat het zonder Flavie veel beter zou gaan? Doch in zijn weekelijke boetegemaal had hij die gedachte nooit tot volledige duidelijkheid laten rijpen, nu echter liet hij ze onder Jean Baptiste's prikkel haren volledigen vorm nemen. Jean Baptiste had hem onbewust uit zijn ziekelijke wereldvreemdheid gerukt, hem weer doen voelen, dat hij nog een houvast aan 't leven had: zijn jongens, en vooral zijn oudste, dien hij moest vrijwaren tegen Flavie's boosheid en opleiden naar deugd en deftigheid. Hij werd volkomen vertrouwd met het denkbeeld van een huishouden zonder Flavie en zonder vrouw in 't geheel.

Wat kon een vrouw in zijn leven brengen, redeneerde hij? Alleen veel smart en veel ellende. Als men er een goede vond, één uit duizend, dan verloor men ze en bleef ontredderd en weerloos achter, de bitterheden van 't leven nog smartelijker voelend dan ooit. Bij 't overwegen van hetgeen er met de jongens nog moest gedaan worden vooraleer zij vaardig zouden zijn voor 't leven en zijn kamp, zag hij in hoe noodlottig zijn verlammende, weekelijke treurnis om zijn verscheiden vrouw voor hunne opvoeding was. Door dat ontzenuwend ijdel getreur sleepte hij ze naar den ondergang, dat voelde hij nu eerst, en met een bruske opwelling

van wilskracht besloot hij anders te werk te gaan. Geen nutteloos, ontmannend gemijmer meer over 't onherroepelijke verleden; daadvaardigheid voor de toekomst zijner jongens, dat werd thans zijn vaste levensregel. En vooral geen ínmengíng meer van vrouwen. Eén vrouw was genoeg voor één mannenleven, dat ondervond hij nu. Flavie mocht niet in huis blijven. Hij overtuigde zich, dat het huishoudelijk werk ook zonder haar zijn gang kon gaan, overwoog allerlei schikkingen om het te regelen, vatte voornemens en besluiten om het heele huisbeheer enkel door zelfhulp, zonder eenige tusschenkomst van een vrouw ordentelijk van stapel te doen loopen, en wachtte nu maar naar de geschikte gelegenheid om den knoop met Flavie door te hakken.

Weer was het Jean Baptiste, die hier den beslissenden doorslag gaf. Vóór hij met Flavie op oorlogsvoet leefde, had hij haar eens in een oogenblik van zwakheid eenige centen toevertrouwd, die hij voor een kleine boodschap van vaders patroon gekregen had. Flavie had ze hem eerder afgenomen, onder voorwendsel, ze voor hem te sparen. Bij de eerste kermisgelegenheid zou hij ze terugkrijgen. Van meet af aan had Jean Baptiste wantrouwen gekoesterd en zijn onrust was immer gestegen nadat hij enkele malen naar die centen gevraagd had om wat kleine aankoopen te doen. Flavie had hem steeds geweigerd het geld te geven voor hetgeen ze zijn ‘verkwistingen’ noemde.

Jean Baptiste verbeet nog eenigen tijd zijn spijt, maar in de laatste dagen, nu hij wist op vaders steun te mogen rekenen, had hij het wilskrachtige voornemen opgevat zijn geld van Flavie terug te eischen. Het naderen van de St. Kruis-kermis was een geschikte gelegenheid daartoe. De aankomende paardjesmolens schiettenten brachten bij Jean Baptiste en zijn kameraden een zenuwachtige opschudding teweeg. Er werden plannen gesmeed, tochtjes ontworpen en vooral veel berekeningen gemaakt over hetgeen de te verwachten kermisgelden zouden toelaten. Jean Baptiste rekende ditmaal ook met volle zekerheid op hetgeen Flavie van hem in bewaring had en kon aldus de schoonste verwachtingen koesteren.

Op den morgen van den kermisdag kwam hij bij Flavie om zijn geld. Met gemaakte verbazing vroeg zij hem welk geld hij bedoelde. Jean Baptiste kon zijn ooren niet gelooven, zooveel trouwloosheid scheen hem onmogelijk.

- Het geld, dat ge voor mij bewaren zoudt tot aan de eerste kermis! antwoordde hij, zich zooveel mogelijk beheerschend.

- Kermis, kermis, uw mond is er naar gegroeid, grinnikte Flavie. Hebt ge soms vergeten, dat ge pas een nieuw kostuum gekregen hebt? Ik heb geen geld meer van u ....

De drift overmeesterde Jean Baptiste en stampvoetend, met vertrokken gezicht, riep hij:

- Ik moet mijn geld hebben, ik wil het hebben, 't is het mijne!.

En daar Flavie zich tergend lachend verwijderen wou, greep Jean Baptiste haar bij den arm en vorderde nogmaals in de uiterste opgewondenheid het hem toekomende.

Flavie nam bij Jean Baptiste's aanraking ineens een hevig verontwaardigde houding.

- Wat, ge zoudt mij slaan, deugniet? Daar!

En ze gaf den jongen een klap op het aangezicht.

Jean Baptiste weende niet, zijn drift was te hevig. Hij zette zich dreigend voor Flavie en riep haar toe:

- Gij hebt het recht niet mij te slaan, gij zijt mijn moeder niet.

Hij hijgde en beefde. Bariseele, die het geroep gehoord had, was bijgekomen en hoorde nu de heftige beschuldiging, die Jean Baptiste tegen Flavie uitbracht. Daar hij van het in bewaring gegeven geld wist, begreep hij de opgewondenheid van zijn verongelijkten zoon en gaf hem inwendig gelijk. Flavie werd letterlijk overbluft door Jean Baptiste die nu, sterk door vaders aanwezigheid, nog vinniger riep:

- Gij zijt mijn moeder niet! Gij hebt mij niet aan te raken! Ik wil niet meer dat gij met ons blijft!

- Hoort ge hem? spotte Flavie, die niet vermoedde, dat Jean Baptiste Bariseele's innigste verlangen uitriep. Hoort ge hem?

Jean Baptiste, die nu zijn vader met beide armen omstrengeld hield, drong hartstochtelijk aan:

- Ze mag met ons niet blijven, niet waar Vader?

Opeens brak Bariseele nu los:

- De jongen heeft gelijk. Het kan zoo niet blijven duren. Ge kunt gaan van waar ge gekomen zijt, Flavie, 't zal voor u en voor ons oneindig beter zijn. Wij zullen hier alleen leven ....

Flavie keek Bariseele een enkele, vluchtige stonde onthutst aan, doch plotseling kreeg ze den wraaklustigen inval hem bij zijn onbezonnen woord te vatten en dadelijk weg te gaan. Ze was zóó overtuigd van hare onmisbaarheid in Bariseele's huis, dat ze meende, dat hij haar na weinige dagen reeds zou moeten vragen om terug te keeren. Maar dan zou ze hem eerst haar voorwaarden stellen!

- O, is 't zoo gemeend, meneer? Geen minuut blijf ik nog langer in dit huis. Ik was wel dwaas mij hier zoo lang op te offeren! Dat is mijn dank! Maar ik ga met plezier weg, met plezier.... En onthoud dit: eens weg, voor goed weg! Meneer zal het huis alleen leiden .... daar zullen de menschen naar komen kijken, waarachtig!

In rumoerige drift zette zij haar muts op, haakte haar kapmantel toe en ging vertrekken zonder zich te bekommeren om haar goed, dat ze hier achterliet.

Bariseele, die wel beslist was voor goed af te breken, hield haar nog even tegen en zegde haar, dat hij alles naar haar oude kamer zou laten brengen.

- O, vóór mijn goed er is, komt gij zelf mij al

schoon spreken om terug te keeren! spotte ze, bewust van haar toekomstige overwinning. Ge weet niet wat ge nu doet!

Bariseele wist het heel wel. Nooit heeft hij nog naar Flavie omgezien en uit zijn leven bleef voortaan elke vrouwelijke invloed verbannen.

III.
Quickelborneetje's beschermeling.

Toen Fons, daags na Flavie's vertrek met de eerste klaarte beneden kwam, werd hij door de klamme koude der vuurlooze, halfverlichte keuken ongezellig omvat. Hij maakte zich lastig om de onhandigheid waarmede hij de onvermijdelijke huishoudelijke bezigheden aanpakte. Even dook dan weer de vraag op of het wel zou gaan in huis zonder vrouw. Maar met een bruske hardnekkigheid verwierp hij dien twijfel en stijfde zich in den wil, dat het gaan moest. Met een kregelige nukkigheid duwde hij alle opwellende weekhartigheid neer en vatte wilskrachtig het hem totnogtoe gansch vreemde huishoudelijk werk aan.

De jongens riep hij naar beneden met gemaakt ruwe stem. Jean Baptiste, die als het ware instinctmatig het besef had van hetgeen vader verlangde, was vlug bij de hand en wist zelfs vaders wenschen te voorkomen. Mondje, die van nu af Monne geheeten werd, droeg daarentegen nog lang na zijn ontwaken de slaperigheid in zich om en werd om zijn loomheid berispt en bedreigd.

Ze moesten zich buiten aan de pomp wasschen.

Dat verhardde, beweerde vader, en gaf minder last in huis. Voor den gezonden, krachtig opgroeienden oudste was het een wellust de stroeling van de koude watergulpen over aangezicht en armen te laten gudsen. Met stevige hand wreef hij zich en blies en proestte daarbij tegen het schuimende zeepsop van louter genoegen. Toen hij weer in de keuken trad, blonk en bloosde hij en Fons bekeek hem welgevallig van ter zij, behagen scheppend in zijn markige jongenskracht. Monne vond in zich zelf de bloedswarmte niet om tegen de nijpende koude in te werken. Hij bibberde en klappertandde. Het was alsof zijn armbewegingen onder de ijzige aanraking van den waterstraal verlamd werden. Hij beheerschte zich genoeg om niet te weenen, maar zijn ellendigheid lag op zijn aangezicht te lezen.

Quickelborneetje, die na enkele dagen gemerkt had hoe de jongens zich buiten moesten wasschen, was erg met zijn lieveling begaan. Elken dag zat hij op den loer tot Mondje buiten kwam. Hij schoof dan het raampje op de verdieping open en kon zoo den kleine over het muurtje met gedempte stem enkele bemoedigende woordjes en wat raad toesturen.

- Hard wrijven, Mondje!

En terwijl de tengere handjes van het kind ijverig bezig waren, schudde het weekhartige buurmannetje meewarig het hoofd.

- Goede moed, mijn ‘keppe’! knikte hij voortdurend.

Voor Mondje was die aanwakkering van zijn

vriend een dagelijksche opbeuring en telkens als Quickelborneetje verhinderd was hem zijn morgengroet uit het raampje op de verdieping toe te fluisteren was het den kleine den ganschen dag door of hem iets ontbrak.

Quickelborneetje's appelgezicht verscheen na enkele dagen maar uiterst zelden meer. Zijn vrouw Pelagie had dat praatje over den muur verrast en onder voorwendsel, dat de koffie niet koud mocht worden op de onbijttafel had zij hem verboden daarboven nog te blijven dralen.

- Van uw eigen kinderen, indien ge er hadt, snauwde zij hem toe, zoudt ge zeker niet half zooveel werk maken.

Quickelborneetje, die voor den vrede was, vermeed dan zooveel mogelijk de vernieuwing van dat verwijt. Hij waagde 't nog alleen zijn vriendje ter sluiks van achter 't venster met een hoofdknikje te groeten.

Het was opvallend hoe Monne er in de eerstvolgende maanden onnatuurlijk oud begon uit te zien. Het teedere kinderdons was van zijn kleurlooze wangen verdwenen en een wasachtige schijn had er zich opgelegd. Op zijn voorhoofdje trokken rimpels hun ouwelijke strepen, die bij elke spanning of onzekerheid in een pijnlijk wenkbrauwfronsen samen liepen. Rond zijn waterachtíge oogen kringden grijzig blauwe randen en bij elk hard woord dat op hem neerviel, beefden lichte spiertrekkingen rondom zijne bloedlooze lippen.

Fons hield die weekheid voor een gevolg van

Monne's verwenning. Dit oordeel van Flavie was hem in den geest blijven hangen. Hij wilde door strengheid en wat hij voor verhardende levenswijs hield daartegen ingaan. Monne moest als Jean Baptiste worden en dat kon, dacht Fons, als de kleine maar mee wilde en niet krieperig kleinzeerig bleef. Hoe minder zachtzinnig Monne echter behandeld werd, hoe meer zijn schuwheid en onbeholpen linkschheid aangroeiden, hoe meer hij er als een meepsch oud mannetje ging uitzien.

Elken middag toen de beide jongens van school kwamen, moesten ze op den dorpel blijven wachten tot vader van zijn werk keerde. Quickelborneetje kwam dan ook dikwijls de gordijntjes achter het venster, dat op de straat uitgaf, oplichten en vriendelijke blikken van verstandhouding met Mondje wisselen. Eens was hij zelfs buiten gekomen om even een praatje te slaan, maar Pelagie was hem op de hielen gevolgd met de dreigende vermaning, dat zij voor 't plezier van andermans jongens met haar eten niet wilde wachten.

Als vader thuis kwam, kookte hij het schrale maal.

Vaders vertrouwen in Jean Baptiste was weldra genoegzaam gestegen om hem den huissleutel naar school mee te geven. Dan zorgden de jongens zelf voor het koken, vóór vaders thuiskomst. Jean Baptiste gaf de bevelen en kleine Monne verrichtte het werk.

's Avonds werden de toebereidselen voor 's anderendaags gemaakt. De schotels werden gewasschen,

de aardappelen geschild, de schoenen gepoetst, de kolen binnen gehaald en dies meer.

In den beginne was het ook vader, die zich met dit werk belastte, doch langzamerhand nam Monne daar ook deel aan om het op den duur alleen te verrichten. Jean Baptiste wist zich daaraan te onttrekken, voorwendende dat hij aanzienlijke schooltaken kreeg, die hem 's avonds niet veel vrijheid lieten. Toen hij deze reden liet gelden, ontsloeg vader hem dadelijk van alle bezigheden in 't huishouden.

's Zaterdags kwam Fons vroeger van zijn werk terug en liet dan onder zijn leiding door de jongens druk schuren en boenen. Er werd water aangebracht, gegoten en geplast, geschrobd, tot de roode en blauwe tichelsteenen der bevloering in al hun helderheid blijde lachten. Vader en Jean Baptiste voelden weldadig de nawerking van hun arbeid, doch Monne zonk er telkens afgemat als in een hoopje op een stoel bij neer. Veel meer dan de vloer werd er in huis niet schoon gemaakt. Dat was Fons' eenige zindelijkheidsweelde. De ruiten bedekten zich van lieverlede met een morsige korst, die nog alleen een half gesluierd licht doorliet; de muren en de schappen met huisraad vertoonden weldra een dikke stoflaag, doch daarom bekommerde zich de huishouder niet.

Zoo was het dagelijksche verloop van Fons' bestaan geworden. Hij wist zich daaraan niet alleenlijk te gewennen, maar met een zekere zelf-

tevredenheid oordeelde hij zelfs, dat het zoo heel goed ging. Toen hij nu's avonds, terwijl Jean Baptiste voor school werkte en Monne met de eene of andere huiselijke bezigheid aan 't knuffelen was, zijn gedachten rustig hun gang kon laten gaan, zonder door Flavie's nijdig en arglistig gezanik verstoord te worden, dacht hij nog wel dikwijls aan den reeds verren, goeden tijd toen zijn vrouw nog leefde, doch hij liet zich niet meer over aan de verweekelijkende treurnis der eerste rouwmaanden. Hij worstelde tegen zich zelf om zich door den weemoed van dit verleden niet meer te laten ontmoedigen.

Hij had nu een levenstaak, die wilskracht vergde, en hij mocht door geen gevoelsteederheid zijn wil laten verzwakken.

Telkens uit het verleden een aandoenlijke herinnering aanwaaide poogde hij zijn gevoel daartegen te verstarren en klampte hij zich hardnekkig vast aan zijn koppigen wil om niets meer uit dat verleden op hem te laten inwerken. Hij oordeelde, dat het nu goed ging en dat het zoo moest blijven.

In de eerste weken na Flavie's vertrek werd hij gekweld door de indringerigheid van zijn familie en ook van eenige bekenden, die hem kwamen bezoeken of op straat ondervroegen over zijn huidig bevinden, schijnbaar erg met hem begaan. Hij was zeer woordgierig op dat punt, bepaalde er zich bij te verklaren, dat alles uitstekend ging, en dat hij de mannen maar niet begreep, die het zonder vrouw in huis niet konden gedaan krijgen.

Dit bevredigde de nieuwsgierigheid der belangstellenden niet. Zij zochten op alle mogelijke manieren iets meer te weten. Er waren er zelfs die de jongens aanlokten om ze uit te hooren. Van Jean Baptiste kregen ze weinig te weten, doch Monne vertelde al eens in onschuld het een en ander over het huishouden.

Eens dat hij op boodschap uit was, had hij oom Jan ontmoet, die, bijzonder vriendelijk, een eindje met hem was meegeloopen en hem over allerlei ondervraagd had. Grappig, luchtig vorschte hij uit:

- En als eens wat aan uw kleeren gescheurd is, Mondje, wie vermaakt er dat dan?

- Wel vader zou dat doen, had de jongen geantwoord met een zekere verwondering over zoo'n vraag.

- 't Is toch niet waar, zeker? twijfelde Jan tegen.

- Wel zeker, bevestigde Monne.

Oom Jan, die dit heel kluchtig vond, vertelde het voort.

Aangedikt tot een schimpverhaal kwam het praatje aan Fons' ooren.

Een gast, wien hij op den goudborduurderswinkel opmerkingen over slordig werk te maken had, flapte hem grinnikend tegen:

- Mijn werk zal wellicht zoo goed zijn als uw reparatie van hemdslippen thuis ....

Uitleggingen volgden, die voor Fons zeer beschamend waren, daar de brutale gast staande hield, dat hij de geschiedenis der verstelde hemdslippen

vernomen had van iemand, die 't wist van Fons' eigen zwager Jan, die 't wist van een van Fons' eigen kinderen.

Fel geërgerd en opgewonden was Bariseele 's avonds thuis gekomen.

Hooghartig als hij was, krenkte er hem niets meer dan op de tong der menschen te rijden. Al spoedig wist hij, dat de schuldige Monne was en in zijn opvliegendheid gaf hij den ineenkrimpenden kleine een ruwe berisping en klappen om de ooren.

Van nu af aan was het wachtwoord, dat de jongens met niemand meer mochten spreken op straat. Waren zij alleen thuis, dan mochten zij voor niemand meer open doen. Fons zelf wist dan ook zoo te werk te gaan, dat noch familieleden, noch bekenden verder bij hem kwamen aankloppen. Weldra leefde hij met zijn jongens in een volstrekte afzondering, en nokte in zich zelf, dat zulks het eenige middel was om den vrede te bewaren.

Dit bevel om alle aanraking met vreemden te vermijden had voor Mondje onaangename gevolgen. Quickelborneetje had in de laatste weken het middel gevonden de waakzaamheid van zijn Pelagie te verschalken, om zijn lieveling te ontmoeten. Hij liep op boodschappen uit en wist zich omstreeks schooluitgang op den weg der naar huis keerende kinderen te bevinden.

Het hinderde Jean Baptiste, dat Quickelborneetje zijn voorliefde voor Monne gedurig liet blijken. Monne was 't, dien het hoveniertje al eens in de wan-

gen kneep en 't liefst aansprak. Kregen zij wat te snoepen van Quickelborneetje, dan was het grootste deel voor Monne. Jean Baptiste leed daaronder uit afgunst en op zekeren dag zeide hij met een harden toon van gezag, die op Quickelborneetje indruk maakte, dat vader niet meer wilde, dat ze nog met iemand op straat in gesprek kwamen.

- Oh! Oh! Als 't zoo is, stotterde Quickelborneetje.

Hij vervolgde zijn weg, van Mondje afscheid nemende met een zwijgenden blik.

De eenige vreugde, die voor Fons nog van tijd tot tijd opscheen, kwam hem van Jean Baptiste. Die groeide flink op en vorderde heel goed op school. Hij was onder de eersten van zijn klasse. Fons was daar trotsch op met de zelfzuchtige trotschheid van den vader, die in het werk van den zoon als een voortzetting van eigen werk ziet. Hij dacht niet meer aan de komende jaren zonder zich daarbij voor te stellen wat Jean Baptiste dan zou geworden zijn. En hij waagde zich aan de gunstigste verwachtingen.

Met Mondje ging het op school in 't geheel niet goed. Hij zat wel rustig in de klasse, doch zijn zwakke geest was steeds op zwerftocht ver daarbuiten. Terwijl de meester aan 't uitleggen was over spraakkunst en cijferen zat hij in gedachten bij Quíckelborneetje, aan de gracht, bij de vesting, ergens langs plein of straat waar iets boeiends te bekijken viel. Hij zag Quickelborneetje's dikke klokhen met haar twaalf gele piepkuikentjes voorbij-

wandelen en hij weerde de kat van den stoet af, hij zat zich te vergapen aan een paar blauwblinkende schrijvertjes, die op het spiegelvlak van de gracht wondere kronkelkringetjes trokken, of vermeidde zich in allerlei ander moois en belangrijks. Als de meester, rood van gramschap, hem schreeuwend uit zijn beschouwingen rukte, kreeg hij een ruwen schok door heel zijn droomerswezen en blikte angstig op met iets verdwaasds in de oogen. De meester slingerde hem dan allerlei grove woorden toe, die hem troffen als slagen. Dat hij een ‘onnoozelaar’ was, moest hij bijna dagelijks hooren, wat zoover ging, dat hij in zich zelf de overtuiging gevormd had, dat hij er werkelijk een was en niet kon wat de andere jongens konden.

Meermalen had hij beproefd te doen gelijk de anderen. Hij spande zich in, deed zijn best, doch telkens liet zijn trage geheugen hem in den steek en als hij dan stamelend naar zijn woorden zocht en de ongeduldigde, ruwe meester hem weer overschreeuwde, zette zich in hem de zekerheid van zijn nietkunnen opnieuw en dieper vast.

Al de ouderwetsche straffen, die de meester nog toepaste, had Monne overvloedig ondergaan. Hij had ettelijke malen voor de klas gezeten met de ezelsooren op, hij had ontelbare slagen van het lineaal op de handpalmen en op de vingeren gekregen; later werd het schrijven, dat hij moeizaam aangeleerd had, een foltering, wegens de vele honderden straflijnen die hij te griffelen kreeg. De

eerste straffen hadden hem allerlei onbestemde angsten ingejaagd, hem wanhopig doen snikken, doch ze kwamen zoo talrijk en zoo herhaaldelijk, dat zijn zedelijke gevoeligheid er door verstompt werd en hij ze alle lijdzaam met een zekere onverschilligheid onderging als een onvermijdelijk kwaad. Monne had allen durf, alle spontane beweging verloren. Hij wist niet duidelijk meer wat strafbaar en wat niet strafbaar was.

Op een broeiend heeten zomermiddag zat hij loom, verstrooid in de vunzige, lage klas. De ramen stonden open, doch de lucht was buiten gansch beweegloos en niet één versch tochtje kwam de drukkende hitte hierbinnen verfrisschen.

Een kwellende slaperigheid had zich van den kleine meester gemaakt. Het kostte hem heel wat inspanning om zijn oogen open te houden. Het gepraat van den meester en het dreunlezen van den een of anderen jongen klonken hem als een ver geruisch in de ooren, een vaag gedommel, dat zijn afgetrokkenheid nog verergerde. Hij mocht er niet naar luisteren of hij viel zeker in slaap.

Zijn blikken zweefden de naakte zaal rond, nu poozend op het zwarte bord, het schap met maten en gewichten, het kruisbeeld, de vreemdvormige schimmelplekken op den ingewaterden muur, doch niets boeide hem daar. Zoo was hij zich buiten het raam, in de helle zonnigheid van meesters hof gaan verliezen. Van op zijn plaats kon hij hem zoo heerlijk overkijken!

't Was daar alles bont en vreugdig. Uit het hoog opgeschoten gras met zijn trossige ristbloemen, die den bescheiden glans der gouden morgenden droegen, reikten pralerige madelieven als witte starren omhoog naast de gele knoppensprankeling der boterbloemen. Over dat boschje van bloeiende stengels gonsde en zoemde een wriemelend leven van vliegen en torren en kevertjes, waaronder zich bijwijlen een spierwitte of veelkleurige vlinder mengde, grillig van bloem tot bloem wiekend, of even rustend op een rank graspijltje, dat niet eens boog onder den druk. Met een stillen lach in de oogen volgde Mondje dat blijde spel.

Tegen den verweerden tuinmuur rankte een rozelaar op met groote roomgele bloemen. Twee speelsche vogels waren er vlijtig aan 't oppikken van allerlei gedierte en deden onder hun gewip en vleugelgestreuvel de zware rozen op hun beweeglijke takjes prettig wiegen.

Daarnaast klom een druivelaar met knoestige, zoekende takken den muur op, zijn breede, mooigebekte bladeren uitluifelend over de reeds goudelende trossen.

Mondje werd opeens een ruischende beweging gewaar onder de laagste druivenbladeren. Hij keek aandachtig toe en zag er dan meesters geit, die zich te goed deed aan het rinsche loof. Gulzig hapte ze maar immer door, knabbelend met vlugge muilbeweging, terwijl haar baardje allergekst op en neer wipte als een plezierig speeldingetje.

Mondje leefde op in den blijden waan, dat hij bij de geit was en haar tastelijk aaien en streelen kon. De klas en de meester waren ver weg....

Een hevige ontroering deed eensklaps de wangen van den kleine gloeien. Iets vreeselijks gebeurde ginder in den druivelaar.

De geit had zich op de achterpooten gezet om haar lekkerbekkigheid aan hooger wassende en malscher bladeren te verzadigen en door een noodlottige beweging was ze met hoornen en kop in een verwarring van ranken vastgeraakt, waaruit ze zich trots hevig schudden en rukken en stooten niet los maken kon. Als dol sprong ze herhaaldelijk op en snokte met den kop aan de lenige ranken, die zich als een strop rondom haren hals schenen te snoeren.

Mondje was ten hoogste opgewonden. Het was hem alsof de zich worgende geit hem met smeekoogen om hulp vroeg. Nog eens wipte ze op, snokkend als een wanhopige.

Mondje sprong ook in zijn bank rechtop en heel ontdaan naar buiten wijzend riep hij:

- Meester, meester, uw geit verhangt zich!:

Opeens was 't een gewoel en gestommel van belang in de klas. De angstgil van Mondje had de tucht gebroken en uit alle banken kwamen de jongens aanloopen en zich voor het raam verdringen. Zij klouterden op de nabijstaande lessenaars en op het kozijn, zoo wild onstuimig, dat de verraste meester zelf zich een weg moest banen door den krioelenden drom.

Toen hij uit het raam kon kijken had de geit haar banden losgekregen en vinnig schudde zij haren baardkop, daarbij helder blatend als wilde zij haar vreugde zich weer vrij te gevoelen te kennen geven.

Mondje verademde met een zucht van vreugdige ontlasting:

- Ze is verlost!

Op hetzelfde oogenblik werd hij echter ruwhandig vast gegrepen en in een hoek voor de klas geduwd onder een opdondering van luide, barsche dreigwoorden. Hij hoorde zich in zijn onthutsing toeschreeuwen, dat hij gelogen had, wetens en willens wanorde verwekt had en van school zou verjaagd worden. Dat geweld viel zoo plots op Mondje neer, dat hij zich niet goed rekenschap over zijn misdrijf kon geven en onder de nijdige knijpingen en schuddingen van den meester alleen de berusting in zijn gemoed voelde opkomen om weer gelaten de straffen te ondergaan, die hij toch nooit ontwijken kon.

Mondje moest op school nablijven en zijn broer Jean Baptiste werd opgedragen vader Bariseele te verzoeken met den meester over Mondje te komen spreken. Vader ging nog den zelfden avond en kwam erg verstoord en opgewonden thuis.

Quickelborneetje, die op dat oogenblik juist zijn vrouw de gazet voorlas, kon niet nalaten even op te houden om te luisteren naar het geweld, dat naast hun huis losbrak. De stem

van Bariseele woedde nijdig en luid en alhoewel de dikke muur, die beide huizen scheidde Quickelborneetje niet toeliet te verstaan wat er geroepen werd, gevoelde hij toch met meewarigen angst, dat die hevige gramschap Mondje, zijn ‘keppetje’, gold.

- Lees toch voort, drong zijn vrouw onvriendelijk aan.

- Hoort ge dat gerucht, Pelagie?

- Jawel, maar wat kan ons dat schelen? Bariseele moet weten wat hij met zijn jongens te doen heeft. Elk draagt zijn eigen last.

Quickelborneetje las voort, doch met tegenzin en verstrooid. Zijn aandacht was bij zijn vriendje. Daar meende hij een gil en jammerlijk krijten te hooren. Hij liet het blad vallen en stond op in een onbedachte beweging om bij den buur te gaan aankloppen. Pelagie keek hem echter zoo scherp aan, dat zijn goed voornemen aan 't wankelen ging en hij alleen nog aarzelend, ootmoedig dorst vragen ‘of zij niet dacht, dat hij eens moest gaan zien wat er daar gebeurde?’

- Ik vraag mij af of ge nog wel bij de uwe zijt? was de nijdige wedervraag en Quickelborneetje moest opnieuw Pelagie's eindelooze verwijt verduren over zijn verondersteld verwaarloozen van zijn veronderstelde eigen kinderen ten voordeele van die vreemde jongens. Den heelen avond mopperde en kapittelde ze hem daarover. De avondlijke ongezelligheid, die hem drukte, en het leed over het

verdriet, dat zijn Mondje daar naast hen deed snikken, brachten hem weer tot zijn droevige, reeds zoo vaak herhaalde overtuiging, dat het leven toch maar een miserie was. Quickelborneetje praktizeerde daar een groot deel van den nacht over.

's Anderendaags, op 't uur dat de jongens van Bariseele naar school moesten, wist hij behendig rond het straatraam te draaien, dorre blaadjes van de fuchsia's en geraniums plukkend en ze met trage zorgvuldigheid besproeiend, doch hoofdzakelijk vluchtige speurblikken op straat werpend. Jean Baptiste ging dien dag alleen naar school.

Toen Quickelborneetje dit zag, werd hij nog onrustiger en het voorgevoel, dat er zijn lieveling iets heel ergs overkomen was, vervulde hem met een zenuwachtige gejaagdheid, die hij slechts met moeite voor Pelagie verbergen kon. Hij vond sterkte in het vooruitzicht, dat zij straks, als elken Vrijdag, naar de vischmarkt zou trekken, hem aldus een uurtje vrijheid gunnend, dat hij benuttigen wilde om zich omtrent Mondje's bevinden in te lichten.

Zonder achterdocht was Pelagie vertrokken. Dadelijk was Quickelborneetje den tuin ingeloopen en had het laddertje tegen Bariseele's muur gezet om van daar te onderzoeken of hij Mondje ontwaren kon. In den hof was de jongen niet, doch weldra ontdekte Quickelborneetje zijn silhouet achter de morsige vensters van de keuken. Hij zat diep gebogen aardappels te schillen. Quickelborneetje begon eerst met zijn armen over den muur

te zwaaien om zich te doen opmerken, doch dit baatte niet, dan ging hij omzichtig hummen en Mondje's naam roepen. Toen de jongen eindelijk opkeek, maakte het buurmannetje eerst allerlei gebaren als om te vragen of hij alleen thuis was en wenkte hem dan om te komen. Met een treurigen glimlach naderde Mondje zijn vriend, die opleefde toen hij zag, dat de jongen daar nog ongedeerd stond zooals altijd.

- Dag, Mondje! Moet ge vandaag naar school niet dan?

Mondje schudde van neen met gelatene lijdzaamheid.

- Is vader gisteren kwaad geweest dan?

Mondje knikte ja met droeve vreesachtigheid in den schuwen blik.

- Waarom dan, mijn baasken?

Vertrouwend in Quickelborneetje's goedigen blik, vertelde de kleine 't heele geval zooals het zich toegedaan had. Het buurmannetje voelde zijn ooghoeken vochtig worden van deernis, doch het beheerschte zich, gewichtig en deelnemend het hoofd schuddend:

- Ja, Mondje, het leven is een miserie!

Mondje begreep aan den toon dier woorden, dat zij een verduldigheidsleer bevatten, die gansch overeenstemde met het gelatenheidsgevoel, waarmede hij straffen onderging.

- Goeden moed houden, Mondje, 't zal wel beteren. Zie, dat is voor u, mijn jongen.

Hij stak den kleine eenige klontjes suiker over den muur, de eenige lekkernij, die hij na 't vertrek van Pelagie haastig had kunnen bemachtigen.

- Toe, pak ze maar aan!

- Wilt ge eens eentje van de nieuwe kiekskens zien? ja?

Quickelborneetje stapte even af om een der kuikentjes van 't laatste broedsel te vatten en, in een groote behoefte om te vertroosten, aan Mondje te toonen. Hij greep een haantje, dat hevig piepend en druk met de vleugels klepperend over den muur getild werd.

- Wrijf maar eens op zijn schoone, zachte pluimkens ....

Met stil genoegen liet Mondje zijn magere handjes glijden over het vinnige piepertje, dat hem toegereikt werd.

Met een vriendelijk lachknikje van verstandhouding verdween nu Quickelborneetje achter den muur, waar hij de ladder dadelijk in de loods ging bergen en zich in afwachting van Pelagie's nakende terugkomst met een heimelijk leedvermaak in 't hart en met het onschuldigste aangezicht ter wereld aan den arbeid zette.

Mondje's gemoedsangst werd na dit praatje met Quickelborneetje weldadig gestild. De miskenning van zijn beste inzichten had hem, trots zijn groeiende gelatenheid, bitter gegriefd en wanhopig verdrietig gemaakt, maar nu zijn eenige vriend hem stilzwijgend goedgekeurd had, voelde hij zich weer

wat opgebeurd. Hij volbracht stipt en zorgvuldig het hem opgelegde huishoudelijke werk en overwoog daarbij voortdurend hoeveel beter, rustiger en aangenamer het was zoo alleen thuis, zonder Jean Baptiste en zonder vader, zoo ver van school en den meester. Er lag in zijn hartje een verlangen naar de bestendiging van dit leventje van een dag.

Toen zijn werk klaar was, dacht hij na of hij nu niets meer te verrichten wist, dat vader welgevallig kon zijn.

Hij nam wat droog zand en strooide het lichtjes rondom de kachel en begon er met den borstel allerlei golvende krulletjes en kronkelingetjes in te strijken, zooals moeder gewoon was te doen.

's Middags sprak vader geen woord. 's Avonds ook niet. Alleenlijk 's anderendaags toen hij naar zijn werk ging, nam hij Mondje bij den arm en vermaande hem met een stem vol onbestemde bedreigingen:

- Zwicht u! zwicht u dat spelletje op school te herbeginnen.

Het gewone leven hernam voor een tijdje weer zijn gang.

Als in huis alles vlot liep en Fons over de jongens geen klachten hoorde, gebeurde het ook wel eens dat hij de koude strengheid, waarmede hij hen meende te moeten behandelen, verzachtte.

Vooral Jean Baptiste genoot nog al dikwijls van den drang naar vriendelijkheid, die zich dan van Bariseele meester maakte.

Hij mocht al eens 's avonds met hem op boodschap

uit en had hem ook al verscheidene keeren mogen vergezellen toen hij naar 't Krakeeltje uit puieren ging. 's Zondags als vader bijzonder goed geluimd was, mocht hij met hem een kaartje spelen. Andere wijzen van hartelijkheid kende Fons niet. Niettemin waren dat vreugden, die Jean Baptiste zeer op prijs stelde, vooral omdat hij zich daardoor boven Monne voelde verheffen, die dergelijke onderscheidinge nog niet waardig geacht werd.

Zoo Fons Mondje ook een vriendelijkheid bewees, dan gebeurde dat echter nooit gansch uit eigen beweging, niet uit liefde, ook niet uit medelijden met den zwakken vernepeling, maar onder den drang van het verzoek, dat zijn vrouw hem op haar sterfbed deed om de beide jongens toch gelijkelijk lief te hebben, - verzoek dat hij zich bijwijlen nog eens herinnerde en dan als een soort van verwijt gevoelde. Fons had echter een bestendige vrees om zijn jongste iets buiten den gewonen gang hunner haast werktuigelijk regelmatige levenswijze toe te staan. Bijna iederen keer gaf dit aanleiding tot stoornis en opschudding thuis of tot gepraat van wege vreemden, wat Fons voor alles zocht te vermijden. Nam hij Mondje op straat mede, dan was er telkens eene of andere belangstellende ziel, die hem met deernis aansprak over ‘dat arme puidje van een jongetje’ of dat ‘schamel dutsje zonder moeder.’ Het scheen Fons telkens, dat er in die woorden een afkeuring lag van zijn gedrag en dat hinderde hem. Daarom

vermeed hij met Mondje uit wandelen te gaan. Liet hij den kleine met andere jongens spelen, dan dreigden ook allerlei onverwachte onaangenaamheden. Het kind had te weinig omgang met andere kinderen gehad en aldus niet geleerd te spelen. Het was linksch en onhandig in behendigheidsspelletjes. In 't loopen was het een kortademige achterblijver. Alles wat de bengels vertelden nam het dood ernstig op en werd zoo voortdurend het mikpunt van spot en plagerij. Ook in de onophoudelijke uitvallen van den meester tegen hem, meenden de jongens als het ware het recht te mogen putten om hem te sarren. Zoo eindigde Mondje's spel met andere knapen gewoonlijk met krijten of erger nog.

Laatst had Fons Stefaantje en Sootje, de jongens van den mulder, in huis laten kamen om met de zijnen te spelen. Eerst hadden ze wat in den tuin geravot; geschoten met een boogje, dat Quickelborneetje indertijd voor Mondje gemaakt had en dat nu onder 't hevig spannen aan stukken brak; elkander en vooral Mondje bekogeld met de witte bolletjes van het radijsjeshout en verder allerlei ander vermakelijks bedreven. Met de schemering waren ze minder woelig geworden en Stefaantje werd verzocht te vertellen van Sindbad den Zeeman en andere helden. Stefaantje genoot een zekere beroemdheid als verteller. Hij kende veel sprookjes en vertelde met treffende uitdrukking.

Mondje zat in zijn ban, en hoe wonderbaarder

de avonturen der helden, hoe bovennatuurlijker de gebeurtenissen waren, hoe meer hij met open mond en glanzende oogen als in een andere wereld weggerukt scheen. Stefaantje en de twee anderen, die wel graag hoorden vertellen, maar op het gebied van de geloofbaarheid dier sprookjes zeer sceptisch waren, vonden het grappig, dat Mondje er ‘zoo in beet.’ Stefaantje viel nu op de spokenhistories. Met geheimzinnige gebaren en met een holle stem vertelde hij van geesten die weerkeerden in de Kruispoort, van onzichtbare handen, die den ouden Zeel in zijn eenzame woning met rapen en koolstronken gooiden.

En werkelijk vloog er hier ook plotseling een grasstruik omhoog en kwam te recht midden in het jongensgroepje. Mondje's ontzetting was groot, de pret der drie anderen ook. Uit hun lachen maakte Mondje op, dat zij het gras geworpen hadden voor de grap, doch zoo heel zeker was hij niet. Hij vreesde erger plagerij en wou wel binnen gaan, maar de vreeselijke verhalen lokten hem met een verleidende kracht aan en hij bleef luisteren.

Dan kwam de schrikkelijkste historie.

De oude Zeel zat in zijn keuken in den halven donker. Zoo'n donker gelijk nu, waarbij ge alleen vermoedt dat er iets rondom u staat zonder te weten wat.

Zijn pijp was juist uitgebrand toen hij in den dooden haard iets vallen hoorde, - knak!

Mondje hoorde 't ook werkelijk.

En dan viel er nog iets, en nog, - knak, knak, knak.

De oude Zeel stond op en ging dichtbij kijken. 't Waren doodsbeenderen .... Voeten, beenen, handen, armen, een romp en een kop.... Zoo'n kop met grijnstanden en holle oogen.

Stefaantje mimeerde dien grijnskop, zoo echt, dat Mondje huiverde.

Al die beenderen vielen de eene na de andere in de assche en toen ze er alle lagen wipten zij klikkend op, sprongen in elkaar en vormden een heel geraamte te voeten uit, dat eerst in de keuken begon rond te dansen, terwijl het op een knokenbeen viool speelde en daarna den ouden Zeel te lijve ging.

Op dit oogenblik kreeg Mondje een stoot in den rug. Angstig gillend sprong hij op. 't Geraamte zat hem op de hielen. Hij vluchtte als dol het huis binnen, doch hier was 't nu heel donker geworden, hij botste tegen de trapleuning, wierp een stoel omver, doch vluchtte maar altijd voort.

Het geraamte knikknakte hem achterna. Waarheen, waarheen om te ontsnappen? Zijn arm hoofd had geen andere gedachten meer.

Eensklaps helderde een reddingsgevoel op. Bij Quickelborneetje zou hij vluchten.

Hij liep de straat op en klopte aan bij zijn vriend. Hij stond daar hijgend, de oogen toegeknepen, het klamme angstzweet op het voorhoofd, met kloppend hart te wachten tot er geopend werd. En het klepperende, huiveringwekkende, beendermonster naderde, naderde....

Vrouw Quickelborneetje deed open. Mondje tuimelde binnen in onbezonnen vaart.

- Och bazine, help mij, sluit de deur! Pietje de Dood zit achter mij ....

- Jezus, Maria! 't Slaat aan mijn harte.

Quickelborneetje zelf was komen aanloopen, Mondje had zich dadelijk tegen hem aangevlijd en viel aan 't snikken....

- Toe mijn mannetje, kalmeer je, kalmeer je! Wat is er gebeurd? Vertel het mij een keer! Kom, stil je!

Doch Mondje kon geen woord meer uitbrengen. Hij snikte maar door, Quickelborneetje met hulpsmeekende oogen aankijkend.

Pelagie had eerder haar bezinning terug al verzekerde ze, dat ze nog een subiete dood sterven zou, ter oorzake van die vreemde jongens.

- Ge staat hem daar nu te paluffen en te paloeteren, beet ze Quickelborneetje toe, ge zoudt hem eerder een duchtige pandoering moeten geven. 't Is een schelmenstreek een mensch zoo te doen schrikken.

En dan viel ze tegen Mondje uit:

- Zijt ge niet beschaamd, kwajongen? 't Is een deugnieterij, die ge daar komt uit te steken!

- Een oogenbliksken, Pelagie, ge weet nog niet wat er gebeurd is ....

- Ja, dat wist ik wel, dat gij tegen mij partij gingt kiezen .... Maar we zullen zien! Die jongen moet weer naar zijn huis....

En Quickelborneetje in wien alle neiging tot heldhaftig verzet ineens weer weggesmolten was, beaamde gewichtig gedwee:

- Ja, die jongen moet weer naar zijn huis ....

En dadelijk ging hij met Mondje de straat op, waar hij vader Bariseele juist zag aankomen. Jean Baptiste en de jongens van den mulder, die na Mondje's gekke vlucht wel een beetje verlegen waren om de gevolgen van hun spokerij, waren ook buiten gekomen. Bariseele werd op de hoogte gebracht van het gebeurde door Jean Baptiste, die vooral Stefaantje zocht wit te wasschen.

- 't Zou mij verwonderd hebben zoo er weer niets gebeurd was met Monne! Ik zeg het nu eens en voor altijd, hij zal met geen andere jongens meer spelen.

Quickelborneetje had toen heel welsprekend willen zijn om zijn vriendje te verschoonen, doch hij stond nog naar zijn eerste woord te zoeken toen Bariseele reeds zijn deur sloot, Stefaantje en Sootje den Rolweg oprenden naar huis toe en Pelagie hem nijdig vroeg of al dat gekakel om dat vreemd jong nog niet gedaan was. Quickelborneetje's huisvrede was weer gaan vliegen, doch wat Pelagie ook pruttelde, hij koesterde heimelijk de troostgedachte, dat de stekelbeziën al mooi aan 't rijpen waren en dat hij er Mondje wel een goed handvol zou kunnen schenken, zonder dat iemand er over kikte.

Dien nacht had Mondje beangstigende droomen....

De kleine zelf zocht geenszins om met andere kinderen te zijn. Hij had de eenzaamheid lief gekregen. Alles in huis en hof was hem vertrouwd en scheen hem allerlei boeiende dingen te onthullen.

Het eenige wat hij zijn vader soms nog vroeg was de toelating om op een der molenwallen op de vest wat in 't zonnetje te mogen gaan zitten. Als Bariseele weer eens zijn behoefte aan gelijke behandeling voor beide jongens voelde, stond hij dit toe en dan was Mondje blij.

Rustigjes ging hij dan een plekje uitkiezen op de smaragden helling naar den kant der stad toe en zette zich daar dan bescheidenlijk neer met grage oogen turend naar het bonte buitelspel van dakvlakken en gevels en torenspitsen in het blijde licht, dat uit den zuiveren hemel neertintelde.

Zoo zat hij daar weer eens op een zonhellen zomerdag. 't Gierspel en 't wild gedraaf der andere jongens in zijn nabijheid hoorde hij niet eens. Hij werd geboeid door de groote stad, die hij zoo uit de hoogte beheerschte. Hij zag in de dichtbije tuinen de menschen klein als poppetjes. Hij zag ze werken met de spade, die eventjes opblonk als een lichtvonkje, kruien met een kriepende kar; heel kleine, witblauwe wolkjes uit hun pijp oppafferen .... Hij zag nonnetjes met witte vleugelkappen linnen spoelen in de gracht .... Verderop telde hij de torens der kapellen en kerken en bedacht hun namen. Hier stond de Jerusalemskoepel met zijn zuilengangen en zijn grooten gouden wereldbol heel

omhoog. Ginder spitste de St. Annatoren de lucht in. St. Gillis, St. Walburga, St. Magdalena, St. Jakob stonden daar alle met hun vertrouwd plechtig uitzicht en over allen waakten als reuzen de Lieve Vrouwe-, de Salvator- en de Halletoren. En tusschenin doken nog een menigte grillige kleine torentjes van kloosters en oude gildenhuizen op, die Mondje niet thuiswijzen kon en die hem juist daarom zoo bijzonder aantrokken. Hij weefde rondom die torentjes allerlei wondere sprookjes of bracht er sommige helden uit Stefaantje's verhalen thuis. In een dier torentjes sliep een prinses en zat een oude tooverkol te spinnen op haar eeuwig wiel. In een ander weer kon Blauwbaard wel zijn bloedige moordkamer hebben en 't zou Mondje geenszins verwonderd hebben, ware er op den eigensten stond op de tinne een angstige vrouw verschenen, met haar sluier om hulp wuivend.

Mondje was in een wondere wereld vervoerd - maar een wereld, die daar toch echt voor hem lag in een droomstilte, alleen verbroken door vluchtige klokkenwijzen, die bijwijlen uit de torens opgingen ....

Een schril lawaaiend kindergekrioel omsingelde eensklaps den droomer en een forsche hand greep hem met ruwheid vast.

- In den zak! In den zak! gierde de kinderbende, en eer Mondje kon zien wie hem aangevat had, werd hij vlug behendig in een stofferigen meelzak gestopt en opgetild.

Angstig begon hij te spartelen en te krijten. 't Sloeg hem in gekke verbeelding door het hoofd, dat er uit de wonderbare wereld, waarin hij zich vermeide een getoover op hem geworpen was. Hij worstelde om zich te bevrijden, wanhopig en machteloos.

De kinderbende, die hem overvallen had, werd aangevoerd door den nieuwen muldersknecht, een langen, dwazen boerenslungel, die 't bescheiden droomjongetje daar al uren roerloos had zien zitten. Terwijl hij bij den molen zakken graan loste en met de katrol naar boven heesch, waar de mulder ze binnen nam, had hij den dommen inval gekregen Mondje in een leegen meelzak te stoppen en als laatste vracht op te trekken.

- Willen we den onnoozelaar eens omhoog halen? vroeg hij aan de kinderen, die rondom hem aan 't spelen waren. Willen we?

Eenstemmig vonden zij het voorstel allerplezierigst en in een oogwenk was de eenzame droomer op zijn stille plekje omsingeld en vastgegrepen.

De zak, waarin Mondje nog enkele wanhopige sprongen maakte, werd aan de koord vastgehecht en naar boven gezwierd onder het luide gejuich, der jongens, die met den dwaas-lachenden knecht meetrokken.

De mulder, die boven wachtte, vatte zonder eenigen argwaan de koord en haalde de vracht den molen in. Toen de zak al binnen was, merkte hij pas dat er iets in leefde, - een hond of een kat,

dacht hij eerst, doch weldra hoorde hij er de stem van een bengel in. Een plotselinge misnoegdheid om die streek, die slechte gevolgen had kunnen hebben, maakte hem kregelig en toen hij Monn e uit den zak verloste, gaf hij hem een duchtige schudding en berisping. Hij rukte het deurtje open, dat op de buitentrap leidde en duwde Monne naar beneden.

Half verblind door de plotse lichtschittering, die nu zijn oogen aansloeg, greep de kleine tastend naar de wankele leuning en daalde met aarzelende treden het getimmerte af. Hij was met meel bedekt van het hoofd tot de voeten.

De mulder grommelde hem achterna en beneden aan de trappen schalde het dolle pretgetier der jongens.

Nu wist hij niet of hij weer stijgen of dalen zou. Hij verroerde niet en klampte zich midden de trap aan de leuning vast, terwijl een paar dikke tranen zijn gek, angstig meelgezicht doorlijnden. Hij bleef daar een heele poos roerloos, tot de bulderende bedreigingen van den mulder hem eindelijk deden besluiten te dalen en zich in den gevreesden troep te werpen.

Toen hij daar te recht kwam, was 't een geschater en een gesol, dat den armen Monne duizelig maakte. Hij trachtte weg te geraken. Hij ontrukte zich aan den een en viel in de handen van een ander, hij bukte en boog, kroop en sloop, tot hij zich eindelijk vrij gevoelde, den molenwal

afbuitelde en door angstzweepen voortgedreven den Rolweg inrende.

Doch de pretmakende jongens lieten hem niet los. Ze liepen hem achterna en door de anders zoo stille straat toog hun wilde triomftocht naar Bariseele's huis terwijl in drafcadans hun dreunrefreintje de lucht doorgilde:

> ‘Hij draagt en hij draagt en hij weet niet wat hij draagt.
> Hij draagt een kazaksken vol blomme ....’

Vrouw Quickelborneetje, die met haar gemaal juist de namiddagkoffie nutte, werd met onrust geslagen. Ze ging dadelijk aan het raam kijken wat er gaande was.

Toen zij den kleinen Monne aan 't hoofd van de bende zag loopen, gansch met bloem besmeurd, keek ze met een grinnikenden trek om de lippen haren echtvriend aan, die haar aan 't raam gevolgd was.

- Als ik mij niet bedrieg, Quickelbornee, dan is 't weer uw ‘keppetje’, dat iets nieuws uitgericht heeft....

Weer heel bedaard ging Pelagie terug naar de koffietafel.

Quickelborneetje moest haar natuurlijk volgen, doch nieuwsgierig reikhalsde hij ter sluiks van op zijn stoel bij de tafel om toch nog iets te kunnen zien op straat. Hij was geërgerd tegen de bengels, die Mondje weer sarden, het verlangen om in dien wilden hoop eens te gaan slaan, kookte in hem, en hij liet het verontwaardigde woord ontsnappen:

- Ze hebben het toch altijd op dien sukkelaar gemunt ....

- Wel, wel, dat braaf ‘beetje’, spotte Pelagie, 't is wel jammer ....

- Ik zeg u, vrouwe, dat het leven hard is voor degenen, die 't zonder moeder moeten leeren kennen.

Nu ineens een beslisteren gezagstoon aanslaande, vermaande Pelagie haren man, dat hij zich hun overeenkomst te herinneren had om over dien jongen niet meer met elkander te spreken, ze hadden er al genoeg woorden om gehad ....

Jean Baptiste, die dezen namiddag alleen was thuis gebleven, was ten zeerste verontwaardigd, toen hij vaststelde, dat zijn broer de held van dat straatschandaal was. Hij had uit het raam den potsierlijken, weenenden Monne en de spottende woelbende gezien en werd er door gekrenkt en gegriefd. Dat was een smaad, die ook op hem zou vallen en hij wist waarlijk niet of hij Monne zou binnen laten. Herhaaldelijk hoorde hij den klopper op de deur hameren, maar scheen zijn broer voort te willen verloochenen. Toen echter het gehuil der jongens hernam en het spotliedje van ‘hij draagt en hij draagt’ weer luid en tergend opging, liep hij naar de deur, zette ze open op een kier, waardoor Monne juist kon binnensluipen en gooide ze weer toe, zonder zich op straat te laten zien.

Jean Baptiste, die hoe langer hoe meer zijn gezag over Monne voelde groeien, begon hem te

bekijven en te bedreigen met een overtuiging en een bitsigheid, die vader Bariseele zelf niet zou overtroffen hebben.

Monne wist niets anders in te brengen, dan de beteuterde klacht:

- Zij hebben mij in den zak gestoken....

Waarop Jean Baptiste toebeet:

- Ge laat u altijd in den zak steken. Ge deugt voor anders niet....

Monne beijverde zich met angstige bezorgdheid om zijn kleederen schoon te krijgen. Hij vreesde vaders woede vooral om de bemorste kleederen. Hij was buiten gegaan en wreef en borstelde zoodanig, dat hij midden in een witte poeierwolk stond. Wat hij zich ook haastte, hij kwam er niet mee klaar voor vaders terugkomst.

Toen Mondje hem zag verschijnen in de achterdeur met Jean Baptiste, die hem al dadelijk alles van naaldje tot draadje verteld had, beving hem een hevige schrik. Hij begon te beven over heel zijn lichaampje, rondom zijn mond snokten weer die zenuwachtige spiervertrekkingen en in zijn flauwe oogen lag een vreemde angstflikkering. Hij wist niet of hij vluchten of blijven zou, doch eensklaps als in een uiterste behoefte naar redding, viel hij op de knietjes en beloofde met heesche, bevende stem:

- Vader, 'k zal 't nooit meer doen....

Na dien namiddag was het met Monne's droompartijtjes op de vestingwallen ook weer uit. Hij

waagde zich daar niet meer. Nu vermeide hij zich in hetgeen hij van de wereld zien kon uit het venster van zijn slaapkamertje, dat uitzicht gaf op het gildenhof van St. Sebastiaan en de bloemisterijen in den omtrek. Vooral 's Zondags zat hij daar gaarne als Moreels uit den *Doorn der Benijders* zijn klarinetsolo's repeteerde voor de harmonie, die in zijn herberg haar lokaal had. Het was Mondje dan een wellust te luisteren naar de droefgerekte tonen, die over de moestuinen klaagden.

Een nieuwe, gewichtige bekommering beheerschte sedert eenigen tijd heel Monne's jongensleventje. Hij zou eerlang, evenals zijn broer Jean Baptiste, zijn eerste communie doen. Alhoewel beide jongens bijna twee jaar in leeftijd scheelden, had Bariseele toch weten te verkrijgen, dat ze samen hun communie mochten doen. Dat ging zoo in één moeite door.

Sedert maanden waren ze nu bezig met hun catechismus. Jean Baptiste leerde hem gemakkelijk, al spelende, maar Monne zat er erg op te piekeren. Al zijn vrijen tijd sleet hij over het vrome boekje en meer dan eens was de avond al aan 't donkeren terwijl hij zich voor zijn slaapkamerraampje de christelijke leeringen nog in den geest zat te prenten. Bij Jean Baptiste kwam alles werktuigelijk in 't geheugen, zonder dat hij werkelijk nadacht over hetgeen hij leerde. Monne daarentegen was er heel mee vervuld. Hij overwoog alles, trachtte alles te doorgronden, vulde met zijn verbeelding

aan, wat hem niet duidelijk genoeg voorkwam en geraakte aldus in een toestand van mijmerende vroomheid, waarin hij vreugde vond. Als de onderpastoor op de ‘kapel’, vertelde over de schepping van hemel en aarde, over het paradijs, over het vagevuur, over de heiligen en dies meer, genoot Monne zijn blijdste stonden. Het leven en lijden van Jezus kende hij ook in de puntjes, vooral sedert hij op Quickelbornee's aanraden op Witten Donderdag het Marullenklooster bezocht had, waar de passie in gekleurde houten beelden ten toon gesteld stond. Alles was daar in bonte werkelijkheid te zien; tot den verhangen Judas toe, die met de tong uit den mond aan een heusch koordje aan een boomtak hing te zwieren.

De glans dier vrome wereld deed de sprookjeswereld verbleeken, waarin hij tot nog toe geleefd had. Vooral het vraagstuk der eeuwigheid bekommerde Monne met bijzondere hardnekkigheid. Waar hij de gelegenheid had Quickelborneetje te ontmoeten, na school, 's Zondags na de mis of ook al eens heimelijk over het tuinmuurtje, wierp hij die vraag herhaaldelijk op en vernam dan van zijn buurmannetje, dat ook zeer tot dergelijke bespiegelingen geneigd was, allerlei boeiende bijzonderheden.

- De eeuwigheid is lang, niet waar Quickelborneetje?
- Ja, Mondje, zonder begin en zonder einde...
- Dat is wel duizend keer duizend jaar?

- O, nog meer! Nog veel meer....

Beiden zwegen daarop een lange poos in diep overwegen en dan vertelde Quickelbornee het exempel van dat klein, klein vogeltje, dat alle duizend jaar eens op een grooten ijzeren bol kwam zitten. Als het door de herhalingen van dat duizendjarig bezoek den bol zou versleten hebben, dan zou er nog maar een seconde van de eeuwigheid vervlogen zijn.

Monne staarde Quickelbornee met bewonderende oogen aan. Die wist wat de eeuwigheid was.

- En op 't einde van de wereld, Quickelborneetje, moet alles dan vergaan, al de menschen en de beesten?

- Alles, alles, Mondje....

- En zouden ze dan niet kunnen vluchten?

- Neen, mijn ventje, dan zal alles, aarde en lucht, alles in vuur en vlamme staan....

Mondje had dan het visioen van den wereldbrand. Roode vuurtongen en smookwalmen likten den hemel, uit de barstende aarde stegen stikkende dampen en het water ziedde allerwegen. De goeden en rechtvaardigen trokken in witte gewaden de gouden hemelpoorten binnen en de boozen werden in de donkere hellekuilen geslingerd.

Mondje beijverde zich zeer ernstig om onder de goeden te behooren, en als hij in zijn eenzaamheide tientjes van zijn rozenkrans prevelde, was zijn wezentje vaak één devotie. Hij bedacht de blijde en de droeve en de glorierijke mysteriën

en hunne vruchten, die hij nu geleerd had, en nog meer dan ooit ging hij op in ootmoed, verduldigheid en versterving van eigenliefde. Alle lasten en plagerijen liet Mondje zich welgevallen, zonder er nog veel onder te lijden.

Toch overkwam hem nog een groot verdriet enkele maanden voor den dag der communie.

Het Kerstfeest naderde.

Vader en Jean Baptiste waren besloten de nachtelijke kerstmis te gaan bijwonen, zonder Monne daar iets van te zeggen. Beiden hadden hoe langer hoe meer geheimen samen. Alles liep immers verkeerd zoodra Monne er in betrokken was, zoo vond Bariseele het verkieslijker hem voortaan buiten zijn schikkingen te laten.

In zijn overmoed had Jean Baptiste op school verteld, dat hij mee mocht en Monne niet. Zoo was er iets van het voornemen aan Monne's oor gekomen. Hij vroeg zijn broer of 't waar was wat de jongens vertelden, doch Jean Baptiste loochende 't met den toon der grootste oprechtheid.

Mondje stelde zich iets wonderbaars voor van die kerstmis. Het lieve beeld van den nacht te Bethlehem had hij reeds zoo dikwijls in zijn verbeelding laten opleven om er zich in te vermeien, doch hij vermoedde, dat hetgeen er op kerstnacht zelf in de kerk te zien viel, veel heerlijker en veel echter moest zijn dan alles wat hij droomen kon. Heel zijn wezentje haakte naar dat mooie vertoon.

Heel schuchter had Mondje zijn verlangen aan

vader bekend gemaakt, doch een kort droge afwijzing ontnam hem den moed om verder aan te dringen. Mondje berustte in de weigering. De onzekerheid of Jean Baptiste en vader zouden gaan kwelde hem echter.

Op Kerstavond trokken zij gedrieën als naar gewoonte naar bed.

De maanklaarte, die op de witheid der sneeuw weerspiegeld werd, verlichtte Mondje's kamertje met een schelle helderheid. Het heele raam met al zijn venstervierkantjes lag in scherpe schaduwen op den naakten muur, naast Mondje's bed weerkaatst. 't Was licht als bij dag.

Het scheen Mondje, dat er iets geheimzinnigs, feestelijks de lucht doortintelde. Er lag in hem een verwachting naar een onbestemde groote vreugd, die den slaap verwijderd hield. Mondje sloot wel de oogen, poogde wel zijn gedachten af te leiden van het groeiend wonder, dat hij daar buiten vermoedde, doch de slaap kwam niet. Verscheidene keeren hoorde hij uit de nabije torens het verloop der uren slaan. Ook het knisperend geknaag der ratten en muizen in de brokkelige muren en op den zolder hinderde hem dezen nacht meer dan anders. Eindelijk toch was hij half wakend, half slapend in een doffe dommeling geraakt...

Opeens werd hij weer gansch wakker. Hij hoorde een stommelen op de trappen en een openen en sluiten van deuren ... Nu wist hij het... Zij gingen

naar de Kerstmis ... Een groote droefheid drukte op het kind. Het zette zich recht in zijn bed om zich te vergewissen ... Ja zij gingen ... Zij waren al beneden ... Hij luisterde scherp toe ... Daar ging de straatpoort dicht met stillen bons.

Twee vochtige streepjes blonken toen op Mondje's wangen en zijn borstje zwol van eindeloos wee...

Daar ging het in den maanblauwen nacht aan 't luiden en zingen uit alle torens. De lucht gonsde en bromde van bronstrillingen, waar helle zilvergalmen licht doorheen speelden. 't Was of de klokken van de plots ontwaakte stad den hemel wilden openluiden.

Mondje richtte zich op in zijn bed en bevreesd voor zijn eigen verlangen, reikhalsde hij naar het venster om uit te zien wat daar buiten volbracht werd.

De stad en ommelanden lagen wit, de velden en weiden, de daken en torens, de stegen en straten, alles wit, lichtend wit. In de verte kronkelden nevelvegen op als witte walmen wierook. 't Wonder begon. Daar kwamen engelen aan, die hun gewijde vaten slingerden. Ze zweefden in doorschijnende lichtheid over de glinsterende stad heen, en de walmen stegen en deinden en zwollen uit van de aarde tot den hemel. Mondje zag de engelen bij honderden, ontelbaar. Hij beefde van blijden schroom.

Alles ging daar gebeuren onder zijn oogen op het plein van St-Sebastiaan.

Bij de lindeboompjes, in de schutterstent, begon

het te leven en te vonkelen. Daar was het stalletje, daar lag het kind Jezus met een kringetje van heel fijne goudstraaltjes om zijn hoofdje. Naast het kribbetje stond een wit ezeltje en een wit osje en er achter zag Mondje Maria heel in 't hemelsch blauw en Sint-Jozef in een wijden rooden mantel gehuld, met zijn hoedje in de hand. Het wemelde in de tent van mannen met schapenvachten om de schouders, die vlokkige lammeren aan witte linten leidden, en over het plein kwamen, als in het liedje, dat hij 's avonds voor de poort gehoord had, boeren en boerinnen aangestapt met melkkruiken en boterpotten, eiermanden en zakken voorraad om aan 't kindje te offeren.

De engelen daalden dichter en dichter over het stalletje neer en dekten het als met een reusachtigen koepel van ruischende vleugelblankheid en witte wierookgulpen. Het werd een breede, blanke lichtzuil, hooger dan het torentje van het gildehof, hoog tot in de maanlichte wolken, een toren van schitterende, verblindende klaarte, die Mondje de oogen deed toeknijpen en hem als in een zalige duizeling op zijn bulster deed neerzijgen...

Mondje werd gewekt door een zwaren bons op de deur van zijn kamertje. De dag was al een heel eind gevorderd.

't Was vader, die hem kwam vragen ‘of het hem nu haast believen zou op te staan’. Angstig haastte zich de kleine, nog loom van onvoldoende nachtrust.

- Spoed u maar gauw naar de mis, beval Bariseele, Jean Baptiste en ik zijn er al geweest.

Mondje kon zijn slaperigheid moeilijk overwinnen. In de koude morgenlucht op straat ging het wat beter, maar toen hij in de kerk zat, begon het hem weer erg lastig te worden zijn oogen open te houden. Hij besloot weerstand te bieden zooveel hij maar kon. Met schrik voorzag hij wat er gebeuren kon zoo hij gedurende de mis insliep. Hij poogde ijverig te bidden, stond nu eens recht, knielde dan weer, doch de warmte wiegde om zijn slapen, alles scheen rondom hem te draaien en hij zelf werd als in een onweerstaanbare zweving meegenomen tot hij heel onbewust zijn hoofd op het leunplankje van zijn stoel liet rusten en in slaap wegzonk.

In den beginne merkte niemand wat er voorgevallen was. Mondje scheen in zijn gebeden verdiept. Doch weldra zakte zijn verslappende lichaampje wat op zij en dreigde te vallen. Een oude vrouw, die achter hem zat, trok hem bij de panden van zijn jasje, doch zonder eenig gevolg. Een andere vrouw wilde 't op hare beurt beproeven Mondje te wekken. Zij klopte hem op de schouders, hief zijn hoofd op, doch niets hielp. Het zware hoofd knikte weer op het leunplankje.

Een lichte opschudding liet zich onder de omzittenden al merken, toen de ‘stoeltjeszetster’ op haar centenronde hier aankwam. Ze keek erg verstoord toen ze den slaper zag. Even probeerde

ze 't ook om hem wakker te krijgen, doch toen haar pogen vruchteloos bleek, keek zij uit naar den ‘suisse’. Dit was werkelijk een geval, waarin die gezagsman moest optreden. Hij stond op eenigen afstand te mijmeren, leunend op zijn schitterende hellebaard. De ‘stoeltjeszetster’ wenkte hem dringend. Hij zette zich plechtig in beweging en kwam op Mondje af.

- Zet dien maar al gauw de kerk uit, beval de stoelvrouw. Als ik mij niet bedrieg is het er een van de kapel.

En verontwaardigd zette zij hare centeninzameling voort.

De politie vatte den slaper met kracht aan. Half bewust van hetgeen gebeurde, voelde deze zich tusschen twee dichte menschenhagen bij den arm ter kerkdeur leiden. Het schandegevoel maakte hem gedurende dien tocht gansch wakker. 't Scheen Mondje, dat geen grooter ramp hem kon overkomen. Hij droeg de schuld van een erg vergrijp, dat voelde hij grievend.

Daar zag hij achter in de kerk Quickelborneetje staan, die gewoonlijk dezen dienst bijwoonde en na afloop ervan met hem een straatje meeliep naar huis toe. Mondje kreeg eensklaps het onberedeneerd gevoel, dat Quickelborneetje hem steun of redding zou kunnen bezorgen en haast instinctmatig richtte hij zich naar zijn buurman.

Quickelbornee verroerde echter geen lid. Alleen zijn aangezicht vertrok zich in een spel van plooien,

waarin angst, verbazing, medelijden en verveling afwisselden. Hij was vandaag niet alleen. Met den hoogdag was Pelagie meegekomen.

Mondje's beweging naar Quickelbornee toe deed den kerkhellebaardier denken dat hij ontsnappen wilde. Met versnelden pas werd de schuldige buitengebracht. Toen hij de straat opgeduwd werd, voegde hem de ‘suisse’ nog toe:

- En ge zijt gekend, mannetje, we gaan er Meneer den pastoor eens over spreken ...

In zijn uitersten nood dwaalde Mondje nog een poos rond de kerk. Verdwaasd en ontsteld ging hij in een hoek tegen een der drommers leunen. Allerlei onbepaalde vreeselijke dingen schenen hem nu te wachten, en hij wist, dat hij ze verdiende. Hij was diep schuldig.

Toen de eerste menschen de kerk verlieten, trok hij ook naar huis, waar hij niets over het gebeurde vertelde. 's Middags echter wist vader alles. Jean Baptiste had het nieuws naar huis gebracht.

't Was een droeve Kerstdag...

Mondje werd op straf gezet terwijl vader en Jean Baptiste uitgingen. Hij poogde uit het raam Quickelborneetje te zien, maar te vergeefs. Dan overwoog hij den heelen langen namiddag en 's avonds in de bangelijk invallende duisternis, dat moedertje al zoo lang dood was.

Quickelbornee, die een zekere wroeging gevoelde over de lafheid, die hij in de mis getoond had, toen hij zijn ‘keppetje’ verloochende, zocht ver-

scheidene dagen de gelegenheid om Mondje te ontmoeten en alles weer goed te maken. Eindelijk trof hij den jongen en gaf hem met de diepgevoelde verzekering, dat het leven een miserie was, een handvol hazelnootjes. Hij beloofde Mondje bovendien aan Meneer den pastoor het geval uit te leggen.

Dit deed hij ook. In de kapel werd Mondje 't wel gewaar, want in plaats van de erge straffen, die hij daar verwacht had, kreeg hij enkel een welwillende vermaning.

Hij kon zelfs het gevoel niet overmeesteren, dat die boet te licht was en om zich met zekerheid van alle schuld te reinigen, legde hij zich zelf het bidden van een aantal rozenhoeden op.

De dag der ‘opzegging’, waarop de eerste communiecanten onder elkander moesten dingen om de orde, waarin zij op de groote plechtigheid in de kerk zouden geplaatst worden, was voor Jean Baptiste een triomfdag. Op al de vragen uit den catechismus, die men hem stelde, antwoordde hij met een zekerheid en radheid van tong, die bewondering wekten. Mondje zat al lang op de bank der gevallenen, die na drie verkeerde antwoorden niet meer ondervraagd werden, als Jean Baptiste nog steeds met de bewustheid der hem toekomende overwinning kampte. Er waren nog slechts vier jongens aangebleven. De catechismus was al lang uitgevraagd en nu zat men in ‘den communieboek’. De strijd duurde nog een tijdje

voort zonder dat er een van die vier afviel. Eindelijk bleven er na ‘den communieboek’ maar drie meer over, die dan moesten aan het tafeltje komen, waar de pastoor hun in eigen persoon allerlei strikvraagjes stelde. Hier bleef Jean Baptiste de laatste aan. Met niet geringen hoogmoed ontving hij de gelukwenschen van den pastoor en de kapeljuffrouwen.

Hij voelde zich als het ware boven al de hier aanwezige jongens gegroeid en het scheen hem, dat allen met eerbied en afgunst naar hem opzagen. Men zou het in heel de parochie vertellen, dat hij allen geklopt had en dat vooral vleide zijn trots. Hij nam ternauwernood notitie van de gelukwenschen, die Mondje hem heel oprecht toebracht. Hij had hoogeren lof genoten.

Mondje kwam onder de laatsten, doch troostte zich. De pastoor had immers gezeid, dat ze niet allen de eersten konden zijn. Toen vader Jean Baptiste boven hem prees en als voorbeeld stelde, bleef Mondje tamelijk onverschillig. Hij wist al zoo lang, dat hij tegen zijn ouderen broer niet op kon en berustte daarin met volle gelatenheid. En toen Jean Baptiste om zijn onderscheiding van vader een mooi kerkboek kreeg en nog een geldbeursje er bij, vond Mondje dat maar heel natuurlijk en benijdde er zijn broeder niet om.

Naarmate de groote dag naderde, verhoogde Mondje's vrome spanning. Op de ‘proef-communie’, daags te voren kon hij zich maar niet inbeelden,

dat alles wat daar gebeurde nog maar een voorbereiding was. Met een glans van ingetogen blijde verwachting op 't miezerig bleeke aangezichtje, wachtte hij tot zijn rij naar de communiebank moest gaan. Daar klopte de koster met den grooten kerksleutel... Het was hun beurt. Met de spillevingertjes gevouwen, de oogen ten gronde, niet goed wetend of hij ging of zweefde, volgde Mondje zijn voorman. De heele rij bleef stil voor de bank. Daar sloeg de koster nog eens met zijn sleutel... ‘Knielen!’... En Mondje knielde en boog voorbeeldig. Nog een sleutelklop ... ‘Het tafelkleed onder de kin!’... En dan kwam de pastoor met de ouweltjes. 't Was Mondje of er een lichtkrans voor zijn aangezicht straalde toen hij 't ouweltje zag naderen en op de tong ontving. De overige jongens stonden al recht, gereed om naar hun plaats te keeren, toen Mondje nog steeds geknield zat in vervoering. De koster moest hem doen opstaan.

Vader, die 's avonds vroeger naar huis was gekomen, legde de nieuwe kleeren, die hij voor de beide jongens had laten maken, gereed. 's Anderendaags moesten ze immers heel vroeg bij de hand zijn. Hij streek de beide lakensche broekjes zorgvuldig in hun vouwen, hing de jasjes over de leuning van een stoel, haalde de twee bolhoedjes uit hun papieren zak, legde de hemdjes met gesteven borstjes en de boordjes gereed en overzag nog een laatste maal de twee schoenenparen. Alles

was in orde en Bariseele was voldaan over zichzelf. Hij had toch wel gelijk te leven zooals hij het deed.

- Wat zegt ge er van? vroeg hij zijn jongens. Beiden vonden, dat het prachtig was.

- En 't is nog niet alles! voegde Bariseele er bij in een vertrouwelijke bui. Morgen eten wij koekebrood en taart, en rijden wij per voituur.

Jean Baptiste's oogen glinsterden van hoogmoed.

- Per voituur, vader?

Bariseele had gedacht, dat het voor menschen van zijn stand en vooral voor ‘den eerste’ der communicanten wel paste dien dag een rijtuig te gebruiken. De oude familietrots was hem weer de baas geworden. Hij had zich dan tot zijn meester gericht en van hem verkregen, dat gedurende den heelera communiedag het koetsken en het paard mitsgaders den koetsier Gaëtan tot zijn beschikking zouden zijn. Hij moest alleen zorgen voor Gaëtan's eten en drinken en voor een goede fooi.

Die verplichting om den koetsier ten eten te noodigen leek Bariseele eerst wel een bezwaar en 't hinderde hem erg nu iemand binnen te moeten brengen in zijn huis, dat totnogtoe voor alien was gesloten gebleven. Doch hij stelde het op hoogen prijs een dag het rijtuig te mogen gebruiken en moest die opoffering over zijn hart krijgen.

's Morgens vroeg was Gaëtan op post en met

al de voorname beleefdheid van een heerenlakei opende hij Bariseele en zijn twee jongens het portier. Dan heesch hij zijn eigen monumentale zwaarlijvigheid op den bok zoodat het koetsken lichtelijk langs zijn kant overhelde, hij liet de zweep klappen en de paardhoeven kletterden over de straatkeien in de morgenstille straat.

Voor de kerk wist Gaëtan met ervaren hand te mennen onder de menigvuldige rijtuigen, die daar al wachtten, en liet zijn gasten plechtig uitstappen, vlak voor het portaal. Kraanhalzend togen Bariseele en Jean Baptiste naar het koor. Mondje volgde een paar stapjes achter hen, met een zoetelijk blijden lach op het gelaat. Voor allen was het een feest. Vader en Jean Baptiste genoten in hoogmoed en Mondje in vroomheid.

Toen de plechtigheid afgeloopen was, stond Gaëtan hen te wachten, wenschte vader en zoons met bescheiden wellevendheid geluk, hielp hen het rijtuig in en reed statig weg.

- Vader, hebt ge nonkel Ward aan de kerk gezien toen we buiten kwamen? vroeg Jean Baptiste.

- Stond hij daar waarlijk? Hij trok zeker zijn oogen open als hij ons in de koets zag stappen?

Bij de thuiskomst had Bariseele het vuur, dat Monne 's avonds te voren gereed gelegd had, dadelijk aangestoken en de koffie was spoedig klaar. Bariseele noodde Gaëtan binnen om een kopje mee te drinken, doch de statige man, die op zijn bok op de komende bevelen zat te wachten, gaf te

kennen, dat, zoo hij kiezen mocht, hij liever een glaasje sterken drank zou gebruiken. Bariseele had er geen in huis en ging in verlegenheid verkeeren, doch gelukkiglijk kwam hij op den inval den koetsier naar den *Doorn der Benijders* te zenden om er een borreltje te gebruiken. Hij had maar aan den waard te zeggen, dat het voor Bariseele's rekening was.

Gaëtan keerde eerst met het koetsken terug toen men al luidde voor de hoogmis en de drie Bariseele's al een heelen tijd ongeduldig op hem wachtten. Gaëtan merkte dit ongeduld, en luchtig grappig liet hij ho oren, dat er geen reden toe was.

- Willen we nog eerst een toertje doen? Neen? Anders, als ge wilt, hebben wij nog al den tijd.

Zijn zweep knalde opgeruimder en luider dan te morgen en de Bariseele's waren werkelijk nog heel goed op tijd.

Na afloop der mis kwam Gaëtan uit de *Kantien van Ste-Anna* aangewipt, juist toen zijn volk op de kerktrappen verscheen. Zwierig gooide hij toch het poortier open op het gepaste oogenblik.

Toen ze ditmaal thuis kwamen, moest het paard uitgespannen worden. Gaëtan vond het raadzamer niet naar den stal te rijden en maar hier uit te spannen, dan kon hij in alle rust van de verwachte spijzen genieten. Het paard werd door den huisgang naar den tuin geleid, waar het in het grasperk werd gesteld. Het koetsken bleef voor de poort.

Gaëtan kwam met de familie in de keuken, legde mantel en hoed af en maakte het zich gezellig.

Nu brak voor hem het belangrijkste deel van den dag aan, niet alleen omdat de maaltijd nakende was, maar ook omdat zijn nieuwsgierigheid om Bariseele's huishouding zonder vrouw eens gade te slaan, ging bevredigd worden. Hij zette zich schrijlings op een stoel de armen over de leuning gekruisd, en keek alles na als een blij geboeid toeschouwer.

Bariseele had zijn voorzorgen genomen. Het stuk rund, dat hij opdisschen zou, stond al een tijd op een stil vuurtje; hij moest het nu maar laten doorkoken. Daarbij zou hij nog een gestoofd ‘keuntje’ opdienen, en dat stond al sedert gisteren avond klaar. Hij had het maar op te warmen. Alleen de aardappelen en een schotel groenten had hij nog te bereiden en dat was nu toch geen heksenwerk meer.

- Wat brengt de keuken zooal mee? vroeg Gaëtan, die zich verwonderde over de geringe toebereidselen.

Bariseele zeide het hem, er bij voegende, dat hij de lievelingsrechten van zijn jongens had uitgekozen. Met dit leugentje meende hij de waardigheid van zijn keuken te moeten redden tegenover Gaëtan, die de opsomming der spijzen op een koel ‘zoo, zoo’ had ontvangen.

Een onverwacht geval kwam Bariseele in zijn plannen wat tegenwerken. De kachel, die te morgen nog zoo gewillig brandde, was aan 't pruilen geraakt en sloeg gedurig rook uit, die in de keel prikte.

Gaëtan moest er van hoesten. Bariseele werkte met vuurhaak en sleutel om er een eind aan te stellen. Mondje, die meer ervaring van de kachel had, trachtte ook er aan te verhelpen, doch te vergeefs. Bariseele werd zenuwachtig. Die stoof moest ook juist nu beginnen te rooken. Hij schudde ze, op gevaar erger rampen te verwekken.

- Halt, kameraad! zeide Gaëtan, die veel plezier in 't geval schepte. Zoo zult ge 't niet verbeteren.

Bariseele beheerschte zich en schoof al de schuld op wind en weer.

- Hebt ge soms in langen tijd de schouw niet geveegd? vroeg de koetsier met een zweempje ironie, dat Bariseele gelukkiglijk ontging.

Sedert Bariseele alleen huis hield had hij daar inderdaad weinig aan gedacht, doch het was nu de gelegenheid niet om dat te bekennen.

- Dat wordt heel regelmatig gedaan, murmelde hij haastig, terwijl hij nog eens met geweld oppookte.

Bariseele vroeg zich af of het wellicht niet raadzamer zijn zou Gaëtan nog eens naar den *Doorn der Benijders* te laten gaan, doch gelukkiglijk begon het vuur nu wat beter te branden. De draaiwinden waren gaan liggen, meende Bariseele.

Intusschen liet Gaëtan onderzoekende blikken rond de morsige keuken gaan. Op de oneffenheden der muren lag een donkere doezeling stof en aan de zoldering hingen hier en daar overjaarsche webben, waar welgedane spinnen aan het pikkelpooten waren. Met schalksche oogen volgde Gaëtan

het spel der acrobatische diertjes, zich allerlei gekke bedenkingen makend over zijn vrouwenhatenden gastheer. Hij liet daaromtrent geen woordje los, want hij was een wellevende koetsier. Bariseele die Gaëtan's blikken op hun verkenningstocht gevolgd had, ontdekte echter zijn gepeinzen en vond niets beters dan zelf zijn groote verbazing over de aanwezigheid der spinnen uit te drukken met een nijdigen uitval tegen de jongens, die hem daarop hadden moeten opmerkzaam maken. Mondje werd onrustig ....

Gaëtan leidde gelukkig de bui af met grappige historietjes over spinnen. Er was er laatst een geweest, die haar web om zijn verlakten hoed geweven had terwijl hij met Meneer aan 't uitrijden was.

Ter afwisseling ging Gaëtan wat in den tuin om een oogje op het paard te houden. Zoo kon hij Bariseele's woning verder opnemen. Hij maakte zich vooral vroolijk over een ledige vogelmuit, die gansch verweerd en verroest aan den buitenmuur hing, over een stuk karton, dat op de verdieping tegen een gebroken ruit aangespijkerd was, en over menigvuldige grasstruiken, die in de dakgoot welig tierden. Gaëtan vond dat alles kostelijk en zou er later bij zijn goede vrienden over kunnen vertellen. Hier hield hij zich echter alsof hij niets van dit alles bemerkte.

Toen Gaëtan weder binnen kwam, had Bariseele last met zijn groenten. Hij wilde er wat bouillon

bijgieten en tezelfdertijd in roeren. Dit had tot gevolg, dat de pot op het kacheldeksel begon te draaien en dreigde op den grond terecht te komen. Gelukkiglijk kwam Gaëtan ijlings toegesprongen, nam Bariseele den lepel uit de hand en begon zelf te roeren.

- Giet nu maar gerust voort, kameraad, zeide hij met goedig welwillende stem. Wij moeten elkander immers helpen, is 't niet waar?

Zoo geraakten ze aan tafel.

Er ontbrak zout aan den eenen schotel, een andere had een rooksmaakje, doch met wat goeden wil kon alles er toch goed door en Gaëtan, die scherp stond, at met goeden appetijt. Dit was Bariseele's groote bekommering geweest en nu dit meeviel was hij tevreden. Om het festijn voor den koetsier te volledigen, haalde hij de eenige flesch uit zijn kelder op, - eene die van moeders uitvaart overgebleven was. Hij noch Mondje dronk er van, alleen Jean Baptiste gebruikte een paar glaasjes op Gaëtan's herhaald aandringen. Het overige was voor den koetsier, die er goed van hompte.

Na het maal schoof Gaëtan zijn stoel naast de kachel en verwittigde Bariseele, dat hij nu een uiltje ging vangen.

- Als het tijd wordt om naar het lof te rijden, hebt ge mij maar te wekken ...

Hierop verzonk de statige koetsier in de diepten van een onwelluidenden snorkslaap.

De gastheer en zijn beide jongens haastten zich

intusschen in hun hemdsmouwen om het tafelgerief weer schoon te maken en weg te ruimen.

Gaëtan werd tijdig gewekt voor den rit, waarmede de glorie van Bariseele's en Jean Baptiste's rij- en pronkdag een einde zou nemen.

Weer thuis gaf Bariseele aan den koetsier met zekere plechtigheid een vijffrankstuk. Gaëtan stak het op zak en ging weer zijn bok bestijgen, toen hij zich even bezon, zich gemoedelijk naar Bariseele omkeerde, en hem als een goede, oude vriend op den schouder klopte.

- Luister eens, kameraad! Als ik een goeden raad mag geven, neem weer een vrouw in huis, geloof me, 't zal beter gaan.... Toch niet kwaad omdat ik mij permitteer dat te zeggen, eh?

Bariseele was wèl kwaad. In Gaëtan's woorden lag de veroordeeling van alles wat hij gedaan had en waarover hij zelf tevreden meende te mogen zijn. Een plotse bitsigheid tegen Gaëtan, die met de zweep klappend wegreed, overmeesterde den ontgoochelden man. De vreugde van zijn dag was bedorven. Weer werd hij in den ouden twijfel geworpen, die hem voor enkele jaren zoo gekweld had. Al de droevige gebeurtenissen van vroeger, al de reeds half uitgewischte smartelijke herinneringen werden weer opgewekt en deden den eenzame al het oude leed opnieuw lijden. Doch met koppige beslistheid zette hij hardnekkiger dan ooit nogmaals zijn wil vast om alleen te blijven. Hij verweet het zich zelf als een dwaze zwakheid

dien snoever van een Gaëtan in zijn huis gebracht te hebben. Hij was rustig met zijn jongens alleen en hij moest met hen alleen blijven. Niemand hoefde in zijn leven te komen kijken.

Terwijl Bariseele aldus somber zat te groezelen was het stilaan heel donker geworden.

Daar werd op de poort geklopt. Het ongewone van dit voorval deed Bariseele denken, dat hij zich vergist had, wie zou hier nu willen binnen komen?

- Was dat kloppen, Jean Baptiste?

- Ja. Wil ik openen?

- Neen, ruwde Bariseele tegen, brusk opstaande. Hij voelde zich plotseling als een, die zijn erf tegen indringers te verdedigen had. 't Was voor vandaag al genoeg geweest met Gaëtan.

- Wij doen voor niemand open.

Nogmaals viel de klopper op de straatdeur neer. En een wachtende stilte bleef nu lang in de donkere plaats hangen.

't Was Quickelborneetje, die zoo ongelegen was komen aankloppen. Sedert Benige dagen was het zijn hoogste verlangen aan Mondje ter gelegenheid van zijn communie een geschenk te geven. Eerst was 't een groote hoofdbrekerij geweest om een passend cadeautje te vinden. 't Mocht de zeer beperkte middelen van zijn private beurs niet te boven gaan, en toch moest het iets bevalligs zijn, waaraan Mondje plezier zou hebben. Na lang zoeken was 't hem ingevallen, dat hij een verre nicht had, die in 't Spermaliekklooster inwoonde

en daar bekend stond om de allerliefste ‘paaschnagels,’ kadertjes, pennevegers, uurwerkstaandertjes en andere snuisterijen, die ze wist te vervaardigen. Zij hadde zich kunnen verhoovaardigen over den calvarieberg met al de werktuigen van 's Heeren foltering, die zij in een flesch had weten samen te stellen, doch toen men haar daarover een complimentje maakte, wees ze dit met vrome bescheidenheid af, zeggende dat haar werk, niets was, vergeleken bij dat van dien Broeder, die heel Brugge had geteekend op een blaadje zoo klein, dat een meikever het met zijn lichaam heel kon bedekken. Op dergelijke meesterstukken durfde Quickelbornee natuurlijk niet hopen, maar hij herinnerde zich prentjes, die zijn nicht heel vernuftig had weten te omlijsten met grillig kronkelende strookjes papier, starretjes van goud en zilver, zijden strikjes en dies meer. Hij had van haar vroeger ook liggende hondjes gezien van zwart, kroezelend astrakan met twee heusche parels als blinkende oogen en een vuurrood lapje, dat als tong uit den muil hing. Zoo iets zou Mondje plezier doen! Quickelborneetje had dan zijn nicht een bezoek gebracht en was er in geslaagd twee hondjes te krijgen. Hij wist dat hij Jean Baptiste ook iets moest geven, wilde hij Mondje geen ruzie bezorgen. Doch 't mooiste hondje zou toch voor zijn lieveling zijn. Quickelbornee had alles in het geheim voorbereid, maar 't was werkelijk alsof Pelagie zijn gedachten geraden had. Hoe meer de

communiedag naderde, hoe strenger zij haren man bewaakte. Hij kon geen stap verzetten zonder zich bespied te weten. De hondjes had hij, zorgvuldig in papier gewikkeld, in zijn loods onder een omgekeerden bloempot weten verborgen te houden, en op den dag der communie droeg hij ze in zijn vestzakken om 's avonds bij 't inhangen der luiken vluchtig bij Mondje af te geven.

En nu hij vol spanning voor Bariseele's deur stond, sloeg dat zoo deerlijk tegen. Zenuwachtig luisterde hij scherp toe of er binnen geen stappen naderden. Schuw als een boosdoener, die vreest betrapt te worden, keek bij bijwijlen naar zijn huis of Pelagie hem soms niet gevolgd was. Nog eens liet hij den klopper vallen, maar de deur bleef dicht.

Daar bitste Pelagie hem met haar nijdigste stem tegen:

- Wat zijt ge daar nu weer aan 't ‘foefelen?’

De angstige, verraste Quickelbornee bleek plotseling zeer vindingrijk. Hij bukte zich naar den grond alsof hij daar iets aan het zoeken was, en hoofdschuddend keerde hij naar Pelagie terug, gewichtig mompelend:

- 't Is toch vreemd! Ik zag daar van ver iets blinken lijk een geldstukske en ter plaatse zelf is er niets te zien.

Pelagie grijnsde ongeloovig en Quickelbornee's verdere avond was weer erg ongezellig.

Om zijn hondjes ter bestemming te brengen,

vond hij niets beters dan ze 's anderendaags met een koordje over den muur te laten zakken. Er was een briefje bijgevoegd met het opschrift: ‘Quickelbornee aen zijn maetje Mondje ter gelegenheydt eerste communie en ook eentje van zijne voor Jean Batist.’

Na de eerste communie kwam er groote verandering in het leven van Bariseele's jongens. Jean Baptiste, die nu de klassen der lagere school op schitterende wijze doorloopen had, werd op aand ringen van den meester en door voorspraak van den pastoor naar het college gezonden. Nu groeide zijn trots tot een soort van verwaandheid, die hem zijn broer werkelijk als een ondergeschikt, hem dienstbaar wezen deed beschouwen. Mondje was door den meester veroordeeld geworden als volkomen onbekwaam om voort te leeren en, om alle verdere onaangenaamheden te vermijden, had Bariseele besloten den jongen van school te houden en hem te belasten met de zorgen voor het huishouden.

Mondje was daarmee heel en al in zijn schik. Hij voelde zich niet alleen verlost van de kwellingen van den meester en de schooljongens, maar hij kreeg ook het voor hem zoo troostende gevoel, dat hij dan toch voor iets goed was. Hij nam de hem opgelegde taak vol liefde op en keek vader zoowel als Jean Baptiste naar de oogen om hun minste wenschen te voorkomen. Hij werd het ijverige knechtje, het zorgende asschepoetsertje

van 't huis. Alles wist hij ordelijk te schikken. 's Middags vonden vader en Jean Baptiste hun eten klaar gezet als ze binnen kwamen. 's Avonds stond de lamp gereed op het tafeltje waar Jean Baptiste studeeren ging, terwijl Monne angstvallig vermeed het minste gerucht te maken. Als Bariseele 't zich thuis gemakkelijk wilde maken had Mondje daar telkens als het voorgevoel van en stond dadelijk klaar om zijn vader alles te overhandigen wat hij verlangde. Mondje's eenige bekommering was alle verwijt te vermijden en hij slaagde daar dan ook tamelijk goed in. Een woordje lof of aanmoediging kreeg hij echter nooit. Na enkele maanden was hem dit huiselijk werk iets machinaals geworden, dat hij gemakkelijk verrichtte, zoodat er hem heel wat tijd overbleef om te zinnen en te mijmeren.

Zoo werd deze tijd voor Mondje de vreedzaamste en rustigste van zijn leven.

Wat hij toen de groentenierstuinen en bloemisterijen liefkreeg, die zich de een naast de andere als de verschillend gekleurde vlakken van een bont, reusachtig schaakbord achter zijn woning uitstrekten! Zijn meeste vrije uren bracht hij door boven op zijn kamertje, waar hij al die akkers even als het Sebastiaanshof overblikken kon. Hij regelde zijn eigen leventje naar de afwisseling van hunnen bloei en groei, en naar het bedrijf der arbeiders, dat hij er jaar-uit, jaar-in volgde. Daar zag hij wanneer het Lente en Zomer werd

en wanneer de Herfst naar den Winter toog. Daar nam hij 't verloop der daguren waar, beter dan op de oude klok in de keuken. Daar wekten hem de hanen met hun zeker uurwerk in den kop. Daar wist hij schofttijd en middagtijd aan allerlei teekenen te herkennen. Daar op die rozige, blauwe, blanke, van kleur wisselende vlakken leefde hij zijn beste, liefste leven, en al wat zijn nog echt kinderlijke verbeelding schiep aan vertrouwde, gezellige beelden wemelde nu daar, tusschen die bloemvelden. Daar lag het zonnige verschiet der blijde visioenen, die hem zijn kluisverblijf deden liefhebben.

Op 't Sebastiaanshof ook lag een deel van zijn stille blijheid. 's Zomers werd er daar elken Zondagnamiddag met den handboog geschoten en dan kon Mondje met spanning de gevederde pijlen in hun vlucht volgen en innerlijk meejuichen als er een vogel werd afgeschoten. Hij verlangde nooit met vader en Jean Baptiste 's Zondags mee te wandelen, vroeg zelfs om thuis te mogen blijven als hem bij uitzondering, voorgesteld werd mee te gaan. Op zijn kamertje boven was 't gezelliger. Dan gebeurde het ook al eens, dat op het St. Sebastiaanshof feest werd gevierd. Vlaggetjes wapperden dan als vurige tongetjes tot boven aan de gaaisprang en kanonnetjes werden 's morgens vroeg losgebrand. Mondje kon ze goed zien staan die bronzen kartouwtjes alsook den schutter, die met zijn hamer van het eene stuk naar het andere liep om het af

te kloppen, waarop dan een vlammenkronkeling en een knal de lucht invlogen. Quickelborneetje kwam dan ook in zijn hof, bedenkelijk met het hoofd schuddend: ‘Zijn ze weeral bezig! 't Is erger dan de kleine oorlog! ....’ En telkens er een nieuwe slag knalde, had Mondje plezier in Quickelborneetje's comisch angstvertoon. Op die feestdagen liep ook de gildennar op het St. Sebastiaansplein rond. Hij voerde bevel over twee trommelaars en een fijferblazer, die met hun roffelrhythmen en hun gillend fijferdeuntje de bokkesprongen begeleidden, die hij in geweten meende te moeten uitvoeren. Dan ging daar ook soms de heele gilde staatsielijk in optocht rond het plein. En Quickelborneetje wees Mondje dan den hoofdman, den sire, den griffier, den hofmeester en andere waardigheidsbekleeders aan, wier borst, met gouden en zilveren paluren en schilden versierd, blikkerde en fonkelde met een vorstelijken glans. Mondje droomde bij dit schouwspel van wonderlijke dingen!

Quickelborneetje was in zijn betrekkingen met Mondje ook vrijer geworden. Er was Pelagie iets jammerlijks overkomen. De familieziekte, die zij haar heele leven al met schrik verwacht had, was gekomen. Een aanval van beroerte had haar gedeeltelijk verlamd en het spreken erg belemmerd. Nu was ze veroordeeld haar leven op een stoel te slijten en veel van hetgeen ze dacht onuitgesproken te laten. Quickelborneetje, die zich als echtgenoot genoodzaakt voelde daarover leed te

dragen, had dan ook weken en weken een treurig gezicht gezet, geklaagd en gejammerd. Hij had na een roerend onderhoud met Pelagie er toe besloten een meid in huis te nemen, van wie ze beiden werkelijk veel dienst en genegenheid hadden. Zoo gebeurde 't dat Quickelborneetje langzamerhand minder teekenen van verdriet vertoonde en zich in zijn heimelijkst binnenste moest bekennen, dat hij 't nu toch niet slechter had dan te voren. Hij voelde zich vooral meer zich zelf. Hij dorst al iets beslissen zonder zich af te vragen hoe Pelagie er over denken zou.

In den beginne deed hij dit nog slechts aarzelend, schuchter uit gemis aan gewoonte, doch weldra kwam hij er toe ganschelijk zijn eigen stille wegen te gaan.

't Was natuurlijk Mondje, die nu het eerst en het meest van dit onverwachte vrijheidsgevoel genoot. De jongen werd nu vergoed voor de genoegens, die zijn beschermer hem vroeger wel had willen, maar niet had kunnen verschaffen. Dagelijks werden nu tusschen beiden drukke praatjes gevoerd, waarin Quickelborneetje Mondjes wereldkennis verrijkte. Doch Quickelborneetje verlangde nog meer te doen. Hij wilde practisch voor Mondje's toekomst zorgen. Hij verweet Bariseele inwendig, dat hij zijn jongsten zoon geen ambacht leerde en hem dus later aan de grillige zelfzucht van zijn broer zou overlaten. Doch Quickelborneetje zou daarin verhelpen.

Hij was tamelijk ervaren in het snijden van houten botermerken en vormen voor het bakken van speculatiemannen. Dit had hij als kind geleerd en wilde deze kundigheid nu aan Mondje overmaken. Hij overtuigde den jongen van het groote nut dezer kunst en begon dan zijn lessen over 't muurtje.

Eerst moest Mondje grootere en kleinere blokjes hout schoon effen leeren wrijven met ijzerpapier en puimsteen. Daarna moest hij met krijt of potlood de schets teekenen van de beeltenis, die hij wilde uitsnijden. Quickelborneetje wist geleidelijk van het eenvoudige naar het ingewikkelde over te gaan. Hij begon met het inkerven van de naamletters I.H.S., omringd door een eenvoudigen krans van vlammende kronkelstralen, later zouden dan de koeien met gespannen volle uiers en de andere moeilijker botermerken komen alsook de speculatiecomposities. Mondje had van Quickelborneetje met een aantal blokjes hout ook een fijn beiteltje gekregen, waarmede hij nu ijverig aan 't snijpeuteren ging. Quickelborneetje leerde hem nog het te bewerken houtblokje vastzetten en tal van vergemakkelijkende middeltjes meer. Zoo kon de kleine weldra zijn eerste proefstuk laten zien, en waarlijk zijn leermeester mocht tevreden zijn. Het I.H.S. stond er regelmatig, bijna zonder schram noch splinter. Mondje mocht moeilijker werk aanpakken. En zoo kwam de kleine er toe in het hout een heele reeks dieren en zelfs menschen te snijden,

waarbij hij zijn naïeve fantazie vrij spel kon geven. Groote haviksneuzen, omhoogkronkelende kinnen, weelderige versieringen op mantels en mijters en tabbaarden waren zijne geliefkoosde motieven, die Quickelborneetje vaak deden lachen.

't Was wezenlijk een genoeglijke tijd voor den kleinen eenzaat, die nu het gevoel kreeg alsof hij een nuttig mensch werd. Quickelborneetje had geoordeeld, dat de laatste snijdsels van Mondje wel te koop konden aangeboden worden bij Puutsooghe, die buiten zijn manden en trommels ook dergelijk werk verkocht. Toen bracht Mondje zijn vader op de hoogte van hetgeen hij in den laatsten tijd geleerd had en maakte hem tevens met Quickelborneetje's inzichten bekend. Dat deed hij schuchter, vol vrees voor spot en berisping. Doch 't liep beter af dan hij had verwacht. Alleen Jean Baptiste had wat gegrimd om de onbeholpen snijdsels; doch vader, die in goed humeur was, had ze zoo kwaad niet gevonden en alleen gezegd met een droge ironie, die Mondje niet vatte, dat hij er misschien wel vijf cent voor zou gekregen hebben. Toen Quickelborneetje vernomen had, dat Mondje's voorstel een dergelijk bevredigend onthaal had genoten, trok hij er zelf op uit met het beste snijwerk van zijn leerling. Puutsooghe vond er een heelen boel op af te keuren en weigerde eerst beslist dat knoeierswerk aan te nemen, doch Quickelborneetje pleitte zoo warm en zoo volhardend, dat de koopman er toch twaalf stuivers

voor gaf. Dat was een triomf voor Mondje en voor Quickelborneetje niet minder. Er werden op die twaalf stuivers allerlei luchtkasteelen gebouwd en voor beiden leed het nu geen twijfel meer of Mondje's toekomst was verzekerd. Mondje zou nu toch een houvast hebben in 't leven.... Toen Bariseele hoorde van die geldwinning, lachte hij even met welwillend medelijden. Mondje mocht dat geld sparen, doch eerst moest hij er zes stuivers van aan Jean Baptiste afstaan.

Het kameraadschap tusschen Mondje en zijn buurman was ten gevolge van dat zaakje nog inniger geworden. Pelagie's ziekte liet Quikelborneetje meer en meer vrijheid, zoodanig, dat hij al de gewoonte had aangenomen om 's Zondags in den nanoen zijn vrouw aan de meid over te laten en uit wandelen te gaan. Hij had Mondje eens aangeraden aan vader te toelating te vragen, om mee te gaan en waarlijk, Bariseele had die toelating gegeven. Zoo trokken beiden nu dikwijls als dikke vrienden 's Zondags de stad in. Dat waren echte ontdekkingstochten voor Mondje. Quickelborneetje leidde hem langs allerlei straten en stegen, waar hij nog nooit geweest was, en leerde hem allerlei wondere merkwaardigheden kennen, waarover hij nog nooit een woord had hooren reppen. Hij toonde hem het Waterhuizeken op de vest, dat eens gansch onder de sneeuw bedolven had gelegen, zoodat Soeteken en haar man er dagen lang als in een graf opgesloten bleven, doch gevoed

werden door geurige heetekoeken, die uit de schouw vielen. Mondje bezocht ook de ‘Garre van Konnee’, dien meester suikerbakker, die bijzonder lekkeren ‘donder en bliksem’ maakte, doch waarin hij, als later bleek, gehakt menschenvleesch mengde. Quickelborneetje ging met Mondje voorbij ‘'t Beertje van de Logie’ en liet hem daar in 't oude Brugsche grapje loopen, door hem voor den oudsten burger der stad zijn pet te doen afnemen onder voorwendsel dat zij bevuild was. Er bleef niets meer in de stad, waarover Mondje niet ingelicht werd. Hij kende weldra de overlevering zoo goed als zijn leidsman en dat was hem weer een rijke stof tot stille peinzerij in de eenzaamheid van het groote vaderlijk huis. Hij had het ‘Beertje van de Logie’ al gesneden in een speculatievorm en was nu bezig met Konnee voor te stellen aan 't hakken van menschenlijken, een compositie die Quickelborneetje zelf wel wat te moeilijk achtte.

De rust in huis en het geleidelijk regelmatig verloop van de gewone dagbezigheden hadden Bariseele in den laatsten tijd ook een beter humeur gegeven. Ook Jean Baptiste's vorderingen op het college vervulden hem met vreugdigen hoogmoed.

Het koppige streven van dien jongen om aan het hoofd zijner klas te staan volgde hij met spanning. Hij deelde Jean Baptiste's naijverigen wrok tegen de medescholieren, die hem soms overvleugelden, en genoot met hem in zijn zelfzuchtig genoegen toen hij die in de wedstrijden verslagen had. Op

dien jongen mocht Bariseele bouwen voor later. Aan hem zou hij vreugde beleven.

In een dier opflakkeringen van blijde verwachting had Bariseele besloten met zijn jongens oudejaarsavond te vieren, zooals zij het eens gedaan hadden toen zijn vrouw nog leefde. Het was geen verweekelijkende zwakheid, die hem daartoe gedreven had, - hij wist wel, dat hij zich daar al lang van bevrijd had, - maar enkel het verlangen om op zijn manier eens hartelijk te zijn met zijn twee jongens en vooral om Jean Baptiste te vieren, die in 't verloopen kwartaal weer primus was geweest. Ook invloeden van buiten huis hadden op Bariseele gewerkt om hem dit ongewone besluit te doen nemen. Op het werkhuis, in stad, overal werden plannen gesmeed en voorbereidingen gemaakt om jaar-uit, jaar-in te vieren en zoo werd hij onwillekeurig in het algemeen vreugdeverlangen meegesleept.

Hij zou dan met zijn jongens heetekoeken bakken. Toen hij dat voornemen opvatte, kon hij toch niet verhinderen, dat hij weer de gezellige keuken van vroeger zag, met zijn stille, gemoedelijke vrouw, die in 't rustig lamplicht den deeg klaar maakte en door allerlei gesnap de vreugdige belangstelling der kinderen opwekte. Hij rook weer den smakelijken geur, die toen de keuken vervulde. Er werden appelschilfertjes in de koeken gebakken, riekende kruiden en ook ‘hondegervel’, wat zoo goed was voor 't zuiveren van 't bloed. 't Was een helle schijn, die onverwachts uit het verleden oplichtte.

Zou hij die blijde herinnering dan toch weer eens herleven? De bakte was ongelukkiglijk erg onbeholpen. De deeg liep eerst over en dan brandden de koeken aan. Vader noch Mondje had de noodige ervaring en Jean Baptiste, die dat bakken maar weinig waardeerde, maakte allerlei spottende opmerkingen, die vaders oude kregeligheid weer opwekten en in plaats van de gehoopte gezelligheid weer bitsige roering in huis brachten. Bitsig viel Bariseele tegen beide jongens uit en stelde een einde aan de koekpartij. Nijdig deed hij ze slapen gaan en hij zelf viel weer ten prooi aan die grimmig droeve overwegingen buiten wier bereik hij zich ten onrechte gewaand had. Hoe dwaas was hij geweest dien oudejaarsavond te willen vieren. Weer had hij de oude pijn gewekt van het onherstelbaar verlies, van den dood van alle genegenheid. Er waren voor hem geen vreugden meer dan in het verleden en die moest hij daar laten, want nu brachten zij hem nog alleen bitterheid. Gestaald tegen het verleden was hij nog niet! Hij voelde, dat het hem als een wassende tij van beangstigenden weemoed in de eenzaamheid van dien droevigen oudejaarsavond overweldigde, en als gebroken staarde hij dof voor zich uit.

Toen hoorde hij juist op straat de eentonige, slepende wijs, waarmede een speelman op zijn krassende viool, voor de huizen, waar hij nog licht zag, ‘vroolijk einde en gelukkig begin’ kwam spelen. Er klonk als een eindelooze zielsellende uit dat

krassende, krakende lied, dat als door snikken onderbroken werd. 't Was de schrijnende stem van 't verleden, die jammerde en verweet. 't Ging Bariseele door merg en been en als met een plotselingen, angst voor erger gebeuren, stond hij brusk op, draaide de lamp uit en zocht tastend in het dichte donker de trap naar zijn slaapkamer. De viool hield buiten op met klagen, doch lang nog weerklonk haar droefenis in Bariseele's gemoed.

Omtrent dien tijd verspreidde zich de angstwekkende maar, dat een staartstar in aantocht was. Dit nieuws bracht verschrikking in het hart van jong en oud. De straf, die Gods toorn en grimmigheid met de nakende star over de zondige menschen ging brengen, wierp om zoo te zeggen een slagschaduw over de vrome stad. Er lag zorg en kommer in aller gemoed en velen droegen gepeinzen van boete en rouw. De menschen spraken stiller als ze 't over de komeet hadden en zelfs de luchthartigsten, die zich aanstelden als vrij van alle vrees, zag men ernstig voor zich uitstaren als zij dachten aan de oorlogen, de pest en den duren tijd, de droogten, overstroomingen en tempeesten, die het nakende luchtverschijnsel moest verwekken. Elkeen zag voor zich een schriktooneel van ramp en verderf.

Mondje was meer dan wie ook met angstverwachtingen vervuld. Zijn mijmernatuur, die in 't wonderbare meer opleefde dan in 't werkelijke, had hier stof tot praktizeeren en hij had het

klemmende gevoel, dat ongelukken in aantocht waren. Nu was de staartstar aan den hemel te zien - doch Monne dorst ze niet te bekijken. 's Avonds, als de verre zonnevuren tegen den hemel aansloegen en de stad in een tragisch rood baadde, waagde hij zich niet meer buiten, en geen blik dorst hij nog op het uitspansel werpen. Toen hij slapen ging en voorbij het groote raam op de trap moest, kneep hij de oogen dicht om niets van het vreeselijke te zien, dat aan den hemel laaide. Van Quickelborneetje wist hij wat de komeet daar al in vuur en vlam deed opleven. Ze dreef als een vurige pauw door de ruimte met een langen staart, die openwaaide in vonken en lichtstangen - ze flikkerde tusschen de starren als een vlammenzward, als een lans, als een vuurzuil, ze wentelde hare uitstralende vuurroede tusschen een hoop bloedige menschenhoofden. Dat wist Quickelborneetje van zijn vader zaliger, die dat alles gezien had. Nog meer angstwekkende verhalen hoorde Monne. De komeet had den zondvloed aangekondigd, ze had den dood van Napoleon voorspeld; eens, toen haar staart in de rivier stortte en die verdroogde, een doodelijke droogte verwekt. Welke ‘malheuren’, stonden hun nu te wachten?

Al die wijsheid spookte in het hoofd van den tobbenden jongen en ankerde daar de zekerheid vast, dat er iets vreeselijks gebeuren moest. 't Was alles in den laatsten tijd te goed geweest.

Er zou een ramp komen .... Ze was in aantocht. Onheimelijk huiverde ze reeds in 't ronde....

't Was de ziekte die losbrak.... De geheimzinnige, gluiperige ziekte, die de menschen aangreep en wegrukte in enkele stonden. Ze dreef over de stad als op ijle, donkere vlerken, die men overal voelde doch nergens zag. Ze sloop door de verlaten straten, loerde uit de donkere kronkelstegen, lag op de matglanzende wateren der roerlooze reien, waarde rond in de kerken en kapellen, die suisden van huiverig angstgeprevel....

De menschen schuwden elkander. De stad scheen leeg. Alleen de haastige stappen van de dragers der 'ligmande', die een nieuw slachtoffer wegbrachten, verwekten wat geluid in de doodsche straten. Doch in de schemering scheen de angstkoorts al de menschen samen te jagen naar de avonddiensten. Onder de vonkoogen van kaars en eeuwig licht boog de vreezende schare in ootmoed, smeekend om bijstand en redding - en toen, met de priesters voorop, trokken zij in ommegang door de donkere straten naar de 'pestschilderij', klaagbiddend met honderden noodstemmen: 'Verlos ons Heere!'

Monne liep mee met vader en Jean Baptiste, rillend van vreeze. Verloren in den voortstuwenden drom, zag hij, dat de ziekte in den ommegang meeliep. Hij wist dat ze daar was, voelde hare koude huiverlucht boven hem, zag haar holle blikken en doodsvlekkig aangezicht onder de

zwarte mantelkappen der vrouwen en hoorde haren doodsgang in het klompengeklepper op de keien. ‘Verlos ons Heere!’

's Anderendaags vernam hij dat Quickelborneetje met de ligmande was weggehaald en eenige uren daarna gestorven was.

Monne deed toen heel vreemd. Tusschen het huiselijk werk, dat hij angstig stipt vervulde, ging hij zich nu en dan in een hoekje neerhurken en zegde, dat hij ook dood ging, dan weer ving hij aan brokken uit de doodenmis te zingen.

Bariseele en Jean Baptiste meenden nu werkelijk, dat de kleine gansch onnoozel was geworden.

IV.
Bariseele's misrekening.

De blijdste dag van Bariseele, sedert den dood van zijn vrouw, was die, waarop hij 's avonds bij zijn thuiskomst van het werk verrast werd met het nieuws, dat de principaal van het college hem wenschte te spreken over een plaats voor Jean Baptiste.

Zonder verwijl trok hij met zijn oudste naar den principaal om verder bescheid.

Bariseele had van dit oogenblik af de overtuiging, dat Jean Baptiste's toekomst verzekerd was. Niets liep met dien flinken jongen verkeerd; niets dan genoegen had hij tot nog toe aan hem beleefd.

Onderweg kwamen weer al Jean Baptiste's hardnekkige schoolkampstrijden voor zijn geest, waarin hij met zijn vaderlijken hoogmoed nog hartstochtelijker belang had gesteld dan zijn zoon zelf. Jean Baptiste had een wil en een durf even als hij toen hij jong was, oordeelde Bariseele, en waar bij niet gekomen was, zou die jongen wel geraken. Die gewisheid vleide zijn vaderlijk gemoed en 't was met een soort van teederheid, dat hij den thans zeventienjarigen Jean Baptiste van terzijde

belonkte. De hoog opgeschoten, slanke jongen was gansch zijn evenbeeld in gelaat, houding, gestalte en gang. 't Was alsof Bariseele zich zelf terug zag uit den tijd, dat hij pas twintig was. 't Was een nieuwe Fons, die daar naast hem stapte, doch een, die vrij van alle weekelijkheid, vrij van alle banden zijn weg zekerder en voorspoediger zou vinden dan hij zelf het had kunnen doen. Daar zou hij voor waken.

De principaal vertelde Bariseele en zijn zoon met een vreugdetinteling in de levendige oogen en een blijden klank in de stem, dat de Notaris Van Hoogenbemd was komen vragen of hij hem niet een flink leerling kon bezorgen om het gewichtig ambt van klerk in zijn studie waar te nemen.

De huidige klerk vertoonde zulke onrustwekkende teekenen van geestesverzwakking, dat het meneer Van Hoogenbemd onmogelijk was hem langer in zijn dienst te houden. 't Was eerst maar een verslapping van het geheugen geweest, vertelde de principaal, doch dan kwamen daar erge verstrooidheden bij, tot voor enkele dagen de ongelukkige het oude poedeltje van den notaris wilde leeren schrijven en erger nog, beweerde overal op het kantoor krieuwelachtige luizekens te zien en te voelen en zich genoodzaakt achtte er jacht op te maken en er zich van te bevrijden op de wijze van de simmen. Stelt u dat eens voor op een studie als die van meneer Van Hoogenbemd! De notaris had zijn klerk een plaats moeten bezorgen in Nr. 5.

Intusschen wachtte hij op den vluggen, werkzamen en vooral fatsoenlijken jongen man, die gauw op de hoogte van het kantoorwerk zou komen om den verdwenen klerk met eere te vervangen. Al die gevergde eigenschappen bezat Jean Baptiste in hooge mate, verzekerde de principaal, die den kraanhalzenden jongen man daarbij met gemoedelijkheid op den schouder klopte en om bevestiging vroeg met een:

- Niet waar, carissime?

Bariseele gloriede, hij voelde de vreugde in zich gloeien. Zijn sterk ontwikkeld eergevoel zag in het optreden van Jean Baptiste als helper van een aanzienlijk en alom geacht man als de heer Van Hoogenbemd, een soort van verheffing van zijn stand. Hij, de vader van den klerk dier studie, die nooit vermeld werd in de stad dan met een zekeren eerbied voor de deftigheid en den ernst, die er heerachten! Wat zouden ze nu nog schimpen of schampen op de Bariseele's?

Jean Baptiste, alhoewel eenigszins verlegen om de ongewone vertrouwelijkheid van den principaal, gaf toch flink te kennen, dat de hem voorgestelde plaats gansch naar zijn zin was.

- Dan kunt ge morgen ochtend met uwen braven zoon al bij meneer Van Hoogenbemd gaan om de zaak met hem te bespreken, meneer Bariseele. Alles zal op wieltjes loopen en reeds nu wensch ik u geluk met de benoeming. Proficiat!

- En ik, Eerwaarde, ik dank u uit den grond

van mijn harte, begon Bariseele met een bespraaktheid, waarvan hij zelden blijk had gegeven. Men kon het wel hooren, dat een oprecht gevoel van vreugde den anders zoo woordgierigen man thans spreken deed. Jean Baptiste en ik, Eerwaarde, zullen u ons leven Iang erkentelijk zijn voor al uw goedheid en gedienstigheid, voor al uw zorgen en al uw waken. Ik zeg, Eerwaarde, dat uw school de echte kweekerij was, waarin deze jonge plant tot een boom van goede manieren, kennissen en deugden is opgegroeid. Ik zeg het, met alle ootmoedigheid, dat Jean Baptiste door uw toedoen een deftig en geëerd burger geworden is, die zich niet zal laten verleiden door kwade gezelschappen noch door de wellustigheden, die de jonkheid in zonden doen smooren. Ik zeg ook....

En Bariseele zou op die wijze nog voortgegaan zijn, ware de principaal niet tot hem gekomen met uitgestoken handen ten teeken van wederdank en ten bescheiden wenk, dat het nu genoeg was.

Jean Baptiste begreep dien wenk beter dan zijn vader en drukte den principaal de hand, met een kort dankwoord ten afscheid.

De vernieuwde pogingen van Bariseele om weer aan het woord te geraken slaagden niet en 't was onder het uiten van onvoltooide volzinnen, dat hij door den principaal uitgeleide werd gedaan.

- Wel, Jean Baptiste, wat zegt ge er nu van? vroeg Bariseele, toen hij met zijn zoon door de eenzame straten weer naar huis keerde. Hij zwom

in geneuchten en in zijn eigen vreugderoes had hij behoefte aan een teeken van vreugde bij Jean Baptiste, - een woord, een lach, die hij als een erkenning zou kunnen voelen voor hetgeen hij voor zijn zoon gedaan had, als een blijk van wederkerige genegenheid.

Jean Baptiste echter bleef gesloten, koel. Zijn dor en zelfzuchtig gemoed had zich hoe langer hoe meer van allen afgezonderd. Hij kende alleen maar eigen genot en vond het nu weer heel natuurlijk, dat hij gevierd en geprezen werd, hij immers had er toch alleen voor gewerkt en niemand anders dan hij had verdienste bij die aanstaande benoeming. Den principaal had hij bedankt, zoo was hij in effen rekening met de goede manieren; dat hij zijn vader in deze zaak nu ook voor iets dank verschuldigd was, daaraan dacht hij niet eens. En Bariseele's dorst naar eenig hartelijk woord bleef ongelescht.

- Wel, ik zeg maar, dat het goed is, antwoordde Jean Baptiste, maar waarom al dat overdreven viezevazen van dank en erkentelijkheid aan den principaal? Gij gingt daar op eens aan den gang als een oude ‘klapette’, 'k was er zelf in gegeneerd....

't Ongewone van zijn vreugdeopwinding trof Bariseele nu ook, en 't scheen hem werkelijk alsof hij zich bij den principaal ietwat gek aangesteld bad. Een kwellend schaamtegevoel over de weekelijkheid, die hem daar weer zoo plotseling verrast had, overmeesterde hem, en als een kind, dat

kattekwaad bedreven had, liep hij nu zwijgend naast zijn hooghartigen zoon voort.

's Anderendaags op het bezoek bij den heer Van Hoogenbemd wist Bariseele zich beter te bewaken.

Jean Baptiste werd dadelijk aangenomen en de notaris beloofde zich zelf bezig te zullen houden met zijn inwijding in het werk op de studie en indien Jean Baptiste werkelijk een vlugge jongen was, zooals de principaal hem had afgeschilderd, dan zou alles vlot gaan. Niet weinig streelde de notaris het eergevoel der beide Bariseele's toen hij hun meedeelde, dat hij hun familie als zeer eerbaar en deftig kende, iets wat men op den dag van heden niet van alle burgerfamilies kon zeggen. Hij maakte een bescheiden zinspeling op de oude groenteniershuizing, die hun eigendom was, op het achtbaar bedrijf van Bariseele, - wiens borduurkunst onder de geestelijkheid en de kerkmeesters, waarbij de heer van Hoogenbemd behoorde, in hoog aanzien stond - op de goede studiën van Jean Baptiste - en besloot dan met de uitdrukking van het vertrouwen, dat hij stelde in de onberispelijke fatsoenlijkheid van zijn nieuw aangeworven klerk.

Ditmaal was Bariseele's gevoel volkomen verwant met dat van zijn zoon. Beider hoogmoed was onder den lof van den heer Van Hoogenbemd als onder een vlam opgeflikkerd en voortaan was er voor beiden geen beter, geen voornamer mensch te vinden dan de notaris.

Die vereering voor den heer Van Hoogenbemd,

die aldus opgewekt was geworden, groeide reeds den avond van den zelfden dag aan, toen Jean Baptiste, vol trots en zelfvoldaanheid vertelde van de eerste uren op de studie doorgebracht, en elke volgende dag bracht nieuwe redenen om het gezag en het hooge aanzien van den notaris te doen stijgen in de oogen van Bariseele en zijn oudste.

Gedurende de eerste weken, die Jean Baptiste op de studie doorbracht, verkeerde hij in een roes van zelfzuchtige vreugde. Alles was er van aard om zijn eigenwaan te streelen en hem een steeds hoogeren dunk van zichzelf te geven. De notaris was uiterst lief tegen hem en stelde den ijver, waarmede hij zich op zijn nieuw werk toelegde, zeer op prijs. Hij had Jean Baptiste eerst geprezen om de schoone, vaste hand, die hij schreef, daarna om zijn vlugge zekerheid in de cijferkunst, om zijn open begrip voor al de verwikkelingen der notariële handelingen, om zijn stiptheid en zindelijkheid in het werk. Bij elk dier lofwoorden voelde de jonge klerk zijn eergierig hart in de keel kloppen. Toen hij al wat op eigen kracht mocht voortwerken en dus meer de verantwoordelijkheid van zijn arbeid droeg, werd het besef van zijn eigen gewichtigheid steeds grooter en grooter en niemand stond nog boven hem, meende hij op den duur, dan de notaris zelf voor wien hij een eerbiedige vereering voelde.

De eerste hartstocht in Jean Baptiste's leven waren de schoolwedstrijden geweest, waarin hij

met ongenadigen worstelzin zijn meerderheid wist te handhaven. Deze passie behoorde nu tot het verleden en was vervangen door die andere, die hem nog sterker beheerschte, zijn liefde voor het stemmig, deftig notariskantoor en den degelijken, gewichtigen arbeid, die hem daar was toevertrouwd.

Alles daarbuiten was minderwaardig. Jean Baptiste leefde alleen maar op in het doorpeilen van de verborgenheden van akten en kontrakten, in het doorgronden van het bargoensch dier stukken, in het vergezellen van den notaris naar verkoopingen en regelingen van zaken, in al de ernstige genietingen, die zijn betrekking meebracht.... Het besef, dat het werk, waaraan hij medehielp, gezag van wet had, het vervaardigen van ‘stukken op zegel,’ zooals hij zoo gaarne zegde, en de vele andere vormelijkheden aan den notarisarbeid verbonden, gaven hem het gevoel, dat zijn functie hem boven het gewone peil der burgers verhief. Er waren toch zooveel dingen, die zij niet konden zonder tusschenkomst van den notaris en van hem. Hij wist zich een deel van het openbaar gezag en die overtuiging onderhield zijn hoogmoed met een fellen tocht. 't Was een stichting hem te zien uitgaan met meneer Van Hoogenbemd, een eerbiedig stapje achter hem, het hoofd rechtop met een uitdrukking van: ‘Wat zegt ge van ons?’ en de portefeuille met de ambtelijke stukken onder den arm, tegen zijn hart gedrukt, als droeg hij een heiligdom!

Het kantoor zelf was hij eerst binnen getreden met eerbiedigen schroom. Doch weldra gevoelde hij zich met de voornaamheid en de rust, die op deze plaats heerschten, zoo vertrouwd, dat het hem een genot en op den duur een behoefte werd daar zijn dagen door te brengen. De lijvige boeken met grijslinnen en donkergroene ruggen, de kartondozen met hun koperen ringetjes, glimmend van eerbiedig gebruik, de plakbrieven van de verkopingen, de plattegronden van de stad en het omliggende, den grooten kalender, alles waarmede de wanden daar bekleed waren, en niet het minst de oude klokkenkast met haar vast getik en klankrijken uurslag, streelde hij daar dagelijks met liefderijken blik. Zijn mahoniehouten lessenaar met groen laken bedekt, zijn zwart verlakte sous-mains, zijn zware kristallen inktkoker, zijn papierdrukker van tweeërlei, regelmatig bewerkte stukjes marmer, een echt miniatuurpraalgraf, zijn pennen, zijn potlooden, alles wat zich daar voor zijn eigen gebruik bijeen bevond, was hem een lieve bezitting en soms kon hij het alles glimlachend bekijken en er zijn hand zacht streelend overheen laten glijden, zooals een jonge man doet met een jonge vrouw, die hij de zijne mag noemen.

Een weligheid zijner dagen was ook de kleine tuin, waarop het kantoor uitzicht had. Daar was het geen wilde, ordelooze wirwar van allerlei planten ondereen zooals thuis, maar een ordelijke groei van bloemen en sierplanten alleen, in bedden

gerangschikt, ingezoomd door effen geschoren palmstruikjes, waarvan er een paar, hooger en sterker opgeschoten, tot heusche opkronkelende spiraalslangen gefatsoeneerd waren. Een deftige stemmige tuin, als alles hier! Op den achtermuur, op de ruimte die de Noordsche kriekenboompjes vrij lieten, bevond zich een merkwaardige schilderij, die de humor van dit tuchtig hofken was. Daar kon Jean Baptiste zich dagelijks vermeien in het vertoon van een menigte Chineezen met snorren en haarvlechten van allerlei kleur en lengte, die in de meest verscheiden houdingen draakvormige vliegers naoogden. De neergehurkte Chinees in den hoek ginder, die de vracht van zijn overkwabbend buikje op zijn kleine gekruiste beentjes moest torsen, kon Jean Baptiste na maanden nog niet bekijken zonder er even bij te glimlachen.

Thuis was het gezag van Jean Baptiste grenzenloos gestegen sedert hij bij meneer Van Hoogenbemd was. Monne was vervuld met een stille bewondering voor zijn broer, die het zoover gebracht had, en beijverde zich meer dan ooit om hem naar behooren te dienen. Geen waakscher en gedweeër knechtje was er te vinden! Bariseele, anders zoo dor van gevoel, verkeerde nu voortdurend in een weekhartige stemming van hoogmoedig geluk om zijn Jean Baptiste. Zijn vaderliefde was steeds uit een minder edel vat gevloeid, - het was steeds een voorliefde geweest voor Jean Baptiste, die in

alles zoo voorspoedig was, en nooit zooals Monne zijn bijzondere schikkingen en levenswijze had bemoeilijkt. Bariseele's genegenheid had zich nooit als de deemoediger moederliefde gelijkmatig over den zwakken en den sterken jongen uitgestrekt en nu Jean Baptiste die heerenbetrekking bij den notaris had verworven, - Bariseele's eigen stille verlangen van vroeger, - ging die genegenheid over in een soort van vereering.

Als Jean Baptiste in uren van goede luim zich verwaardigde een en ander te vertellen van zijn patroon of van het kantoor, dan genoot Bariseele zijn hoogste vreugden. Dat was toch wel zijn jongen, aan al wat hij deed en sprak kon hij 't merken! Niets was onbelangrijk wat uit Baptiste's mond kwam. Geen opsnijderij van den nieuwen klerk, die bij elk verhaal vooral zich zelf zocht te laten gelden, kwam zijn vereerenden vader verdacht voor. Jean Baptiste was in zijn oogera haast een wonder. Had de snuggere al niet afgekeken van den notaris hoe hij gewoonlijk zijn handen hield als hij iets aan een kliënt vertelde? Zóó, met den top van den middelvinger dien van den duim aanrakend, en met den wijsvinger evenals met de pink, beweeglijk spelend.... Jean Baptiste deed het zijn meester voortreffelijk na en hield voortaan zijn handen nooit anders meer bij het spreken. Tegenover zijn klerk en zijn kliënten gebruikte de notaris, als hij over zichzelf sprak, steeds, naar deftiger maniere ‘wij,’ nooit ‘ik’; hij had ook een

zwak voor de woorden ‘inderdaad,’ ‘bijgevolg’ en ‘wezenlijk,’ die hij te pas en te onpas bezigde; die eigenaardigheden had Jean Baptiste ook als iets heel voornaams overgenomen. Ook dàt bewonderde de vader in zijn zoon.

Een gewichtig moment in Jean Baptiste's leven was de militieloting. Daar was hij erg mede bekommerd en zijn vader zoo mogelijk nog veel meer. Jean Baptiste had geen soldatenhart en het vooruitzicht, dat in geval hij een slecht nummer trok, hij de studie van meneer Van Hoogenbemd voor eenige jaren zou moeten verlaten, misschien om daar vervangen te worden door een ander, kon een vlaag van wanhoop over hem doen komen. Bariseele deelde die angsten. Lange avonden werd gedacht over een gunstig middel om dit gevaar af te keeren. Spijtig was het, dat ze Monne, sukkelachtig en simpel als hij was, niet zouden gewild hebben in het leger, anders hadde hij voor zijn broer kunnen opgaan. Het stellen van een plaatsvervanger bleef dan nog de eenige uitkomst. Maar dat kostte geld, veel geld, en waar zouden ze 't vandaan halen? Toch was dit het besluit, dat Fons nam. Hij had genoeg om de voorloopige storting te doen. Moest het lot hun tegenvallen, dan zou hij de rest wel weten te vinden en op een en ander besparen. Groote hoop had Bariseele ook gesteld in een ander middel, waarover hij Jean Baptiste geen woordje repte, en dat middel bleek wel het krachtigst. De veelbelovende klerk trok een goed nummer.

Bariseele stond zijn zoon aan de Hallepoort te wachten en toen hij hem deftig, vol kloeke zelfbeheersching de trappen zag afdalen, bekroop hem het angstgevoel: ‘God, hij is er in.’ Doch toen hij hoorde, dat zijn zoon geen soldaat moest worden en als kostbaar bewijs daarvan het nummer in zijne handen droeg, was hij weer één bewondering voor den knapperd, die een zoo groot geluk zoo zonder een oog te verpinken kon dragen. In zijn vreugde wilde Bariseele daar uitzonderlijkerwijze een potje bier op gaan drinken, doch Jean Baptiste, die, nu van zijn angst verlost, weer heel en al de koele, stroeve deftigheidspatroon was van voorheen, vond dit volstrekt overbodig en ging naar zijn werk om den verloren tijd in te halen. Zijn vader kon hetzelfde doen. Was dat óók niet verbazend flink?

't Was enkel 's avonds, dat Monne herhaaldelijk bier moest gaan halen. Jean Baptiste triomfeerde. Dat had hij daar nog eens kranig gedaan! Dat konden ze hem weer eens nadoen! En 't was hem in 't geheel niet aangenaam, dat vader hem nu verklaarde hoe 't kwam, dat hij een goed nummer had getrokken. Vader zegde hem, schalkoogend, het geheim van zijn gelukkige hand te kennen.

- Wat is het dan? drong Jean Baptiste aan.
- Doe eens uw jas uit, zeide Bariseele.
- Mijn jas?

Hoe verwonderd ook, Jean Baptiste deed zijn jas uit. Bariseele keerde de rechter mouw om,

maakte met zijn mes even de voering los en haalde van daaronder een ‘Santje’, dat den H. Antonius voorstelde, te voorschijn.

- Die heeft u er uitgetrokken! verzekerde hij.

Jean Baptiste was wel wat geërgerd, maar tegen Antonius dorst hij geen koning kraaien.

In die weken van dreigend kazerne-gevaar voelde Bariseele, dat hij nog een dringende verplichting had tegenover Jean Baptiste en dat het nu naar zijn oordeel hoog tijd werd om zich daarvan te kwijten. De jonge man moest op zijn hoede gesteld worden tegen de gevaren der wereld en vooral tegen de listen en lagen der vrouw, die hem nu ongetwijfeld gingen zoeken te omspinnen. Tot nog toe had Bariseele zich om die ‘perijkelen’ niet bijzonder bekommerd, op het college en thuis onder zijn hoede was Jean Baptiste steeds veilig geweest, maar nu zou de jongen meer zijn eigen wegen moeten gaan en tegen de onvermijdelijke aanvechtingen moest hij gewapend worden. Zooveel gaven en deugden, zooveel degelijkheden en toekomstbeloften mochten niet weerloos aan het ergste blootgesteld worden, en dat ergste was, naar Bariseele's bittere levenservaringen, de vrouw en het huwelijk. Sedert Marie's dood had hij zich zoo hardnekkig voorgelogen, dat de vrouw den man in zijn levensgang belemmerde, dat de man beter voort kon zonder haar, dat hij thans voor Jean Baptiste de vrouw als het ergste kwaad vreesde. Geen kwaad ging boven het kwaad der vrouwen.

Bariseele vond krachtigen steun voor zijn ondernemen in de denkbeelden, die Jean Baptiste op het college reeds had opgedaan. Uit de geheimzinnige vreeze, die in de stem der professors trilde, toen zij met vaardig gesluierde woorden maanden tegen de kwade gezelschappen en de geneuchten der zinnen, was bij hem het gevoel gegroeid, dat de vrouw dé zonde was. Gedurende Jean Baptiste's laatste studiejaar hadden de studenten der hoogste klassen een stichtelijk treurspel vertoond van een jonkman, die zich aanvankelijk tot de deugd schikte, doch door de wellustigheid verleid, jammerlijk ten gronde ging. Dit exempel had Jean Baptiste zeer getroffen, doch nog meer kwam hij onder den indruk van hetgeen gebeurde met het boertje De Maesschalck, van Oostcamp, een student van zijn jaar.

Op het college ging de ronk als zoude het boertje vrijen. De beschuldiging werd nooit bepaaldelijk uitgebracht en niemand wist duidelijk te zeggen, waarin het vergrijp van het boertje bestond. Sommigen beweerden, dat Reineken uit de afspanning den ‘Meiboom,’ waar hij al eens werd gezien, wel wist wat er van was - anderen hielden het er voor, dat de jonge melkboerin, op wier kar hij soms den rit van Oostcamp naar de stad meemaakte er meer van wist. 't Boertje hield zich gesloten en met een glimlachje van beter wetend mededoogen keek hij uit zijn zalige hoogte neer op de snullige jongens, die hem even over

zijn vrijage wilden spreken, doch angstvallig midden in hun toespraak bleven steken. Jean Baptiste bemoeide zich niet met deze zaak, die veel beroering bracht onder de jongens, doch hij voorzag heel duidelijk, dat het vroeg of laat met het boertje scheef ging loopen. Dat was dan ook zoo. 't Boertje werd op zekeren dag schandelijk van het college weggejaagd omdat zijn gedrag aanstoot en ergernis verwekte, zooals de principaal aan zijn kweekelingen meedeelde.

Steeds was het Jean Baptiste's grootste verlangen geweest voor den beste gehouden te worden, als toonbeeld te gelden, en bij deze opschuddingwekkende tribulatiën van het Boertje had hij zich wel voorgenomen, zich nooit aan dergelijke onteerende bestraffingen bloot te stellen. Hij verheugde er zich in, dat hij zooveel beter was dan 't Boertje.

Zoo was er in zijn dor gemoed een trotsch misprijzen voor de meisjes opgegroeid. Hij bekeek ze niet eens, als ze hem op straat voorbijkwamen. En toen er al eens een hem schaamteloos dorst aanblikken met spottend, uitdagend air, dan wendde hij zich van haar af of antwoordde met een strengen, bestraffenden oogopslag vol gekrenkte waardigheid.

Bariseele verwachtte veel van twee oude boeken, die hij zelf herhaaldelijk had gelezen en overwogen, en waaruit zijn zucht tot vrouwenverguizing steeds nieuwe kracht had geput, het '*Masquer van de Wereldt*' en de '*Spiegel der quade Vrouwen.*'

Hij gaf ze Jean Baptiste ten geschenke. De wijze raadgevingen, die zij bevatten, zouden den jongen man doen klaar zien in het leven en hem op zijn hoede zetten tegen de arglistigheden en lichtvaardigheden, waarvan de wereld zoo vol was.

De deftige jonge klerk schepte behagen in die twee wijze boeken. Hij verdiepte zich in de menigvuldige anecdoten uit de H. Schriften en Vaderen, uit de oude en nieuwe geschiedenissen, die daar tot stichting en solaas van de vrome lezers zijn bijeengebracht. Hij leerde er gretig al de ongeregeldheden en gruwelijkheden in kennen, waarmede de vrouwelijke lichteschuiten en ijdeltuiten schande en onheil brengen over het hoofd van haar zelf, haren man, hare kinderen en magen. Hij werd van al die afgrijselijkheden zoozeer doordrongen, dat hij het met zijn boekjes volkomen eens was, waar deze de vrouw een ‘avidissimum animal’ of een ‘bestiale baratrum’, een ‘afgryselycke draek’ of een ‘venynige fonteyn’ noemden. 't Boertje had dit alles ondervonden, dacht Jean Baptiste, gewichtig in zijn jonge wijsheid. Ook over tante Flavie's onredelijke natuur en nijdige complexie, die hijzelf had leeren kennen, stonden in zijn boekjes treffende waarheden: ‘Men kan een stier, als hij aan 't hollen is, door gheen middelen bedwingen; ja hy sal so langh tot hy hem selven om 't leven brenght, of ten minsten de hoornen heeft afgestooten, woeden.

Maer noch veel weynigher is een vergramde vrou, binnen de bepalinghe der reeden te houden, sy moet, al sou 't er al om gaen, haer rol uyt spelen.'

Vader en zoon werden het op het kapittel der vrouwenverguizing gansch eens en toen ze samen uitgingen, wat 's Zondags nog wel eens in alle deftigheid en voornaamheid gebeurde, brachten zij hun tijd hoofdzakelijk door met schimpen over de 'vrouwlien,' die zij ontmoetten. Zij deden dit liefst met woorden en aardigheden uit hun vertrouwde boeken, alsof ze er behagen in schepten alles wat ze daar hadden gelezen nu eens aan de werkelijkheid te toetsen. Ze spotten schamper met de juffertjens, die naar de mode van Parijs gekleed gingen, gepalleerd met faveurkens, met pendanten en karkanten, met parelsnoeren en brasseletten. Hun lichtvaardigheid konden zij in het opheffen der wenkbrouwen en in den lonk der oogen kennen. Het waren allemaal kale kwikken en lichte danten, die als sluipende katten uitgingen om een onnoozelen serviteur als een muis te vangen. Ook de minder opgesmukte vrouwen, die omstuwd door hun kinderen hier of daar voor hun deur zaten, werden door de critiek van Bariseele en zijn zoon niet gespaard. Dit waren dan vuilfatsoens, slordige kalemoeien of Modde-van-Gompens. Zagen zij ergens een jongen man, die wat nieuwerwetsch was aangekleed, dan heette hij dadelijk een loshoofdig monsieurken, dat op venusjanken uit was. Die zondaagsche wandelgeneuchten wekten hoe langer

hoe meer bij Jean Baptiste de overtuiging op, dat hij zich ongenaakbaar ver boven al die lage ondeftigheid bevond, en Bariseele verheugde zich in de uitstekende uitslagen van zijn beleid.

's Avonds na hun wandelingen bleven ze rondom de keukentafel nog wat van de nagenietingen van hun ontmoetingen smaken, bij het matig drinken van een kannetje bier, dat Monne hun moest ophalen. Bijtender en leutiger werden hun ‘schampscheuten’ naarmate Monne hen met meer onbegrijpende verbazing aankeek en 't gebeurde wel eens, dat Jean Baptiste in zijn grappigheid den sufferd in 't ootje zocht te nemen, wat deze dan ontweek door zich met ijver aan het snijden van koekvormen te zetten.

Bariseele verloor zijn doel nooit uit het oog. Niet alleen door zijn boeken en zijn spotternijen wilde hij Jean Baptiste in zijn vrouwenafkeer doen deelen maar ook door treffende voorbeelden uit het werkelijke leven.

Zoo vertelde hij hem herhaaldelijk wat al bittere dagen hij met tante Flavie had beleefd, hoe nijdig en kregelig, hoe verkwistend zij was, hoe zij meester in huis wilde zijn en alles naar haren bekrompen zin schikken. Van Marie zweeg hij stelselmatig. Alleenlijk merkte hij terloops op, dat wanneer men eens een goede vrouw, één uit honderd, aantreft, zij dan sterft en haar gezin ontredderd achterlaat. Hij voelde dit laatste gezegde echter als een zwakheid en 't was enkel in onbewaakte

oogenblikken van halve verteedering, dat het hem ontsnapte. Zijn wrok tegen Flavie deelde Jean Baptiste volkomen, en 't was Bariseele een vreugde dit vast te stellen. Zijn zoon wist zoo mogelijk nog bitsiger dan hijzelf uit te vallen tegen haar, de eenige, die zich met geweld tegen zijn jongen hoogmoed en eigenzin had durven verzetten.

Van de verkeering tusschen man en vrouw leerde Jean Baptiste alleen afstootelijkheden kennen. 't Was op buitenkermissen of voor de deur van kroegen en danszalen, waar vader en zoon op hun zondagswandelingen al eens voorbijtrokken, dat de jonge deftige klerk kon te zien krijgen tot welke ergernis en schande dat vrouwenverkeer aanleiding gaf. Liederlijk en gemeen brallen, schelden en vechten schenen hem op den duur onvermijdelijk daarmede gepaard te moeten gaan en met ontzetting kwam zijn waardigheidsgevoel daartegen in opstand.

Nooit trokken de beide Bariseele's op hun zondagswandelingen een herberg binnen. Hoe drukkend de hitte, hoe stofferig de baan ook waren, nooit weken zij af van het beginsel, dat daar toch geen treffelijk gezelschap kwam. Vader Bariseele die alles in 't werk had gesteld om de ‘vreemde menschen’ buiten zijn huis te houden, zou ze nu niet gaan opzoeken in de estaminets. Het eenzaam leven had overigens bij hem evenals bij Jean Baptiste een afkeer van alle volksgewoel aangekweekt en nergens gevoelden zij zich zoo gemoe-

delijk en rustig als op de stille vesten en landelijke wegen.

Nu gebeurde het toch eens, dat zij misliepen. Zij hadden met hun beidjes in haast ononderbroken zwijgen, elk genoeglijk aan zijn eigen gedachtetjes peuterend, al den heelen namiddag langs allerlei binnenwegen, tusschen hooge korenakkers, deftiglijk gespanseerd, toen ze bij 't vallen van den avond op de baan naar St. Andries terecht kwamen en daar den weg naar de stad weer insloegen. Ze waren beiden in een echt zomersche stemming. Een koekoek, die niet ver af zijn vroolijkheid aan 't uitroepen was, had hen al enkele keeren doen glimlachen en toen ze voorbij de herberg de *Lange Munt* stapten, klonk hun daar van uit den tuin, die vol blijde stemmengeronk was, een dartel gilfluitje met een duivelsche aanlokkelijkheid tegen. Ze bleven beiden geboeid bij de haag luisteren. De grilligste, dolste wijsjes buitelden door de zoele avondlucht in kunstige kapriolen, en hippelden en trippelden weg in 't suizelende loover als om daar duikertjeweg te spelen. Fons en zijn zoon stonden op hun teenen en reikhalsden om den wonderen fijfelaar over de haag te zien, doch hun moeite was te vergeefs.

Toen stelde Fons onbedacht voor, door 't gilfluitje in verwarring gebracht:

- Indien we maar 'n keer een ‘kappertje’ riskeerden?

Jean Baptiste gaf geen antwoord, doch hij volgde

zijn vader, die naar de deur der herberg was gestapt.

Als twee bedeesde verkenners op verdacht grondgebied kwamen zij op de koer, waar de gloriëttekens vol zaten met steedsche menschen, die opgeruimd praatten of luisterden naar den fijfelaar, die op een bank stond en met spannende lippen welluidende fiorituurkens uit zijn dwarsfluit blies.

De beide Bariseele's vonden nog een plaatsje bij den ingang der herberg en konden van daar 't heele plein goed in oogenschouw nemen. Al dadelijk waren ze gerustgesteld omtrent de fatsoenlijkheid van het oord. Op de bolbaan waren namelijk zeer geziene burgers, kooplieden en ambtenaars, hun partijtje aan 't spelen, en in de gloriëttekens zat ook deftige burgerij. Zij konden er onbevreesd blijven en naar het tooverfluitje voortluisteren.

Eén persoon scheen hier maar niet op haar plaats en dat was nog wel een der dienstbare maagden, die met schuimende pinten bier, ‘pateeltjes hesp’ en dito's paling bedrijvig rondliep. Zij was opvallend bont gekleed en niets ingetogen in haar manieren. Die groote, struische vrouw was hun veel te gezond en haar heldere oogen fonkelden veel te vrijpostig. Dadelijk deelden vader en zoon elkander hun indruk mee: dat was nu eens een lichte dant, een van de goede soort. En zij deden alle noodige moeite om dat schepsel

zoo weinig mogelijk te moeten zien. Zij was het evenwel, die hun de gevraagde kappertjes moest brengen.

't Rustelooze dwarsfluitje deed hem echter die onhebbelijkheid vergeten. In de streelende zoelte van den naderenden avond was 't een genot daar te zitten en de vooizekens van dat levendige huppelfijfelken aan te hooren. 't Eene deuntje volgde 't andere op en de Bariseele's waren van het ongewoon genot nog lang niet verzadigd. Reeds veel gezinnen waren naar stad teruggekeerd, toen zij zich nog maar altijd voort vergaapten aan de radheid en de speelsche vaardigheid van den muzikant.

Op eens steeg er uit de herbergdeur een ruw geweld van schelden en dreigen op, en twee jonge boeren bonsden en stampten door de openvliegende deur naar de ‘koer’. Ze waren handgemeen geworden en met een blinde razernij sloegen en schopten zij elkander, zonder genade. Het worstelende koppel was voor de voeten der Bariseele's gerold en drong hen tegen den muur aan, zoodat zij moeilijk wegloopen konden, hoe zeer beiden 't ook verlangden. Dit onverwachte gevecht gaf hun plotseling het gevoel, dat zij zich hier gingen compromitteeren, en zij zochten angstig weg te geraken. Dit ging echter niet. Een kring van gillende vrouwen en drukdoende mannen, die voortdurend maar riepen: ‘Scheidt ze, houdt ze tegen!’, doch geen handje daartoe uitstaken; vormde

zich rondom de Bariseele's en de vechters, zoo dicht en zoo woelig, dat er aan geen doordringen meer te denken viel.

't Was geen gewoon ‘bakkeleitje,’ dat die twee boeren daar aan ‘'t slaan’ waren. Er liep al een straaltje bloed uit den mond van den eene, terwijl de andere reeds allerlei kneusplekken op het aangezicht vertoonde. 't Ging lijf om lijf en de drift der vechters verhoogde nog toen de wilde, oningetogen meid, die de Bariseele's onmiddellijk naar haar echten aard hadden beoordeeld, in den kring naar voren sprong en de vijanden poogde te scheiden door nu eens den een, dan weer den ander aan te spreken met een: ‘Alla, Zene, ge moet dat allemaal zoo hoog niet opnemen! .... Alla toe, Lowie, en doe geen dommigheden!’ Haar woorden schenen de vechthanen eerder aan te porren dan te stillen en tot aller ontzetting zag men in de hand van Lowie, die de zwakste scheen, een zakmes blinken.

't Was blijkbaar om die meid dat de lummels vochten.

In welke hel waren de Bariseele's geraakt! Het scheen hun, dat de menschen gingen denken, dat zij persoonlijk in dat geval betrokken waren omdat zij daar vlak bij de vechtenden stonden en al eens over en weer moesten springen om door het worstelgeweld niet op den grond geworpen te worden. Vooral die toomelooze meid maakte met haar rumoerige tusschenkomst hun stand daar bijzonder hachelijk.

Jean Baptiste had zijn vader al tusschen de tanden toegebeten:

- Ge moest gij ‘absoluut’ ook hier komen .... Voor dat fluitje ...

Gelukkiglijk had een der steedsche heeren den veldwachter ontdekt, die nu met een hoopje boeren kwam aangeloopen. Lowie had zijn tegenstrever met het mes een duchtige kerf in de hand gegeven en het bloed, dat overvloedig daaruit vloeide, stemde al de toeschouwers huiverig.... De Bariseele's hadden bloedspatten op hun schoenen en op hun broek....

't Was meer dan tijd, dat het een einde nam. De veldwachter en de toegeloopen boeren overmeesterden de vechters en leidden ze weg terwijl de toomelooze meid aan 't krijten en janken viel nadat de veldwachter haar verzekerd had, dat de zaak van zulken ergen aard was, dat ze voor den rechter moest komen.

De stedelingen wier idyllische zondagsvreugde door dit voorval was gestoord geworden, waren reeds terug naar stad, toen de onthutste Bariseele's in den flauwen schijn van een lantaren nog maar altijd bezig waren de bloedspatten van hun schoenen en broek af te wasschen.

Jean Baptiste's humeur was erg kregelig geworden. Hij laadde hardknekkig op zijn vader de schuld van al wat hun overkomen was. Vader Bariseele, schuldbewust, sprak niet tegen en uitte alleen de wijze, thans door heugelijke ervaring

gestaafde meening, dat zelfs de schijnbaar fatsoenlijkste herbergen nog oorden des verderfs zijn.

Hun wederwaardigheden waren nog niet afgeloopen. Toen ze op 't vertrekken stonden kwam de veldwachter terug. Hij had in zijn haast om den vrede te herstellen vergeten getuigen op te nemen en nu kwam hij haastig kijken of er nog te vinden waren. Met een drietal andere burgers werden de Bariseele's nu tegen heug en meug verplicht hun adres op te geven om voor den rechter opgeroepen te kunnen worden.

Weken lang drukte hen het vooruitzicht op het tribunaal te moeten verschijnen. Zoover had hen de zwakheid van dien zondagachternoen gebracht. Zij waren gemengd in een gemeene zaak en 't scheen hun, dat zij zelfs als eenvoudige getuigen iets van het schandelijke dier gebeurtenis droegen.

Vader Bariseele voelde wel wat een uitstekende les hij uit het heele geval kon trekken om zijn zoon tegen de lichtzinnigheden der wereld en de listen en strikken der vrouwen te wapenen, doch hij repte geen woord daarover, daar hij hier zelf de steen des aanstoots was geweest. Jean Baptiste had overigens de leering van 't geval zoo goed gevat als zijn vader en hij liet niet na er met evenveel klem over te moraliseeren als zijn vader het zou hebben gedaan. In al zijn spijt en ergernis over zijn eigen domheid had Fons toch nog den troost te kunnen hooren hoe diep zijn zedelijk-

heidsbeginselen al bij Jean Baptiste hadden wortel gevat.

Om hun eigen boekje wit te houden waren de Bariseele's voornemens voor de rechtbank met heel veel verontwaardiging te spreken over de vechters en over die meid om wier gunst ze gevochten hadden, doch zij kregen er van den rechter de gelegenheid niet toe. De getuigenis van twee der andere opgeroepen burgers was voldoende om Lowie een geldboete op te leggen.

Die afloop was gansch naar den zin der Bariseele's, van wie de menschen nu toch niet zouden kunnen zeggen, dat zij in zoo een schabouwelijke zaak hadden moeten optreden. Hun schande bleef onder den mantel.

Zoo hielp het leven zelf de leeringen van Fons en zijn boeken versterken. Er deed zich geen geval voor, waaruit de ranken en streken der vrouwen bleken, of vader en zoon redeneerden er grondig en wijselijk over.

Zoo verwekte ook groote opschudding bij de Bariseele's het nieuws dat meneertje Van Nieuwenhuyse, oude ontvanger der registratie, die nu de zeventig al door was, zijn inzichten had te kennen gegeven om in den echt te treden met zijn huishoudster, een fleurige boerin, die er pas vijf en twintig telde. Dit bedroefde de beide Bariseele's ten zeerste want ze hadden meneertje Van Nieuwenhuyse steeds om zijn voorbeeldige fatsoenlijkheid in hoog aanzien gehouden. Een

vrouw was niet alleen in staat een man tot haar slaaf te vernederen, en hem als een dolle woestaard tot vechten te drijven, zij kon hem ook krankzinnig maken. In 't geval van meneertje Van Nieuwenhuyse was immers, volgens vader en zoon Bariseele, zonder eenigen twijfel krankzinnigheid in 't spel, en beiden ergerden er zich over, dat de verwanten van den oud ontvanger er niet in slaagden den trouwzuchtige in voogdijen te doen stellen om hem te beletten zich zelf en zijn bezittingen aan zoo'n deerne te vergooien. Jean Baptiste vooral voelde het diepste misprijzen voor den ouden onnoozelaar, die zich aldus door een ‘bestiale baratrum’ liet beheerschen. Daar was geen ‘argheyd’ boven de ‘argheid’ der vrouwen.

Bariseele mocht over zijn zoon gerust zijn. Hij was tegen de verzoeking gewapend.

Doch alhoewel alles nu naar wensch ging met Jean Baptiste, die jaar aan jaar meer de gunst en de achting van zijn patroon won, en hooger en hooger steeg in deftigheid en waardigheidsbesef, toch was Bariseele's vreugde in zijn zoons voortvarende knapheid niet vrij van een hoe langer, hoe wranger wordende bitterheid. Was het een zwakheid van den stijgenden ouderdom, of een vernieuwde aanvechting van oude, verkeerdelijk dood gewaande gevoeligheid, hij kon er zich niet duidelijk rekenschap van geven, doch het viel niet weg te redeneeren, dat hij met den dag meer en meer de behoefte gevoelde aan

eenige teekenen van genegenheid van wege zijn oudsten jongen. Hij hunkerde naar een vriendelijken blik en hartelijken handdruk, een vertrouwelijk woord van Jean Baptiste even als een jonge moeder naar de aaikens en de lachjes van haar kind. Vaaglijk had dit verlangen in Bariseele gesluimerd gedurende al de jaren, dat Jean Baptiste naar school ging. Hij had steeds het voorgevoel gekoesterd, dat er een tijd komen zou, waarop Jean Baptiste hem al zijn zorgen en genegenheid zou vergolden hebben, en nu was die tijd al lang aangebroken, doch de eerste blijken van hartelijkheid had Bariseele van zijn zoon nog te goed. Nog nooit had de oude man in zijn eenzaamheid zijn gemoedsellende zoo gevoeld als thans. De half bewuste verwachting van de vreugde, die hij aan Jean Baptiste eens beleven moest, had hem totnogtoe steeds opgebeurd, doch nu het met den dag duidelijker werd, dat die vreugde niet komen zou, doorknaagde hem een ongenadige zielshonger. Hij voelde, dat deze ontbering van Jean Baptiste's zoo rechtmatig verlangde en zoo vurig betrachte wederliefde hem een knak zou geven, dien hij niet zou te boven komen.

Hij gaf niet zoo gauw de hoop op toch eenmaal de liefde van zijn zoon te winnen. Hij omringde Jean Baptiste met voorkomendheden, verdroeg verduldig zijn soms ruwe opmerkingen en schikte zich met angstvalligheid naar zijn grillen, die hoe langer, hoe meer de wet van het huis werden.

Hij bekeef Monne waar deze nog niet afdoende gedrild bleek om zijn broer gansch behoorlijk te dienen. Door die zelfvernedering, waartoe zijn onbeantwoorde vaderliefde hem dreef, liet hij Jean Baptiste's egoïsme overmachtig opgroeien. Alles had die laatdunkenheid bij den dorhartigen jongen klerk opgekweekt. Zijn meerderheid over zijn simpelen broer, zijn schooltriomfen, zijn snelle vorderingen op de notarisstudie hadden hem onvermijdelijk verwaand gemaakt, thans gaven vaders zwakheid en vleierig gedweeë onderwerping hem het gevoel van onvoorwaardelijk meesterschap over al degenen, die hem omringden - behalve den hoogst gestrengen Mijnheer Van Hoogenbemd.

Bariseele beproefde alles om Jean Baptiste te vriend te krijgen. Zoo was hij op zekeren dag een bontgedrukten cache-nez gaan koopen omdat hij meende, dat zijn oudste daar zin in had. Een mooie was 't stellig, van dik geribde zijde met roode bloemen op donkergroenen grond. Met een blij vreesgevoel, als van een jongen man, die een meisje een eerste minnegeschenk aanbiedt, en zich in onzekerheid afvraagt of het behagen zal of niet, bracht Bariseele het pakje aan zijn zoon.

- Wat is dat? vroeg deze heerachtig, kortaf.

- Bekijk het maar eens! drong Bariseele aan, bedeesdelijk lachend. 't Is een cadeautje van mij.

- Een cadeautje...? ‘Voor wien zijn heilige?’ Wat beteekent dat nu?

Er lag iets als een smeeking in Bariseele's blik. Jean Baptiste opende het pakje met aanstellerige onverschilligheid en toen hij den halsdoek onderzoekend betastte plooiden zich zijn lippen tot een afkeurende uitdrukking.

- Wij zouden hem liever zwart en wit gehad hebben.

Bariseele stelde dadelijk voor om den halsdoek tegen een met de verlangde kleuren te ruilen, doch koeltjes wees Jean Baptiste dit van de hand.

- Dan zou er wat anders aan ontbreken, zegde hij wijsneuzig.

Zoo ging het bij elke vriendelijkheid, die de naar genegenheid hunkerende vader zijn ongevoeligen zoon bewees. Bariseele begon te wanhopen ooit de gunst van Jean Baptiste te winnen en voelde zich daardoor somber en neerslachtig worden. Er dook wel even een wrokgevoel op in zijn gekrenkt hart, doch het liep al spoedig over in eindeloos leed. Op zijn werk en thuis mijmerde en maalde hij daar voortdurend over en in die onbehaaglijke, droeve overwegingen kon hij als ver van zijn omgeving verloren geraken, uren lang. Hij gevoelde zich verlaten, zonder doel in 't leven, en begon de eenzaamheid op te zoeken. 's Avonds na zijn arbeid kwam hij niet meer zoo dadelijk naar huis, verlangend om Jean Baptiste al iets te hooren vertellen. Jean Baptiste vertelde hoe langer hoe minder, hij gevoelde zich voortaan te ver boven vader en Monne verheven. Bariseele

doolde thans liever rond in de stille, droeve straten, eenzaam en verlaten zooals hij sedert den dood van zijn vrouw eenzaam en verlaten door het leven geloopen had. Nu wist hij eerst hoe alleen hij al dien tijd was geweest. De eindelooze, vlijmende droefheid der drukkende herfst- en winteravonden in de grijze eentonigheid dier geluidlooze doode wegen kreeg hij lief als zijn eigen verdriet. Alles zweeg in de afgelegen stadswijken, die hij in de schemering opzocht, tot zelfs de klankenvlucht, die uit den hoogen, verren beiaard bijwijlen losbrak scheen den ban hunner doodschheid niet te willen breken en vervloog, grillig, wegstervend in het hooge windgedwarrel. Alles zweeg daar, doch des te luider sprak hem dan de stem van het verleden. Hij herleefde de grijze kommervolle dagen van vroeger, doch door alles heen blikte hem het bleeke, goede gelaat van zijn vrouw toen als een vertroosting tegen en de stem van 't verleden werd haar stem, die sprak van inschikkelijkheid en toegeven. En zoo kwam hij dan dikwijls weder thuis, vast besloten om zonder eenigen wrok weer goed te zijn met Jean Baptiste.

De jongen wist wellicht niet ten volle wat zijn vader voor hem had gedaan, en dan verhaalde Bariseele hem soms, in een onweerstaanbaren drang om vertrouwelijkheid te wekken, het droef verhaal van zijn kommeren en zorgen vroeger, doch op Jean Baptiste maakte dit niet den minsten

indruk. Het vertrouwen alleen op zich zelf, door vader in hem aangekweekt, had alle waardeering voor leed en last van anderen in hem gedood en met diep kwetsende luchtigheid verzocht hij Bariseele niet altijd over datzelfde onderwerp te beginnen. Er lag geen genegenheid in Jean Baptiste's hart. Wat Bariseele in zijn jeugd niet gezaaid had, hoe zou hij dat in zijn ouderdom kunnen maaien?

Bariseele zag er in de laatste jaren erg vervallen uit. Hij was thans vooraan in de zestig, doch zag er werkelijk uit als een krankelijke grijsaard van zeventig en meer. Hij die zich voorheen kaarsrecht hield, liep nu gebogen; zijn blik, die steeds, een kouden glans van wil had gedragen, was nu dof en wijkend, zijn veerkracht scheen gansch gebroken. Ook zijn geheugen was verzwakt en soms was hij overgeleverd aan zonderlinge verwarringen van den geest.

Als hij 's avonds de huishoudelijke rekeningen van Monne nazag, gebeurde het hem thans meer dan eens, dat hij uit de eenvoudigste optelling niet meer geraakte. Jean Baptiste had dit opgemerkt en hield voortaan een oog op die cijferingen, er was daar immers geld van hem in betrokken. Sedert hij bij notaris Van Hoogenbemd loon verdiende stond hij daar een deel van af voor de gemeenschappelijke kas en 't was dan maar billijk, dat hij toezag of er niet mee gemorst werd. Dit deed hij met zijn gewone aanmatiging, Bariseele verdringend uit dit bedrijf, dat hem totnogtoe den waan van het meesterschap had gelaten.

Op zekeren keer, dat Monne vergeten had een uitgaaf te vermelden, en Bariseele trots lange inspanning en gejaagd zoeken onder het ter nauwernood bedwongen meesmuilen van Jean Baptiste maar niet tot de juiste som kon komen, beet de laatdunkende klerk hem toe:

- Schei toch uit! Ge weet waarachtig niet meer wat ge doet.

En Bariseele, des te grievender vernederd daar hij zelf het verlammend angstbesef had van zijn groeiende geestesonmacht, sprong op als onder een zweepslag:

- Zeg het maar, ik ben een ‘stommerik’, niet waar! En zijn verder onuitgesproken smartgevoel liep in een bitter pijnlijken schaterlach over.

- Doe het dan zelf, ‘alweter’! had Bariseele zijn zoon toegesnauwd, machteloos wrokkend, doch met het vernietigende gevoel, dat dit nu het laatste brokje van zijn gezag was, dat hij verloren gooide.

Koud berekend, als wachtte hij sinds lang op deze gelegenheid, besloot Jean Baptiste:

- Goed, wij zullen het zelf doen...

Nu waren Bariseele's dagen nog meer met bitterheid vervuld. Hij liep rond als een doolaard zonder heim noch haard. Wat was hem nog zijn huis, waar hij enkel de schraal schraperige harte-losheid van Jean Baptist en de schuwe sulligheid van Monne vond?

In de schemerige kamers van zijn oude woon hing er thans iets in de vunze lucht, droop er iets

van de muren, sloop er iets over den grond, iets onzichtbaars en ontastbaars, maar toch neerdrukkend en folterend, iets, dat hij er in de laatste jaren slechts vermoed had, doch er nu met zekerheid, ongenadig en beangstigend gevoelde als een bestendige bedreiging. Er was noch warmte, noch klaarheid meer in zijn leven, en geen verwachting meer, dat er nog ooit in komen zou...

Toen hij nu Monne zag, die hem steeds schuwoogend, schuchter bekeek, had hij een onberedeneerd schuldigheidsgevoel, dat hem knelde. Hoe gek! Hij had toch geen schuld aan de onnoozelheid van dien sukkelaar.

Jean Baptiste vreesde hij en hij vermeed hem voortaan zooveel mogelijk. Van zondagswandelingen met hem was er sedert lang al geen sprake meer. Vader en zoon gingen hun eigen gangen en onwillekeurig, als door een geheimzinnige macht gedreven, zocht Bariseele de meest verlaten veldwegen en dreven op, waar hij in de stilte allerlei wondere stemmen hoorde, die hem uit zijn ellende lokten en leidden naar een onbestemde, verre, troostende rust.

Zoo bevond hij zich dikwijls, haast zonder het te weten, op het kerkhof, waar bij het donkere thuyaloof, tusschen kruisen en zerken, vage doods-gepeinzen van rust en vergetelheid hem vrijelijk met hun klemmend getoover kwamen omweven. Het was een soort van droefheidswellust, die zich in de eenzaamheid van hem meester maakte. Hij,

die steeds zoo karig met teederheden was geweest, gaf zich weer over aan de weekelijkheid van het smartgevoel, dat hem na den dood van Marie eenigen tijd had beheerscht, en weer bloeiden in zijn geest streelende gedachten als bloemen rondom het troostbrengende aangezicht van zijn vrouw, die hem uit de verte scheen te wenken. Al het gevoel, dat hij gedurende jaren met genadeloos geweld onderdrukt had om den strijd tegen het Ieven zonder last te kunnen voeren, overrompelde hem als een bruisende tij, nu hij het harde leven zelf losliet. Kinderlijk sentimenteel kon hij een veilrankje, dat zich om het kruis van Marie's graf klemmerde, wegnemen en lange stonden, gedachten-loos, doch met een soort van bedwelmende smartvreugde aanstaren. Een witte duif, die hij op het treurgroen bij Marie's terp zag neerstrijken, werd hem als een bode van haar en met oogen vol heimwee kon hij den wegklepperenden vogel naturen, ver over de velden, tot aan de hel glanzende kim. Daar moest hij heen! Dit verlangen voelde hij overmachtig in zich groeien. Daar waren rust en goedheid.

Het mystiek gedroom, dat hem bij Marie's dood even had meegevoerd, maakte zich in dezen nieuwen tijd van zielenood weer van hem meester en meer dan ooit zocht zijn vroomheid vertrouwelijke kalmte in de stille kapellen. Elken dag zat hij lange stonden in de kleine Jerusalemskerk, waar zijn heimwee naar vrede hoog oplaaide onder de gewelven vol

wondere schemeringen, waar door de kleurige ramen glanzen en vunzingen heen gleden als bundels van een ver hemellicht. De grafsteenen en zerken, de calvarieberg met zijn opeengestapelde holoogige schedels en gekruiste knoken, de donkere krocht en het heilig graf, waar kaarstongetjes als vlammende tranen in 't duister biggelden, het heele vertoon van vergankelijkheid en dood, dat hem daar omringde, werd hem als een behoefte. En om al die doodszinnebeelden ontwaarde hij steeds den geest van zijn vrouw. Hij zag haar uit de schemerige hoeken tot hem komen, uit de brandende bloesems der glasramen op hem kijken, hij hoorde haar in de gebedenprevelingen tot hem fluisteren en voelde haar in de wierookwalmen hem omglijden.

Lichte vleugelslagen kwamen in deze stille kerk geheimzinnig om hem henenwuiven, als zochten zij iets uit zijn verleden terug te brengen. Er wilde iets weerkeeren, maar het kon niet! Bariseele voelde dan dat hij de groote reize zelf moest onder-nemen - al de tochten zijner kranke, gewonde, ziel drongen hem daartoe. In vervoering verzuchtte zich zijn heele wezen naar dat verre oord van rust, waar hij haar weer zou vinden.

Na deze verrukkingen kwamen dan weer kwellende aanvechtingen van schuldbesef hem neerdrukken. In die pijnlijke stonden zag hij als een obsessie, klaar als werkelijkheid, het afscheidstooneel tusschen hem en Marie. Hij voelde haar

brekend oog in het zijne dringen, zag het witte licht van haar angstbekommerd aangezicht hem naderen en hoorde haar stem, als uit de verte, dringend smeeken: ‘Houd veel van de twee jongens, van allebei even, even veel! ....’ En dan had hij het besef, dat hij dit niet had gedaan. Zijn schuldgevoel beknelde hem tot stikkens toe. Alles was voor Jean Baptiste geweest en niets voor Monne .... dit zag hij eerst nu in scherpe duidelijkheid. Hij was verblind geweest in zijn oudste.

Toen kon hij soms in vluchtige verteederingen, die over hem vielen, met vochtige oogen onnoozelen Monne naderen, hem de handen grijpen en schor hartstochtelijk toesnokken: ‘Jongen, jongen....!,’ waarop de bloed hem dan heel even verbaasd aanstaarde, doch schichtig van hem afweek om in een hoek bedeesd, onnoozel te lachen. Dit lachen deed Bariseele zeer, het ver-volgde hem, maakte zijn wroeging scherper. Hij zocht naar middelen om alles weer goed te maken, om te herstellen wat zijn vaderlijk egoïsme zoo deerlijk had verwaarloosd, doch hij wist zich onmachtig om nu liefde te brengen, waar hij ze vroeger belet had te ontluiken, om weer op te richten wat hij geknakt had. Hij schrikte bij den wilden groei van Jean Baptiste's zelfzucht, die voor niets week en Monne hoe langer hoe meer dienstbaar maakte. Hij vreesde het ergste voor zijn jongste. Hoe zou het láter gaan, na zijn dood,

met die beiden? Wat kon hij doen om te verhoeden, dat Monne te veel zou te lijden hebben? Deze vraag folterde zijn geest voortdurend en bleef zonder bevredigend antwoord.

Na lang tobben meende hij er toch wat op gevonden te hebben.

Op een zomermorgen na de hoogmis volgde hij van ver den notaris Van Hoogenbemd, die statiglijk wandelend, met zijn vrouw aan den arm, en omgeven van zijn kinderen, van de kerk naar huis trok. Bariseele was aldus zeker meneer Van Hoogenbemd te spreken te krijgen.

Toen hij bij den erentfesten notaris binnen geleid was, begon hij met zich over dat wellicht storende zondagsbezoek te verontschuldigen, doch hij moest den notaris spreken zonder dat Jean Baptiste er iets van wist en dit kon enkel 's Zondags geschieden, meende hij. 't Was voor zaken, dat hij kwam.

De aandacht van meneer Van Hoogenbemd werd op die woorden blijkbaar welwillender.

- Ik ben een oud man, ging Bariseele voort, en met den dag word ik krammakkelijker. Ik voel, dat het tijd wordt om mijn uiterste beschikkingen te nemen.

- O Bariseele, zoo'n nood zal 't zeker nog niet geven! vriendelijkte de notaris tegen. Maar 't kan toch geen kwaad daar al eens over te denken.

- Ik voel zelf het best hoe het met mij gesteld is, meneer de notaris, en ik zeg, dat het tijd is ....

- En wat zoudt ge zoo al bijzonders willen, Bariseele?

Hierop begon Fons met veel aarzeling en omhaal van woorden te vertellen, dat zijn jongste zoon ‘niet was gelijk een ander,’ dat hij moeilijk op een vaste, winstgevende betrekking kon aanspraak maken wegens .... ja, wegens.... meneer de notaris wist zesker wel wat hij bedoelde.

Welwillend knikte de heer Van Hoogenbemd ten teeken, dat hij er van wist.

- Ik zou iets willen beschikken in het persoonlijk belang van Monne, iets waardoor zijn broer zou gedwongen worden om met hem in het oude huis te blijven. Monne zou verloren loopen moest hij genoodzaakt worden uit dit huis weg te gaan. Ik zou willen in mijn testament schrijven, dat ze moeten samen blijven.

Meneer Van Hoogenbemd bedwong een glimlachje en verklaarde, dat de wetten zulke schikkingen niet toelieten.

Bariseele was heel ontgoocheld en een lange pooze bleef hij diep peinzend zwijgen.

- Ge kunt toch wel iets doen om uwen jongsten zoon te bevoordeelen, sprak de notaris, na eenige overweging. Gij kunt hem bijvoorbeeld een kindsgedeelte meer geven. Wat het samenblijven in huis betreft, daar kunt ge alleen een wensch voor uitdrukken. Nu denk ik wel, dat Jean Baptiste dien wensch zou volgen, en bovendien, moest het ooit zoover komen, dan zou ik hem daartoe ook wel

raden. 't Zou in zijn belang zijn met Monne te blijven, die aldus de twee derden van de woonkosten der gemeenschap zou inbrengen als vergoeding voor hetgeen Jean Baptiste wellicht meer zou inbrengen voor onderhoud en leeftocht. Ik zou Jean Baptiste een dergelijke overeenkomst wel kunnen doen aannemen.

- Och ja, meneer de notaris, doe dat! Een woordje van u kan zooveel bij hem.

- Ja, ik ken mijn Jean Baptiste. 't Is een voorbeeldige, verstandige, deftige klerk....

Dat was alles waar, dacht Bariseele, maar er was iets anders, iets verborgens en leelijks in Jean Baptiste, doch hij wilde dit hier niet zeggen. Hij zweeg en knikte.

Dien dag onderteekende Bariseele zijn testament bij den notaris Van Hoogenbemd.

Nu deze zaak in orde was, gevoelde hij zich rustiger. Eindelijk had hij Monne een vergoeding voor zijn vroegere tekortkomingen kunnen schenken. Wanneer hij nu in de vertrouwde schemering van de Jerusalemkapel zat, voelde hij als het ware een vergiffenis over zich dalen, die zijn kwelling wat stilde. Doch vollen vrede zou hij toch maar vinden ginder ver, waar Marie hem bleef heenlokken, en al zijn tobben en mijmeren ging onophoudend over de groote reize, waartoe hij zich nu beter bereid achtte.

Uren lang kon hij nu ook vertoeven onder de hooge schemerkap van zijn huiszolder, waar hij

in geen jaren gekomen was. Het grootste gedeelte van dezen uitgestrekten spijker lag in het donker. De lichtbundel, die er langs het eenige dakvenster binnengleed, maakte er een helle vlek, doch rafelde weldra verloren in een verzwakkende schemer-klaarte, die tegen de hoogste nokbalken en naar de uithoeken toe in volledige duisternis verdween.

De klaarte greep op het duister in en maakte voor een poos zichtbaar wat onmiddellijk daarop voor 't oog weer verborgen werd als het licht voor de schaduwspeling weer wijken moest. Het licht leefde hier een beangstigend leven; het ging in het duister over, traag en zacht en weifelend als de schemering, die den nacht ingaat. Het zware dakgetimmerte met zijne ontelbare eiken kepers en logge steunbalken stond als een geheimzinnig dreigend monster over hem. Het hield hem in zijn machtgreep. Door de reten der pannen lieten de winden wonderlijke zuchten en klachten hooren, en in de spijkerruimte leefden geheimzinnig krakende en knagende geluiden.

Bariseele voelde voor het eerst het mysterie, dat hier omwaarde. Hij zag het wenkende, rustbelovende neergehurkt in een donkeren boek, hij wist het liggen in den schaduwslag van een balk, hij voelde het glijden en zweven overal rondom hem heen.

En half tastend ging hij dan naar dien dwarsbalk, die ginder in den versten lichtstraal, als zwaar van herdenken lag te rusten. Bariseele zocht daar met

zijn vingertoppen waar de rij begon der namen, die daar geslacht na geslacht door zijne ouders en grootouders en verdere voorzaten in gekorven waren. Daar betastte hij ze, - vier, vijf namen, die in hem geen de minste herinnering opwekten, - doch meer naar het licht toe voelde en zag hij in den schemerweifel de inkerving van Andreas Petrus Bariseele, zijn grootvader, en dan van Johannes Macharius Bariseele, zijn vader. Vele jaren geleden had hij zelf naast dien naam, naar de aloude familieoverlevering, met zijn eigen mes het sterfjaartal ingesneden en er in vrome vreeze bij gegrift: ‘God gedenke zijne ziele.’

Hij stak toen een smeerkaarsje aan en liet den rafelkring van het dansende vlammetje glijden over den langen balk, die dit huisnecropool droeg. De bouwer van de oude woon stond er de eerste. Al degenen, die 't huis na hem hadden bezeten, volgden hem op in de rij, en naast elken naam hadden liefderijke handen in den harden eik het jaartal van het overlijden en den vromen wensch voor de zielerust gesneden.

De vraag wie dit voor hem zou doen, bekroop Bariseele dan met kommervolle kwelling. Het was een sterke band, die hem aan al die voorgangers hechtte, doch het scheen hem thans, dat hij de laatste in de rij was, dat niemand na hem meer kwam. Zijn beide zoons waren van hem losgegroeid en zouden niet denken aan het stille liefdewerk hier op den spijker. Zijn verlatenheid gaapte als

een afgrond voor hem. Doch wat voor al zijn voorzaten hier was gedaan geworden, moest toch ook voor hem gebeuren, dit huis was van hem zooals 't eens van al die anderen was. Hij had gekommerd en gewerkt om het als erf der Bariseele's te behouden. Ook zijn naam zou daar staan, en in zijn eenzame stonden op den zolder vol mysterie peuterde en groef hij met zijn schaardig zakmes in den doodenbalk.

Langs de schreiensdroeve, doodsche Oliebaan slenterde hij sedert enkele dagen ook met voorliefde. Daar vond hij in de voortschrijdende herfstdagen de smartelijke bekoring van al wat wegkwijnt naar den dood toe. De lucht hing er vol met de wrange geuren van de kruiden en de bladeren, die stierven achter de grijze, dubbele rij muren, die dezen geluidloozen weg omvatten. Zijige najaarsdraden dreven daar los en doelloos als flarden van het vernietigd weefsel van zijn droevig leven. Verscheidene dagen na elkaar kwam hij na zijn werk hierheen en liet er zijn overmachtige, geheime verlangens groeien tot vaste besluiten.

Hier vond Bariseele den ouden lijndraaier Leroux aan den arbeid en uit diens zinrijk bedrijf kwam een wonderlijk boeiende ban over hem. Leroux stapte met trage, gelijke passen de lijnbaan op en af, en als een mannelijke Parca draaide hij uit zijn eeltige handen het groeiende snoer. De oude touwslager op wiens langen, witten baard de late zon een gulden schijn legde, arbeidde sprakeloos

voort als in hoogen, geheimzinnigen ernst. En toen Bariseele bij hem kwam en hem ook stap voor stap in zijn gang volgde, wisselde hij met hem enkel den groet en van tijd tot tijd één diepzinnig woord, dat in Bariseele's gepeinzen voortleefde.

- Die draad is lijk het leven, Bariseele.

En Bariseele beaamde die trage, eentonige woorden, die zwaar leken van overwegen. Hij blikte den raadselachtigen ouden lijndraaier in de diepe oogen vol wijsheid, als wilde hij meer wetenschap uit dien man putten. Hij ging met den vlechtende zwijgend mee en zag zijn leven groeien uit de brosse kemp. De koord droeg kommer en last, ontgoocheling en leed, en altijd maar kommer en last en ontgoocheling en leed.

Onophoudend liet een verborgen avondkrekel in de stilte zijn onveranderlijk rinkelschelletje hooren, en Leroux, na een lange stonde zwijgens zijn gedachte hervattend, terwijl hij bij 't neerzijgen der kille avondklamte de koord afsneed, sprak nog met een orakelstem:

- Eén knip, en alles is gedaan! .... Ik zeg het te elken dage in mijn herte: Alle dingen hebben hunnen tijd. Daar is een tijd te planten en een tijd uit te trekken wat er geplant is, een tijd te timmeren en een tijd te verderven.

Deze woorden hadden voor Bariseele een open zin en hij voelde ze van stonden aan in zijn geest rusteloos leven als een verleiding en een terging beide. Hij was voor de reize vaardig. Wat draalde

hij nog? En overal zag hij lokkende, stillende zachte oogen en wenkende zachte handen.... ‘Eén knip’ en hij zou er zijn .... Hij dórst toch wel?

Dien avond had hij in de weifelklaarte van het smeerkaarsje bedrijvig gekorven in den zolderbalk, dan was hij uit de tuinloods zijn peur-derskuipke, zijn wormentros en verder gerief gaan halen en had Monne, die aan huiswerk knuffelde, en Jean Baptiste, die in zijn stichtelijke boeken verdiept was, meegedeeld, dat hij naar 't Krakeeltje trok om te zien of er wat paling te vangen viel.

Jean Baptiste keek even op, zonder spreken.

Monne deed opmerken, dat de nachten koud werden, duffelde zijn vader in een wijden jas en wond een dikke sjerp om zijn hals. Fons bekeek zijn sulligen zoon met de doordringende blikken van iemand, die het laatste beeld diep in zich wil meedragen, ook het silhouet van Jean Baptiste, die tegen het licht zat, lijnde zich scherp voor hem af - hij wou nog even.... doch neen, geen zwakheid meer.... Hij had zich goed te houden. ‘Eén knip .... en dan....’

- Elk zijn goên avond! bruskte hij op, terwijl hij uit den huize trok.

Buiten lag alles in een ijlblauw, fluoresceerend maanlicht, dat den hemel fulpig maakte als bloemendons en de heele stad, die Bariseele van op de hooge buitenvest overblikte, met hare daknokken en gevels en torenspitsen, waar hier en daar on-

zekere lichtglimpen uit opleefden, als een veraf, opschimmend droombeeld deed schijnen.

Hij stapte door als een, die op een zeker doel afgaat. Het star bewustzijn van een hooge en heilige verwachting spande al zijn zenuwen. Al de onbestemde geluiden, die op dit avondlijk uur als geheimzinnige stemmen uit de aarde opstegen en over de droomende vaart en de sluimerende weiden en tuinen, waar hij voorbij trok, henen voeren, kwamen hem vertrouwd voor. Hij begreep hunne beloften.

Toen hij aan 't boogbrugje kwam, waar 't Krakeeltje zich in de vaart werpt, sloeg hij het jaagpad langs den kleinen, vlijtig vloeienden waterloop in. Een lichte nevel doomde over de beemden, die zich uitstrekten zoover zijn oogen in die nachthelderheid zien konden. De knotwilgen om hem heen stonden scherp duidelijk in al die blankheid en het maanlicht stortte en plaste op hun licht waaierende, dauwnatte bladeren met glanzingen en vonkspatten vol frischheidswellust. Bariseele's oogen weidden hier reeds in een andere, verre wereld en in zijn heele wezen helderde een ongekende lichtheid op.

Daar lag de wrakke kogge, waarop hij gewoonlijk bij 't peuren ging zitten, aan den dijk vastgemeerd. Werktuiglijk stapte hij in 't vaartuig, legde zijn kuipken te water, liet zijn wormtros zinken en zette zich daarbij op de verrotte roerbank neder. Zijn hand, die anders zoo gevoelig was voor al

wat in het water aan zijn aas peuzelde of hapte, lag nu slap om den peurstok en liet hem van lieverlede los.

Op den beweeglijken waterspiegel, die als een versmallende, blikkerende band van witte klaarte lijnrecht in het verre verschiet met den maannevel en den lichthemel in een klare wolking, als in een lichtgrot samensmolt, speelden vonkende schilfers en schubben in rustelooze, trage kabbeling. Het water scheen loomer te lijperen onder zijn lichtvracht, die tot op den bodem zocht door te dringen. Een zilveren weg leidde op het Krakeeltje van de vermolmende kogge naar die stralende hemelkloof ginder, tusschen de wolken van maneschijn doorglansd.

Bariseele's visioensoogen lagen vast op die schitterende hemelreet en zagen er het zaligste beeld. Hij richtte zich op in de schuit en voelde zich veerlicht. Zijn beide armen strekte hij uit naar het licht, dat ginder ver uit den hemel gudste, en hij zag het witte beeld, dat hem uit de verte wenkte, naderen op het zilver der waterbaan. In extaze stond hij met strakke spieren, ruim ademende borst en van zegen suizende slapen op haar te wachten. Ze ging hem aanraken. Nu was ze daar, de lang verwachte. Hij gaf haar zacht en stil een kus, als in een droom, den ijlen droom zijner teederste herinneringen - en in een roes van zaligheid stapte hij over den rand der kogge, met haar mee.

Toen bij de eerste dagklaarte 't Krakeeltje als altijd ijlings voortschoof tusschen het strakke riet, de scherpriekende wilde kervel en de dikke, glimmende ranonkelbladeren, waar de nachtdauw nog in zware droppels van leekte, bleef het geruischloos als was het bewust van de plechtigheid dier stonde. En de eerste voorbijganger zag uit het water twee beenen opsteken, waarvan de logzware schoenen zich om den rand der kogge als vastgehaakt hadden.

Iedereen was het eens om Bariseele's dood aan een ongeval te wijten: een verkeerde stap in de boot, een duizeling, een ‘subiet stilvallen van 't harte,’ wie zou 't uitmaken? En Jean Baptiste, die bij 't vernemen van het geval plots was aangegrepen geworden door de vrees voor openbare opspraak, waarbij hij iets van zijn deftigheidswaan kon inboeten, verblijdde er zich in, dat de menschen alle met zooveel lof en meewarigheid spraken over den braven man, die zoo droevig aan zijn dood gekomen was. Jean Baptiste ging bij den pastoor het ongeluk vertellen en om een gewone begrafenis voorspreken.

De pastoor stelde Jean Baptiste volkomen gerust en sprak hem hartelijk troostende woorden toe. De wil van zoo'n voorbeeldig man als Fons Bariseele was zeker vreemd aan dat bejammerenswaardig geval. Jean Baptiste mocht er op rekenen, men ging zijn vader al de eer bewijzen, die hem toekwam, en hij zelf moest zich maar kloek houden,

den slag verdragen als een man. De pastoor sprak met zulken innigen toon, dat Jean Baptiste er zich door gevleid gevoelde zoo veel belangstelling op te wekken. Ook de notaris sprak hem moed in en het goede, dat hij over den doode wist mee te deelen, streelde Jean Baptiste's ijdelheid door het herhaalde bewijs van de hoogachting, die meneer Van Hoogenbemd voor zijn familie koesterde.

Alles verliep ordelijk en deftig. Fons Bariseele werd begraven lijk zijn vaderen, met alle eer en plechtigheid, en het rouwbetoon der zeldzame kennissen en talrijke nieuwsgierigen was van aard om Jean Baptiste te bevredigen. Zijn familie en hij zelf vooral hadden niets van hun aanzien verloren.

Een ongewone ontroering verwekte, zoowel bij Jean Baptiste als bij Monne, het bericht, dat ze tezamen bij den notaris verwacht werden om kennis te nemen van hun vaders laatsten wil. Monne had last met de kinderachtige vrees, die hem beving telkens wanneer hij moest verschijnen voor iemand, dien hij niet kende. Daar hij nu moest optreden naast Jean Baptiste, was bij nog meer verontrust dan ooit. Jean Baptiste was verbaasd te hooren, dat zijn vader bij den notaris een testament liggen had, waarvan hij niets wist. Hij ergerde zich daarover. Wat had vader, buiten hem om, met den notaris te regelen gehad?

De beide broers spraken af, dat Monne naar de studie zou komen en Jean Baptiste daar zou aantreffen om met hem voor meneer Van Hoogen-

bemd te verschijnen. Zoo vermeden zij samen over straat te gaan.

De notaris maakte vaders beschikkingen bekend. Jean Baptiste's ergernis steeg, doch hij beheerschte zich volkomen in tegenwoordigheid van zijn meester. Monne, die alles aanhoorde met een flauwen lach van half begrijpen, en belemmerd door zijn blooheid, maakte er toch uit op, dat vader iets bijzonders in zijn voordeel beschikt had. Hij vatte het fijne van de zaak echter niet volkomen. Ook richtte de heer Van Hoogenbemd zich met de beschouwingen, die hij nu ten beste gaf, uitsluitend tot Jean Baptiste. Hij drong met behendigheid en veroverende goedhartigheid aan op de noodzakelijkheid om Bariseele's wensch ten uitvoer te brengen.

Hij vleide Jean Baptiste's ijdelheid door hem allerlei gevoelens toe te schrijven, waarop hij een roerend beroep deed. Voor het geval deze gevoelsredeneering niet afdoende mocht blijken, wees hij op het voordeel dat Jean Baptiste zou genieten bij een samenblijven met zijn broer, en hij zette de kroon op heel zijn betoog door zijn klerk vertrouwelijk fluisterend zijn overtuiging mee te deelen, dat hij toch ten slotte, met een simpel man als Monne, de baas over alles zijn zou.

Na hun onderhoud bij meneer Van Hoogenbemd spraken de beide broeders nooit meer met elkander over vaders schikkingen. Jean Baptiste regelde alle wettelijke formaliteiten, liet Monne enkele papieren teekenen, waarvan hij niet veel begreep

en ging voort met ‘baas te zijn over alles’ zooals de notaris had voorspeld.

Zoo zetten de beide broers nu den slenter van hun leven voort, juist alsof er niets gebeurd was. Jean Baptiste bleef de heer en Monne de knecht en de stilte in het groote huis werd nog drukkender dan te voren. Jean Baptiste sprak maar als hij te bevelen had en Monne zweeg om moeilijkheden te vermijden. Zoo ging het best. In 't heimelijkste van zijn gedachten zette Monne echter vast, dat het ouderlijk huis van hém was, evenals van zijn broer. Hij sprak daar nooit over, maar die gewisheld was hem een steun en een troost, waarvoor hij zijn vader dankbaar bleef.

Het oude huis had geen geheimen voor hem en hij wist van dien naambalk op den zolder. De lijst der vaderen, die er op gegrift stond, behoorde zelfs tot de geringe wetenschap, die in zijn meepsche hersenen bleef. Hij kon bij zich zelf de afstamming opsommen tot den versten graad: Johannes Macharius, zone van Andreas-Petrus, zone van Franciscus-Anselmus, zone van .... en zoo verder, zonder aarzelen. Monne was het familiegeheugen, in deze dingen schiep zijn geest behagen.

Sedert vaders dood speelde het hem in het hoofd, dat hij daarboven een plicht tegenover den overledene te vervullen had. Hij besloot dan, na verloop van dagen, zonder er Jean Baptiste iets van te zeggen, zijn vaders naam bij de lijst te voegen met het jaartal en het geijkte: ‘God gedenke zyne ziele.’

Hevig was zijn verbazing toen hij ontdekte, dat dit werk al gedaan was. Hij kon er zich geen verklaring voor bedenken en werd toen in die schemerende zoldergeheimenis plots overvallen door den argwaan van een wonderbaar gebeuren, dat hem met vrees vervulde en naar beneden joeg. De opgewondenheid van Monne stilde niet en toen Jean Baptiste thuis kwam, vertelde hij hem met angstvolle oogen en gejaagd onsamenhangend zijn ontdekking. Hij leidde zijn broer naar boven om het geschrift te bonen. Jean Baptiste las er: Alphonsus, Leo Bariseele, anno 1857. God gedenke zyne ziele.

- Ik heb het niet gedaan, Jean Baptiste, 't is niet van mij! hijgde Monne, wiens zenuwen sidderden en snokten.

Jean Baptiste bekeek hem scherp, nam hem bij de handen en trok hem voor 't raam in 't licht. Zijn aangezicht dicht tegen het vertrokken angstgelaat van den stumperd brengend, bitste hij hem toe:

- Is dat nu weer een niéuw gekkenspel! Gíj hebt dat daarin gesneden, daarmee uit. Al die vreemde kuren komen hier niet te pas.

Monne, buiten zich zelf, wilde weerleggen.

- Ik zeg u....

- Ik zeg u, zeg u, hernam Jean Baptiste, gij hebt hier niets te zeggen! Hoort ge 't? Geen woord meer, geen tegenspraak....

Monne sprak niet meer tegen, hij maalde voortaan

alleen over het beangstigende raadsel en volbracht zijn arbeid in gedweeë zachtmoedigheid.

Jean Baptiste hield het voor zeker, dat het inschrift van Monne was. Hij had geen het minste vermoeden van zijn vaders zielstragedie ...

[Tweede deel]

V.
Jean Baptiste en het venusboefken.

Dit gebeurde in Jean Baptiste's vijf en veertigste levensjaar.

De Winter was in regelmatig werk voorbijgegaan, effen, deftig, ordelijk, zonder hindernissen noch kommer. Het nieuwe jaargetijde bracht echter tot dusver onbekende kwellingen.

De zwaluwen waren wedergekeerd in hun oude nesten aan de muren van den notaristuin. In de omringende hoven vernam Jean Baptiste weer het bekende ijverig-korte knippen der snoeischaar. En door de nog maar even bebotte verwarring van het struikgewas over de kleine gracht, die den notaristuin van het naburige klooster scheidde, zag Jean Baptiste weer, als ieder jaar in de eerste lentedagen, de witte kappen der nonnetjes in het schelle zonnelicht heen en weer bewegen als groote vlinders in wemelspel met de zwarte schimmen der kostschoolmeisjes, wier gierstemmetjes tot in het kantoor doordrongen. De groote zilverglazen bol op hoogen pikkelvoet en het schoenmakertje in gebakken aarde, de twee pronkstukken uit den

tuin van den heer Van Hoogenbemd, die men voor den vorst beveiligd had, werden weer buiten gebracht. Al de teekenen der Lente hadden Jean Baptiste in zijn kantoor opnieuw hun stille jaarlijksche vreugde gebracht.

Doch ditmaal was die blijheid met ergernis vermengd. De notaris had sedert een paar maanden een nieuwen, piepjongen klerk aangeworven en bij Jean Baptiste op 't bureel geplaatst. 't Was de zoon van een weduwe, die de heer Van Hoogenbemd aldus helpen wilde, want eigenlijk was er geen tweede klerk noodig. Jean Baptiste, die sedert meer dan twintig jaar het werk alleen gedaan had, kon het gemakkelijk alleen voortdoen. Er was enkel behoefte aan een loopjongen, dien Jean Baptiste naar geliefte kon uitzenden, terwijl hij zelf den ‘serieuzen’ arbeid verrichtte. De nieuwe klerk was dan in Jean Baptiste's oogen niets meer dan een loopjongen, en hadde hij hem den heelen dag de straat kunnen opzenden, hij zou het gedaan hebben, des te meer daar de jonge man hem erg tegengevallen was.

De nieuweling, Arsène was zijn naam, viel heelemaal buiten den stemmigen, stroef-fatsoenlijken toon van meneer Van Hoogenbemd's studie. Dat voelde Jean Baptiste van af den eersten dag. Arsène was opvallend gekleed, net zoo'n flierefluiter. Hij droeg een bleek fantaisiekostuum, veelkleurige dassen met een grillige borstspeld versierd, hooge boordjes en krakende schoenen. Een fijn neusdoekje

piepte met een kleurig topje uit zijn borstzakje. Zijn haar was met veel kunst en zorg gekapt en had een wereldsch geurtje van reukwerk. Dat alles leek Jean Baptiste een schennis van den eerbied, dien men het studiekantoor verschuldigd was, en voorspelde weinig goeds. Bovendien had Arsène iets boosaardigs in den onbeschaamden blik, die, zonder eenige uitdrukking van ondergeschiktheid, Jean Baptiste frank en zelfs met iets tergend spottends aankeek. Een onuitgesproken vijandschap vunsde in Jean Baptiste's gemoed tegen dien te vrijmoedigen ‘loopjongen,’ en 't was alleen de grenzenlooze onderwerping aan alles wat de heer Van Hoogenbemd besloten had, die hem belette aan dit gevoel lucht te geven en tot vijandelijke daden tegen Arsène over te gaan.

De oude rustigheid van 't kantoor, waarin Jean Baptiste totnogtoe zijn hoogste levensvreugde gevonden had, was evenwel verstoord. Dagelijks kreeg de trouwe klerk nieuwe redenen tot ontstemming. Arsène's lichtzinnigheid en onverschillige laksheid bij 't werk gingen alle perken te buiten. Hij verknoeide in twee maanden meer papier, pennen en inkt dan Jean Baptiste in zijn meer dan twintigjarig klerkschap gedaan had. Tijd verliezen in dagdroomen en lichtzinnigen, vaak onbetamelijken praat verkoopen schenen hem tot de geoorloofde bezigheden van het kantoor te behooren. Sedert Arsène gemerkt had, dat Jean Baptiste zich vooral boos maakte als hij grappigheden over

vrouwen uithaalde, wist hij elken dag eene min of meer onfatsoenlijke mop op te disschen, die Jean Baptiste telkens verontwaardigde. Met streng plechtigen ernst gebood hij den verdorven jongeling dan beslist te zwijgen onder bedreiging van verklikking aan den patroon, wat hij verbloemend grootsprakerig ‘zijn rapport maken’ heette. Arsène zweeg dan, maar zijn booze oogen tintelden van genot, omdat hij ‘den oude’ uit zijn gemoedsrust had gebracht, en een kort droge lach gaf aan die vreugde iets daemonisch.

Met de aanrukkende zonnige lentedagen werd Arsène loszinniger, verstrooider, en loomer in 't werk dan ooit. Voortdurend vergiste hij zich in de boeken en moest dan met het mes aan 't uitkrabben gaan. O, dat ontzenuwende griffen op het grof geschepte papier! Jean Baptiste bleef er uren lastig door. Hij hielp den ongestoorden Arsène grommelend in 't wrijven, waarschuwde tegen te driftig knutselen met het scherpe mes, bracht gom aan en bleekwater en kapittelde met een ware ontroering in 't gemoed den onbezonnen scribent, die om de lippen een stil sarrenden lach liet spelen van onbegrijpen over zooveel drukte om zoo'n nietigheid. Dat gemis aan ambtelijk eergevoel bij Arsène was voor Jean Baptiste een foltering. Wien had de heer Van Hoogenbemd toch in het kantoor gebracht?

Tusschen 't uitwisschen van twee vergissingen in zat Arsène in den tuin te staren, alsof het zon-

nespel op de tintellooverkens van het eerste teedere groen hem daar werkelijk boeide. Dan zette hij zich rechtop voor zijn lessenaar, geeuwrekte zich even en, net alsof Jean Baptiste daar niet was, wreef hij zich de slanke handen, met verwachtingsvreugde op het aangezicht, luidop de bemerking makend:

- Prachtig weer om van avond uit vrijen te gaan, zonder lantaren en zonder wacht .... Langs de vesten, langs 't Minnewater, over de Walplaats, langs stille hoekjes en kantjes.... Prachtig, prachtig!

Op zijn aangezicht zag men den glans der vreugde, die hem de voorgespiegelde zaligheden beloofden, en zich opwindend, begon hij te neuriën:

> J'aime ma divine maîtresse,
> Gaie on songeuse tour à tour,
> Je l'aime pour sa folle ivresse,
> Et je l'aime pour son amour....

't Was de eerste maal dat dergelijke lichtzinnige liflafferijen het kantoor ontheiligden. Jean Baptiste dreigde met klem, dat hij zijn rapport zou maken, doch Arsène lachte weer kort droog:

- Wel, vrijen is toch menschelijk.

Jean Baptiste poogde nu door halsstarrig zwijgen indruk te maken. Arsène nam even de pen weer op en krabbelde wat aan zijn beschrijving van roerende en onroerende goederen, doch 't duurde niet lang.

De zon schoot stralenbundels in speelsche bui door het kantoor en bracht er een blij streelende

warmte. Zelfs Jean Baptiste werd er in zijn werkijver wat door gehinderd, want ware Arsène, zijn kwelgeest, daar niet geweest, hij zou zeker ook wel een stondje verpoozing genomen hebben. De verstrooiing, die 't zonnegetoover in 't kantoor bracht, was zoo erg, dat Jean Baptiste herhaaldelijk het onzinnige gepraat van Arsène over zijn voorgenomen avondwandeling overwoog en het ontuchtig gezang van de ‘divine maîtresse’ voortdurend in zijn ooren hoorde suizen.

Arsène had uit zijn portefeuille enkele plaatjes genomen met portretten van beeldige vrouwen: galante herderinnetjes en andere schoonheidsprinsessen. Hij zette ze vóór zich op zijn lessenaar en scheen verzonken in de aanschouwing van hun bekoorlijkheden.

Jean Baptiste, wiens lessenaar achter dien van Arsène stond, moest noodzakelijk de ongeoorloofde uitstalling in 't oog krijgen. Verontwaardiging doorsidderde zijn heele wezen. Zijn eerste beweging was om plechtig op te staan en den onzuiveren jongen een boetpredicatie toe te dienen met voorspiegeling van al de onheilen en rampen, die 't vrouwennaloopen meebrengt. Zijn oude afschuw voor de vrouwen, hem door zijn vader ingeprent, flitste vluchtig op. Doch een onbegrijpelijke zwakheid belette hem zijn eerste beweging te volgen. Hij bleef zitten en keek met schaamachtige belustheid heimelijk naar de mooie vrouwen. Hun aanlokkelijke aangezichten zetten zich in Jean Baptiste's

geest vast. Daar was er een met golvende lokken ‘à l'anglaise’, die de fijne snit van de gelaatstrekken nog treffender deden uitkomen. Een schelmsche tinteling lag in hare blikken. Een andere liet tusschen bekoorlijk lachende lippen heerlijk glanzende tanden zien, en had een onfatsoenlijk laag keurs. Jean Baptiste reikhalsde om duidelijker te zien. Hij bloosde. Zoo veel verleidelijks had hem nog nooit in verzoeking gebracht. Arsène hield zich alsof hij volstrekt geen bespiedende blikken achter zich vermoedde en verplaatste de portretten van tijd tot tijd zóó, dat Jean Baptiste ze steeds beter kon zien. Deze keek als de grijsaards naar Suzanna.

Onverwacht keerde Arsène zich met een vlugge beweging om en keek Jean Baptiste met zijn boosaardigsten blik aan.

- Welnu, wat zegt ge er van, compeere? vroeg hij met de driestheid van den ondergeschikte, die een meerdere op een zwakheid betrapt.

Heel verward en onthutst deed de huichelachtige Jean Baptiste kwansuis alsof hij niets gemerkt had en niet eens vatte wat Arsène bedoelde.

- O, gij heimelijke! triomfeerde Arsène onbeschaamd. Hier, die schoone katjes, die ge zoo belonkt. Dat is de troost van 't menschdom, niet waar?

En hij legde de onbetamelijke portretten op Jean Baptiste's lessenaar, opnieuw ontstemmend sarcastisch lachend.

Jean Baptiste wierp de portretten weer op Arsène's lessenaar en zegde schor:

- Doe die dingen weg ....

Hij sprak niet van zijn rapport te maken.

Terwijl Arsène grinnikend weer wat aan 't schrijven en wrijven gegaan was, poogde Jean Baptiste ook voort te werken, doch 't ging niet. Arsène's ‘kwaperterije’ had hem uit zijn lood geslagen, en de angst over het gevaar, dat zijn fatsoen en zijn deftigheidsprestige geloopen hadden, vermengde zich met een onoverwinlijk herzien in verbeelding van de mooie vrouwen. Wat zoo'n kwelgeest van een loopjongen een bedaagd, ernstig man al beleven deed!

Een poosje later weerklonken stemmen in den tuin. De notaris had volk gehad om te dineeren en liet nu de eerste bloemekens in zijn perken zien. Jean Baptiste zou wellicht maar eens heel even over zijn lessenaar gekeken hebben wie daar was, maar de jonge klerk wenkte hem met mimiek en gebaren zoo nadrukkelijk bij, dat Jean Baptiste, alhoewel met een berispend fronsen der wenkbrauwen, toch opstond om beter te zien.

De heer en mevrouw Van Hoogenbemd plukten eenige crocussen en meizoetjes voor een jong paar, dat met blijde blikken en lachend gelaat hand in hand vóór hen stond. 't Was mevrouw Van Hoogenbemd's zuster met haar verloofde. Ze hield haar bollig, rozig aangezicht naar het raam van het kantoor gekeerd, zoodat de beide klerken haar gemakkelijk bewonderen konden. De zon legde tintelvonkjes in haar zijige blonde haren. Haar groote donkere

oogen omstreelden met verliefde blikken den slanken jongen man, die even hare hand los liet om speelschgewijze een bloem in haar lokken te steken.

- Doe gauw voort met uw werk! beval Jean Baptiste op een toon van gezag, den jongen klerk, die zich aan het lieve tooneel vergaapte, naar zijn lessenaar duwend.

- Dat is nu de liefde, Jean Baptiste. Wat zegt ge er van? Ware dat geen ‘poeze’ naar uw zin?

Jean Baptiste gevoelde zich nu nog minder in staat om de onfatsoenlijkheid van den jongen man te berispen, daar het de eigen schoonzuster van mijnheer den notaris was, die er aanleiding toe gegeven had. Hij ging zitten en keek niet meer naar buiten, maar het beeld der jonge, frissche vrouw in den blijden zonneglans zweefde hem als een totnogtoe ongeziene schoonheid voortdurend verleidelijker voor den geest, wat hij zijn gedachten ook tucht zocht op te leggen.

De rest van zijn namiddag was verdorven. Zijn rusteloos-volhardende vlijt was als geknakt, hij verraste zich zelf bij poozen ook op dagdroomen en toen de bureeltijd voorbij was, overzag hij niet met welgevallen, zooals op gewone dagen, de geschriften, die hij had voltooid. Ze waren niet zoo talrijk, niet zoo toonbeeldig gecalligrafieerd.

Toen hij met de schemering huiswaarts ging, maakte een onbestemde lust tot lanterfanten zich

van hem meester; hij trok doelloos de eene straat in en de andere uit zonder aan iets anders te denken dan aan Arsène's prentjes en aan de mooie zuster van mevrouw Van Hoogenbemd. Waaróm hij er aan dacht, of 't goed of slecht was, dat hij er aan dacht, daarover gaf hij zich geen rekenschap, hij dacht er maar aan. Hun blikken drongen diep in hem als een blijde kwelling en hun aangezichten schenen hem voortdurend te naderen als gingen ze hem rakelings voorbijzweven. Er kwam in Jean Baptiste's gepeinzen iets wellustigs, dat hem onrustig maakte.

Dat wellustige scheen op de lauwe avondlucht de heele stad te doorzweven. Onder de linden van den Dijver, op den Burg, langs de kaaien en reien waar hij voorbijtrok, ontmoette hij voortdurend paartjes, die zwijgend of fluisterend, stapken voor stapken traagzaam wandelden, en achter een boomstam of ergens in een hoekje gewichtige gesprekken voerden. Het scheen Jean Baptiste dat hij nog nooit zooveel vrijers ontmoet had. Met wrevel trok hij de eerste paren norsch voorbij, doch weldra keek hij ze met een zekere beluste nieuwsgierigheid aan. Wat of ze daar toch te fezelen hadden? Hij zag handen drukken en hoofden tot elkander nijgen. Hier lag een bolle meid over haar half deurken te luisteren naar den stillen kout van haar ‘serviteur’, een jonkman, die verlegen zijn vingers verwrong. Elders waren het wilder werkmeisjes, die bij groepjes naar huis trokken en

allerlei scherts losten op de vrijers, en nog meer op de eenzame mannen, die ze ontmoetten. Zoo kreeg Jean Baptiste ook het zijne mee.

- Wacht maar, vriend. Ze gaat wel komen. Of zou ze haar katte zenden?

Op dit oneerbiedige schertsen, dat Jean Baptiste in zijn deftigheidsgevoel kwetste, verstarde hij weer tot zijn oude stugheid en haastte zich uit die wereld van verleiding naar huis. Hoe kon hij zich door die vrouwenbeuzelarijen laten in verzoeking brengen? Hij wist immers waarheen dat leidde. Al de vrouwenverguizende redeneeringen, die hij van vader onthouden had, overwoog hij weer in hun gewilde onverschilligheid. Verleidelijk zou hij de vrouw op zijn weg ontmoeten, had vader hem voorspeld, doch hij moest ze mijden. Ze kon hem alleen bitterheid brengen. Jean Baptiste dacht aan de ongenoeglijke dagen met tante Flavie thuis, aan haar heerschzucht, haar nijd, haar afgunst, haar ruwheid, en hij was weer vrouwenhater als altijd. Dat vrijen en dat lamoeren was allemaal onvereenigbaar met wijsheid en fatsoen, - was flauwe wijn, die spoedig in zuren azijn verkeerde. Dat liep uit op trouwen, wat voor Jean Baptiste, den trotschen egoïst, gelijk stond met afstand doen van gezag en vrij beheer thuis, en dat wilde hij niet. Zijn leven met zijn broer Monne als asschepoes ging best en veranderen zou hij nooit. Zijn zelfzucht wankelde niet.

Toen hij na 't avondeten nog een poos bij de

lamp bleef zitten, beval hij Monne hem zijn boeken te geven, waarop deze hem gedwee *Den Spieghel der quade Vrouwen* en *Het Masquer van de Wereldt* bracht. Jean Baptiste nam dien avond het erg beduimelde *Masquer* en verdiepte zich in de ‘perykelen tusschen ongelyke personen’ en ‘de wellusten vol leedwesen.’ Zijn geest vermeide zich in al de vernuftige beelden, die zoo juist zijn zienswijze vertolkten. Venus moest inderdaad voorgesteld worden met risten ajuin op haar rug. Dit gaf immers de bedenking, dat zij ons deed weenen evenals die knollen als men ze pelde. Hoe wijs van die Heidenen, die in hun tempel naast Voluptas, de godinne der wellusten, ook Angenora, de godinne der droefheid, vereerden! Als Samson zou hij zich door geen Dalila laten scheren. Zijn verstand was weer goed gewapend.

Doch dezen keer was het al iets heel bijzonders met Jean Baptiste. Den heelen nacht door zag hij niets dan het verrukkelijke aangezicht van mevrouw Van Hoogenbemd's zuster en tal van vrijende koppels, die in een soort van slingerrei om zijn bed warrelden en hem meelokten. En Arsène danste voor. Zelfs Jean Baptiste's stichtelijke lectuur na het avondmaal ontaardde in zijn nachtelijke droomen. In plaats van berustigend te werken, scheen ze zijn wellustige verbeelding stof te geven. Hij zag Venus zonder vermanende ajuinristen en Dalila zonder dreigende schaar, die hem verleidend toelonkten. De gekste dingen gebeurden met hem.

Evenals de minnaar uit zijn vroom boek, schreef hij een minnebrief en stak er een lid van zijn vinger bij als teeken van groote liefde. Venus dronk een glas wijn leeg op zijn gezondheid, en, evenals die andere minnaar, waarover hij gelezen had, lekte hij het glas leeg en knabbelde het dan tusschen de tanden als ware 't van kandijsuiker geblazen geweest. Dat was weer een bewijs van groote vereering. Er was blijkbaar een barst geslagen in 't pantser, waarachter Jean Baptiste zich tot dusver tegen vrouwelijke verzoeking veilig had gevoeld.

Al heel vroeg, toen de eerste klaarte het Oosten pas doorvloeide, was hij op. Hij knutselde een poosje op zijn kamer en ging dan in den tuin wat dauwloopen, misnoegd over zijn bewogen nacht. Monne, die altijd de eerste op was, zag dit met een zekeren angst, vreezende dat hij zich verslapen had en berispt ging worden. Toen hij echter merkte, dat zulks het geval niet was, kon hij er geen touw meer aan vast knoppen. Aan zijn broer vragen waarom hij dus buiten zijn gewoonte gegaan was, dorst hij niet. Monne had daar weer aan te piekeren en te praktizeeren voor den heelen dag en voor verscheidene volgende dagen erbij.

De onrust in Jean Baptiste's gemoed bleef inderdaad aanhouden en elken morgen was hij voor dag en dauw in den hof, hopende in de eerste koelte wat stilling te vinden voor zijn koortsig malen. Doch telkens kwam hij onvoldaan weer binnen. Het was alsof daarbuiten ook alles samenspande om

Jean Baptiste's minne-gepeinzen nog te prikkelen. Van nacht was het kattenvrijage geweest in de dakgoot. Nu waren het weer krielsche musschen, die hun schaamteloos minnespel onder zijn oogen vertoonden. Allerlei dingen, waar hij vroeger niet op lette, schenen hem nu als met voorbedachtheid aan verweekelijkende liflafferijen te herinneren, die hij niet meer van zich afstooten kon.

Zoo was Jean Baptiste gaan dubben over de vraag of vrijen altijd noodzakelijk op trouwen moet uitloopen. Arsène hield er de vrije leer op na, dat men àlle meisjes moest liefhebben, en zich niet aan ééne mocht binden, daar men nooit wist of men niet eens van meening zou veranderen. Daarbij, alle mooie kinderen moesten aan de beurt komen. Dergelijke redeneeringen, die Jean Baptiste vroeger met verontwaardiging zou bestreden hebben, liet hij nu op 't kantoor uiteenzetten, aanhoorde hij zelfs met een belangstelling, die hij zich zelf niet bekennen dorst. Hij was bedenkelijk zwak geworden in zijn weerstand tegen de verleiding. Hij was op een haar door de redeneeringen van dien verdorven Arsène gewonnen. In zijn diepste gepeinzen vroeg hij zich af, met de lafheid der onzuivere gevoelens, wie er wel over kikken zou indien hij eens het hek van den dam rukte, zoo eens heel in 't geheim. Zoo ver was hij in zondigheid verzonken!

Het *Masquer van de Wereldt* en de *Spieghel der quade Vrouwen* hadden ook alle gezag op hem verloren. Op zekeren avond, dat Monne hem

weer in ver en onrustig mijmeren verdoold zag, meende hij, dat een poos verstrooiing in de oude boeken hem misschien weer zijn gewone gemoedsgesteldheid kon geven, en vroeg hem goedig of hij ‘zijn boeken’ niet verlangde. Schimplachend had Jean Baptiste den sukkel afgeschrikt: als hij die vodderij moest hebben, zou hij ze vragen. Monne had niet te spreken als hij niet gevraagd werd.

Het dagelijksch verkeer met Arsène werkte noodlottig. Jean Baptiste liet hem nu vrij al zijn lichtvaardige praatjes vertellen en ving er al inlichtingen en wenken uit op, die hij zich in 't heimelijkste van zijn heimelijke gedachten voorstelde te benutten.

Zoo had hij van Arsène gehoord, dat de *Viermeulen*, buiten de Ezelpoort, onder de liefhebbers bekend stond onder den naam van ‘de Veertien Billetjes’, om wille van de zeven hupsche dochters, die de herberg door hun vriendelijken, minzamen omgang heel aangenaam maakten. De bijnaam dier herberg had voor Jean Baptiste een bijzondere bekoring en verliet zijn geheugen niet meer. Zijn verbeelding tooverde zich deze herberg voor als een oord van wellusten. Daar viel er te vrijen zonder lantaren en zonder wacht, meende hij, het geliefkoosd woord van Arsène indachtig. Hij had maar spijt, dat Arsène niet wat meer over ‘de Veertien Billetjes’ verteld had. Hij brandde van verlangen om hem daar nog over te hooren, doch waagde

't niet er hem openlijk naar te vragen. De begeerte maakte hem evenwel listig. Op zekeren dag, dat er in 't kantoor een plakbrief hing, de verkooping van een groote afspanning buiten een der stadspoorten aankondigende, sprak Jean Baptiste gewichtig, doch schijnbaar zoo zonder eenige bedoeling:

- Ze verdwijnen toch allemaal, de eene na de andere, die oude, goede herbergen buiten de poorten.

Arsène beaamde 't volkomen.

- Welke blijven er zoo nog over? volhardde Jean Baptiste.

- Niet veel...., onverschilligde de jonge klerk.

- Daar zijn nog de *Lange Munt, De Smul, 't Altebijtje, 't Gildenhuis, De Witte Beer*.... en 't is zoo wat alles.

Arsène knikte.

- 'k Vergat daar nog den *Viermeulen* ...., moest Jean Baptiste er zelf bijvoegen.

- Ah! De Veertien Billetjes! lachte Arsène, zonder meer.

Jean Baptiste's poging ging op een sissertje uitloopen, zoo hij niet wat bepaalder aandrong. Toe dan maar!

- Gaat ge daar nog van tijd tot tijd heen?

Arsène was verbaasd over die vraag in den mond van Jean Baptiste. Hij bekeek hem met eene zekere verbluftheid, maar toch scherp genoeg om te merken, dat de vraag niet zonder innerlijke ontroering was gesteld.

- Jawel, als 't zoo al eens pas geeft .... Maar

't is er plezant, dat kan ik verzekeren. Ze verschieten daar niet van een kneepken in den arm, een duwken in de zij, een trapken op de teenen onder tafel, en zelfs ook al niet van een ‘pieperken’ ...

Arsène's lachen en pinkoogen lieten nog oneindig meer vermoeden. En toen hij zag, dat Jean Baptiste een onbewaakt glunder tinkelingetje in zijn oogen kreeg, ging hij ophemelend voort.

- Ze mogen er zijn, de zeven zusters! Pelagie is al wat van den tand, maar een ‘gildig’ vrouwmensch is ze nog. Eudoxie heeft het in de dikte, daar is pak aan, Jean Baptiste. Ze noemen ze Doxietje Zwaddergat .... Stefanie is een beeld -, dat is mijn broksken, Jean Baptiste, 'k verwittig u...

Jean Baptiste maakte een week afwijzend gebaar van ‘wat stelt gij u toch voor, kwâ-jongen!’

- Estelle heeft het schoonste neusken van uren in het ronde en ze spreekt met een plezierig ‘karpeltongsken’. Espérance is een vrouw lijk een boom; ze heeft den kleinen Vincke, toen hij laatst dronken was, bij 't achterste van zijn broek buiten gelegd. Armande heeft ‘kaakskens’, donzig lijk fluweel en teer van kleur: ‘de la neige et des roses.’ En dan hebt ge nog de jongste, Eleonore, van wie de moeder zegt, dat ze het meesterwerk is, waarmede ze zeker den hemel verdiend heeft.

Het tuitte in Jean Baptiste's ooren, terwijl zijn verleidende kwelgeest genoot van de ontsteltenis, die hij blijkbaar in 't gemoed van zijn eerbaren oudere had gewekt.

Verscheidene dagen achtereen togen de zeven zusters Jean Baptiste als loksirenen in verbeelding voorbij; 't was erger dan de verzoeking van Antonius den heremiet, en onweerstaanbaar voelde de stugge klerk zich gedrongen de ‘billekens’ in hun verblijf op te zoeken. Arsène liet nu ook geen dag meer voorbijgaan zonder nieuwe wonderen over hen te vertellen. Weerstand aan de verleiding kon Jean Baptiste niet meer bieden; alleen scherpte hij zijn vernuft om zoo ongemerkt mogelijk de aanvallige zusters te bereiken.

Op een der laatste meiavonden, nadat het lichtparelmoer van den uitkwijnenden dag in een diepdonker nachtelijk blauw was weggevloeid, trok hij schuw de Ezelpoort uit, de baan naar St-Pieters op. Hij schoor langs de huizen en toen hij op den open weg kwam, wierp hij onophoudelijk in 't halve meiduister speurblikken om zich heen, om zich te vergewissen of hem toch soms geen bekende op zijn verboden tocht herkennen zou. De avondlijke veldgeruchten hinderden hem. 't Krekelsjirren, 't gekke gefluit van hier en daar een zich verlatenden vogel, 't vleugelgezoef van dicht aanvliegende vleermuizen gaven hem angsthuiveringetjes en deden hem telkens denken, dat hij verrast werd. Daar kwam een menschelijke schim op de baan aandonkeren. Zij scheen Jean Baptiste bekend toe. Weer plotseling beangstigd om zijn fatsoen, week hij naar den rand van den weg, zijn schouders opstekend en zijn aangezicht afwendend. De schim

trok voorbij met een boersch-hartelijk ‘goên avond.’

't Was voor Jean Baptiste een verlichting. Zoo stapte hij voort, tot hij, voorbij 't kasteeltje, den *Viermeulen* uit zijn rood begordijnde ramen schuinsche lichtbundels op de baan zag werpen. Daar lag nu het oord der vreugden, vlak vóór hem; hij hoefde er maar binnen te treden, maar een onberedeneerde schroomvalligheid scheen nu zijn stappen daarheen te willen verlammen. Hij wischte de klamte van zijn voorhoofd en stond in beraad of hij niet naar stad wederkeeren zou. Dat zou toch maar beter zijn, dacht hij, God weet wat hem daar achter die roodlichtende ramen wachtte, wat zijn deftigheid daar voor kreuken ging oploopen. En hij richtte zich naar stad, doch bij den eersten stap loomde alweer onzekerheid in hem op.

Zijn verlangens trokken hem nu weer naar de herberg. Opeens nam hij een koppig besluit, zeilde, als meegesleurd door onzichtbare machten, de baan over en zwijmelde den *Viermeulen* binnen.

Het licht, dat hem nu plotseling trof, verduisterde even zijn blik en hij had een poos noodig om zich te verkennen. Hij zette zich neer bij een tafeltje, dicht bij de deur, waar hem dadelijk een meisje in helgekleurd kleed te woord kwam staan. Jean Baptiste bestelde een pintje bier en wischte nog eens de klamte van zijn voorhoofd. Hij blikte de lage drinkzaal rond en zag verder bij een tafel twee onderofficieren en een vleeschhouwersgast. Dat viel mee, 't waren onbekende gezichten. Zij waren in

lachgesprek met twee vrouwen, een statig-groote en een kwabbig-dikke. Dat waren zeker Espérance en Eudoxie, dacht Jean Baptiste, die zich de namen zeer goed herinnerde. Achter de toonbank pronkte ietwat stroef een andere der zeven zusters, waardig als een opgeblazen pauwin. Deze kon Jean Baptiste niet goed thuiswijzen, hij aarzelde tusschen Armande en Estelle. Verder was er niemand in de plaats dan het meisje, dat hem had aangesproken en nu zijn met vlokschuim bekroond glas bier bracht.

Het meisje zette zich tegenover Jean Baptiste en keek hem met benieuwdheid aan. Zeker was dat een ongewone bezoeker. Bedaagde stadsmenschen vielen zoo 's avonds in den *Viermeulen* niet binnen.

Onder den vrijmoedigen blik van het meisje voelde Jean Baptiste een lastige bedeesdheid in zich groeien. Hij wist heusch niet hoe hij zich te houden had. Nu eens bekeek hij de toppen van zijn schoenen, dan weer de zoldering, en onophoudend voelde hij den schranderen vraagblik van het mooie kind op zich gevestigd. Allengskens waagde hij het toch het meisje te bekijken, onnoozel zoetelijk lachend met half hangende onderlip. Hij verdroeg de ontmoeting van haar dichtbije, heldere oogen maar noode. Hij voelde dat zij macht hadden over hem. Hij kneep even de zijne toe en lachte nog lobbesachtiger. 't Meisje vond plezier in die sullenmimiek; ze ging met de ellebogen op tafel leunen, liet haar kinnetje op beide handen rusten

en beoogde Jean Baptiste zoo van nog dichter bij. Wat zou die zonderling haar wel vertellen? Door die belangstellende houding van het meisje aangemoedigd, liet hij nu gulziger toekijkende blikken op haar werkelijk prettig gezichtje rusten. Donzig als rijpe perziken waren haar wangen, rond mollig haar kin, als rozige schelpjes haar ooren, effen en mooi gebogen haar voorhoofd, met speelsche krulletjes behangen. Nooit had Jean Baptiste een vrouw van zoo dichtbij bekeken en 't scheen hem werkelijk alsof een zwoelte hem thans omsteeg en hem met het meisje daar voor hem in een soort van onzichtbaren kring sloot.

't Meisje wilde hem aan den praat krijgen:

- 't Is dorstig weer, niet waar, kameraad?

Jean Baptiste antwoordde als met een verre droomstem:

- Ja, 't is dorstig weer, mijn kind.

- Dan mag er zeker ook wel een pintje af voor mij ...

En zonder 't antwoord af te wachten, ging zij het bier halen. Jean Baptiste dacht even onplezierig aan dat tweede glas, dat hij ging moeten betalen, maar hij moest toch wel weten, overreedde hij zich zelf, dat er extratjes af moesten als men uitlossen vrijen ging. Hij zag het meisje met lenig gang aangestapt komen, hem aanminnig het glas tot aanklinken toestekend. Jean Baptiste vond het verrukkelijk. Dat meisje was bijlange niet afkeerig van hem, dat zag hij wel, hij moest nu maar zorgen,

dat hij zelf haar zoo wat te gemoet ging. Hij had nu bedacht, dat zij, die nu weer schalks uitvorschend voor hem zat, wel de jongste der zeven zusters moest zijn, Eleonore. En hij had een inval, een guitigen inval, waarover hij gelukkig was. Hij begon het hoofd met korte schokjes te schudden, pinkoogende en fijn-gewichtig doende.

- Ik weet hoe gij heet, mijn kind,

- Weet gij hoe ik heet, kameraad? Wel, wel toch!

Jean Baptiste was wat onthutst, dat die meid zoo gewoon deed bij het hooren van zijn onthulling. Hij drong aan:

- Gelooft ge 't niet, dat ik het weet! Gij heet Eleonore....

- Ja, ik heet Eleonore....

Bij 't uithalen dezer guitigheid had Jean Baptiste de twee glazen bier betaald, daarbij de hand van Eleonore even vastnemend.

Aan dergelijke vrijpostigheidjes, die 't herberghouden zoo al meebracht, was Eleonore al vrij wel gewoon en zij had Jean Baptiste laten begaan, die als een bezaligde sul het gekste verliefdheidsgelaat vertoonde. Eleonore vond het kostelijk.

Op dat oogenblik werd een deur geopend en een breede matrone met glimmend haar en dito gelaat beval kort:

- Nore, breng acht pintjes in den hof!

't Was de moeder der zeven, die zich na deze bestelling dadelijk terugtrok.

Aldus geraakte Jean Baptiste weer alleen, bitter

ontgoocheld nu 't juist zoo goed begonnen was. Hij werd opeens nijdig, vroeg zich even af of hij niet zou wegtrekken, de deur achter zich toekletsend. Doch neen, zoo'n onbezonnenheid ging hij nu niet begaan. Eleonore zou weldra weerkomen, haar glas stond daar nog half leeg, en dan zou 't met hun tweeën weer herbeginnen. Arsène had gesproken van kneepkens, duwkens, teenekentrap en pieperkens, en dat alles nam nu nog maar zijn gang. Hij zou een poos geduld hebben.

De pauwin achter de toonbank zat in de volmakste onverschilligheid, stroef-mooi voor zich uit te staren.

Jean Baptiste vond dat het er in de ‘Veertien Billetjes’ veel deftiger uitzag en toeging dan hij 't zich had durven voorstellen. Hij trof hier zoo niets aan van de baldadigheden noch van de ruwheden, die hij in zijn onzuivere visioenen gezien had. Zijn fatsoensbegrippen waren niet gestoord geworden en zoo geraakte hij met zijn omgeving wat meer vertrouwd.

Achter in de zaal, rondom de tafel der onderofficieren, was het na 't herhaalde aanbrengen van nieuwe glazen bier ietwat rumoeriger geworden.

De vleeschhouwersgast was er al sedert geruimen tijd bezig met een verhaal, dat, te oordelen naar ae enkele woorden die Jean Baptiste er van kon opvangen, gaan moest over weddenschappen betreffende het opheffen van levende ossen. De vleeschhouwer had af te rekenen met de

ongeloovigheid der onderofficieren, die hem schouderophalend, zonder belangstelling aanhoorden.

- En ik zeg u nochtans, dat ik het gedaan heb! riep hij met klem van gebarengeweld. Zoo, op mijn schouder heb ik hem weggedragen...

- Ja, ja, ge hebt het ons al tien keeren gezegd, wedervoer een der verveelde soldaten.

- Maar ge wilt me niet gelooven, zie ik. Vraag het maar eens aan die er bij waren...

En weer begon de vleeschhouwer de beschrijving van zijn krachtvertoon, tot blijkbaar misnoegen van zijn heele tafel.

- Kijk maar die armen hier, ging hij door, zijn mouw opsloovend, daar liggen de pezen vingerdik op. Kijk maar...

Eudoxie keerde zich toen met heel veel flegma naar de mooie pauwin achter de toonbank en zegde haar kalmpjes:

- Armande, geef Anselmus eens een stootje ...

Daarop zag Jean Baptiste hoe Armande den arm ophief naar het buffet en daar een toestelletje, dat hij totnogtoe niet opgemerkt had, even met den vinger aanraakte. Het was Anselmus, een bont geschilderd mannetje, dat met gebogen hoofd vol uiterste inspanning een boomstam aan 't doorzagen was. Armande had een duwtje gegeven aan den boden slinger, achter aan het zagemannetje, en Anselmus' bovenlijf ging nu met stille overtuiging aan 't schommelen, de zaag uit den boomstam trekkend en ze er weer in stootend

met een zekere geweldsuitdrukking, die hadde kunnen doen denken, dat hij op een zeer harde weer zat.

De onderofficieren en ook Jean Baptiste vatten de symboliek dadelijk en verkneukelden er zich in zonder dat de vleeschman, die voort geweldigde, er iets van merkte.

Een gevoel van meerderheid kwam Jean Baptiste welbehaaglijk streelen. Hij werd hier meer geacht dan die vleeschhouwer. Hem zou men zoo in 't ootje niet nemen en zijn ingenomenheid met de Veertien Billetjes was groeiende.

De onderofficieren vonden eindelijk een afleiding om de krachtverhalen te doen ophouden. Zij praamden een der zusters tot zingen aan de piano. Na eenig verward gescherts, waarbij een der onderofficieren de onwillige zuster om de leest nam en handdadig naar het klavier wilde brengen, stond de statig-groote Espérance recht en ging op de piano praeludeeren. Ja, wat zou ze nu zingen? En vragend brak zij haar getokkel af, zich naar de vroolijke groep keerend.

- *Les femmes et les roses!* riep de vleeschhouwersgast met gezwollen stem, fier over het kladje Fransch dat hij kende.

- *Soit!* zeide Espérance en zij begon met een luide stem, die eerst vettig uit de borst opkwam, doch dan, langs keelgeluiden heen, in een mirlitonachtig zingen overliep.

Aan de tafel vonden ze 't prachtig en kletsten

na elke stroof duchtig in de handen. Vooral de vleeschman was extatisch.

Jean Baptiste vond dat zingen zoo bijzonder niet. Als Mevrouw van den notaris zong was 't anders mooi. Hij hield zich echter alsof hij met ingenomenheid luisterde.

Hij werd opeens getroffen door een schuifelend gerucht van voeten en een vinnig stemmengesuis achter de deur, waarlangs Eleonore buitengegaan was; hij keerde zich om en zag een mannenhoofd, dat zich haastig, verrast wegtrok, waarop 't gestommel en 't gefluister afgebroken werden door het sluiten der deur.

Wat ging er daar om achter die deur? Jean Baptiste's verbeelding was dadelijk opgewekt. Zou daar 't baldadig onfatsoenlijke gepleegd worden? En opeens overmeesterde hem iets als nijdige jaloerschheid om zijn Eleonore, die daar achter was.

De pauwin achter de toonbank verwaardigde zich even zich te verplaatsen om te vernemen wat er daar gaande was. Toen ze de deur opende was er niemand meer te zien. Met een bitsigheid om de nuttelooze moeite snauwde ze den tuin in:

- Zijt ge ginder allemaal van Lotje getikt dan?

't Antwoord niet afwachtend, maakte ze weer dicht en ging voort pralen achter haar toonbank.

Jean Baptiste werd inwendig gefolterd. Hij had het bitter gevoel, dat hij hier verongelijkt werd, dat men hem ontnomen had wat voor hem bestemd was. Hij had zich te vroeg een oordeel gevormd

over de fatsoenlijkheid van den *Viermeulen*. Hij was weer op het punt dit bedrieglijk oord luidruchtig te verlaten, toen eindelijk Eleonore weer binnen kwam, stilling en nieuwe verwachting in zijn gemoed brengend.

- 't Is in den ‘lochting’ toch zoo aangenaam. Er waait geen looverken en de lucht is zoo zoel. Zoudt ge niet liever daar wat zitten?

Haar stemmetje zong in zilverige verleiding en ontroerde Jean Baptiste zooals hij 't nog nooit was geworden. 't Was klaar, dat zij van hem hield, vermits ze hem zoo opzettelijk kwam halen. Hij lachte met een zekere verlegenheid om dien donkeren tuin daarbuiten... Eleonore drong nog eens fleemlonkend aan en Jean Baptiste ging met haar.

- 'k Neem twee pintjes mee, niet waar, kameraad?

- Deze zijn nog niet leeg, bracht de spaarzame vrijer in, naar de glazen op het tafeltje grijpend met een gebaar van verweer.

Doch met een moeilijk beheerscht spotgilletje nam Eleonore ze hem uit de handen en ruilde ze tegen twee versche, die de pauwin haar toestak.

- Verschaald bier is geen drank, kameraad....

Jean Baptiste volgde haar, zijn centen betastend en tellend om het nieuwe gelag dadelijk te betalen. Zijn even gewekte knorrigheid smolt bij de hoop Eleonore's hand nog eens in de zijne te voelen.

Buiten waren er verscheidene priëeltjes, door hooge hagen gevormd. Slechts bij het grootste

middenpriëel was een povere lantaren aangestoken, die zonderlinge lichtspelingen om zich heen liet vallen. Daar ontwaarde Jean Baptiste onduidelijk eenige aangezichten, die hem verwachtend schenen aan te kijken.

Schuw week hij ter zijde en noodde Eleonore met gebaren om in een der zijpriëelen, buiten den lichtslag, plaats te nemen.

- Daar? Ik bedank er voor. Ge ziet daar geen steek voor de oogen. We gaan hier bij de menschen zitten ....

Onwillig liet Jean Baptiste er zich brengen. De breede moeder der zeven haalde hem echter met eenige vriendelijke woorden aan, en geen enkel der aanzittenden bleek hem bekend. Zoo gevoelde hij zich min of meer gerust gesteld. Eleonore zette zich bovendien naast hem, wat hem al veel zou doen verduren hebben.

Buiten de moeder zaten daar nog twee dochters en een drietal jonge stadsheertjes. Een vroolijk gezelschap, dat Jean Baptiste met luidruchtige hartelijkheid ontving. Al de glazen werden naar hem uitgestoken om gezondheid te klinken. Doch tot zijn groote verbazing en schrik noemden hem allen bij zijn naam:

- *Santé!* Jean Baptiste....

Scherp keek hij ze aan met angstoogen. 't Warrelde weer in zijn hoofd van bedreigd fatsoen, van op de tong rijden en losbandig gedrag.... Met een schorre stem, waarin vrees en gramschap

tegelijkertijd weerklonken, drukte hij zijne verwondering uit.

- Ik heb de eer niet u te kennen, Meneers. Zegt mij toch hoe gij achter mijn naam komt.

- Ha, ha! schaterlachten allen, dat is een ander paar mouwen, ... dat is een mysterie.

Dit geheimzinnig doen ergerde Jean Baptiste.

Eleonore wist echter het woord te vinden om hem wat te stillen.

- Ge kent gij wel *mijn* naam, kameraad, zeg gij mij eens hoe ge daarachter gekomen zijt.

Vertrouwelijk nam zij hem bij den arm en gaf hem schuddend een kneepken.

Jean Baptiste sprak niet, doch verteederd zocht hij Eleonore's hand en duwde er zijn koperstukken in, heimelijk als een grootvader, die in 't geniep wat centen in de hand van zijn kleinkind stopt. Hij bleef het warme handje vasthouden als in zelfvergetelheid.

Alhoewel eene der dochters met een der jonge mannen gearmd zat, en de tweede haar hoofd op den schouder van den andere liet rusten, maakte Jean Baptiste's bescheiden gebaar toch veel ophef.

Dadelijk begon het jonge volk hem te plagen.

- Zoo, zoo, Jean Baptiste, ge nijpt gij de katjes in 't donker .... Geluksvogel .... Suikerdief .... Snoeperbek ....

Al die drukte hinderde Jean Baptiste, die bekaaid zijn hand terugtrekken wilde. Doch Eleonore trotseerde de plagerij en schertste nog luider tegen:

- Praat gij maar op! 't Is de jaloezie die u steekt! Ik heb mijn oude vast en laat hem niet meer los. Is 't niet waar, Baptisteke?

Terwijl ze zoo sprak legde ze haren arm om dien van Jean Baptiste, die zich dat zoete geweld liet welgevallen.

Hij zou Eleonore's verklaring wel wat minder luidruchtig, wat minder openbaar gewild hebben; zij had hem niet ‘haren oude’ moeten noemen; doch hij verkneukelde zich in de genegenheid, welke zij zoo plots liet blijken.

Er werd nog eens geklonken op Eleonore's verovering en gezinspeeld op een ‘rondetje’, dat er nu wel af mocht, doch Jean Baptiste bleek langs dien kant niet te hooren.

- Zijn vader is er van gestorven! verklaarde een der jonge heeren vroolijk gewichtig aan de moeder der zeven, die bescheidenlijk lachte en er zachtjes bijvoegde:

- Juist gelijk meneer Van der Waeren, vóór de noene, om den kost te sparen.

Jean Baptiste hield intusschen maar altijd Eleonore's hand vast, bekeek haar met gulzige oogen en snoof den geur van reukwerk op, die om haar zweefde, en hem een ongekende wellust was.

In een der naburige priëeltjes ging een haag plotseling aan 't suizebruisen alsof een rukwind haar hevig schudden deed. Een onbestemd gebrom begeleidde deze ritseling. Een algemeen gegichel

werd hierdoor opgewekt en dadelijk ging een kruisvuur van opmerkingen de tafel over.

- Die verliest ginder zijn patiëntie....
- 't Is een uil, die opvliegt....
- 't Zal de kat zijn, die vogels opjaagt....
- Neen, neen, 't is er een die meikevers schudt....
- Ga eens kijken! Of hebt ge soms schrik?

De heertjes stonden op, de vrouwen ook, behalve de matrone, die maar deed alsof ze uit de verte keek. Eleonore was ook het priëel uitgetreden en troonde Jean Baptiste, die een zekere aarzeling had laten blijken, ook mee in de richting van de geschudde haag.

- 't Is langs hier, verwittigde de een.
- Neen, hier is 't, verzekerde een ander.

In een oogwenk was er niemand meer te zien. Eleonore duwde Jean Baptiste in een pikdonker priëel, hem aansporend:

- Zoek hier! 'k Ben zeker, dat het hier moet zijn. Toch geen schrik, eh?
- Schrik! Voor den duivel niet, pochte Jean Baptiste terug.

Hij had zich door de plotselinge opschudding laten meesleepen en meende nu werkelijk, dat er hier iets gewichtigs te zoeken was. De laatste aanhitsende woorden van Eleonore hadden hem bepaald zenuwachtig gemaakt. Hij schoot zich in het priëel, de armen wijd uitslaande als om een monster te grijpen en met verzwaarde stem riep hij heldhaftig:

- Mensch, duivel of beest, laat u kennen!

Opeens vernam hij achter zich als een sissend uitnoodigend stemmetje:

- Toe, Jean Baptiste, geef mij een pieperken....

Hij duizelde. Was dat een liefdelist van Eleonore? Als dronken keerde hij zich om, de armen opengespreid.

- Kom hier, mijn suikerpeerken ...

En hij voelde een lichaam in zijn armen zijgen, dat hij wild tegen de borst drukte. In het donker zocht zijn mond het aangezicht voor het ‘pieperken’.

Zijn verbijstering duurde echter maar een heel vluchtige stonde. Het wezen, dat hem aan de borst lag, gaf onder zijn hartstochtelijken druk een tjiepend geluid als van droge teenen wissen, die verwrongen worden, en de aanvoeling met de wangen was hard en koud. 't Flitste eensklaps in hem op dat er onraad was. Hij wilde het levenlooze ding, dat hem in de armen gevallen was, weggooien, doch dat ging niet, hij was verward geraakt in doeken en vodden, die op den grond sleepten en hem deden struikelen. Opeens werd het dan ook licht. Een paar handlantarens slingerden om hem heen en al die hatelijke jonge-heertjesgezichten en de beleedigend lachende vrouwentronies uit dit hol van verderf grinnikten hem tegen. 't Was alsof lekkende vlammen van brandende schaamte en vernedering om hem oplaaiden. Hij wilde roepen, razend roepen de nijdigste scheldwoorden, de bitterste beleedigingen, maar niet één rauwe klank

kwam hem uit de keel. 't Koude zweet brak hem uit. De dolle groep danste rondom hem, zingend van Kollemoeie:

Kollemoeie zat achter d'haag
Met haren pottebezeme,
Daar kwam meneer de kapelaan
Met zijnen boek al lezene:
‘Kolle, Kolle, 'k heb u zoo lief’!
‘Ba ja je, meneer, j'en geeft mij niets’.
Meneere deed af zijn hoedje,
En Kollemoeie deed 't aan.
Toen zei Kolle: ‘'k Ben de man,
'k Heb meneeres beste kleeren,
'k Heb meneeres hoedjen aan’!

In zijn woede staarde Jean Baptiste versuftonnoozel, met groote oogen het ding aan, dat hij nog steeds in de armen droeg. Het was een aangeklede naaisterskleerpop, waarop men den hollen bordpapieren kop bevestigd had, die bij 't pijpen der witte neteldoeksche mutsen van moeder gebruikt werd. De idiote kop met zijn zotte, beweegboze oogen scheen Jean Baptiste ook sarrend aan te kijken. Hij smeet het scharminkel op den grond en brak, slaande en stompende, de rei der dansenden om zich heen.

- Schavuiten! Schavuiten! siste hij zoolang hij kon, terwijl hij naar de herberg liep, ze als een stormwind doorvloog, en de baan naar de stad oprende.

Terwijl hij aldus vluchtte hoorde hij zich achterna roepen:

- Salut! Jean Baptiste! Salut! Mon amour!

En in 't gerucht meende hij den bekenden, kort-

drogen sarlach van Arsène te herkennen. Dit gehate geluid werkte op hem als een zweepslag. Als een opgejaagd dier draafde hij voort tot de adem hem ontbrak en hij diep hijgend en afgemat, met trage, pijnlijke stappen zijn weg voortzette ...

Zijn gedachten werden hem langzamerhand weer duidelijk. In plaats van de wilde, schrijnende ijlhoofdigheid, en den verdoovenden angst voor nog erger gebeuren, kwamen hem nu een voor een al de tooneelen van den avond weer te binnen. Hij zag hoe hij bedot en bespot was geworden door die gluiperfeeks van een Eleonore, die 't heele sollespel met die poppejonkers in den tuin had op touw gezet, en hij voelde opnieuw en bijtender den schimp, dien hij had moeten verduren. Hij had het gevoel dat het nu gedaan was met zijn goede faam. Vooral als 't werkelijk Arsène's stem was, die hij had meenen te vernemen, zou hem de zondige zwakheid van dien meiavond duur komen te staan. Nu zou hij de zweep van alle tongen moeten verdragen. Zijn goede reputatie van onberispelijk, braaf, geacht burger, waaraan hij om zoo te zeggen reeds zijn heele leven lang gebouwd had, brokkelde nu ineens aan gruizelementen door die gekheid van één avond. Hadde hij tranen gehad, hij zou geweend hebben. 't Was de ondergang van zijn trots, zijn eenige, zelfzuchtige levensvreugde! Zijn smart werd woede, machtelooze woede, want hij zelf was de schuldige, de oorzaak van alles. Hij had zich in zijne zondige ellende kunnen kastijden.

- Dom beest, schold hij tegen zich zelf, waarom moest gij u in dat hol begeven?

Zoo landde hij tamelijk laat thuis aan.

Sedert een paar uren zat Monne hem met ongeduld en angst af te wachten Zelden of nooit ging Jean Baptiste 's avonds na etensuur uit, en zoo 't al een enkelen keer voorviel, dan bleef hij hoogstens een half uurtje weg. Nooit was het gebeurd als van avond, dat hij klokke tien nog niet slapen was, laat varen de straten opliep. Die afwijking van de vaste levensgewoonte bevreemdde Monne eerst, doch vervuldde hem weldra met kommer en vrees. Veel aangenaam gezelschap had hij aan zijn broer stellig niet; hij was liever alleen, dan was hij rustiger, meer zich zelf, doch dit verlangde hij maar voor den dag. 's Avonds was hij gewoon Jean Baptiste bij de lamp te zien zitten, en die gewoonte bleek nu een behoefte geworden. Hij kon zich niet stil houden en ging voortdurend den verlaten Rolleweg opkijken, in de hoop Jean Baptiste te zien aankomen. Wat zijn oogen ook door de lichte duisternis boorden, geen mensch was te ontwaren. Dan zette hij zich wat bij de tafel en praktizeerde over de onthutsende gebeurtenis. Hij bracht ze in verband met de vreemde doening van Jean Baptiste, die sedert een tijdje veel te vroeg op was en 's avonds in zijn boek niet meer wilde lezen. Als er hem maar niets overkomen was! De gekste invallen van aanrandingen, moorden, rooverijen en dies meer kwelden Monne.

Hij kon 't niet meer uithouden, vooral niet met die gekke maanschijf, die hem voortdurend door de hoogste vensters van 't raam, die door de binnenluiken vrij gelaten werden, aankeek! Wat ze toch van hem hebben moest? Hij had al vruchteloos gepoogd boven de luiken een papier te schuiven om dat bleek gezicht te beletten binnen te kijken. Gordijnen kon hij niet neerlaten, want er waren er geen. Hij had zich al met den rug naar 't venster gezet, doch dan kwelde hem de nieuwsgierigheid, en hij keerde zich voortdurend om, zich afvragend of ze toch nog altijd bleef kijken. Hij kon 't niet meer alleen uithouden en ging buiten een zijner konijnen halen, zijn grooten ‘Jan’, en zette zich dan bij de tafel, het dier liefderijk en vol zorg op den schoot nemend. Hij had er wel geen spraak van, maar van Jean Baptiste had hij er ook geen. Gezelschap had hij er aan en hij hoopte zijn gedachten toch voor een oogenblik op iets anders te kunnen vestigen dan op al die nare gebeurlijkheden met zijn broer. Hij krieuwelde 't konijn in den nek, wreef over zijn zachte huid en liet zich boeien door het opwippen van de lange, doorschijnend witte flapperooren, het onophoudend mummelen van den muil en het bibberen van den rozigen neus. Hij blikte lang in de klare schuwoogen van zijn Jan, en kwam zoo aan 't praktizeeren over hetgeen het konijn nu wel kon denken. 't Moest ook met Jean Baptiste begaan zijn, meende de onnoozele dulder, en

onwillekeurig viel hij weer in zijn angsten van zooeven.

- Ja, hij is weg. Weet ge 't?

Jan sloeg plezierig zijn oorvleugels op en neer.

- En hij zou Monne hier alleen laten?

Een bangelijk gevoel van wee overmeesterde nu den sukkelaar. Een eindelooze angst van verlatenheid kwam in zijn hart en 't was alsof hij, hulp en steun behoevend, aan zich zelf overgelaten, geen uitweg zou vinden. Jean Baptiste kon wel norsch, barsch, misprijzend zijn, maar hij was toch de broodwinner, hij was toch de meester, dat wist onnoozele Monne wel. En zou hij nu wegblijven? De wereld lag donker voor den schamele, en terwijl zijn oogen strak in die van het flapoorend konijn blikten, werden ze vochtig van onuitsprekelijken kommer.

- Dat gaat mij hier hoe langer hoe beter! bulderde opeens Jean Baptiste's stem in de huisgang en plots daarop vloog de kamerdeur met een bonsslag open. Monne sprong verschrikt uit zijn mijmeringen op, Jan wipte over de tafel weg onder de schapraai en Jean Baptiste kwam met opgeblazen rood gezicht en verwoede oogen binnengerukt.

- Sedert wanneer staat hier de poort 's nachts open? Alle gespuis en geboefte mag hier binnen zeker? Zijt ge sakkerloot nu niet meer bekwaam om op de poort te letten? Ge zijt den kost niet waard, dien ik in u steek....

Jean Baptiste rukte zijn boordje open, alsof hij

ruimer wou ademhalen om zijn drift te stillen.

Monne had opeens om den mond gekke spiertrekkingen gekregen en zijn handen begonnen te beven. Hij kon geen woord reppen, doch 't lichtte eensklaps in hem, dat hij den laatsten keer de poort werkelijk op een kier gelaten had, denkende dadelijk weer op den uitkijk te komen. Hij voelde onderworpen in heel zijn wezen, dat hij een domkop was en stond op het punt Jean Baptiste schuldbekentenis af te leggen en hem te beloven het nooit weer te doen.

- Ik smijt u de straat op, barschte Jean Baptiste, die in dit vergrijp van Monne een gelegenheid vond zijn razernij uit te schreeuwen, om dat andere, dat hem van avond was overkomen. De straat op, zeg Ik! Hoort ge 't, de straat op!

Nu gansch verbijsterd onder de ruwe woorden, die op hem neervielen en hem geweldig doorschokten, loochende hij waanzinnig - angstig alle schuld.

- Ik ben het niet geweest! kreunde hij, naar een hoek der keuken wijkend als een hond die slagen vreest.

- Wie is 't dan geweest, stommerik? Indien ik me niet weerhield, dan....

Doch zich met een gebaar van verachtend misprijzen afkeerend, sprak Jean Baptiste daar verder niet meer over....

Monne snikte op een stoel:

- Moederken .... Moederken ....

- Haal dat oude gezanik niet meer voor den dag, ruwde Jean Baptiste nog. Ga naar uw bed

En Monne ging, sprakeloos. Doch een oogenblik later kwam hij schuw terug, liet zich op de knieën zakken bij de schapraai, nam er met teedere zorg Jan van onder weg, en ging dan voor goed naar boven met het oorflappende beest in de armen.

Jean Baptiste zonk op een stoel en bleef er als vernietigd zitten tot het middernacht sloeg. Dan trok hij als werktuiglijk ook naar boven.

's Anderendaags was zijn gang naar het kantoor een echte foltering. Het sterke vermoeden, dat Arsène gisteren in den *Viermeulen* getuige en wellicht bewerker van de instorting van zijn fatsoen was geweest, vlijmde hem door 't gemoed en hij wist waarlijk niet hoe hij voor hem ging verschijnen. Hij gevoelde dat die versmade, ontuchtige loopjongen nu ineens als zijn meerdere in gezag geworden was door die wetenschap van zijn beleedigende vernedering. Hij hadde kunnen van het kantoor wegblijven!

Waarheen waren de dagen, dat hij met statiglijk zekeren stap, zich heel voornaam gevoelend, zich het waardeerend besproken mikpunt der voorbijgangers wanend, ter notarisstudie trok? Als een beschaamde schuldenaar schoof hij nu langs de huizen, de oogen ten gronde.

Hij was als naar gewoonte de eerste op 't kantoor. Dat was een verademing. Hij zette zich dadelijk aan het werk, dieper dan ooit over zijn

lessenaar gebogen. Zoo meende hij Arsène's blik bij zijn binnenkomen te kunnen ontwijken, doch de gehate kornuit wist hem zoo te groeten en de hand te drukken, dat Jean Baptiste hem toch het aangezicht vertoonen moest. De ongelukkige meende in een flakkering van Arsène's boozen blik dadelijk de zekerheid te lezen, dat hij van het schandaal uit den *Viermeulen* wist. Arsène repte er echter geen woordje over. Dat gaf Jean Baptiste wat hoop, dat hij zich wellicht vergiste. Hij beloerde al de bewegingen, al de gebaren van Arsène; hij doorpeilde den zin van zijn minste woorden, doorgrondde de inzichten van zijn onverschilligsten blik, doch kon tot geen gewisheid komen. Altijd maar dat tartende vermoeden, die ontzenuwende onzekerheid! Arsène verluierde zijn dagen, bedierf papier, neuriede onwelvoeglijke liedjes, verkocht schunnigen praat als te voren en dat alles ergerde Jean Baptiste evenzeer als voorheen, doch hij dorst geen afstraffend woord, geen enkele bedeesde opmerking meer uitspreken, uit vrees, dat Arsène zich wellicht zou kunnen wreken met ruchtbaarheid te geven aan het vreeselijke gebeurde. Zoo had Arsène hem liggen en in radelooze onmacht verteerde Jean Baptiste zich bij die vernederende overtuiging.

Die toestand bleef een pijniging van lange dagen en weken, die alle genuchten van het kantoorleven wegnam. Jean Baptiste dacht na de twee, drie eerste weken, dat Arsène toch werkelijk niets van

zijn oneer wist en waagde enkele bescheiden pogingen om zijn gezag over hem op het bureel te heroveren. Op zekeren morgen echter teemde Arsène hem fijn geniepig toe:

- Maar we hooren niets meer van de Veertien Billetjes, hoe zou 't er wel mee gaan?

Dat was de slag, die weer de wonde aan 't bloeden bracht en Jean Baptiste klein maakte. Hij dorst niet meer spreken en Arsène had weer vrij spel.

Jean Baptiste's gemoedsgesteldheid leed bestendig onder die foltergedachte. Hij doolde rond als een zondaar, die eeuwig rouwt over een onvergeeflijk misdrijf. Bijna eiken avond vroeg hij nu weer zijn boek aan Monne en herlas voor de zooveelste maal dat kapittel over de ‘wellusten vol leedtwesen,’ dat hij nooit zoo goed begrepen en doorvoeld had als nu. Daar stonden woorden in, die voor hèm, als over zijn geval geschreven waren:

> Daer een dochter sit en vleydt
> Daer men maer bij nachten scheydt,
> Of soo iemant daer gaet naer,
> Sal daer laeten van syn hayr.

Meer dan eens hield hij lange, droeve meditatiën over dezen tekst. Hij zette de bittere overtuiging in zich vast, dat indien lichtvaardig gezelschap al een paradijs voor de oogen kan zijn, het stellig, zooals zijn boek het hem voorhield, een vagevuur voor de ziel was. Telkens wanneer Eleonore's aangezicht hem nog eens bij de eenzame avondlamp als een

verzoeking uit den booze kwam bekijken, klampte hij zich aan de stichtelijke exempelen van zijn boek vast en gesterkt door zijn eigen bittere ervaring wist hij te overwinnen. Er zou geen vrouw meer zijn levensweg kruisen.

Arsène bleef nog een heelen tijd zijn nachtmerrie, doch ook hier zou er verzachting komen. Heel op 't onverwacht kwam de notaris Jean Baptiste op zekeren morgen meedeelen, dat hij den jongen klerk had moeten afdanken wegens een hoogst onfatsoenlijk vergrijp, waaraan deze zich te buiten was gegaan in de studie zelf.

Jean Baptitste vernam later, dat Arsène de nieuwe meid te vrijelijk had aangesproken en gedaan had alsof hij ze kussen wilde, wat de meid, die al een vrijer had, verontwaardigd aan Mevrouw had verteld.

Jean Baptiste schudde gewichtig en begaan het hoofd en zuchtte diep toen hij dit vernam. Hij wist immers sedert lang, dat die jongen slecht eindigen moest.

VI.
Onder Jean Baptiste's heerschappij.

- Hebt ge zoo een haast dan, vandaag? vroeg de Hollandsche haringman, die gelijk eiken Vrijdag in 't seizoen, heden weer met zijn kruiwagen vol pekeltonnetjes voor 't huis der Bariseele's stilhield, er zich over verwonderende, dat Monne, die anders geregeld met hem een praatje hield, thans onrustig en jachtig zijn aankoop deed en dadelijk weer naar binnen wou.

Monne, door de vraag een beetje verrast, stak even zijn hoofd door de nog open reet der poort en verklaarde kort:

- 'k Heb vandaag mijn ‘plage’ thuis!

Daarop deed hij dicht.

De haringman, die niets van de verklaring begreep, trok lachend verder, genucht scheppend in 't zonderlinge doen van dien koddigen oude, en maar weinig verwonderd over zijn raadselachtige woorden. Hij kende zijn klant.

Monne bedoelde dat Jean Baptiste heel den dag thuis was. Dit was zeker een ongewone en bedenkelijke gebeurtenis. Ze was Monne in meer

dan het derde van een eeuw nog niet eens overkomen. 's Zondags uitgezonderd was Jean Baptiste de gansche week van 's morgens tot's avonds op het kantoor en gedurende deze afwezigheid slechts leefde Monne zijn eigen, normaal leven. Voor het overige van zijn dagen behoorde hij als dienstbare aan zijn heerschenden broer. Nu had Jean Baptiste al een volle week Monne's rustig bestaan verstoord door niet naar het kantoor te gaan en nog was er geen vooruitzicht op verlossing!

Jean Baptiste werd gekweld door een hevigen aanval van flerecijn, en trots de heldhaftige pogingen, die hij had aangewend om zijn werk bij den notaris te blijven voortzetten, was hem dit onmogelijk gebleken. Hij moest blijven kameren om zijn pijnen uit te ‘kloesteren’.

Dit bracht hem geweldig uit zijn humeur. Hij had de kwellende zekerheid, dat zonder hem alles verkeerd zou loopen op de studie en dat voor den heer Van Hoogenbemd, wegens overlast van werk, allerlei onaangenaams te vreezen was. Die gedachten folterden hem den geest, terwijl zijn lichaam door het zeer van stijve spieren en pezen ongenadig werd gemarteld.

Monne moest het bekoopen.

Jean Baptiste was letterlijk niet te dienen. Van uit zijn bed riep hij het eene bevel na het andere, dat gewillige Monne zoo goed als 't kon uitvoerde. Doch nooit was het naar den zin van Jean Baptiste, die trots de pijnen, welke de minste beweging

hem veroorzaakte, dan opgewonden tempeestte en machteloos dreigde. Monne geraakte er heelemaal van streek door.

Onophoudelijk moest hij de trap op- en afsjouwen. Nauwelijks was hij een poosje beneden of de lastige zieke riep hem weer bij zich om hem de onnoozelste vragen te stellen.

- Heb ik daar niets hooren vallen, Monne?
- Waarom hebt ge beneen de stoelen verzet?
- Hoe laat heeft het daar geslagen?

En Monne antwoordde op alles vreesachtig gedwee, doch slaakte bijwijlen, als het wat te veel over zijn hout ging, een diepen zucht. Dan kregelde de ‘potentaat’ in het ziekbed telkens op:

- Gij hebt daar niet te staan zuchten! *Ik* mag hier zuchten van pijne en miserie ...

't Flerecijn broeide al sedert verscheidene jaren in Jean Baptiste's lichaam. Hij hield het er voor, natuurlijk zonder het aan iemand te bekennen, dat het in den beroerden nacht van zijn avontuur in den *Viermeulen* op hem was geworpen. Stellig is het, dat hij het kort nadien had gevoeld. Nu eens zat hem de pijnlijke stramheid in den nek, dan in de armen en de handen, dan weer in de lenden of in de beenen. Een tijdje had hij er zich van af geholpen door een aardappel in den broekzak te dragen. Dat was een probaat middel, hem door een kliënt op de notarisstudie aanbevolen. Een dokter werd immers voor 't flerecijn niet aangesproken. De aardappel verschrompelde en

verfrompelde letterlijk van de kwaal, die hij uit Jean Baptiste's ledematen in zich overnam. Doch er kwam een tijd, dat een aardappel, zelfs bij herhaalde vernieuwing, niet meer hielp.

Ditmaal had Jean Baptiste het erg zitten en moesten er doeltreffender middelen gebruikt worden. De notaris zelf, toen hij zijn klerk den raad gaf zich thuis warm te houden om zich eens goed te laten genezen, had hem aangeraden zich te laten inwrijven met olie van zoete amandelen, vermengd met gestooten notebladeren. Zoo had een oom van hem zich van die kwaal bevrijd.

Van den eersten dag der kuur te huis was dan aan Monne de wrijving met de zoete amandelolie opgelegd geworden, eenmaal 's morgens en eenmaal 's avonds. Toen Monne zich aan deze heelverrichting moest overleveren, gevoelde hij eerst oprecht, dat hij zijn ‘plage’ thuis had. Nooit was hij handig genoeg voor zijn broer, - hij wreef te hard of te zacht, - naast de gevoelige plek of te zeer er op, - er was te veel olie op zijn wrijflap ofwel niet genoeg .... Telkens liep die wrijfoperatie uit op een kibbelen en krakeelen tusschen de twee broers, waarbij zelfs de lijdzame Monne het geduld verloor en verklaarde, dat hij het niet langer wilde voortdoen, waarop lastige Jean Baptiste zich dan vreeselijk ergerde en nijdig bleef roepen, dat hij moest voortgewreven worden, tot Monne er eindelijk toe besloot zijn bewerking toch maar voort te zetten. Hij gehoorzaamde, doch mompelde tusschen

de tanden een verwensching tegen den notaris en zijn remedie.

Monne kende andere remedies. Hij had er een van den melkboer en verscheidene uit het winkeltje, waar hij zijn huisprovisie ging halen. Hij stelde Jean Baptiste voor om ze eens te probeeren in de plaats van de zoete amandelen, die toch geen baat gaven. ‘Kattevellen op de pijnlijke plaatsen,’ had de melkboer gezegd. Monne verklaarde zich bereid de noodige vellen te gaan opzoeken. Jean Baptiste verzette zich met het diepste misprijzen tegen deze vellenkuur.

- Een kattevel op zijn tong! Zeg het hem als hij morgen komt! bitste hij Monne tegen.

- Als een kattevel u niet bevalt, waagde Monne, neem dan een gedroogd palingvel, het werkt even sekuur.

- Houd op met me voor den gek te houden! Zoete amandels, zeg ik, dat helpt. Ik voel het best maar aan mij zelf!

- Natuurlijk, morde Monne schamper tegen, 't is de remedie van den notaris. En weer moest hij aan 't wrijven. Uit het roepen en nijdig brullen van Jean Baptiste bleek, dat er al niet veel op de kwaal gewonnen was. Maar Jean Baptiste voelde best aan zich zelf, dat de pijn voortkwam van den te harden wrijflap, dien Monne gebruikte, en weer ging het gekrakeel zijn gang.

's Anderendaags probeerde Monne opnieuw een ander geneesmiddel te doen aannemen.

- In 't winkeltje zeggen ze, dat een jonge duif of een jong konijn naast u in 't bed, het zeer radicaal aftrekt. Ik wil er wel een aan opofferen..

- Naar den weerlicht met uw jong konijn! beet de lijder ongeduldig toe. Ik wil gewreven worden lijk voren en na ....

- Ehwel, waagde Monne thans stoutmoedig tegen te spreken, als ge dan absoluut moet gewreven worden, dan weet ik, dat gij niet met het echte middel gewreven wordt.

Hier stopte Monne.

- Hoor hem, hij weet het! spotte Jean Baptiste.

Monne bleef zwijgen.

- Wel als ge 't weet, zeg het dan!

Geen woord.

- Zult ge 't haast zeggen? Ik wil, dat ge 't zegt! Hoort ge?

Monne kreeg schrik en zegde het:

- Met terpentijn, voorloop van jenever en verteerde wormen moet gij gewreven worden, daar!

- Wie is de schriftgeleerde, die u dat aangeprat heeft? spotte Jean Baptiste met gemaakten lach.

- Een, die 't weet ... antwoordde Monne gepikeerd.

- Een, die 't weet! Onbeschaamd stuk! teemde de onverdragelijke zieke. De notaris heeft meer verstand in zijn kleinen vinger, dan al die ‘eens-

die't weten,' die gij kent, in hun heel corpus.

Tot aan de genezing werd de olie van zoete amandelen gebruikt, en toen Jean Baptiste voor de eerste maal weer naar het kantoor kon gaan, liet hij niet na Monne nog eens triomfantelijk te doen vaststellen, dat zijn remedie toch wel de beste bleek geweest te zijn.

Monne's gelijkmatig vreedzame dagen waren nu weergekomen. Hij kon weer ontdooien en zich zelf worden in de rustig geworden woning, die voor hem zijn heele lieve wereld was. Jean Baptiste's blikken, afkeuringen, bevelen en nijdige spotternijen zouden hem niet meer den ganschen dag verlammen. Nu zou hij toch weer over de rustige daguren beschikken, die hem een vergoeding waren voor de ongezellige middag- en avonduren met Jean Baptiste.

Hij kon weer zonder stoornis op zijn huiselijke bezigheden passen, voor 't eten zorgen, zijn duiven en konijnen voederen, figuurtjes vagen in het zand rondom de kachel en koekevormen snijden. Ook kon hij als verpoozing al eens zijn neus op straat steken als hij een der zeldzame venters, die hun ronde langs den Rolleweg deden, hoorde aankomen. Hij kende al hun roepen van buiten, dien van den Hollandschen haringman, met die gouden oorringetjes, die Monne zoo grappig vond, van den mosselboer, van den garnaalleurder met zijn warme stem, van den Waal die kaas verkocht en zoo'n vreemd Vlaamsch sprak, van de voddevrouw, van

den scharenslijper en zoo menige andere leurders meer met wie hij, als 't paste, ook een poosje aan 't kouten ging. Dat waren zijn versnaperingen en zoo hoorde hij ook al eens wat nieuws uit de wijde wereld.

Soms trok hij ook voor een half uurtje of zoo naar zijn kamer boven, waar hij uit het raam in den groei en den bloei der hovenierstuinen het verloop der seizoenen volgde of waarnam wat er op het schuttershof van St. Sebastiaan op handen was. 't Was niet meer het fantastische dagdroomen zijner jongensjaren, dat hem hier verrukte, de gewoonte en de tijd hadden veel verduisterd van den glans zijner kinder-visioenen, maar toch werd hij hier nog door veel moois geboeid. Van hier uit bleef hij toch nog altijd de zonnigheid van 't leven zien. Elke dag bracht wat nieuws mee, van af de eerste lentesprankeling der roze en witte en gele knoppen aan de boomenkruinen, tot aan den gouden, rossen bladerregen in den Herfst.

Geurige walmen werden hem daar uit de groote bloemvakken, die de volle zomerweelde uit den grond deden opglanzen, op de lauwe lucht overgebracht. Van hier hoorde hij den regen suizen op al het groen, dat zich voor hem uitstrekte en in den frischheidswellust, die de heele natuur dan aangreep, stak hij ook wel eens zijn hoofd buiten het raam om de koele kitteling der droppels te gevoelen. En na de vlaag, in 't schelle waterzonnetje, hoorde hij dan het zingen der dakgoot.

Een waterstraaltje riezelde daar neder in het regenvat als een zilverlichtend lijntje, het zong in tonen, die stegen naarmate het verzwakte, en liep dan over in droppelende, tikkelende pizzicato's - openknappende zonnevonkjes. Heel scherp nam Monne dit alles waar met een blijden lach om zijn grooten mond.

Tusschen de zilte, mossige muren van zijn tuin en van dien van Quickelborneetje zaliger leefden voor Monne herinneringen zoo teer en geurig als de violiertrossen, die uit de vochtige voegen tusschen de losliggende steenen ontsproten. Hier bleef de verre en toch op Monne's oud hart nog steeds zoo wonderlijk werkende zachtheid van moeder en de blijde vriendschap van zijn al zoo lang weggehaald buurmannetje verwijlen, en toen daar de zonne scheen en alles in hellen glans baadde werden die zachtheid en die vriendelijkheid meer wakker en streelden en verkwikten hem. Vooral in 't getije van den lindenbloei, als de roomige bloesems, die op het Sebastiaanshof zoo overvloedig in de ruischende kruinen scholen, aan 't walmen gingen en hun weeke geuren tot aan Monne's raam lieten zweven, gevoelde de zachte dulder zich gelukkig. Dan dacht hij telkens weer aan het oude sprookje van die goede vrouw, die moest wederkomen na haren langen slaap, en te eiken jare genoot hij in 't bloeigetij der linden de verwachting van iets heel teeders, dat niet uitblijven kon.

De stille vreugd, die aldus van tijd tot tijd over hem kwam, sneed hij uit in zijn koekvormen en botermerken, die Puutsooghe's opvolger hem voort bleef koopen. De vroolijke onderwerpen werden het meest gevraagd en zoo beijverde Monne zich in het uithollen van dansende boeren en boerinnen, van gezwollen gekke gezichten van kiespijnlijders, van fantastische apen en kluchtige duivelskoppen.

Deze kleine nijverheid hielp hem voortreffelijk in de verwezenlijking van sommige zijner persoonlijke verlangens. De huiswet was dat hetgeen het snijwerk en de konijnen- en duivenkweek aan Monne opbrachten moest afgegeven worden als zijn aandeel in de onkosten van het huishouden. Deze verplichting vervulde Monne wel, maar als het een of ander verlangen hem kwelde, pitste hij van hetgeen hij ontving al eens wat centen af, die hij dan in een geheim hoekje verborg en liet aangroeien tot hij zich kon aankoopen wat hij begeerde.

Zoo had hij eens na lang sparen genoeg bijeengekregen om zich een nieuwe ‘klak’ aan te schaffen.

Het was immers een stilzwijgende overeenkomst tusschen de twee broers, dat de oudste een hoed en de jongste een pet droeg. Zoo werd de verhouding, waarin zij zich tegenover elkander bevonden, uiterlijk bevestigd. Monne droomde van die nieuwe klak sedert maanden. Toen hij er Jean Baptiste in den beginne over sprak, wilde deze geen cent in den aankoop bijpassen.

Monne begon dan met allerlei listen en knepen de noodige gelden bijeen te brengen om het vurig gewenschte hoofddeksel in zijn bezit te krijgen. In 't geheim werd de klak aangekocht en Monne was zoo behendig en geslepen in het kiezen van de uren, waarop hij er mee uitging, dat hij zich al een paar jaren in haar bezit kon verheugen zonder dat Jean Baptiste er iets van vermoedde.

Het slagen van deze eerste onderneming om Jean Baptiste om den tuin te leiden, maakte Monne stoutmoediger en hij zon thans op een nog veel gewaagder stuk. Zijn verlangen ging naar een ondervest met bloemkens bestikt.

Een rondreizend koopman was eens met een heele keus dergelijke pronkstukken aan de poort gekomen. Monne was nog nooit heviger in verzoeking gebracht dan bij het zien van die bonte kleedingstukken waar heusche rozekens, madeliefkens en goudknopkens op zwarten of groenen of bronsbruinen grond hun lieflijke wemeling verspreidden. De prijs was echter onbereikbaar hoog voor zijn arme beurs. Hij had alle moeite om zich los te maken van den wonderlijk bespraakten koopman, die dadelijk gezien had welk een groot verlangen in Monne was opgewekt.

- Kom binnen eenige maanden terug! riep de bekoorde sukkel, terwijl hij haastig de poort toewierp.

Van dat oogenblik af hing het bebloemd ondervest hem als een ideaal voor oogen. Hij spande

zijn geest in bij de berekeningen der centen, die hij zooal kon afhouden op de opbrengst van zijn snijwerk en van zijn kweek. Deze laatste was nu juist bijzonder voorspoedig, zes duivinnen zaten op 't oogenblik te broeden en zijn konijnenfokkerij beloofde hem ook een echt buitenkansje binnen kort. Op dat alles zou er wel een goeden stuiververzoeking ter zij te leggen vallen. De ondervest was echter zoo groot, dat hij die verwachte inkomsten niet voldoende achtte en ook op den leeftocht met veel overleg eenige centen wist te verdonkermanen.

Zijn konijnen en duivejongen waren nu van pas om ter markt gebracht te worden en op een zondagmorgen, heel in de vroegte, trok hij met zijn levende koopwaar, in twee groote manden, waar hij nog al vracht aan had, naar het Pandreitje, waar altijd liefhebbers te vinden waren.

Vroeger bracht Monne de exemplaren van de fokkerij, die hij voor den verkoop bestemde, bij den poelier, doch in 't winkeltje hadden ze hem dikwijls verteld, dat deze de menschen bedroog en dat er op de markt, vooral 's Zondags op het Pandreitje, veel meer te verdienen viel. Monne had zich door het vooruitzicht op grooter winst vroeger nooit laten verleiden. Hij stelde het gemak op prijs, waarmede hij bij den poelier terecht kwam zonder met spotzieke menschen, wier scherts hij schuwde, te moeten in aanraking komen. Aan die rust offerde hij gaarne wat stuivers. Ditmaal

evenwel was de verzoeking om veel geld voor zijn kweek te krijgen te groot en hij waagde 't maar om voor het bebloemde ondervest, dat hem zonder genade bleef tempteeren, op 't Pandreitje eenig gevaar op te loopen.

Daar vond hij onder de dubbele rei linde boompjes aan den eenen kant een heele uitstalling van manden en muiten, waarin gevogelte van allen aard kakelde, kirde en floot, en aan den anderen kant een niet minder belangwekkende verzameling korven konijnen met uiterst beweeglijk mummelende muilen. Daarrond bewoog zich een druk pratende menigte, waaronder de kijklustigen zeker zoo talrijk waren als de kooplustigen.

Daar viel ook heel wat te zien en Monne, die hier voor de eerste maal van zijn leven kwam, moest zich herhaaldelijk zelf vermanen, dat hij hier niet was voor 't plezier van zijn oogen, maar wel voor 't voordeel van zijn private beurs, anders zou hij daar 't schoonste van zijn tijd vergaapt hebben. Hij koos zich na eenig aarzelen een standplaats uit in de nabijheid van een vogelkoopman, die op zijn kar een opeenstapeling van kooitjes staan had, waarin een groot aantal kleine, bonte vogels zaten, zooals er Monne nog nooit gezien had. 't Waren heel teere dingetjes met goud- en bronsglanzingen op hun pluimpjes of gespikkeld met witte rondetjes, zoo kunstig en regelmatig alsof ze uit de handen van een fijnschilder kwamen. Andere hadden een bloedrood

of purperen kuifje, als een hoedje op den kop. En ze piepten en kwetterden zoo bedrijvig dooreen, dat het een verrukking was ze aan te hooren.

Monne moest oppassen, want in zijn bewondering ging hij waarachtig vergeten, dat hij dien dag koopman was. Zijn manden had hij naast de kar van den vogelhandelaar neergezet, en met de handen in de zakken wachtte hij de koopers af. Op het aangezicht van de voorbijgangers trachtte hij te lezen of zijn duiven en konijnen hen niet lokten, doch totnogtoe bleken de vogels van zijn buurman een sterkere aantrekkingskracht te bezitten. Allen gingen zijn uitstaling voorbij en bleven haperen bij den vogelverkoper.

't Moet inderdaad gezegd, dat diens merkwaardige welsprekendheid de nieuwsgierigen onweerstaanbaar boeide. Onvermoeid en onuitputtelijk vertelde hij allerlei treffende eigenaardigheden van zijn vogels. De geleerdheid rolde zijn mond uit. Die kende de dieren en de verborgenheden van hun leven. Wie wist er daar onder den drom toehoorders, dat het dapperste aller vogeltjes het nietige koninkske was, dat den grooten arend dorst aanranden, zooals Duimpje het den reus deed? En wie wist er, dat dit wonder-vogeltje, wanneer het na zijn dood aan een klein spit gestoken wordt, zich zelf omwendt tot het gaar gebraden is? Met open mond luisterde men naar den wijzen koopman, die dit alles vertelde. Monne ook gaapte

hem met verbazing aan en volgde met gretigheid alles wat hij verder meedeelde van de kneuters, de robijntjes, de monnikjes en andere vernuftige vliegers, die hij te koop stelde. Bij zijn woordenbetoog voegde de man nu het pakkend vertoon van twee distelvinken, die in een kooi zaten, waar met behulp van een kettinkje, dat over een tandwieltje gleed, twee emmertjes - het eene met zaad en het andere met water - op en neer konden gehaald worden. De vernuftige beestjes wisten nu, naarmate ze eet- of drinklust hadden, het verlangde emmertje naar beneden te trekken, zoo zeker en zoo vaardig als een mensch 't aan een bornput zou doen. Monne was één extaze en hij benijdde den gelukkigen man, die de twee distelvinken kocht met hun kooi er bij.

- Er zijn er niet veel in de stad, die zulke beestjes bezitten! riep de blijde vogelhandelaar den kooper toe terwijl hij de ontvangen zilvermunt rinkelend in zijn zak liet glijden.

- Dat is alles goed en wel, riep opeens een schorre, nijdige stem, den vogelman toebitsend. 't Is alles goed en wel, als ze maar niet binnen de acht dagen met hun pootjes in de lucht liggen....

- Wat is er dan, kameraad? vroeg hem de vogelaar met heel veel kalmte.

- Er is dat mijn cardinaal, dien ik van u verleden maand gekocht heb, dood is!

De nijdige onderbreker keek rond om te zien wat een indruk zijn verpletterende openbaring op

het publiek maakte. Er lag spanning op de aangezichten en Monne was een paar stappen nader gekomen.

- Is uw cardinaal dood, man?

- Ja, mijn cardinaal is dood, man!

- Nu, iedereen is niet in staat om een cardinaal goed op te kweeken. Hebt gij hem verzorgd, zooals ik gezeid heb?

- Op en top zooals gij gezeid hebt en tòch is hij ziek geworden en gestorven.

- Ja, kameraad, dat gebeurt met de menschen ook! Ditmaal had de vogelman de lachers op zijn kant.

- Daarbij, vriend, ging hij voort, alles was aan uwen cardinaal nog niet verloren. Die vogels hebben veel vliegend zout en olie en, gekookt, zijn ze goed tegen de vallende ziekte, hun afkooksel als drank ingenomen helpt ook het water loozen. Tegen zooveel overredingskracht bleek de misnoegde, mopperende doode-cardinaal-eigenaar niet bestand, en zonder openlijke tegenspraak trok hij weg uit den hoop, die zich te zijnen koste vroolijk maakte. Al spoedig was dit voorval vergeten, waartoe het vertoonen van een aapje in een muit, die de vogelhandelaar totnogtoe onder een doek had verborgen gehouden, in niet geringe mate bijdroeg. Was dit onthullen van het aapje berekening om de eenigszins geslonken belangstelling weer op te wekken, dan viel dit heerlijk mee. De kijklustigen verdubbelden in getal en Monne stond midden in den hoop.

Nu begon de vogelman met de natuurlijke historie der apen, die in geaardheid en gesteltenis des lichaams den mensch zoo nabijkomen.

Monne beeldde zich waarachtig in, dat het aapje het op hem gemunt had, zoo vinnig richtte het zijn oogjes op hem om ze dan weer heel vlug te sluiten als wilde het beestje een vriendelijke verstandhouding te kennen geven.

- Wat een aap van de menschen ziet voordoen, dat doet hij hun na, doceerde de vogelhandelaar. En zoo is 't, beste vrienden, dat dit beestje hier gevangen is geworden. De jager, die er al lang op loerde en het levend in handen wilde krijgen, kwam onder den boom, waarop het zat, en deed alsof hij zich daar de oogen bestreek met vogellijm, die hij met lekenden borstel uit een vollen pot nam. Na deze komedie ging hij zich verstoppen. Geen amerij nadien kwam het beestje van den boom en wreef zich 't heele aangezicht met vogellijm vol, zoodat zijn oogen toeplakten. De jager kon mijn Kozijntje dan gemakkelijk vangen. Niet waar, mijn zoete mannetje? Ha! Ik zeg het u nog, ging de geleerde man voort, 't verstand der apen is groot. Er zijn boeken, die vertellen, dat zij de maan aanbidden. Wat er van is weet ik niet, maar zeker is het, dat mijn Kozijntje hier triestig wordt als de maan in 't laatste kwart is en zich ‘krinkelt’ van plezier als 't nieuwe maan is. En weet ge, dat de koning van Siam een aap heeft, die met hem op het dambord speelt?’

Zoo ging de vogelkoopman voort zonder vermoeienis te laten blijken. 't Werd al laat op den morgen en menige kramer was al naar huis getrokken. Straks zouden de ‘schâbletters’[1] komen vermanen, dat de markttijd voorbij was.

Nu viel het Monne in, dat hij zijn tijd verbeuzelde met zich aan dien gevatten babbelaar en al zijn wondere beesten te vergapen. Vol plots opwellende wroeging keerde hij terug naar zijn manden, waarvan hij zich meer verwijderd had dan hij wel vermoedde en was vast besloten voor den overblijvenden tijd niets dan koopman te zijn.

Zijn duiven lagen zich in de mand alle rustig in 't zonnetje te koesteren met wellustig half toegeknepen oogen.

De konijnen....

- Jezus, Maria! Waar zijn de konijnen?

Hun korf stond open en geen enkel was er in te zien.

't Sloeg aan Monne's hart. Zijn handen beefden opeens en zijn mondspieren begonnen hun snokkend gekkespel. Hij verloor alle bezinning en met een krijterigen noodklank in de stem riep hij herhaaldelijk:

- Mijn beestjes zijn weggeloopen!

't Nieuws liep rond als een vuurtje en een heele hoop meewarige menschen waren al gauw aan het zoeken naar de vluchtige konijnen. Men wilde ze onder kramen en karren, achter boomen en

1) Politieagenten.

dorpels, in keldermonden en goten ontdekken, doch te vergeefs. Midden in de woeling, die het heele Pandreitje overhoop stelde, werd plots beweerd, dat ze in 't water der ‘reie’ gesprongen waren, wat de zoekers naar den kant der kaai dreef, doch even vruchteloos. Geen spoor was van Monne's knagers te vinden en 't oud mannetje, dat bij het eerste alarm tot Monne gesproken had van een mogelijken diefstal scheen alle gelijk te hebben. 't Werd het algemeen oordeel, dat ze door een in 't vak bedreven man waren gepikt geworden.

Daar stond beteuterde Monne nu met zijn vervlogen winstdroomen. 't Water welde hem dik in de oogen op toen hij tot eenigen troost zijn wedervaren aan den ‘schabletter’ mocht vertellen.

Met een volle en een leege mand keerde hij weer naar huis, zonder een stuiver verdiend te hebben. Verzwonden nu, met al zijn konijntjes, dat zoo begeerde, bloeiende ondervest!

Hij overlaadde zich met zelfverwijtingen.

Waarom niet, zooals altijd, met den poelier onderhandeld? Waarom die hooge maar bedrieglijke winsten nagejaagd? En waarom dan niet beter gewaakt op zijn goed? Waarom ook als een kind gaan luisteren naar den ‘tater’ van dien vogelaar?

Als met een duivelsch gegrijns scheen het beweeglijke, zwartlonkende aangezicht van dien man hem te vervolgen. Monne stapte haastig door, als wilde hij dien vijandigen spotter ontvluchten. Hij hijgde er bij.

Thuis ging het er erg op los. Jean Baptiste wilde niets van het gebeurde gelooven. Achterdochtig als hij was, meende hij, dat Monne hem beloog om geld achter te houden. Monne moest al zijn zakken omkeeren en de voering van zijn kleeren laten betasten. Jean Baptiste vond niets, dat zijn verdenken wettigde, doch van den konijnendief wilde hij maar niets gelooven. Dat Monne dwaas was, dat wist hij, maar dwaas genoeg om onder zijn oogen acht konijnen te laten stelen, neen, dat niet! Heel den dag dreigde en donderde hij, doch zonder van Monne eenige andere verklaring te krijgen.

Van dat oogenblík af zag Jean Baptiste's achterdocht scherper toe en rekende alles nauwkeuriger na dan vroeger. Monne, die na enkele dagen, gedreven door de onweerstaanbare bekoring van het ondervest, weer hoop had gevat en met zijn fijn bedachte verschalkingen weer begonnen was, had het nu moeilijker dan ooit om zijn poen bijeen te krijgen, doch hij volhardde. Tweemaal nog moest hij den koopman wegzenden bij ontoereikendheid van middelen, maar eindelijk werd het ondervest toch zijn eigendom.

't Was al laat op den namiddag, dat de koopman, die den moed niet opgegeven had nu voor de vierde reis terugkwam. Haastig en schuw, als vreesde hij gezien te worden, kocht Monne het begeerde stuk, zonder daar veel woorden bij te gebruiken. Toen hij zag dat de koopman aan de poort stond,

liep hij zijn geld uit zijn geheim bergplaatsje halen, kwam er mee buiten, stak het den koopman toe met een zekere raadselachtigheid, welke deze toch dadelijk vatte, en nam dan het schitterend bebloemde stuk in ontvangst.

't Waren totnogtoe ongekende oogenblikken van vreugde en zelfvergeten, die nu volgden. Monne zat in verbaasde bewondering voor het fijne werk, dat niet door menschenhanden scheen vervaardigd te zijn. Vader zaliger kon heel knap borduren; hij kon bloemen en kronkelingen, vogels, lammetjes, en wat al meer, met zijde- en gouddraad op het stramien stikken, maar zulke volmaakte bloempjes en blaadjes als deze, waarmede het ondervest bespikkeld was, kon hij zeker niet borduren. Monne wendde en keerde zijn aankoop in alle richtingen om het voordeeligste licht op de glimmend zijige stof te laten spelen. Hij telde en hertelde de bloempjes en knopjes, die er op krioelden als de madeliefjes op een weide. Dan kwam de krieuwelende verzoeking om het rijke kleedingstuk aan te trekken, enkel om eens te zien hoe het hem ging.

Hij moest op een stoel gaan staan om zich te kunnen zien in den half verdoofden spiegel, die boven den schoorsteen veel te hoog hing. 't Hinderde Monne, dat het glas zijn beeld niet duidelijker opving, doch hij kon er evenwel genoegzaam uit opmaken, dat hij met dit vest een heel gunstig voorkomen had. Met zijn mooie klak daarbij zou hij er heel

goed uitzien. Met een kinderlijke behaagzucht bleef Monne op den stoel staan om zijn spiegel te laten betuigen, dat het ondervest hem bij alle houdingen, buigingen en zwenkingen voortreffelijk paste. Hij lachte zich zelf toe in 't zwarte lijstje en voelde zich bijzonder behaaglijk gestemd in de gelukkige voldaanheid van zijn verlangen.

Midden in zijn zelfbeschouwing op den stoel werd hij plotseling opgeschrikt door Jean Baptiste's sleutel in de poort. De schok deed opeens zijn kranke zenuwen beven en rillen, als een plotse verlamming scheen hem te willen verhinderen van den stoel te stappen.

Toch geraakte hij op den grond en genoeg besef van hetgeen hem dreigde had hij nog om het ondervest los te knoopen en uit te trekken. Hij wilde 't haastig verstoppen, maar het was te laat om te beletten, dat Jean Baptiste alles zag.

Ditmaal had deze de volkomen zekerheid, dat zijn broer hem bedroog. Heel Monne's houding verried zijn schuldigheid en het ondervest, dat hij in zijn bevende hand hield, was daar als bewijs zijner ongeoorloofde practijken. Met een nijdige vreugd greep Jean Baptiste naar het ongeluksvest, dat zijn verbijsterde broer gedwee losliet, zwaaide het als een trofee boven zijn hoofd, terwijl hij, in Monne's oogen blikkend, hem van drift hijgend tegensiste:

- Loochen nu nog, dat ge mij beliegt en bedriegt! Ik wist al lang wat er gaande was, ik zag

het aan uw manieren, aan de rekeningen, aan alles hier in huis! Maar nu is 't uit daarmee. Gij zult niet meer herbeginnen, dat verzeker ik u! Gij gaat weg van hier! weg zeg ik! Ik zal voor u wel een plaats bij de ‘Broeders van Liefde’ weten te vinden. Gij kunt er op rekenen.

Monne, die in vernietigend schuldbewustzijn met gebogen hoofd en ten gronde geslagen blikken den uitval van zijn broeder over zich liet neerkomen, keek echter bij deze woorden plotseling op met een vreemde tinteling in de oogen. 't Was niet de eerste maal dat Jean Baptiste hem in een oogenblik van toorn toegeroepen had hem uit het oude huis te zullen verjagen, doch steeds had die bedreiging in Monne's ooren een ijdelen klank gehad, nooit had hij er den vasten wil ter verwezenlijking achter vermoed, maar ditmaal scheen het Jean Baptiste werkelijk ernst te zijn. Hij prentte zijn woorden in Monne's gemoed met een ongewone, vreeselijke scherpte. Nooit te voren had hij overigens zoo bepaald gezegd wat hij met Monne doen wilde in geval hij hem uit huis verdreef. Hij had dus over de uitvoering van zijn voornemen nagedacht, begreep Monne plotseling, en de naam alleen van het gesticht der Broeders van Liefde vervulde den stumperd met een beklemmende vrees.

In een overweldigende opwelling van ellendegevoel begon hij opeens te weenen en te smeeken:

- Dat niet doen, Jean Baptiste! Niet weg van

huis .... En in zijn angstig hart warrelden allerlei vage gevoelens van wat hem lief was en dies meer folterend dooreen. In zijn stijgenden nood wilde hij zijn broer vermurwen met alles wat zijn armen geest te binnen viel. Hij zonk op de knieën voor hem, blikte met oogen vol ootmoedige verwachting naar zijn onvermurwbare hoogte op, maakte met zijn opengespannen handen gebaren van smeeking en kreunde als een wanhopig kind.

- Niet weg van mijn keuntjes en van mijn duivetjes ...

Niets vermocht den vertoornden Jean Baptiste te stillen. Hij woedde voort met heftig armgezwaai en geweld van woorden en daar hij zag hoe vreeselijk Monne beangstigd werd door het vooruitzicht, dat hij van huis zou verjaagd worden, herhaalde hij voortdurend met hardvochtig leedvermaak die wreedaardige bedreiging.

In zijn opgewondenheid was Jean Baptiste werkelijk besloten dit voornemen ten uitvoer te brengen.

Aan geen erger vergrijp had Monne zich in zijn oogen kunnen schuldig maken. Sedert vaders dood had Jean Baptiste de overtuiging, dat hij zijn broer kweekte en meer dan eens viel dit zijn ingewortelde schrokkigheid zeer zwaar. Wat Monne in 't huishouden inbracht was voor Jean Baptiste van geen tel, kon bijlange niet vergeleken worden bij het aandeel, dat hij stortte. En nu zou de ondankbare, dien hij achtte te voeden en te kleeden, hem bestelen! Dat was wel het ergste en zoo kon

het onmogelijk langer voortduren. De ergernis, die zijn broer hem immer gegeven had, was thans tot werkelijker haat overgeslagen en met nijdige hardnekkigheid hitste en prikkelde de driftkop zich zelf aan om 't wreede besluit ten uitvoer te brengen.

- Ik zal werken om alles terug te geven, pleitte Monne voort; doch Jean Baptiste wilde niet hooren.

- Ge moet weg en ge zult weg! bitste hij, zijn ineengezonken broeder met dwingelandsche ruwheid toe.

Toen ging opeens in het duldersgemoed van Monne verzet aan 't broeien. De verbijstering van den eersten onthutsenden overval was eenigszins geweken en het besef van zijn rechten op het ouderlijke huis, dat sedert zoovele jaren sluimerend in het diepste van zijn gedachten verwijlde, werd onverwachts wakker. Hij zag opeens den notaris Van Hoogenbemd als den man, die Jean Baptiste's boos opzet kon verijdelen en in een plotselinge beweging tot verweer riep hij uit met een stoutheid, waarover hij zich zelf verbaasde:

- Dat zal niet gebeuren; gij hebt dat recht niet! Ik ga er den notaris over spreken.

Die eenvoudige woorden vernietigden eensklaps Jean Baptiste's dwingelandschen waan. 't Was hem even of hij duizelend neertuimelde uit de hoogte, waarop hij zich verheven had. 't Was de eerste maal sedert hij met zijn broer alleen leefde, dat deze liet vermoeden eenig begrip te hebben van zijn

eigendomsrecht en zich zoo beslist, alle lijdzaamheid afwerpende, tegen hem dorst keeren. Jean Baptiste was zoo zeer gewoon Monne voor een volslagen onmondige te houden en naar zijn wil en gril te zien handelen, dat dit plotselinge rake verzet hem verblufte en hem een oogenblik zijn zelfvertrouwen deed verliezen. Hij zag inderdaad plotseling in wat de gevolgen zouden zijn van de uitvoering van zijn bedreiging, die hem dadelijk ijdel en dwaas scheen. Het meest trof hem nog Monne's voornemen om er den notaris over te gaan spreken. Wat een slag voor zijn deftigheidsfaam en deugdsroep bij zijn meester! Dit alles flikkerde hem helder voor den geest, maar even helder lichtte voor hem de noodzakelijkheid op zich hier voor onnoozelen Monne niet gewonnen te geven. Hij mocht zijn zwakheid in geen geval laten blijken en daarom begon hij dadelijk met zijn broer weer te overbluffen.

- Rechten? Wat weet *gij* van rechten? Hebt *gij* misschien de wetboeken gestudeerd? Hebt *gij* met de heeren van de wet verkeerd? Kent *gij* uwen weg in de acten en documenten van notarissen en en advocaten en procureurs? En zoudt gij denken, dat ik den weg niet weet om u in voogdijen te stellen?

Onder Jean Baptiste's woordenvloed begon Monne's verbijstering dadelijk weer en alle veerkracht tot verzet scheen verzwonden.

Jean Baptiste raasde echter niet lang meer. Hij borg het verbeurde ondervest achter slot en bleef dan zwijgen, stuurscher en norscher dan ooit.

Monne's uitval bleef hem weken en maanden lang onophoudend kwellen, voortdurend ergerde hij zich inwendig over dat krenkende bewustzijn zijner zwakheid tegenover zijn broeder. Het scheen hem, dat zijn onbeperkt gezag in huis bedreigd was. Zijn totnogtoe onaangevochten heerschersgevoel was diep beleedigd. Allerlei leelijke plannen volgden elkander op in zijn verbitterd gemoed, dat enkel op wraak zon. De haat, die bij Monne's weerstand plots in zijn hart ontgloeid was, bleef vunzen en vonken en maakte het leven in het oude huis der Bariseele's nog somberder en drukkender dan ooit.

Ook Monne vond zijn gelaten rust van vroeger niet meer weer. Hij voelde, dat zijn broeder booze inzichten tegen hem brouwde, en was er voortdurend op bedacht zich te verdedigen.

Achterdocht en wantrouwen, slopen huiverig in het droeve huis rond.

VII.
Hoe Jean Baptiste peter werd van 't vijftiende.

Loom van welbehagen zat Jean Baptiste zich in het kantoor voor zijn lessenaar te zonnen. De notaris, die hem werk moest geven, had zich dezen namiddag nog niet vertoond, en de vervelende jonge klerk, die gewonlijk zijn rust en goede luim bedierf, was op verre boodschap uit, zoodat Jean Baptiste zich ongehinderd aan 't genot van 't nietsdoen kon overleveren.

Eerst had hij zich, bij gemis aan andere bezigheid, uit diepgeworteld plichtsbesef, beijverd om zorgvuldig de pluisjes en stofjes weg te pluimen, die den plechtigen ernst van de mahoniehouten kantoormeubels, voornaamheid der van eerbiedig gebruik de glimmende aktenbundels en de pronkzucht der koperen inktpotten en kristallen papierdrukkers, waaruit de zon sidderende glinstersprankjes rukte, zoo mogelijk schaden konden. Dan had hij nog eenige ergerlijke gonsvliegen gevangen, die de spiegeling der zwartverlakte sous-mains verontreinigden. Nu bleef er hem, wat hij ook verzon, letterlijk niets meer te doen over.

Vol rustigheid liet hij zich streelen door de gezelligheid van deze werkkamer, die hem zoo lief was en waar hij, sedert bijna veertig jaar, dag aan dag in verkeerde.

Van lieverlede was dit kantoor hem als een toevluchtsoord geworden, waarin hij opleefde, zijn vunzig-donker, koud, vervallen huis en zijn suffenden broer vergetend. In de helle warmte en kraakzindelijke voornaamheid, die hier heerschten, en in het vereerende vertrouwen, dat zijn patroon hier in hem stelde, gevoelde hij zich zijner waarde bewust, zelf heel voornaam en onvoorwaardelijk gelukkig.

Dit bezaligende gevoel doortintelde hem thans weer.

Hij vermeide zich in den vollen klank der oude kasthorloge, die juist vier sloeg. Nergens klonk een klok zoo mooi. Zelfs het ronkend gestamp van de olieslagerij in de buurt, dat door het open raam eenigszins verdoofd tot hem kwam en in zijn eentonige volharding als het ware de stilte van het kantoor en zijn omgeving beter liet waarnemen, was hem uit lange gewoonte een vertrouwd geluid geworden, dat hij noode missen zou. Den stilbezonden tuin, waarover hij zijn blik liet weiden, voelde hij meer dan ooit als een blijde glimlach in zijn leven. Geen andere tuin was zoo frisch en kleurig, zoo ordelijk en rustig als deze daar vóór hem, poppig lief weerkaatst in den grooten spiegelglazen bol, die op zijn slanken ijzeren voet in't graspleintje blonk. De kersentrossen, die gloeiden tegen den

muur op het donkere loof, dat zijn blauwe schaduw legde op de gloedbeschenen kalklaag, boeiden hem blijde. Zij ook behoorden tot de bekoorlijkheid van dit oord; jaar aan jaar zag hij immers op die muurboompjes de bloesems tot vruchten worden, zwellen en kleuren en rijpen, en die vervormingen wekten dagelijks in hem een verstrooiende belangsteling. Het schoenmakertje in gebakken aarde, dat Het nu met een partij jasmijnen den achtermuur bedekte, waarop vroeger de Chineezen de zwenkingen en buitelingen hunner vliegers naoogden, was glimlachender dan Jean Baptiste het vroeger ooit had gemerkt. De plooien om zijn mond en neus waren zoo genoeglijk verblijd, dat de klerk onwillekeurig ook zijn aangezicht in bescheiden lachrimpels liet komen.

Jean Baptiste werd in zijn vreedzame genieting alleenlijk gekweld door het vooruitzicht, dat de veertien afstammelingen van zijn patroon straks van school gingen terugkeeren en met hun wild gestoei en scherpe, schelle kreten en gillen de stemmige rust van den tuin gingen verstoren op zoo ergerlijke wijs, dat hij weer het raam zou moeten sluiten en zijn blikken van den tuin afwenden, wilde hij zich niet boos maken. Dat getier in den tuin van een notarisstudie voelde hij als hoogst onfatsoenlijk, en hoe hij zich ook inspande om na dat kindergeravot alles weer in orde te brengen en met de hark alle paadjes en bloembedden weer effen te krijgen, toch bleef er hier een bloem gekrookt, ginder een

stengel gekraakt, elders een boordselpalmpje vertrapt, al jammerlijke wonden in de ordelijke fraaiheid van den tuin.

Steeds was het Jean Baptiste een raadsel geweest hoe Mijnheer de notaris toch behagen kon scheppen in al dat kindergeroezemoes. Toen de vijfde notaristelg, voor een twaalftal jaren, geboren werd, oordeelde Jean Baptiste reeds verdrietig, dat het lawaai en gedraaf in den tuin soms van aard waren om den huize uit te loopen. Maar toen de kinderreeks ieder jaar met een nieuw exemplaar verrijkt werd, gevoelde de klerk zich onbegrijpend en wanhopig. Hij wilde maar niet aannemen, dat het zijn verstandige patroon was, die zoo sterk naar die eindelooze ‘keuteljacht’ verlangde, neen, daar was Mijnheer te wijs voor, en Jean Baptiste hield zich voor innig overtuigd, dat het mevrouw was, die 't zoo wilde, - zij was een ‘kinderzottin’. Na de geboorte van nummer veertien was er een onderbreking gekomen van drie jaar, en Jean Baptiste was langzamerhand met vreugde gaan denken, dat nummer veertien het ‘opsluitertje’ zou geweest zijn, maar, jawel, voor eenigen tijd was hij ontgoocheld geworden en had hij gemerkt, dat het ‘alweer zoo ging zijn’. En nu, even voor een paar dagen, was de vijftiende verwachting van mevrouw vervuld geworden. Een meisje, haar negende, had zijn verschijning in het wereldsch dal gedaan. Nu Jean Baptiste daar weer aan dacht, voelde hij zijn kwelling wat scherper worden, en zijn oude, zorg-

vuldig bedwongen, stille hekel tegen mevrouw en haar wilde kleuters kwam nog eens even boven.

Daar verscheen juist de oude minne uit de achterdeur en stapte met waggelender slofgang het tuinterras over naar het waschhuis, waar ze het witte doekje, dat ze toegewikkeld in de hand droeg, in de kuip ging te week leggen.

Een sarcastische uitdrukking kwam op Jean Baptiste's aangezicht. Hij dacht aan de ontelbare luiertjes, die de minne in zoovele jaren met haren slofgang naar het waschhuis had gedragen, en hij vond het bespottelijk, dat dit geschuifel over het terras nu weer ging beginnen voor een heelen tijd. De tinteling van de ironie lag in zijn anders zoo gedwee, onderdanig oog, toen hij waagde uit het venster:

- Wel, wel! Balo is daar weer met haar doekjes! Hoeveel zoudt ge er zoo al wel in uw leven gedragen hebben? .... Nu, ‘goesting is koop’, liever gij dan ik.

Die schampere woorden kwetsten Balo in haar beroepswaardigheid; zij zweeg met trotsche minachting. Jean Baptiste drong nog aan, alhoewel minder driest:

- 't Is me wat te zeggen met al die kindertjes, niet waar, Balo? 't Zijn toch maar allemaal ‘bleiters en kweikers....

- *Gij* hebt er toch geen last van, me dunkt? beet de geërgerde minne hem toe, terwijl ze voortsloffende nog iets mompelde van drogen vent.

De oude vrijgezel week voor dergelijke toespelingen niet; hij had de vaste overtuiging, dat hij zich op het kapittel van zijn vrouwenafkeer gerust verdedigen kon. Zoo ging hij Balo weer te keer:

- Wel, wel, Balo, 'k geloof dat ge kwaad zijt omdat ik uw commercie niet help draaien.... Gij hebt toch niet te klagen.... Madame zorgt er hier al genoeg voor.

Balo verwaardigde zich niet te antwoorden en verdween in het waschhuis. 't Was ook een geluk voor den onbezonnen, oneerbiedigen Jean Baptiste, want op hetzelfde oogenblik hoorde hij den stap van den notaris in de gang naderen. Plotseling rood van onthutstheid, deed hij het tuinraam veiligheidshalve dicht.

- Ik moet het sluiten, Mijnheer de notaris, sprak hij tot den binnentredende, er komen te veel vliegen in 't kantoor.

Met een zekere onrust in de oogen volgde de klerk de bewegingen van zijn patroon, die tamelijk bekommerd scheen. Wat was er nu op handen?

- Jean Baptiste, begon de notaris opeens met een ongewone voorkomendheid en plecht in de stem, Jean Baptiste, gij moet mijn vrouw en mij een grooten dienst bewijzen. Zet u hier eens naast me, dat we daar wat over praten.

Met een zenuwachtige verbazing over 't verrassende van die woorden, ging Jean Baptiste, verlegen glimlachend, op den hem aangewezen stoel zitten - vol nieuwsgierigheid.

- Dit is eigenlijk de zaak, sprak de notaris, nu met de deur in huis vallende, mijn vrouw en ik zouden u willen als peter voor ons nieuw dochtertje.

Jean Baptiste werd beurtelings bleek en rood, wreef zich herhaaldelijk het voorhoofd als om te bedwingen wat daaronder woelde, en poogde te vergeefs eenige woorden uit te stotteren.

De notaris, die hem met een schalksch oog bekeek, scheen een poos in die hevige ontroering te genieten, doch poogde er een eind aan te stellen met de vraag:

- Welnu, Jean Baptiste, wat zegt ge daarop?

- Och Heer in den Hemel, Mijnheer de notaris, die eere is te groot .... Ik weet niet waarmee ik die eere verdiend heb.

- Veertig jaar getrouwe dienst bij mijn vader en bij mij geven u wel recht op ons vertrouwen en onze achting.

Al de plechtigheid van een officiëel compliment lag in die woorden.

De tranen welden in Jean Baptiste's oogen op en biggelden langs zijn wangen. Dat was 't eenige antwoord, dat de hondsgetrouwe klerk op zulk bewijs van vereerende genegenheid geven kon.

Het gedrag van den notaris was echter op verre na niet zoo edelmoedig als hij het wel voorstelde. In werkelijkheid zou Jean Baptiste, zonder dat hij het eenigszins vermoedde, als ‘peetje-lap’ gebruikt worden. Bij het veertien maal herhaalde sacrament des doopsels hadden de notaris en zijn vrouw als

peters en meters voor hunne afstammelingen de lange reeks hunner ooms en tantes, oud-ooms en oud-tantes, nichten en neven bijna uitgeput. Voor het vijftiende spruitje bleef als meter en peter in de familie niemand meer over dan nicht Euphrasie, ‘een oude jongersche dochter’[1], die te Ghistel rentenierde, en Kozijn Rotsaert, een brigadier van den toldienst op rust. In de hiërarchische familieorde kwamen beiden het laatst aan de beurt. Nicht Euphrasie had Mevrouw van Hoogenbemd reeds veel vroeger als meter willen vragen om de gunsten, waarmede de rijke rentenierster haar doopkind gedurende haar leven en na haren dood hadde kunnen verheugen, maar de misnoegdheid, die een dergelijke *tour de faveur* bij de andere rechthebbenden zou verwekt hebben, had Mevrouw totnogtoe steeds weerhouden. Nu was Mevrouw zeer in haar schik, dat het vijftiende nog tijdig gekomen was om nicht Euphrasie door de banden van het meterschap nauwer aan haar gezin te verbinden. Met Kozijn Rotsaert was ze minder ingenomen. 's Mans bezittingen lieten geen verwachtingen koesteren voor later en bovendien stond hij in de familie bekend als een eenzelvig zonderling, maar vermits het ditmaal volgens recht en reden zijn beurt was, werd hij toch gevraagd.

Nicht Euphrasie en Kozijn Rotsaert hadden beiden aangenomen en tot dezen middag nog waren

1) Oude vrijster.

de notaris en zijn vrouw over peter en meter voor den doop van morgen volkomen gerust. Die zonderling van een Rotsaert kwam echter op 't laatste oogenblik alles overhoop gooien.

Even na het noenmaal had hij zich bij den notaris laten aanmelden om hem mee te deelen, dat, alles rijpelijk overwogen hebbende, het hem volstrekt onmogelijk was in gezelschap te verschijnen, laat staan het peterschap waar te nemen met die ‘feeks van een Euphrasie’, die, zooals hij nu uit onverdachte bronnen vernomen had, geen gelegenheid liet voorbij gaan om kwaad van hem te spreken en vooral zijn gedrag tegenover Annette, zijn gestorven vrouw, met de venijnigste leugens in een valsch daglicht te stellen. Hij had den notaris tevens om den dienst verzocht die oude kwatong te verwittigen, dat ze zich in acht te nemen had zoo ze niet bij den vrederechter wilde geroepen worden.

De notaris ging natuurlijk geen verbintenissen aan wat dit laatste verzoek betrof; hij poogde den verbolgen oud-brigadier te bedaren, wees hem op de verlegenheid, waarin hij hem en de kraamvrouw bracht, maar niets baatte. Kozijn Rotsaert weigerde halsstarrig het peterschap met nicht Euphrasie waar te nemen en vertrok, den heer Van Hoogenbemd in zijn kommervolle overwegingen latend.

Toen de notaris met de passende omzichtigheid dit onaangename nieuws aan zijn vrouw mededeelde, bleek deze evenwel minder ontzet dan hij verwacht had. Na een vlug beheerscht, zenuwachtig

gezucht van spijt, had mevrouw dadelijk verklaard, dat zoo iets van wege dien ‘viezen apostel’ niet verwonderen moest, dat het gebeurde ‘zoo'n echte streek van Rotsaert was’, dat de heele familie hem eensgezind zonde behooren den rug toe te draaien, dat die man van lager afkomst toch maar een indringer was in hun fatsoenlijke familie, dat zij nooit had kunnen begrijpen hoe Annette op dien ‘man van de kommiezen’ had kunnen verslingeren, en nog vele dergelijke lieve dingen meer ten bedoele van Kozijn Rotsaert. De notaris wist echter hare verbitteringsbui een andere wending te geven met de zeer juiste, gevatte opmerking, dat alles wat zijn ‘chèrse femke’ vertelde, volkomen waar was, maar dat ze met dit alles toch niet aan een peter zouden geraken voor den doop, die zonder uitstel morgen moest plaats hebben.

En nu ving een pijnlijk zoeken naar mogelijke peters aan. Wat beiden ook verzonnen, wat voorstellen ze ook opperden, ze kwamen tot geen bevredigenden uitslag. De rij der candidaten in de familie was wel degelijk gansch ten einde. Ja, anders zouden ze toch dien Rotsaert niet gevraagd hebben, zooals de kraamvrouw terecht deed opmerken. Onder de goede vrienden moesten ze dan naar den geschikten man maar zoeken. Doch hier ook rezen allerlei bezwaren op.

Een keus onder hen zou ruzie verwekken. Waarom den eene verkozen boven den andere?

O, mevrouw wist maar te goed hoe dat allemaal toeging ‘den dag van vandaag’. En mijnheer verkoos ook een ieder te vriend te houden. Bovendien bleef nog met nicht Euphrasie zelf te rekenen. Menschenschuw als ze was, zou zij stellig met een haar ganschelijk onbekend man niet gewillig op de plechtigheid geofficiëerd hebben. Ook viel het mevrouw en mijnheer te goeder ure nog te binnen, dat men welvoegelijkerwijze daags voor den doop geen peter meer kon vragen. Hoe de vraag ook gekanteld en gekeerd werd, ze scheen zonder mogelijke oplossing.

Radeloos mompelde mevrouw iets, dat een zeer onchristelijke verwensching van Kozijn Rotsaert leek.

Mijnheer draaide ettelijke malen op de hielen, trommelde even op de ruiten en tuurde de eenzaam-stille straat in....

De minne, de ware vertrouwensvrouwe voor wie niets geheim was gehouden, stond met een zeer bedrukt gelaat bij de wieg van het nog ongekerstend wichtje en zuchtte vol deernis:

- Och Heere toch, dat ‘dutsje’!

Toen bleek het, dat de minne naar beneden moest met het doekje, dat Jean Baptiste's sarcasme zou opwekken.

Als zij een poos de deur uit was, richtte mevrouw zich van uit de blanke kussens, waarop zij te peinzen lag, met ietwat gejaagde stem tot haren man, die nog altijd de straat aan 't uitvorschen was.

- Louis, wat zoudt ge hiervan denken?

En met een vreugdeglim in de oogen maakte zij hem het reddende plan bekend, dat een echt vrouwelijke vindingrijkheid haar had ingegeven.

We moeten den ouden Jean Baptiste als peter nemen....

Mijnheer Van Hoogenbemd bekeek zijn vrouw met een zekere verrassing.

- 't Is zooals ik het zeg, man....

Jean Baptiste was een oud, vertrouwd, beproefd beambte op't kantoor en tegenover hem en de vrienden van den huize zou zijn verkiezing tot peter van 't vijftiende voorgesteld worden als een bijzondere gunst, een erkenning van trouw en plichtsbetrachting.

- Gij zult dat wel alles een goeien draai kunnen geven, verzekerde mevrouw, die een hoogen dunk had van haar mans zalvende welsprekendheid.

Nicht Euphrasie zou men tot het laatste oogenblik in den waan laten, dat zij wezenlijk met Kozijn Rotsaert optreden zou. Men zou haar uit Ghistel laten overkomen en dan, even voor de plechtigheid, zou Louis ‘met een zoete toontje’ haar de heele toedracht der zaak moeten uitleggen. Alles zou wel goed afloopen. Nicht Euphrasie hield al niet zoo heel veel van Rotsaert en ze kende Jean Baptiste al van uit vaders tijd. Louis moest maar veel nadruk leggen op Jean Baptiste's fatsoenlijkheid en deugd en op het groote plezier, dat nicht Euphrasie, hem, Louis, persoonlijk zou doen door meter te willen zijn met dien braven, goeden, ouden, trouwen dienaar van zijn vader en van hem.

Mijnheer vond den inval zoo kwaad niet en in zijn vreugde uit de kwelling van zooeven gered te zijn, boog hij over de sponde en gaf mevrouw een kus.

- Als hij maar niet voelt dat wij hem als peetje-lap nemen, fluisterde mijnheer.

- Wel neen, Jean Baptiste zal blijde zijn.

En de vertrouwelijke houding van mijnheer benuttend, voerde mevrouw nog een anderen grond voor haar beslissing aan - een grond uit het diepste hoekje van haar berekenende gedachten.

- En een mensch kan nooit weten, Louis, wat er later gebeurt.... Jean Baptiste is een oude jonkman .... en zijn broer....

- Kom, kom, Mina, weerde mijnheer af met een gemaakte onverschilligheid, hij kan ons nog allemaal overleven.

Doch met welgevallen bekeek hij zijn vrouw, die glimlachte van moederlijke toekomstbezorgdheid bij het even opgewekte behaaglijke vooruitzicht.

Zoo was mijnheer Van Hoogenbemd tot Jean Baptiste gekomen met het verzoek, dat den klerk zoo verrast en vereerd had.

Naarmate de notaris meer aandrong op Jean Baptiste's verdienste en verkleefdheid werd deze weekelijker. Die ontroering was de hoogste uiting van zijn gevleiden trots. Nu had Jean Baptiste werkelijk de overtuiging, dat hij ‘iemand’ was, voornamer en gewichtiger dan degenen met wie hij in de wandeling verkeeren moest. Het voorstel van den notaris klonk hem in de ooren als een triom-

fantelijke erkenning van zijn waarde. Hoe meer hij er over nadacht hoe onbedwingbaarder zijn vreugderoes werd.

- Kom, Jean Baptiste, sprak de notaris, hem vertrouwelijk op den schouder kloppend, nu gaan wij madame en het kleintje, uw petekindje, eens bezoeken.

't Was of de wereld heller werd voor den ouden klerk. Hij gevoelde zich lichter en opgeruimder dan ooit. Een wonderlijke, hem totnogtoe gansch onbekende aandoening doordrong zijn heele wezen en voor de eerste maal in zijn leven voelde hij werkelijk, dat hij een hart bezat dat roerde en klopte.

Hij volgde den notaris de trap op met lichten tred, doch met een eerbiedige verwachting, die niet vrij was van een zekeren angst. Nog nooit was het hem te beurt gevallen zoo binnengeleid te worden in het hart van 't huis, waar slechts de allervertrouwdsten ontvangen werden, en in zijn gemoed lag de vreesachtige eerbied van degenen, die voor de eerste maal een heiligdom betreden.

Hij stamelde mevrouw zijn oprechten dank voor met onsamenhangende woorden en luisterde dan verstrooid naar den lof, dien zij over zijn getrouwheid en werkzaamheid uitsprak, met meer doordringende klem nog dan mijnheer 't gedaan had.

Jean Baptiste's oogen werden door de helle blankheid van de kamer verbijsterd als die van iemand, die in de zon kijkt. Hij dacht aan zijn donker, naakt, droevig slaapvertrek thuis, waar verdrietig-

heid om de kille wanden waarde, en voelde zich thans als een, die uit een vunzig beklemmenden luchtkring opeens in de volle, geurige, zonnige ruimte treedt. De glimmend witte behangsels, die van den bedhemel in sierlijke plooien neergoifden als een lichte koepel over al 't blanke der dekens en lakens en kussens, waarin mevrouw lag, zelf één blankheid van kanten en linten, - de doorschijnende bedgordijntjes, die boven de wieg van 't vijftiende als een helwit meiwolkje hingen, - het gehaakte wiegspreitje met zijn grilligen kronkelbloei van witte bloemen op rozengrond, - het fijngepijpte mutsje met zijn rozige strikjes en kwikjes om 't kinderkopje - al dat bloemig blanke en teedere deed Jean Baptiste wonderlijk aan. Met de zoet weekelijke kraamkamergeur van riekende zeep en poeier wekte al dat lichte, al dat zindelijk blanke een ware teederheid in hem op - de eerste intocht in zijn dor oude jonkmanshart van een reine, echt vrouwelijke bekoring. En toen hij dan 't roode aangezichtje en vooral de beide dichtgesloten knuistjes van het kindje in dat nest van warme blankheid aankeek, werd hem de verteedering weer te machtig en pinkte hij met zijn oude handen wat vocht uit zijn oogen weg. Van deze stonde af werd de hoogmoed, dien Jean Baptiste totnogtoe niet verder dan over zijn hoogst eigen persoon uitgestrekt had, onberedeneerd mild ook over het wichtje daar in zijn wieg uitgebreid. Jean Baptiste werd opeens ook trotsch op zijn petekind. Dat

was de eerste vorm van zijn altruïsme. De man, die totnogtoe in zijn leven maar aan zich zelf had gedacht, voor zich zelf had gewerkt, om zich zelf bekommerd was geweest, voelde zich van nu af aan genoopt om voor dat onschuldige, lieve ding daar ook wat te doen.

Hij naderde 't wiegje en boog zich om beter te kunnen zien. Mervouw en mijnheer volgden zijn bewegingen met welgevallige belangstelling.

- Wat een zoete, lieve bekske! God, en wat een aardig neuzeken! Ik zou wel eens willen, dat het zijn oogskens open deed.... En zijn oorkens, och Heerkens toch! hoe lievekes .... Ei! Foei, leelijke vlieg, maak het kindetje niet wakker....

En met de behendigheid der gewoonte ving hij het vermetele dier op.

- Waarlijk, Jean Baptiste, zeide mevrouw, ik wist niet, dat ge zooveel van kindjes hieldt.

Jean Baptiste glimlachte met een zoetelijke bedeesdheid, doch de lachplooien vertrokken eensklaps toen hij de stem der totnogtoe niet opgemerkte minne uit een hoek der kamer heel raak hoorde temen:

- 't Is toch maar van *dit* kindje alleen....

Jean Baptiste vatte dadelijk de hatelijke toespeling op zijn onvoorzichtige vrijpostigheid van straks en ging in de grootste verlegenheid geraken, hadde Mevrouw niet gezegd:

- En dat is maar natuurlijk ook, 't is immers zijn petekind, niet waar Jean Baptiste?

- Zeker, Mevrouw, besloot de klerk met een vluggen wrokblik op de verraderlijke minne.

Mijnheer Van Hoogenbemd, voorwendende dat er op 't kantoor voor vandaag geen werk meer was, gaf Jean Baptiste verlof, en na afspraak over de schikkingen voor den doop van morgen, verliet de klerk zijn aanstaande petekind.

De loensche steek van de minne voelde hij nog pijnlijk gedurende een enkele vluchtige stonde, maar de vreugde over de hem aangedane eer en de teederheid, die door 't zien van 't poppige wichtje plotseling in zijn oud jonkmanshart opgeweld was, verbanden weldra dat onaangename gevoel. Hij trok de straten door met het hoofd nog meer in den nek dan ooit. De fierheid van een overwinnaar lag op zijn gelaat en de berekende plechtigheid van de bewuste gewichtigheid bewoog in zijn gang.

De late zon legde goud op de huizen en vonkte in de ruiten, en de diep-blauwe zomerlucht was zonder eenig wolkje. De beiaard sprankelde zijn wekkeringsdeuntje over de stad. Jean Baptiste voelde de vreugde van dit alles. 't Was feest in hem en rondom hem.

In zijn genot vergat hij echter niet, dat er thans ook plichten op hem rustten. Het eerste waarvoor hij te zorgen had was de kindjessuiker, die aan de lieve jeugd van de familie de blijde boodschap der nieuwe geboorte zoetelijk moest kond maken. Jean Baptiste dacht echter na over de menigvuldigheider te gerieven monden en over de zeer

aanzienlijke hoeveelheid suikerboonen, waarin hij dus te voorzien had. Even vermaande hem zijn kniezerige oordjesvastheid, dat die zoetigheid hem heel duur zou komen te staan en er kwam wel een aarzelende vertraging in de vlugheid, waarmede hij zich naar de suikerbakkerij *Den Soeten Inval,* bij Van Hulletje, gericht had; maar het plichtsbesef overwon. Het gevoel dat hij zich in deze eervolle omstandigheid moest gedragen met alle passende waardigheid en alle mogelijke critiek moest vermijden en ook wel de overtuiging, dat hij toch maar ééns peter zou zijn, zetten hem aan om de ‘zaken te doen zooals 't zijn moest’.

Hij stapte dus bij Van Hulletje binnen en deed zijn bestelling, niet zonder zich alle inlichtingen over de doopgebruiken in ‘de goede familie's’ door het bakkertje in 't lang en ‘in 't breed te laten voorleggen’. De vleiende gedienstigheid, waarmede 't mannetje het protocol ten behoeve van peters van deftigen huize ontwikkelde, deed Jean Baptiste den vrij hoogen prijs der aangekochte suikerboonen en mooie doozen minder onwillig betalen.

Van Hulletje had hem bevestigd, wat hij ten andere ook wel vermoedde, dat er bij de suiker voor de familie ook een geschenk voor 't petekind zelf behoorde. ‘En als ge voor geen boer wilt doorgaan, moet dat iets van zilver zijn’, had het bakkertje gerakeld. ‘Iets van zilver!’ dat ronkte Jean Baptiste voortdurend in 't hoofd. ‘'t Is zoo maar dat, mijn hondje!’ stribbelde de oude inhalig-

heid tegen. Maar de trots, het diep besef der hem te beurt gevallen eer, de verleidelijke bevalligheid van 't kinderkopje, dat hij voortdurend voor oogen zag, noopten hem dan weer tot mildheid. Dit laatste gevoel overwon na een langen strijd en Jean Baptiste begaf zich naar den *Gouden Trouwring,* bij de weduwe Benninck, om zijn keus in het zilverwerk te doen.

Hier werden hem drinkkroezetjes, eierkroezetjes, lepeltjes, medalietjes met keuze van heiligen, halskettinkjes voor de ‘tuutjes’ en nog tal van andere mogelijke geschenkjes voorgelegd.

De weduwe was begonnen met Jean Baptiste de goedkoopste voorwerpen aan te bieden.

- Dat zijn zoo van die prulletjes, die ge geven kunt, sprak ze met een toon van minachting voor haar eigen waar.

Jean Baptiste vond ook dat die kettinkjes en medalietjes maar prulletjes waren, en richtte de blikken naar een paar kinderlepeltjes, die de weduwe dadelijk met een afkeurende mondbeweging als ‘licht goed’ betitelde.

- Kijk eens hoe ze plooien....

En Jean Baptiste zag inderdaad hoe ze plooiden onder een vluchtig duwtje van den vinger der koopvrouw.

- Die andere hier, zou ik u aanbevelen, voegde ze er vlug behendig bij, maar mijnheer zal waarschijnlijk zovel niet willen besteden ....

- Een beetje ergernis blonk eensklaps in Jean

Baptiste's blik. Voor wien nam de weduwe Benninck hem? De geprikkelde man greep eensklaps naar hetgeen hij 't mooist vond in de heele uitstalling, een groot ‘kloterspaan’ van ivoor en verguld zilver.

Vele schelletjes rinkelden en tinkelden aan 't schitterende ding, dat aan den eenen kant een oolijk lachend, en aan den anderen een droevig weenend kinderkopje voorstelde. 't Lachende gezichtje was als levend, met kuiltjes in wang en kin. Jean Baptiste glimlachte al bij 't bekijken. Het lieve gouden hoofdje stond op een mooien, allerfijnst gedraaiden ivoren hecht, waarop bloempjes en vlindertjes en kronkelende lintjes allerzwierigst dooreenwemelden. En onder aan den hecht was een fluitje, dat Jean Baptiste in zijn bewonderende opgetogenheid aan de lippen bracht, en blijelijk weerschallen liet. Zooveel liefelijkheid had de man nog nooit in één en hetzelfde voorwerp gezien! Hij werd er letterlijk door betooverd en verklaarde zonderverder nadenken aan de fijntjes lachende weduwe Benninck.

- Dàt moet ik hebben voor mijn petekind.

En nu volgde van wege de koopvrouw een vloed van vleiende gelukwenschen over Jean Baptiste's goeden smaak en gelukkige keuze. Men zou hem algemeen daarover prijzen. Gelukkig kindje, dat zoo'n peter had! Toen vroeg de vrouw ook met den onloochenbaarsten toon der diepste belangsteling of ze de eer mocht hebben te weten wie of de gelukkige ouders van dat gelukkige kindje waren. En Jean Baptiste liet het zich geen tweemaal

vragen. Met een hooge borst en kraanhalzend noemde hij den naam van M. en M^{w} Van Hoogenbemd, wat de weduwe Benninck tot een eerbiedige buiging aanzette.

Hoe kon Jean Baptiste nu anders dan zich met den hoogen prijs van den rammelaar verzoenen - al was 't ook na felle inwendige tegenstribbelingen?

't Was maar toen hij op straat in de avondkoelte kwam, dat hij uit zijn roes wat ontnuchterde en bedaarder nadacht over den koop, dien hij kwam te sluiten. Waarlijk, 't was te duur! 't Was verkwisting! Die overtuiging doorknaagde hem hardnekkig, doch hij troostte zich halveling bij de gedachte, dat hij het kloterspaan nog niet betaald had en dus nog kon teruggeven. Hij had aan de weduwe Benninck beloofd morgen te komen betalen, daar hij zooveel geld niet op zak had, en nu verblijdde hem die schikking. Zoo was de koop minder onherroepelijk, maar de teruggave van het kloterspaan scheen hem hoe langer hoe onmogelijker toe. Hij zag het spottend, minachtend aangezicht van de weduwe Benninck hem al vernederend aankijken en daartegen kwam zijn trots in verzet. Dan zag hij ook het kopje van zijn petekind, het rustige, roode, ronde kopje, als verdrietig vertrekken omdat het den mooien rammelaar zag ontsnappen. Die totnogtoe ongekende weekhartigheid gaf in Jean Baptiste's aarzelingen den doorslag. Hij kon dat ‘schaapje van een kind’ toch niet gaan verongelij ken. De rammelaar was voor hem gekocht en zou voor hem blijven.

En 't kopje van het petekind, dat hem nu weer lachend voor den geest speelde, bracht hem tot blijder overwegingen.

Op den hecht van 't kloterspaan bevond zich een verguld plaatje om den naam van de kleine eigenares op te graveeren en de weduwe Benninck had verklaard zich daarmee te willen belasten zoohaast de naam van ‘dat engeltje’ zou bekend zijn. Zoo kwam Jean Baptiste te denken aan de keuze van den naam, waarin hij als peter zeker meende een overwegend aandeel te zullen hebben.

Terwijl hij door den doodsch verlaten Rolleweg stapte, naar huis toe, dacht hij ditmaal niet zooals naar gewoonte aan de ongezelligheid van zijn woning, aan de mogelijke nieuwe miseries met zijn onnoozelen broer, aan de verveling van den komenden avond in zijn verdrietige kamers, - neen, de zonnigheid van den blijden namiddag had in hem een naglans gelaten en de oude, steeds zoo dorhartige vrijgezel overwoog nu de teedere vraag wat wel de liefste meisjesnaam kon zijn.

Vele namen werden onderzocht, doch geen enkele klonk teeder genoeg. Een poosje voelde hij zich bekoord door Leonore. Inderdaad, dat waren welluidende klanken, en ettelijke malen fluisterden zijn proevende lippen: Leonore .... Leonore .... Maar eensklaps klonk hem dat woord als een heiligschennis: het was de naam van de jongste dochter uit ‘de veertien Billetjes!’ Jean Baptiste bloosde in de gelukkiglijk alles omhullende avondgrauwte.

Hoe was 't ‘godsmogelijk’, dat juist de naam van die onzuivere vrouw, de eenige verre, langvergeten zwakheid in zijn vrouwenverguizend leven, nu kwam opduiken te midden van al de reinheid, waarin hij zich thans vermeidde!

Andere namen verdreven deze onaangename herinnering, en toen Jean Baptiste thuis binnentrad, was hij met die vraag nog zoozeer bekommerd, dat hij, anders sprakeloos en norsch, thans in een onbewaakte goede luim zijn broer Monne verzocht hem eens eenige ‘schoone vrouwennamen’ op te geven.

Monne bekeek hem eerst met groote, niet begrijpende oogen, doch na een poos zeide hij met pijnlijk-zachten glimlach:

- Marie, moederkens naam, dat is de schoonste vanal....

Jean Baptiste haalde de schouders op. Hij had spijt Monne de vraag gesteld te hebben. Die sufferd kon toch maar altijd over 't zelfde ‘zibbedeeën’.

De klerk had overigens geen tijd te verliezen. Hij zette zich gewichtig bij een der keukenvensters en begon te bevelen:

- Monne, zet water op 't vuur ....

Monne deed het gedwee, haastig.

- Monne haal nu 't kuipje uit den kelder en zet het hier voor mijn voeten....

Weer was Monne de dienstbaarheid zelf.

- Monne, trek mijn schoenen uit ....

Monne bukte zich kreunend en deed wat hem bevolen werd.

- Monne, zorg er voor, dat mijn beste schoenen morgen blinken lijk spiegels. Hoort ge 't? Lijk spiegels ...

moestEn Monne moest dan het warme water in 't kuipje gieten, en wat koud erbij; hij zeep aanbrengen; eksteroogsnij der spelen; de broederlijke voeten afdrogen en daarna alles opruimen.

Nu Jean Baptiste geen bevelen meer te geven had, werd er in huis niet meer gesproken. Met een zekere verbazing volgde Monne het ongewone gedoe van zijn broer. Stellig was er iets gewichtigs op handen. Maar wat? Zijn zwakke hersenen konden 't geenszins bedenken, maar vermoedden toch iets geks in verband met de ‘schoone vrouwennamen’, waarover Jean Baptiste zooeven een woordje had gerept. Dit vermoeden wekte bij Monne een gevoel van misprijzen op, dat hij echter heel bedeesdelijk verborgen hield. Jean Baptiste was met het opzoeken van den naam maar steeds bezig. De inspanning van 't navorschen stond op zijn aangezicht te lezen. Terwijl hij met zijn broer het schrale avondbrood nuttigde, helderde zijn gelaat echter eensklaps op. Ditmaal had hij gevonden! Hij zou aan zijn petekind den vrouwelijken vorm van zijn eigen naam geven. 't Zou een Jeannetje zijn! Die inval vervulde hem met vreugde. Door dien naam zouden de banden tusschen 't lieve wichtje en hem iets innigers krijgen. Ja, 't zou een Jeannetje zijn. En onwillekeurig viel het van zijn lachende lippen: Jeannetje, Jeannetje....

Monne, die dat teedere naampje hoorde en natuurlijk in zijn gek bedenksel van zooeven versterkt werd, kon den spotlust niet bedwingen, die plotseling in hem losbrak.

- Pfoe-oe-oe, blies hij in lange ademstooten uit, terwijl hij zich achter de ooren krabde.

Jeannetje, Jeannetje
Saussepannetje

spotdreunde hij daarna.

Maar een strenge blik van Jean Baptiste deed hem zijn driestheid dadelijk beseffen en riep hem tot eerbiedigheid terug.

- Gaan de zotte kuren weer beginnen? vroeg Jean Baptiste met klem.

Monne dacht heel vluchtig aan 't gesticht van de Broeders van Liefde, waarmee hij bedreigd was, en werd weer zoo schuw-mak als een lammetje.

- Vergeet mijn schoenen niet! Blinken lijk spiegels....

En Monne ging in een hoekje van de keuken zitten en begon te poetsen met een echte razernij.

Als een hond, die zijn meester vreest, wierp hij ondertusschen een schuw-zijdelingschen blik op het drukke bedrijf van zijn broer, dat hij hoe langer hoe minder begreep.

Jean Baptiste had zijn beste lakensche kleeren van boven gehaald en onderzocht ze bij de lamp met de oplettendste nauwgezetheid. Voorzichtig borstelde hij ze uit en ging ze dan in de zijkamer zorgvuldig op een stoel openhangen en bedekken

met de breed ontvouwde ‘gazette’. Dan haalde hij ook zijn beste bolhoedje te voorschijn en borstelde het tot het mooi effen glom, vrij van pluisje of stofje. Ook zijn versch half-hemdje, zijn boordje met tippen, zijn halsdoek, alles, tot zijn sokken toe, werd onderzocht en klaar gelegd. Dat was al zooveel tijd gewonnen voor morgen ....

Dan haalde Jean Baptiste zijn pak kindersuiker te voorschijn en opende het op de met alle voorzorgen schoongevaagde tafel. Hij plaatste de talrijke rozige en teer-blauwe doozen, versierd met roosjes en engeltjes, vóór zich, en nam dan profijtelijk, na zich eerst verzekerd te hebben of zijn hand toch wel heel rein was, ettelijke greepjes suiker, die hij op billijke wijze in de doozen verdeelde met een zekeren zin voor symmetrie en kleurenmengeling. Bij het zien van al die groote witte, rose en licht-mauve boonen, die omsuikerde mandelen, die suikeren raapjes en worteltjes, zoo echt natuurlijk groen en rood, dat Jean Baptiste er om glimlachen moest, die zilveren bolletjes, die kindjes in de luren, die engelen-kopjes met open wiekjes, die heele opeenstapeling allerliefste, teere dingen, kwam over Jean Baptiste weer dat licht weeke blijheidsgevoel, dat hem dezen namiddag in de blanke kraamkamer had gestreeld. Hij verwees Monne niet barsch terug naar het hoekje, dat de stumperd verlaten had, onweerstaanbaar aangetrokken door al de nooitgeziene heerlijkheid, die uit den grooten papierzak als zonder einde geput

werd. Hij liet Monne in eerbiedige houding, de zwarte handen voorzichtig achter den rug geborgen, naderen, stap voor stap, eerst aarzelend, dan beslister, zich zelf vergetend in de extaze voor al die zoete pracht. Jean Baptiste schepte er zelfs genoegen in zijn onnoozelen broer door de uitstalling van al die wonderen te verbazen. Er kwam zoo iets in hem als de trots van den goochelaar, die de goede gemeente met zijn toeren verbluft, en als nu alle doozen gevuld en weer goed ingepakt waren, deed Jean Baptiste als een, die nog wat sterkers ging laten zien. Hij haalde den schitterenden rammelaar uit zijn doosje en liet hem rinkelen en glanzen in 't lamplicht. Monne keek toe met wijdopene oogen, bewonderend maar niet begrijpend. Toen bracht Jean Baptiste 't ivoren ‘schuifelet’ aan de lippen en floot.... 't klonk zoo grappig vreemd in hun oude, droevig-stille huis, dat beide broeders eensklaps te gelijk aan 't lachen vielen, - Jean Baptiste bedwongen discreet, met waardigheid, Monne los en gek als een kind. 't Was lange jaren geleden, dat beiden samen gelachen hadden.... Jean Baptiste floot nog eens en 't klonk weer als een dolvroolijk gilletje.

Monne werd driester en vroeg, kinderlijk aandringend:

- Laat het mij ook eens doen....

Maar de bekoring was eensklaps voorbij. Jean Baptiste's gelaat stolde weer tot zijn vroegere strakheid en het ‘kloterspaan’ werd met alle voorzorgen

weer in zijn doosje gelegd en achter slot geborgen.

Den simpelen Monne was 't op den duur dan toch ook duidelijk geworden, dat die suiker en die rammelaar een kerstekindje golden en hij waagde 't zijn broer eindelijk te vragen:

- Moet ge ergens peter zijn, dan?

En Jean Baptiste scheepte Monne ditmaal niet af als ongeschikt om te begrijpen, maar plots, met een vlugge opfleuring van hoogmoed antwoordde hij:

- Ja, en dan nog wel van 't jongste van den notaris!

Deze mededeeling ontroerde Monne in 't geheel niet. Hij haalde heel vluchtig de schouders op en trok onverschillig naar boven met de mopperende grommelgedachte, dat het ‘natúúrlijk weer iets met den notaris moest zijn. Eeuwig en altijd die notaris.’ En Monne's nacht was rustig.

Dat was niet het geval met Jean Baptiste.

Boven in de eenzaamheid van zijn naakte kamer begon weer de spijtige knaging over de groote onkosten, waarin hij zich dien dag gestoken had. Hij onderzocht met een bedenkelijk aangezicht zijn goed verborgen spaarkistje en schrikte bij 't zien van de groote gaping, die er in ging gemaakt worden. Weer besloot hij morgen het kloterspaan terug te brengen. Doch allerlei overwegingen begonnen dan opnieuw aan dat besluit te tornen, zoodanig dat Jean Baptiste een heel groot deel van den nacht gekweld werd door 't droomgezicht van vraatzieke rammelaars, die heel zijn spaarpot verslon-

den, en jammerlijk weenende, teere kindersnoetjes.

Heel vroeg was hij 's anderendaags op met een zekere zwarigheid in liet hoofd, doch toen hij voor zijn geopend raam stond en de aaiingen van de geurige morgenlucht hem verfrischten, toen hij onder 't helblauwe, wolkenlooze hemelveld heele vluchten witte duiven, met den gloed van het zonnegoud op hun vlerken, heen en weer zag zwieren, toen hij den gouden wereldbol op den toren der Jerusalemkerk glinsteren zag als een vreugdevuur en 't haantje der St. Annakerk waarachtig vonken zag als een star, toen hij al de omliggende bloemistenvelden zag pralen met de weelde van duizenden bloemen, die hun reuken in de dauwige lucht lieten zweven, - toen voelde hij zich weer blijde en helder worden als die helle, blijde dageraad. De beiaard speelde van 't Kleine Kleuterken, met een vollen, aangehouden zang, waarom een menigte lichte nootjes huppelden en trippelden als losknappende klankvonkjes. 't Was als een gelegenheidsliedje, dat Jean Baptiste onwillekeurig, lichtelijk meefloot. 't Pleit was voltrokken, 't petekind zou het mooie kloterspaan krijgen.

Van dit oogenblk af woelde een kinderlijk ongeduld in Jean Baptiste's gemoed. De uren schenen hem dagen. Hij verzorgde zijn baard met zenuwachtige hand, kleedde zich op zijn piekbest; liet zijn uiterlijke verschijning door Monne keuren met de dreigende vermaning, dat zoo er iets aan ‘mankeerde’ hij het zeggen moest; ging naar de

mis, die hij fel verstrooid bijwoonde; ging het kloterspaan bij de W^we^ Benninck betalen; kwam weer naar huis zich spiegelen en borstelen, en herspiegelen en herborstelen; nam zijn middagmaal op een fel vervroegd uur en verwonderde er zich wel honderden malen over, hoe het mogelijk was nog al die dingen te doen vóór het uur sloeg, waarop hij naar den notaris moest om zijn peterlijke functies waar te nemen.

Jean Baptiste kwam dan nog veel te vroeg bij Mijnheer Van Hoogenbemd aan. In zijn eigen zenuwachtigheid werd hij echter niet dadelijk gewaar, dat hij een zekere zenuwachtige onrust, die in 't huis heerschte, door zijn voorbarige verschijning verhoogde. Eerst nadat hij Mevrouw al de doozen suiker overhandigd en het kloterspaan plechtig op het wiegje van den boorling neergelegd had, merkte hij dat Mevrouw, trots de luidruchtigheid harer bewonderende dankuitingen, over iets anders ten zeerste bekommerd moest zijn. Ook de minne, die, even glimlachend, de voor haar bestemde doos in ontvangst had genomen, scheen erg bezorgd. Toen trof het Jean Baptiste ook, dat mijnheerde notaris zich nog niet vertoond had, en hij waagde 't naar hem te vragen.

- Och, zwijg me daarvan! begon toen mevrouw te jammeren, en Jean Baptiste kon dan vernemen wat het heele huis zoo angstig maakte.

Nicht Euphrasie, die met den trein van twaalf uur moest aankomen, was aan het station niet

gezien. Nu was er nog enkel een trein om drie uur. Om half vier moest men in de kerk zijn en de pastoor had er nadrukkelijk op aangedrongen om toch op tijd te komen, daar hij nog andere bezigheden had dien namiddag. Neen, men zou er nooit op dat uur kunnen zijn. En als nicht Euphrasie nu maar kwam! De meest fantastische onderstellingen over de mogelijke reden van nicht Euphrasie's handelwijze werden geuit en verhoogden eenieders ontsteltenis. Ziet ge dat onnoozel schaapje daar nu zonder meter op 't allerlaatste ‘knipje’?

Mevrouw had zich toen herinnerd, dat nicht Euphrasie een hevigen hekel had aan het reizen per spoorweg. Slechts door den nood gedwongen en met duizend tegenstribbelingen en voorzorgen van allen aard, had zij er enkele keeren in haar leven toe kunnen besluiten, dat nieuwe, duivelsche vervoermiddel te gebruiken. Om van Ghistel naar Brugge te komen nam zij langzamer, doch naar heur meening, zekerder wegen. Zij reed per koets van Ghistel naar Oostende, en van Oostende naar Brugge gebruikte zij de barge. Misschien was ze weer met de oude trekschuit gegaan....

Mijnheer was dadelijk, het warme weer trotseerend, naar de aanlegplaats te Scheepsdale gegaan om de barge van twee uur af te wachten. En nu folterden zich mevrouw en de minne met de vraag of mijnheer nicht Euphrasie ditmaal toch zou meebrengen. Jean Baptiste deelde nu in die foltering. Hoe was 't mogelijk, vroeg hij zich bovendien af,

in zulke plechtige omstandigheden zooveel onverschilligheid en nalatigheid aan den dag te leggen als nicht Euphrasie deed? 't Zou me een metertje zijn, dacht hij.

Mevrouw moest Jean Baptiste weerhouden, want hij wilde mijnheer Van Hoogenbemd naar Scheepsdale achterna loopen, als dacht hij, dat zijn aanwezigheid op de aanlegplaats nicht Euphrasie zekerder zou doen aanlanden. Al wist Jean Baptiste ook zeer goed, dat er tusschen twaalf en drie geen trein uit Oostende aankwam, onderzocht hij toch nog eens nauwgezet het spoorboekje. Er mocht er soms toch een zijn! Neen, vóór drie uur kon nicht Euphrasie niet aanlanden! En bij die vernieuwde vaststelling kwam over mevrouw, de minne en Jean Baptiste een nieuwe wanhoopsbui, die zich in lichte hoofdschuddingen, bezorgd-strakke blikken en diepe zuchten uitte. 't Waren bange oogenblikken, die nu hun tragen gang gingen.

Daar roerde een sleutel beneden in de huisdeur. Mijnheer was daar; hooge spanning! Jean Baptiste en de minne gingen over de trapleuning luisteren naar 't voetengeschuifel in de gang.

- Zouden ze getweeën zijn!

- Neen, dat is de stap van mijnheer alleen.

En beiden kwamen met beklemd hart weer in de kamer.

- Niemand! zuchtten ze te gelijk.

Weldra kwam mijnheer binnen, heel ontdaan van de vergeefsche inspanning, de parelende zweet-

droppels van zijn aangezicht afvegend. Moedeloos liet hij zich op een stoel zinken en zuchtte ook:

- Niemand!

Terwijl allen daar stilzwijgend en radeloos zaten, begon het wicht in de wieg zoo erbarmelijk te krijten, dat het Jean Baptiste door het hart sneed.

Och God, och God! kreunde hij vol deernis, de minne volgend, die den zuigeling nu sussend in de kamer omdroeg.

- En krijsch toch niet, mijn engeltje! Uw metertje gaat wel komen .... Och God, och God....

En hij suste met de minne mee.

Mijnheer bekwam langzamerhand van zijn verren, warmen tocht naar Scheepsdale. Hij keek even op zijn zakhorloge en meende, dat het tijd was om naar 't station te gaan voor den trein van drie uur. Jean Baptiste vroeg of 't hem gepermitteerd was mee te gaan.

Zoo trokken de notaris en zijn klerk er op uit om de meter .... Zij wisselden geen woord met elkander, zoozeer waren ze met kommer vervuld. Elk dacht voor zich zelf na over 't ergste.

De trein donderde snorrend en gilfluitend aan. De reizigers kwamen buiten het station, eerst in dichte groep, dan in altijd einder talrijke hoopjes, tot er eindelijk nog alleen een manke achteraan kwam hinken .... De wachters sloten het hek ... En nicht Euphrasie was niet aangekomen!

Jean Baptiste wierp nog een langen, droef blik binnen 't station .... Nog vroeg hij aan

een wachter, die weer zijn pijp ging aansteken in zijn hokje, of al de menschen van den trein van Oostende al buiten waren .... En 't flegmatisch antwoord luidde:

- Lijk of dat ge ziet, Mijnheer!

De notaris en Jean Baptiste bekeken elkander, zwijgend, niet wetend of ze zouden gaan of blijven.... Dat duurde nog een heele poos, tot de notaris eindelijk weer de stad introk, al schuddebollend:

- Wat nu gedaan?

Jean Baptiste volgde zijn patroon en hoe langer hoe meer groeide in hem de bittere overtuiging, dat die nicht Euphrasie, bij God! een juweel van een metertje was. Ze kon hèm gestolen worden. Waarachtig, men moest een vrouwmensch zijn om zoo iets te doen.

De vreugde van Jean Baptiste's dag was weg. Nog laaide de zon wel als een feestvuur, nog was de hemel vol zomeramber en -azuur, weer sprankelde de beiaard zijn ‘Klein Kleuterken’ over de stad, maar dit alles leek nu spotternij en sarrende kwelling.

Toen de notaris en zijn klerk bijna weer thuis waren, werden zij uit hun zwaarwichtige gepeinzen gewekt door een zonderlinge rammeling en klettering van glasramen en oud ijzer. Het was een groote, ouderwetsche familiekaros, die aldus de zondagstilte der straten verstoorde. De voorbijgangers keerden zich om naar het ongewone voer-

tuig en keken het met een verwonderd spotlachje achterna. Zijn groene en blauwe kleuren waren erg verschoten en hier en daar bij schilfers afgesprongen. Het paard, dat meer de gewoonte scheen te hebben zijn lompe, langharige pooten in den vetten ploeggrond te planten dan over de straatkeien te loopen, voegde het log neervallende geklink van zijn zware hoefijzers bij het gerinkel van de karos. De koetsier, een 'buitenmensch,' die zoo oud scheen als zijn wagen, zat ineengedoken op den bok met holsblokken aan de voeten en een ottervellen klak op, die hem tot over de ooren zonk. Naast hem zat een knaap, blootshoofds, op wiens vrijpostig, verheugd rondkijkend gelaat de snaakschheid straalde. Blijkbaar was die jongen op den bok genoodigd geworden om den met de stad gansch onbekenden voerman omtrent den te volgen weg de noodige inlichtingen te verschaffen. En die jongen voelde, dat hij hier een potsierlijken tocht leidde.

- Hee! Seppetje! riep hem een voorbijgaande bengel in vroolijke bui toe. Waar 'gaat dat voituurtje naar toe?'

En Seppetje antwoordde even schalks:

- Recht naar 'de musee van antikwiteiten!'

De blijde lach der twee jongens weergalmde in de straat.

Toen het rammelend en kletterend gevaarte het huis van den notaris naderde, werd deze weldra gewaar, dat de bestemmingsplaats niet het museum

maar wel zijn eigen woning was. De karos bleef er stil naast het mooie dooprijtuig, dat er al wachtte. Bliksemsnel flitste in hem en in Jean Baptiste de gedachte op: nicht Euphrasie zit in die karos! In hun vreugde de angstig verwachte meter eindelijk te zien, dachten zij geen oogenblik meer aan het comische van de karosverschijning, maar ijlden beiden naar den stilstaanden wagen. De oude koetsier, die heel wat moeite had om met zijn stramme ledematen van zijn hooge zitplaats af te klauteren, was niet tijdig genoeg bij het portier om te beletten, dat de notaris het zelf opende en nicht Euphrasie begroette met de onverholen vreugde van een, die uit de klemmen van een hoogen nood verlost was. Ook Jean Baptiste leverde zich aan opgewonden vreugdeteekenen over.

Nicht Euphrasie scheen evenwel tamelijk ongevoelig voor beider vreugdebedrijf. Zij bleef in een hoekje van de karos roerloos zitten met pijnlijken trek om den zuchtenden mond en eerst nadat de notaris haar verzocht had af te stappen, sprak zij:

- Louis, ik stap niet af. 't Kost mij te veel pijn en moeite; ik ben ‘opgegeten’ van 't flerecijn. 't Zal beter zijn, als ons deze koets naar de kerk voert.

- En zou 't werkelijk niet gaan om eerst eens bij Mina te komen?.... En bij 't kleintje....

De heer Van Hoogenbemd dacht vooral aan de ouderwetsche, opzienbarende karos, die nog veel ondeftiger leek nu ze daar stond naast den glimmend

geboenden en opgepoetsten landauer, die met zijn flinken, piekfijnen koetsier voor het huis van den notaris prijkte.

- Noch nu, noch straks! zeide nicht Euphrasie zeer beslist, ‘Ik zie af gelijk een peerd’ en zal alleen voor de kerk afstappen. En wat de notaris ook poogde, zij bleef bewegingschuw in haar hoekje....

Vruchteloos drong de notaris verder aan: er stond niets anders op, dan aan nichts eisch toe te geven.

Eerst defileerden nog de veertien oudste afstammelingen van het huis Van Hoogenbemd voor het rijtuig van de nicht uit Ghistel om haar te begroeten. Zij kwamen in lange rij, de jongsten opgewonden en luidruchtig na een lang en ongeduldig wachten op nicht, die gewoonlijk iets meebracht voor hen, de oudsten onverschilliger en half beschaamd, niet wetende hoe hun lange linkschheid te verbergen. Nicht knikte ternauwernood.... 't Was een ontgoocheling voor 't kleine goed, dat, eenmaal terug in huis, levendig aan 't krakeelen ging over de vraag of nicht iets mee had of niet. Een der jongere meisjes wist het bepaald: nicht had veel mee.

- Hebt ge dan de twee groote bennen niet gezien, die vóór haar stonden?

Die reusachtige manden, die heel de voorste zitbank van de karos innamen, hinderden den heer Van Hoogenbemd aanzienlijk toen hij de minne met het ‘boorlingsken’ en Jean Baptiste wilde

doen instappen. In den ruimen wagen was er geen plaats meer voor hen.

- Wat moet hiermee gebeuren, nicht? vroeg hij, op de belemmerende manden wijzend.

- Laat die staan, Kozijn. Na den doop zullen wij ze afzetten. 't Is mijn gift voor 't kind en de moeder.

Kozijn eerbiedigde nichts wensch om die gift eerst na den doop te lossen.

- Goed, dan zal ik alleen bij u blijven in dèze koets, 't kind zal in de andere komen met den peter.

Op dit laatste woord richtte Euphrasie even het hoofd op:

- Waar is Rotsaert dan? Ik heb hem nog niet gezien.

Nu begon de lastige uitlegging. Terwijl de karos over de hobbelige straat rammelde en slingerkletterde naar de kerk toe, moest Kozijn aan hardhoorige nicht diets maken, dat Rotsaert weer in een van zijn kuren op 't laatste oogenblik geweigerd had peter te zijn, maar dat Jean Baptiste de oude klerk, die al sedert jaren om zoo te zeggen ‘van den huize was’ hem heel voordeelig zou vervangen. Die Rotsaert was maar een dit en een dat, Jean Baptiste daarentegen de fatsoenlijkste mensch van de wereld en de verkleefdheid zelf.

Nicht Euphrasie was blijkbaar zeer gepikeerd door Rotsaerts weigering. Al had de notaris zorgvuldig vermeden haar den waren grond van Rot-

saerts handelwijze op te geven, toch gevoelde ze die wel als een steek tegen haar.

- Dat is een affront voor mij! sprak ze gebelgd.

En haar gekrenkt eergevoel gaf haar opeens den pruilerigen inval ook te weigeren.

- Als het zoo is, dan ben ik ook geen meter ...., sprak ze met een voor haar flerecijn zeer bedenkelijke opwinding.

- Heere God! wat zal er nog al op mijn hoofd vallen? dacht de notaris angstig. Met al de klem van zijn redeneerkracht en welsprekendheid begon hij dan nicht Euphrasie te bepraten om aan dien ongelukkigen inval toch geen gevolg te geven. Hij putte alle beweeggronden uit, van de hevigste hatelijkheden tegen Rotsaert tot de verteederendste liefelijkheden tegenover haar overloopend. Doch pruilende nicht bleef in haar hoekje mopperen tot grooter ontzetting van den notaris.

Pas toen het rijtuig zijn rammelvaart al vertraagde bij de kerkpoort, sprak nicht Euphrasie als vol opofferingsgevoel:

- Zie, Kozijn, ware 't niet, dat uw onnoozelmensch schaapken van een kind toch een christen-mensch moet worden, ik ginge van hier zooals ik gekomen ben. Geloof me, als ik nu mee ga in de kerk, dan is 't alleen ‘te respecte’ van 't dutsken, dat toch een meter moet hebben.

De heer Van Hoogenbemd drukte nicht Euphrasie de hand en sprak enkel, als ware hij ontroerd:

- Dat is een goed woord, nicht, dat is braaf, dat is braaf....

Terwijl dit spannende tooneel zich in de oude karos voltrok, heerschte er in den glimmenden landauer al even weinig feeststemming.

Jean Baptiste's overtuiging, dat nicht Euphrasie ‘'n meterje was van 'k ga je gaan krijgen’, stond nu vast als een paal. Had een mensch ooit in zijn leven zulke ‘toeren’ gezien als met die koets, en dat flerecijn en die manden? Het deftigheidsgevoel van den ouden notarisklerk was vreeselijk gekrenkt, ook zijn eigenliefde was beleedigd. Doch waardig zweeg hij tegenover de minne, wier meerdere hij zich gevoelde. Wat in zijn gemoed omging wilde hij haar niet ten schouwspel geven. Het ergste van zijn toestand was echter, dat de geslepen minne zeer goed zag wat er in hem omging en er een heimelijk plezier in schepte hem luidop te zeggen wat hij angstvallig wilde verborgen houden.

- 't Is nu een korf, die op uw plaats zit bij den vader en de meter....

Jean Baptiste haalde even de schouders op en knuffelde wat aan het portier.

- Mijnheer rijdt voorop met de familie en het dienstvolk komt achteraan ....

Zoo zanikte de minne voort met blijkbaar leedvermaak en hoe Jean Baptiste zich in zijn waardig stilzwijgen ook verstarde, toch was het hem een ontspanning toen hij aan de kerk kon uitstappen.

Met nauw onderdrukte, erbarmelijke smartkreu-

ningen werd de kranke meter uit de koets gehaald door den man met de ottervellen klak. Hij had daar ‘een handje’ voor, verzekerde nicht Euphrasie aan haren Kozijn, die maar gebaren mocht, dat hij meehielp.

- Mijn stoksken, Bastiaan!

En de koetsier haalde van achter de manden een stevigen hazelaarstok met ijzeren beslag te voorschijn. Nicht ging er op steunen en keerde zich tot de overigen met de vraag:

- Is alleman gereed?

Zij ging de kerk binnenstappen, toen ze nog even stilhield en zich met haren beslisten toon tot Jean Baptiste richtte:

- Mijnheer, dat meisje zal Zenobie heeten.

Dit klonk zoozeer als een bevel, dat Jean Baptiste, die den naam allergekst vond en met angst in 't hart zijn kansen om 't kind Jeannetje te noemen zag vervliegen, toch niet tegenstribbelde en er zich bij bepaalde een wanhopig lijdersgezicht te zetten. Telde hij hier dan niet mede?

Nicht Euphrasie, die zulks bemerkte, verklaarde het geven van den naam voor een recht van de meter, als het kind een meisje was.

- Ik geef dien naam ter gedachtenis aan mijn zuster, die ook zoo heette.

De heer Van Hoogenbemd had intusschen middel gevonden om Jean Baptiste een sussend teekentje van aanmoediging tot berusting te geven en de optocht naar de doopvont kon een aanvang nemen.

De roededrager, die het groepje aan de kerkpoort afgewacht had, stapte vooraan met de zware zilveren knots op den schouder, streng-voornaam in zijn zwarte toga met fluweelen kraag. Dan kwam de minne, haast heel bedekt door den reusachtigen wit-mousselinen mantel, waarin de zuigeling gehuld was. De vader stapte ietwat onverschillig naast zijn spruit en achteraan kwamen Jean Baptiste met stenende, zuchtende nicht Euphrasie, die haar ‘stoksken’ vrij luid liet tikken op de licht weerklinkende kerksteenen.

Zij hielden stil voor de doopkapel, waar de priester zich al dadelijk bij hen voegde en vroeg aan peter en meter wat zij voor hun doopeling van de kerk verlangden.

't Was eerst een heele moeite om de flerecijnlijdende meter het wichtje voor de plechtigheid in de armen te geven. Zij vatte het zoo onhandig aan, dat Jean Baptiste schrikte en beefde bij de gedachte, dat het schatje zou vallen. Zenuwachtig wilde hij zich met de overhandiging bemoeien, doch de stuursche meter liet blijken met zijn tusschenkomst geenszins gediend te zijn. Toen nam hij zijn toevlucht tot de baker:

- Och minnetje, smeekte hij, houd gij het dutsken toch ook een beetje vast....

De plechtigheid werd voortgezet. Intusschen was de heer Van Hoogenbemd in een hoekje van de doopkapel met het kosterken in een gezellig fluisterkoutje gewikkeld. Hij was immers reeds zoo

gewoon hier te komen.... en het kosterken was voo'n gemoedelijke baas.

- Als ge zoo voort gaat, Mijnheer de notaris, zult ge al gauw wéér voor een nieuw trouwboeksken moeten zorgen..

't Kosterken wreef zich glimlachend de handekens, doch eensklaps nam zijn aangezicht een ernstig vrome plooi. Het hoorde den priester de bekende woorden zeggen, waarop het moest invallen.

- Accipe sal sapientiae.... begon de priester en haast werktuigelijk-raak kwam waar het komen moest het ‘amen’ van het kosterken.

Met spanning keek Jean Baptiste naar het roode kinderkopje, toen de priester een greintje zout in het kleine mondje legde. 't Kindje vertrok niet eens het aangezichtje! Wat een kranig ding toch! Jean Baptiste had er een oogenblikje zijn vreugd in, doch een linksche beweging van de meter deed hem weer schrikken en angstige vermaningen tot het minnetje richten.

- Och Heere toch, ‘dat het maar niet en valt’! De ceremonie bracht hen dan bij de vont.

- Abrenuntias Satanae? vroeg de priester en hij herhaalde zijn vraag in 't Vlaamsch, waarop Jean Baptiste, op inblazing van de minne, luide verklaarde: - Ja, ik verzaak!

Dezelfde vraag, door den officiant tot nicht Euphrasie gericht, had minder bijval. Nicht hoorde ze niet. Nadat de priester zijn vraag nog eens herhaald had zonder beter gevolg, meende Jean

Baptiste wel te doen met hem ter hulp te komen. Luide sprak hij dan aan 't oor der meter:

- Mijnheer de pastoor vraagt of het kind Satan verzaakt.

- Ja, het verzaakt! zeide toen nicht Euphrasie kortaf.

- En zijn pomperijen? hielp Jean Baptiste den priester weer.

- Ja, ja, 'k hoor het wel, ik ben niet doof, weet ge!

Op dien uitval van nicht Euphrasie werd Jean Baptiste rood tot in den hals. Wat een schaamte dat mensch hem deed lijden!

Toen de priester het hoofdje van het kind met enkele waterdroppels besprenkelde, werd Jean Baptiste echter uit zijn mismoedigheid weer wat opgebeurd door het schouwspel van de verbazende kranigheid van dat kleine ding, dat bij de aanraking van het koude water niet eens een oog verpinkte.

Toen de priester zijn ‘Vade in pace’ had uitgesproken en het kosterken nog eens zijn gemoedelijk onderhoud met Mijnheer den notaris had moeten afbreken om nog tijdig met zijn laatste ‘amen’ in te vallen, kwam Jean Baptiste vreugdestralend op zijn patroon af en wenschte hem hartelijk proficiat.

- En hebt ge dat ooit beleefd, voegde hij er bij, 't kind heeft niet eens gekreten. 't Is waarachtig alsof het al wist, dat het in de kerk was.

De notaris glimlachte en drukte de hand van Jean Baptiste, die in 't gelukkigste van zijn leven was.

Het ‘stoksken’ van nicht Euphrasie tikte al voor den aftocht. Jean Baptiste gaf een drinkpenning aan 't kosterken, aan den roededrager, aan de stoelzetster en nog aan een paar arme vrouwen, die kwamen proficiat wenschen.

Maar Euphrasie trok zich dat alles niet aan en spoedde zich zoo goed haar flerecijn het haar toeliet naar de koets, bewust, dat haar taak afgeloopen was.

- Wat zegt ge nu van uw Zenobietje? vroeg haar de notaris in een behoefte om wat joviaal te zijn.

- Och, 't is een kind lijk alle kinderen, klonk het koele antwoord. Wij zullen zien wat het later wordt.

- En komt ge nu toch niet eens tot bij Mina? drong de notaris nog aan.

- Geen kwestie van, Kozijn. Wij laden de manden af, en rijden naar Ghistel terug. En zoo geschiedde 't.

Nicht was niet te vermurwen, ze weigerde zelfs het potje chocolade en het boterhammetje fijn koekebrood, die men haar in de koets wilde brengen. Als het flerecijn over was zou ze eens weer komen.

De afstammelingen van het huis Van Hoogenbemd trokken nog eens op rij voorbij de koets van nicht om te groeten, de heer Van Hoogenbemd omhelsde nicht zoo goed als 't ging in de lage karos, dankte haar voor de moeite en de manden, en Jean Baptiste, die trots alles wilde toonen, dat hij ‘zijn wereld kende’, dankte haar voor de eer hem aangedaan door het waarnemen van het

meterschap. Nicht Euphrasie nam van dit alles weinig notitie. Haar laatste woord tot Kozijn Van Hoogenbemd was:

- En wat Rotsaert betreft, die krijgt een briefje van mij zooals hij er geen tweede zal verlangen.

Hierop reed de karos weg, even luidruchtig als ze gekomen was.

De heer Van Hoogenbemd en Jean Baptiste keken nog een poos achterna en beiden waren er wezenlijk niet spijtig om, dat nicht naar Ghistel terugkeerde.

- Hoe vindt ge nu onze nicht Euphrasie? vroeg de notaris aan den klerk, die stil-zoetelijk glimlachte en niet antwoordde.

- Ze is een beetje ‘op haar mode’, niet waar? Een oud mensch, ietwat grillig, en vandaag al bijzonder slecht gemutst, maar in den grond is ze goed als brood.

Jean Baptiste glimlachte met meer zekerheid en knikte. Dat een mensch ‘goed als brood was’ kon hij altijd zonder gevaar beamen.

- Nu, alles is goed afgeloopen, beste Jean Baptiste, beter dan ik het te middag dorst hopen. Kom, wij gaan daar nu een glazeken op zetten.

En de meester nam den klerk heel vertrouwelijk onder den arm en troonde hem mee naar binnen.

In den ruimen gang hadden de veertien Van Hoogenbemdjes zich op de manden van nicht Euphrasie geworpen om te onderzoeken wat ze bevatten. 't Was daar een dringen en pramen, een stooten en duwen, waartegen de meid, die dreigde

met vaders tusschenkomst en jammerde over de schade, die aan de geschenken zou toegebracht worden, gansch machteloos was.

Alles werd uitgestald op de twee banken, die in de gang stonden, doch weldra was daar geen plaats genoeg meer en moesten de laatste giften van nicht Euphrasie op den grond gezet worden.

't Was waarachtig alsof de landlieden, die, volgens onze oude Vlaamsche liedekens, het kindeken Jezus in zijn kribbeken met hun landelijke gaven begiftigden, hier ook hun geschenken voor Zenobietje hadden gebracht. Daar stonden gouden vlaaien in aarden teilen, volle kommen Spaansche pap met gezwollen rozijnen en krenten, rijsttaarten en roomkazen, alle eigenhandig door nicht klaargemaakt voor den doop. Daarnaast prijkten in mandjes en bakjes de heerlijkste vruchten, die de Zomer op haar landgoedje had rijpgestoofd. Daar lagen groote, bolle perziken en briolen, mooier dan bloemen; amberkleurige abrikozen, barstend van sappige rijpheid; aardbeziën als gloeiende hartjes en frambozen, die geurden als Oostersch reukwerk. De Van Hoogenbempjes waren één extaze, één begeerte en juichten. Op den bodem der manden lagen sokjes, lijfrokjes, mutsjes, baaitjes en nog een heele menigte ander kindergoed, nichts stevig en deugdelijk naaiwerk van lange maanden. De veertien spruiten verwaardigden zich zelfs niet dat kleergoed uit te pakken. Alleen de gebakken en het fruit wonden hen op en de stoutsten der bende zouden zich al

het eene en het andere toegeëigend hebben, ware vader op 't juiste oogenblik niet verschenen.

De orde was al gauw hersteld en vader hield nu een toespraakje over nichts mildheid en goedheid en regelde het verbruik van al dat lekkers voor verdere dagen.

- Vandaag hebben wij de chocolade en de dooptaarten, die op ons wachten.

- En de suikerboonen! voegde Jean Baptiste er bij, die wat ijverzuchtig werd over nichts grooten bijval bij het jong gepeupel.

- Wat! Suikerboonen? Zouden er suikerboonen zijn? vroeg de notaris met gemaakte verwondering, Jean Baptiste met pinkelende oogen aankijkend.

- Ja zeker, de kindjes geven immers altijd suikerboonen! besliste een der jongste bengels.

En de heele bende trok dan naar boven, vader en Jean Baptiste omstuwend, om te vernemen wat men in 't wiegje van Zenobietje gevonden had. Elk der kinderen droeg een der geschenken van nicht Euphrasie mede om ze aan moeder te toonen.

De stille kraamkamer was nu ineens vol gonzend leven en Jean Baptiste werd er al heel gauw het middelpunt van, toen Mevrouw hem de suikerdoozen liet uitdeelen en hem uitnoodigde om eens zijn peetdochtertje op de knieën te nemen.

Zalig voelde Jean Baptiste zijn oog vochtig worden toen hij Zenobietje vreugdestralend optilde en liefderijk bekeek.

- Wat zegt ge nu van uw ‘ville’[1)]?

- Och, 't is een model van een kind. Gij hadt dat moeten zien in de kerk, Madame! Zoo braaf, zoo verstandig als een groote!

Mevrouw genoot van Jean Baptiste's opgetogenheid.

- Luister eens, fluisterde hem toen de notaris toe, dàt is te veel, te veel, Jean Baptiste... en hij wees op den mooien rammelaar en de talrijke suikerdoozen.

Jean Baptiste's hart zwol van trots. Dat oogenblik was hem meer waard dan het uitgegeven geld, waaraan hij van tijd tot tijd nog heel vluchtig dacht. Hij voelde in zijn hoofd als het ware de lichte tuitingen van een aanvangenden roes. De lieve woorden van Mevrouw, die nu toch bepaald bewees een goed mensch te zijn, de vertrouwelijkheid van Mijnheer, de vreugdekreten van de jonge bende en vooral het roode, prettige snuitje van Zenobietje bedwelmden hem als wijnteugen.

Jean Baptiste's vreugderoes groeide aan toen hij nu beneden naast Mijnheer zat aan 't hoofd van de chocoladetafel ter gelegenheid van Zenobietjes doop aangericht. Alles scheen daar te zijner eere te gebeuren. Als de meid eerst voor Mijnheer inschenken wilde, verzette zich deze daartegen met de woorden:

- Eerst voor onzen peter, vandaag.

1) Peetkind, van het Fransch ‘filleul’.

De peter ook moest zich het eerst bedienen van alles wat er verder op den disch stond. Hij ook moest de taarten snijden, - in gróóte stukken, op het luide verzoek van 't klein goed. Hem ten believe moest het jongste meisje eerst ‘haar fabeltje’ opzeggen, vóór ze het verlangde stuk taart kreeg, waarop dan al de overige naijverige fabelkundige jongens en meisjes ‘het hunne’ wenschten op te zeggen als in een wedstrijd van uiterlijke welsprekendheid. Jean Baptiste glimlachte goedkeurend, aanmoedigend en ten hoogste voldaan bij 't aanhooren van al die avonturen van brave hondjes, ongehoorzame katjes, vraatzieke wolven en heelkundige ooievaars, en kon niet nalaten gewichtig te knikken bij elke roerende zedeles, die hem in 't Fransch of in 't Vlaamsch werd voorgelegd. Na de fabeltjes kwamen de liedjes, na de liedjes het stoeien en ravotten de kamer rond, en eindelijk het krakeelen. Toen was het weer om wille van den peter, dat gedreigd werd met ‘vroeg in bed steken’. En als nu de groote helft van het rumoerig veertiental werkelijk te kooi gebracht werd, gebeurde het ‘omdat de peter van Zenobietje geen schande zou spreken over al hun lawaai’.

Jean Baptiste zwom in de eer. Doch 't was nog niet alles. Nu werd het pas heel gezellig. Alleen met Mijnheer en de twee oudste jongens werd het kransje nu inniger. Alhoewel Jean Baptiste geen waar rooker was, praamde Mijnheer hem

toch om een sigaartje aan te steken, een fijntje, dat geen kwaad kon. En toen de jongens ook eentje vroegen, richtte zich Mijnheer tot Jean Baptiste om hem te vragen wat *hij* er van dacht'. Jean Baptiste knikte goedig, inwilligend en 't vleide hem uitermate, dat Mijnheer toestemde. Het vreugdevonkje, dat toen in 't oog van de lang opgeschoten collegegasten blonk, deed hem ook deugd aan 't hart. En toen Mijnheer vroeg wat er nu moest boven komen: een 'zwarte zuster' of een 'gekroonde koning', waarop de jongens eenstemig den 'gekroonden koning' kozen, meende Jean-Baptiste zich toch eens tegen die overdadige eerbewijzen te moeten verzetten, doch Mijnheer de notaris luisterde niet naar hem. Jean Baptiste moest zich schikken in het zoete geweld, en met zijn meester en diens zoons eenige schalen kissenden schuimwijn drinken.

Terwijl hij het kralende vocht als zonnegoud in de fijne glazen met het licht der lamp zag spelen, terwijl hij zijn geurig sigaartje wat onhandig, doch heel voornaam tusschen wijs- en middenvinger hield, en de kronkelkrulletjes van den rook volgde, voelde hij zich in een zachte warmte van zaligheid omvatten en krieuwelingetjes van weelde titsten hem behaaglijk over de huid. Bij een nieuw slokje kneep hij de oogen even dicht en dacht toen aan zijn broer Monne, zich afvragende wat *die* er wel van zou zeggen indien hij hem hier zoo zag zitten in de champagne'. 't Oude hoogmoedige gevoel

van zijn meerderheid triomfeerde weer in Jean Baptiste.

't Begon hoe langer hoe meer te suizen in 't hoofd van den zaligen man en toen ze aan de tweede flesch waren, scheen het hem, dat alles om hem ruimer werd, terwijl zijn krachten toenamen. Een geweldige spreeklust maakte het hem onmogelijk den mond dicht te houden en uitbundig begon hij met vlugheid en overvloed van woorden Mijnheer den notaris, zijne wederhelft, dat engeltje van een Zenobietje, en zelfs nicht Euphrasie in hun gaven en deugden te verhefen en van zijn levenslange verknochtheid de hechtste verzekering te geven.

De radheid van Jean Baptiste's tong en zijn onstelpbare woordenvloed verrasten den oudste der Van Hoogenbemdjes en heel op 't onverwachts stelde hij den welsprekenden klerk de onbesuisde jongensvraag: of hij wel tien keer achtereen heel vlug en sterk gescandeerd zou kunnen zeggen: ‘De recolletten loopen lijk de ratten langs de leere’?

- Ja, Jean Baptiste, drong de tweede collegegast heel vertrouwelijk aan, terwijl hij zijn ledig glas zingen deed door met den natten wijsvinger op den fijnen rand te wrijven. Zoudt ge dat kunnen?

Jean-Baptiste, zeer vereerd en wel bewust van zijn kunnen, begon dadelijk:

- De recolletten loopen lijk de ratten...

Maar zijn tong sloeg mis. Hij begon opnieuw en weer opnieuw, maar bracht niets anders voort dan een ordeloos gebrabbel, waarin de lachende jongens een dol plezier schepten.

Toen beval Mijnheer de notaris aan de meid een der vlaaien van nicht Euphrasie in een servet te knoopen en die aan Jean Baptiste te geven.

- Dat is voor uw broer, die mag ook wat van de kermis hebben! sprak hij tot zijn geestdriftigen klerk.

Hij dwong hem tevens nog een sigaar aan te steken.

Dit waren de bescheiden middelen van den notaris om Jean Baptiste te doen gevoelen, dat er aan dit doopfeest evenals aan alles een einde kwam.

Jean Baptiste nam dan ontroerd afscheid en trok met zijn vlaai huiswaarts.

't Was een dier bekoorlijk lauwe avonden, waarop de vrouwen van haar mans verkrijgen met haar en de oudste kinderen een wandelingetje te doen, en waarop de meisjes door moeder bekeven worden omdat ze langer uitbleven dan haar toegelaten werd. 't Was 't aanbreken van een dier weelderige zomernachten, waarin de geluiden, noch de warmte, noch de klaarte van den dag geheel sterven.

De straten waren nog vol blijde beweging en leven en de vreugden van den afgeloopen dag leefden ook nog in Jean Baptiste voort. De kleine miseries met nicht Euphrasie waren heel en al

op 't achterplan geschoven en in zijn geestdriftig warme hoofd suisden de herinneringen aan de hem aangedane eer, aan de hem betoonde vertrouwelijkheid, aan de door hem bewezene waardige voornaamheid bedwelmend ondereen. Jean Baptiste liep met het hoofd in den nek, de oogen naar den hemel, waar hij met een zekere verrassing de starren zag pinkelen. Ja, aan den hemel waren er ook al eens starren! Maar, 't was lang geleden, dat de oude notarisklerk die had waargenomen. Hij moest ver achteruitgaan in zijn leven om zich een avond te herinneren, waarop hij er plezier in gevonden had naar de starren te kijken. Ze knikten hem waarachtig vriendelijk toe, zoo klaar en bevallig, dat hij er onwillekeurig weer aan Zenobietje bij dacht. Wat guitige, vroolijke tinteling van zilver en goud daarboven! Toen de beiaard aan 't spelen ging, wéér van ‘'t Klein KIeuterken’, was 't alsof al die starretjes aan 't klingelen en rinkelen gingen in een schallend geflikker van fijne kristallen champagneglazen, waarbij Jean Baptiste lichtelijk de maat aangaf met plezierig hikkende hoofdschuddinkjes. De starrenkijker werd echter plotseling uit zijn luchtdans gerukt door een vrij harden stoot van de teil met de vlaai tegen een onopgemerkten lantaarnpaal. Deze bots had gelukkiglijk geen andere gevolgen dan Jean Baptiste uit den hemel weer op aarde te roepen. Hier beneden was 't echter zoo vroolijk als daarboven. Al de voorbijgangers schenen te

weten, dat Jean Baptiste in de vreugde was en waarlijk allen keken hem lachend aan. Ze lachten heusch! En Jean Baptiste lachte weer en groette overvloedig, of hij die lachende gezichten kende of niet. Jean Baptiste had zich nog nooit in zijn leven voorgesteld, dat er zoo veel goede menschen op de wereld waren. De notaris was een goed mensch, en zijn vrouw was een goed mensch, en ook nicht Euphrasie en zelfs de minne waren goede menschen, en al degenen, die daar voorbijgingen waren goede menschen .... In zijn gefilosofeer werd Jean Baptiste waarlijk nog eens gehinderd door een nieuwen bots van de vlaaiteil, tegen een muur ditmaal.

- Die teil moet er, jandorie! nog aan van avond! dacht Jean Baptiste, maar hij deed zijn best om wat ordentelijker te gaan, want de vlaai moest hij in goeden staat thuis brengen. Ze was voor Monne....

Een rechte lijn volgen al gaande vond Jean Baptiste een heel inspannende poging, waarin hij niet eiken keer slaagde. Dat mislukken maakte hem hardnekkig en hij beschouwde 't nu bepaald als een eerezaak geen enkelen keer van de rechte lijn meer af te wijken, zonder zich er om te bekreunen of hij met de straat evenwijdig liep, er schuins over heen trok of ze dwars doorsneed. De zweetdroppeltjes parelden op Jean Baptiste's voorhoofd en toch hield hij zijn gangproeven moedig vol. Hij stelde er prijs op voor een man van wilskracht door te gaan.

Ditmaal had hij als uiteinde van zijn voorgenomen rechte lijn den hoek van het voetpad genomen. Strak bekeek hij dat punt, waarop heel zijn wil gericht was, doch zijn beenen schreden keeraafsch en hij kwam terecht bij de tafel, die voor de deur van *De Kantiene van Ste Anna* stond. De menschen, die voor deze herberg zaten, lachten Jean Baptiste gul en luide tegen.

- Zet u wat in de ronde, kameraad! noodigden zij hem uit.

En Jean Baptiste ging zitten.

- Allemaal goede menschen ondereen! zeide hij, ietwat kortademig van wege zijn inspanning voor 't recht loopen.

Jean Baptiste werd hier bescheidenlijk doch kostelijk in 't ootje genomen door al die ‘goede menschen’, die hem kenden als een hooghartigen eenzaamling en er zich in verheugden hem eens in zoo'n ongewonen toestand aan te treffen. Pietje 't scheerdertje, die daar in de avondkoelte onder de klanten van de *Kantiene* troonde als een geliefde verteller en grappenverkooper, was niet alleenlijk een zeer gewild baardscheerder van beroep, maar ook een ervaren droogscheerder in 't figuurlijke. Al zijn talenten waren er dadelijk op gericht om Jean Baptiste's ontroering te benutten tot jolijt en ontspanning der omzittenden. Heel spoedig kende de tafel dan ook beloop en afloop van den peterlijken dag, de bekoorlijkheden en talenten van Zenobietje, de eigenaardigheden der meter, de voorkomend-

heden van den heer en mevrouw Van Hoogenbemd, en al de verdere verheugingen van Jean Baptiste, waarop dan zeer heuschelijk menig pintje bruin werd geledigd.

- En dat kindetje zeide zeker: Dag peter!' als gij binnenkwaamt? vroeg onnoozel snugger Wieten de pensekramer, die even geestig wilde zijn als Pietje 't scheerdertje.

- Alla, toe, toe.... niet flauw zijn! merkte deze laatste op, die vreesde, dat de pensekramer het plezier ging verbroddelen door de juiste maat der droogscheerderij niet in acht te nemen. Zoo'n boorlingskens spreken immers niet!....

- Ja maar, viel Jean Baptiste met klem en geestdrift in, zijn oogskens spraken toch!

't Rinsche verfrisschende bier was Jean Baptiste een verkwikking na al de zoetigheden van den namiddag. Hij dronk met volle teugen en bestelde meer dan eens een nieuw glas, terwijl hij het zeer druk had om de tafelgasten, die hem allerlei inlichtingen en uitleggingen vroegen over de gebeurtenis van den dag, te woord te staan.

Hij had hun ook moeten verklaren wat hij daar in dat servet bij zich had, en toen de klanten van *De Kantiene van Ste Anna* hoorden, dat het een vlaai was, begonnen zij Jean Baptiste te bidden en te pramen om ze ten beste te geven 'ter intentie' van Zenobietje.

- Ik zal de teljoortjes maar halen! besloot eigenmachtig de dikke waardin.

- En ik geef er een rondetje bij! kondigde 't scheerdertje aan.

Hoe kon Jean Baptiste daarbij in gebreke blijven? In zijn verwarrende aandoening liet hij het mes zetten in de vlaai van nicht Euphrasie en na een korte poos bleven hem nog alleen de ledige teil en het servet over.

- Waarachtig, de eieren waren er niet in gespaard! zeide de waardin, bij wijze van lofrede op het verdwenen gebak.

Al de vleiende woorden, die Jean Baptiste nu weer van alle kanten toegevlogen kwamen, verdreven heel vlug de lichte wroeging, die even in zijn gemoed opgedoken was, en weer leverde hij zich over aan het volle genot der hem bewezene eer en der ongehoorde blijheid van dien avond onder de menschen.

Nu werden verscheidene klanten gewaar, dat ze zich met Jean Baptiste wat verlaat hadden en het thuis tegenover de vrouw zouden moeten verantwoorden. Zij gingen heen en dit werd het teeken tot den aftocht. In zijn zaligheid wilde Jean Baptiste blijven zitten, doch Pietje 't scheerdertje en Wieten de penskramer namen hem onder den arm en kondigden hem aan, dat zij hem naar huis gingen brengen.

- Allemaal brave menschen! zeide Jean Baptiste nogmaals en de twee andere deden met hem mee in chorus.

Zoodra Jean Baptiste weer te been was, had hem

de halsstarrige aanvechting van 't loopen op een rechte lijn dadelijk weer te pakken, doch met de hulp van zijn twee stutsmannen ging het thans nog al. Hij slingerde maar enkele keeren met het hoofd op Pietje 't scheerdertje's borst, wat Pietje 't scheerdertje ook al eenige passen van de rechte baan afbracht.

Toen schoot hem weer dat helsch moeilijk spelletje van de ‘recolletten loopen lijk de ratten’ door den geest, en hij daagde zijn beide leidsmannen uit om hem dat na te zeggen. De drie nachtwandelaars vonden dat spelletje zoo grappig, dat zij er zich in oefenden, heel vlug trippelend op de toppen van de teenen, alsof zij zelf de bewuste loopende recolletten waren.

Zoo kwamen zij voor de poort van Jean Baptiste's woning. De klopper viel neer met luiden weerklank in de droomstille, nachtelijke straat, en sleepvoetend kwam Monne openen met een vunzig besmookt lampje in de hand, dat om zijn slaperig aangezicht een helle, uitgerafelde lichttinteling wierp.

- Hier zijn de mannen! kondigde Jean Baptiste aan met schor joviale stem. Kom binnen, kom binnen, vrienden! drong hij aan bij 't scheerdertje en den penseman.

Beiden waren eerst voornemens geweest hun toevalligen herbergvriend nu aan zijn lot over te laten, maar bij de uitnoodiging om binnen te komen dachten beiden, dat ze deze wellicht éénige gelegenheid om het eigenaardige binnenhuis der

twee oude vrijgezellen Bariseele eens te zien niet onbenut mochten laten voorbijgaan. Wat een buitenkansje die woning eens te bekijken, waar sedert zooveel jaren geen vrouw den voet had ingezet, en waarover zooveel verhaaltjes in omloop waren! 't Scheerdertje en de pensekramer gingen binnen.

- Geef ons nog maar een rondetje! beval Jean Baptiste tot verbazing van Monne, die nu eens zijn broer, dan weer zijn ongewone kameraden met schuwheid bekeek.

- Een rondetje bier, zeg ik! Met hoeveel zijn we? Een twee, drie...., telde hij onzeker. Drie pintjes en eentje voor den baas.

't Scheerdertje en de pensekramer stootten elkander met den arm aan. Dat hun gezel *zoover* was, hadden ze waarlijk niet vermoed. Drolliger kon het niet.

Monne's zwakke hersenen vatten den toestand niet heel duidelijk, maar het lodderig lachend, glimblozend aangezicht van zijn broer en de dolle vroolijkheid zijner twee gezellen maakten hem wat vrijpostig. 't Was weer iets in verband met dat peterschap, redeneerde hij, en hij lachte mee, doch met iets heimelijks als een, die daar nu meer van wist dan hij voorloopig zeggen wilde.

Hij ging naar den kelder en bracht een kan bier boven. Hij stelde glazen op tafel en vergat zich zelf niet.

- Daar is twintig cent voor 't bier! zeide Jean

Baptiste heel royaal en schoof vier stukken van vijf cent op tafel naar Monne toe, die ze heel leep opnam met een moeilijk bedwongen vreugdeschittering in de oogen. Zooveel centen had hij in geen jaren nog van zijn broer gekregen.

't Scheerdertje en de pensekramer schaterden bij 't grappige geval en Jean Baptiste schaterde mee, zonder zich af te vragen waarom. 't Was hem een behoefte thans uitbundig vroolijk te zijn.

Toen had Monne een ongelukkige inval. Hij was 's namiddags uit wandelen geweest en had Rotsaert ontmoet, die hem aan 't verstand gebracht had in welke omstandigheden Jean Baptiste peter van 't dochtertje van den notaris geworden was. Met al de fierheid van iemand, die gewoonlijk in geen enkele zaak ingewijd wordt, en toevallig iets verneemt, dat hem verborgen werd gehouden, wilde nu hij laten blijken, dat hij op de hoogte was. Met gemaakte luchthartigheid zeide hij:

- 't Is goed te zien, dat Jean Baptiste vandaag Peetje-lap geweest is!

Eensklaps hief Jean Baptiste met een snokkende beweging het hoofd op en staarde den onthutsten Monne strak in de oogen.

- Zijt *gij* daar? Van waar komt ge uitgekropen? En wat zegt ge daar?

Monne week een pas achteruit, zoo dreigend was de blik van zijn broer.

- Ik vraag u wat ge daar gezegd hebt? Antwoord!

Monne had liever gezwegen, maar de aanwezigheid der twee herbergvrienden, voor wie dit twistgeval tusschen de twee broers weer een onverhoopt pleziertje was, deed er hem toe besluiten het toch nog maar eens te zeggen.

- Dat ge vandaag Peetje-lap geweest zijt....

- God van mizerie! riep Jean Baptiste nu met geweld opspringend en het ledige bierglas, dat vóór hem stond, op den grond aan stukken gooiende.

Als ineens ontnuchterd uit zijn roes van goedzakkige, ronde vroolijkheid gerukt en weer in zijn oude norschheid en menschenafkeer gedompeld, stond hij op de tafel te bonzen met gebalde vuisten, dat kan en glazen er bij rinkelden en dansten.

- Als er nog één is, die dát durft zeggen.... nog één, hoort ge 't.... nog één, zeg ik! ....

En zijn bedreigingen golden nu ook 't scheerdertje en den penseman. Monne was bij het neerkletsen van het glas met een angstig weegeklaag uit de kamer gevlucht:

- Heere, sta me bij! Hij gaat mij bij de ‘Broeders van Liefde’ steken!

En vlug was hij de trappen opgeklauterd om zich in zijn slaapkamer achter slot te beveiligen.

- Als er nog één is, die dat zegt! .... tempeestte Jean Baptiste intusschen voort, bleek en met trillende lippen, zoo ontdaan, dat Pietje en Wieten het in 't geheel niet plezierig meer vonden en, na eenige vruchtelooze pogingen om Jean Baptiste te stillen, zoo spoedig mogelijk afscheid namen.

Toen Jean Baptiste nu heel alleen was, met al het wee, dat hem Monne's ongelukkig woord had veroorzaakt, en de hoe langer hoe meer drukkende zwaarheid in zijn kloppend hoofd, viel hij op een stoel langzamerhand in slaap, bij enkele poozen van halve helderheid dubbend over de vraag of hij nu werkelijk peter of peetje-lap was.

Het lampje stond naast hem te vunzen tot 's morgens.

VIII.
Bietje de veroveraarster.

De donkere twijfel, waarin Monne's onvoorzichtige uitval Jean Baptiste gedompeld had, was gelukkiglijk van korten duur. Hij ontving van Mijnheer en Mevrouw Van Hoogenbemd voortdurend zoodanige onloochenbare bewijzen van achting en genegenheid, dat hij al heel spoedig de vaste overtuiging had wel degelijk de onbetwistbaar echte peter van Zenobietje te zijn. In die zalige zekerheid vond hij de kracht om alle mogelijke lasterpraatjes, die daaromtrent in de wereld gezonden werden, te misprijzen. Ze konden hem geenszins hinderen in het geluk, dat hij thans smaakte.

Na den doopdag had Jean Baptiste alleen wat last met Monne.

Reeds 's anderendaags had de notarisklerk het duidelijk besef, dat hij door het onmatig gebruik van al die ongewone dranken niet gansch binnen de perken der deftigheid gebleven was en zich vooral in de *Kantiene van Ste Anna* en thuis tamelijk buitensporig had aangesteld. Het kwelde

hem vooral, dat Monne getuige was geweest van een zijner gekste vergissingen en hij bleef Iang besluitloos bij de vraag of hij zijn broer daarover moest onder handen nemen of niet. Daar Monne zelf zich gesloten hield en deed alsof er volstrekt niets gebeurd was, achtte Jean Baptiste het dan ook raadzaam over het gebeurde geen woordje te reppen en Monne het geld van het bier te laten.

Over deze laatste zwakheid zou Jean Baptiste evenwel bitteren spijt gevoelen.

Monne, die sedert het geval met het ondervest aan dergelijke geldweelde niet meer gewoon was, bleek nu ineens alle begrip van fatsoenlijk geldbeheer verloren te hebben en was waarachtig onder den aanstekelijken invloed van Jean Baptiste's voorbeeld op den erbarmelijken inval gekomen ook eens aan 't drinken te gaan. Het plezier, dat Jean Baptiste zich veroorloofde, mocht hij toch ook wel genieten, redeneerde zijn duister gelijkheidsbeginsel. Hij stelde zich heel wat voor van die drankvreugde, die hem met al de macht van het onbekende aantrok. Hij vermoedde daar een geheimzinnige wellust in, dien hij zich nu ook mocht gunnen. Even weerhield hem de ingewortelde vrees voor Jean Baptiste, maar het dronkemansvertoon na den doop had nog al wat aan diens gezag getornd en Monne's opstandige neiging was sterk genoeg om hem zijn voornemen te doen doordrijven.

Na zijn gemakkelijk overwonnen aarzeling, was

Monne den heelen namiddag in den *Doorn der Benijders* moedwillig borrels gaan drinken. Niet alleen het geld van Jean Baptiste's biertractatie was er aan gegaan, maar ook het weinige, dat Monne voor huishoudelijke uitgaven nog onder de hand had.

Het plezier, dat hij van zijn waagstuk verwachtte, bleef echter geheel achterwege. Bij de eerste borrels, die Monne dronk, was het veeleer een oome droefgeestigheid, die zich van hem meester maakte. In plaats van de dolle, vroolijke gedachten, die hij verhoopt had, waren het weemoedige beschouwingen, die ongenadig zijn geest vervulden. Hij kon zich niet losrukken van het blijvende kwelgevoel, dat hij toch maar een arme stakker was, die noch kameraad, noch vriend had in de heele wijde wereld. Hij verzonk in het droevig besef dier verlatenheid en de verre herinnering aan moeder en aan Quickelborneetje, die hem anders een stille troost was, maakte thans zijn leed stekender en snerpender. Jean Baptiste was dan toch een gelukkiger kerel! Die had vriendelijken omgang met de menschen, die kon vreugde scheppen in 't leven, en met een groeiende afgunst zag hij weer Jean Baptiste's glimmend kermisgezicht in de glorie van den doopavond. Zoo'n plezier had hij nu ook willen maken, doch 't viel hem tegen. Alles viel hem tegen. Hoe meer glaasjes hij gebruikte, hoe zwaarmoediger zijn overwegingen werden, hoe meer hij zich van God en de menschen verlaten gevoelde.

Daar hadden ze nu, bij voorbeeld, bij den notaris die weelde der kindjessuiker gehad. Met eigen oogen had hij dien overvloed van pakjes met heerlijke zoetigheid gezien en niet ééntje was hem daarvan gegund geworden. Niemand was hem goed gezind, niemand dacht zelfs aan hem! En in zijn dompiger wordenden zin zette zich, naast zijn afgunst op Jean Baptiste's geluk, ook een kinderlijke hekel vast tegen het hem nog heel onbekende Zenobietje, dat hem zoo verwaarloosd had. Die laatste verongelijking nam in zijn treurnis ongemeene verhoudingen aan, en naarmate de drankgeest in hem heftiger werkte, beheerschte hem overweldigender de leedgedachte, dat Zenobietje hem niets gegeven had.

Toen hij met het vallen van den avond werktuiglijk naar huis trok, gedreven door de vreezevolle knechtsonderdanigheid aan Jean Baptiste, die hem door de nevelen van den drank heen weer te pakken kreeg, weende hij tranen met tuiten om de ergerlijke miskenning met die kindjessuiker. Er was geen houden aan. Hij liet zich in de keuken op een stoel vallen en bleef er half versuft voortkrijten als ware hem de grootste smart overkomen. Jean Baptiste, die hem in dien toestand aantrof, kon er maar niets van begrijpen. Eerst dacht hij aan een voorbijgaande gril zonder wezenlijken grond, zooals er bij Monne al eens meer voorkwamen, en hij wilde er met een woord van dreigend gezag een einde aan stellen. Dit gewoonlijk

onfeilbare middeltje tegen Monne's kuren hielp echter niet dezen keer, integendeel, de snikken en de hikken werden wanhopiger en de tranen overvloediger.

- Wat is er dan toch gebeurd, verduiveld?

- Och niets, mijn broer! weeklaagde Monne, ten uiterste verteederd over zijn eigen ongelukken.

- Niets, niets? Wat beteekent dan al dat gejank?

- Daar is geen mensch, die mij gaarne ziet, geen mensch....

En een nieuwe tranencrisis begon.

Jean Baptiste had nu even een luchtje gekregen van de dranken, waarin zijn broer met zulk verkeerd gevolg de vreugde had gezocht en eensklaps helderde in hem het vermoeden op van hetgeen Monne uitgericht had. Waar hij 't geld had gehaald werd hem ook opeens klaar, doch alle even opduikend besef van eigen schuld plotseling neerdrukkend, nam hij Monne bij den schouder en schudde hem zoo heftig, dat hij veerkrachtloos, log en loom tegen hem aanviel en dan weer zwaar naar den anderen kant overhelde.

- Ge zijt bedronken, schelm! Zeg of 't waar is of niet!

De oude drift zweepte Jean Baptiste weer op en hij stortte weer met zulk geweld de fiolen van zijn toorn over suf dronken Monne uit, dat deze opeens weer 't voorgevoelen kreeg van vage vreeselijke bestraffingen en in 't diepste schuldbewustzijn begon te jammeren:

- Och God, ja, ik ben dronken, zoo dronken, zoo triestig dronken... Heb compassie met mij, Jean Baptiste... Ik ben zoo lamentabel dronken ... en geen mensch die mij gaarne ziet... Ik zal het nooit meer doen, Jean Baptiste, nooit meer, ik beloof het u...

En hij ging zich op de knieën laten vallen, doch wankelde tegen zijn broer aan en zakte in zijn volle lengte op den grond.

- Nooit meer, nooit meer doen..., brabbelde hij steeds onduidelijker.

Jean Baptiste was, trots zijn ergernis, toch genoodzaakt Monne de trap op te drijven en hem met krachtige hand in zijn slaapkamer te brengen om er hem zijn roes te laten uitslapen.

Monne had gevreesd, dat het in-voogdij-stellen, waarmee Jean Baptiste hem steeds dreigde, nu wellicht weer ernstig ter sprake zou komen, doch tot zijn groote bevreemding en nog grooter vreugde werd er geen woordje van gerept. Jean Baptiste liep wel lange dagen sprakeloos rond met een vreeselijk streng gezicht, doch daarbij bleef het.

Er was nu immers in Jean Baptiste's leven iets anders gekomen, iets waarin hij hoe langer hoe meer opging. Zenobietje vervulde thans zijn dagen met een immer stijgende, blijde bekoring, die hem al het overige waardeloos deed schijnen. De weelde en zaligheid van den doopdag was niet iets voorbijgands geweest zonder verdere gevolgen! Op dien

dag was een nieuwe tijd begonnen, die hoe langer, hoe mooier werd en Jean Baptiste's gedachten op totnogtoe nooit betreden, zonniger wegen bracht.

Van meet af werd aan den peter de gunst toegestaan elken dag zijn Zenobietje te bezoeken. Weldra was dit bezoek het hoogtepunt van zijn dagbedrijf geworden. Vast te stellen hoe Zenobietje er uit zag, hoe het groeide in schoonheid en wijsheid, hoe het begon te zwatelen en te prazelen, hoe het hem steeds beter begon te herkennen en hem toelachte, dat waren voortaan de vreugden, waarnaar Jean Baptiste dag aan dag haakte.

Daar viel weldra niet meer aan te twijfelen, Zenobietje kende hem. Als hij verscheen, begonnen haar oogjes te tintelen en bei haar armpjes stak zij naar hem toe. Met haar zilveren stemmetje taterde zij een reesem onduidelijkheden, die Jean Baptiste toch wel begreep als een verzoek om haar op te pakken en haar wat te vertroetelen. Dan nam hij het poppig kind op de armen of op de knieën en speelde er de komiekerd mee, maakte allerlei gekke gebaren, vertrok zijn gezicht tot de zonderlingste plooien, bracht allerlei vreemde geluiden voort, en genoot zijn hoogste triomfen als hij Zenobietje met al die gekkigheid in een gierlach deed uitbreken. Niemand kon met dat kind omgaan als hij. Soms was zijn verlangen om het meisje te behagen zoo groot, dat hij zijn oude schrokkigheid weer overwon en bij Tintantolletje eenig speelgoed ging koopen om met nog meer

zekerheid aaitjes en lachjes te oogsten. Met oordeel wist hij weldra uit al die lievigheden, die Tintantolletje hem liet zien, juist datgene te kiezen wat Zenobietje het meeste plezier kon doen. Hij scherpte daar zijn zinnen op. Nu was het een schaapje, dik van witte wol, dan een hondje, dat heusch blafte als men op zijn buikje duwde, een anderen keer was 't een paljasje, dat zijn armen en beenen uitsloeg als Zenobietje aan 't koordje trok. Jean Baptiste ging zoover, dat hij zichzelf als speelgoed offerde en zijn petekind toeliet haar lust om te graaien en te grijpen in alles wat harig en wollig was op zijn eigen baard bot te vieren. Zenobietje mocht nog zoo hard rukken, het was voor Jean Baptiste steeds een zaligheid.

's Zomers werd Zenobietje in een sierlijk handrijtuigje op bepaalde uren van den dag in de stad rondgereden. Jean Baptiste had toevallig eens gezien hoe de kleine meid bij het bestijgen van een voetpad een onvoorzichtige beweging maakte met het rijtuigje, dat even scheen te willen omkantelen. Met één angstsprong was hij er bij gegeweest om het ergste te voorkomen. Goddank, dat hij daar juist voorbijkwam. Wat zou er anders met dat engeltje van een kind gebeurd zijn? Hij was er heel van onthutst. Hij achtte 't als zijn plicht Mevrouw Van Hoogenbemd op de hoogte te brengen van het gevaar, dat haar dochtertje liep op de wandeling en bood zich dienstvaardig aan om, zoo 't paste, het kind bij zijn uitgangen

te vergezellen. Mevrouw, die zich verheugde in de groeiende genegenheid, die Jean Baptiste haar vijftiende betoonde, nam dit aanbod gaarne aan en wist de noodige schikkingen te treffen om Jean Baptiste's bureelwerk met die nieuwe, vrijwillig opgenomen functie te laten samengaan.

Nu kon men elken dag, bij gunstig weder, Jean Baptiste door de voornaamste straten zien spanceeren naast het kinderrijtuigje, dat de meid voortstak. Zijn gang was vol waardigheid en staatsie zooals het past bij den bewaker van een schat als dat wondere notariskind. Zijn hoogmoed verhinderde hem evenwel niet te letten op alles waarvan het kind last kon hebben. Hij regelde den gang der meid, - niet te vlug om de schokken te voorkomen. Hij wees den te volgen weg aan, angstvallig het op- en afstijgen der voetpaden vermijdend. Hij zorgde er voor, dat geen vlieg het vermocht de kleine te genaken. Hij verschoof met echt vrouwelijke bezorgdheid de dekens en de mooie sprei als ze 't kind, naar zijn oordeel, niet genoegzaam bedekten. Hij trok de kap van 't rijtuigje omhoog als de zon op 't bloemig gezichtje ging schijnen. Hij was één bezorgdheid. Ontmoette hij toevallig een familielid of een bekende van de Van Hoogenbemds, die bij het rijtuigje bleef staan en zich bewonderend over Zenobietje uitliet, dan kwam er in Jean Baptiste iets als een moederlijke fierheid, die hem streelde en deugd deed als hadde hij een wezenlijk aandeel in de voortvarendheid van dat kind.

Het was een onberedeneerde en onweerstaanbare hartstocht, die hem in die bewondering en vereering voor Zenobietje meesleepte. De genegenheid voor dat kind zat hem zoo diep in 't gemoed, dat hij, die anders gewoon was, al zijn daden te wikken en te wegen, niet eens op het denkbeeld kwam, dat die verslingerdheid op dat ‘zoete bekske’ kon overwogen of beredeneerd worden. Hij leverde zich over aan de reine doch machtige vreugde, die Zenobietje zoo onverwacht als bedwelmend in zijn leven gebracht had.

Zenobietje liep al. Bij de eerste, nog aarzelende stapjes van het kind had Jean Baptiste aan Mevrouw zijn verwachting medegedeeld met het kind aan zijn hand te mogen uit wandelen gaan op de uren van de vroegere rijtuigtochtjes. Mevrouw had dadelijk toegestemd; zij vond immers bij die schikking alle voordeel, daar ze aldus veel vroeger haar kindermeisje den dienst kon opzeggen. Mevrouw en zelfs Meneer kwamen op den dorpel zien, toen Jean Baptiste voor de eerste maal met zijn ‘wille’ aan de hand een ‘toertje’ ging doen. 't Was weer een dag van ongekende weelde voor den ouden klerk. Wat een vertrouwen zijn meester toch in hem stelde! Doch wat was de vreugde, die dit vertrouwen wekte, vergeleken bij de verteedering, die Zenobietje in zijn gemoed bracht? Hij kon zijn oogen niet afwenden van het verrukkelijk lieve kind, wiens aangezichtje in een hel rood kapje gevat, zoo snugger en glunder de wereld inkeek,

en wiens lenig lichaampje zich in het roode paletootje gratievol bewoog met een onloochenbaar aangeboren coquetterie. Hij wijzigde zijn stappen naar de lichte hippeltrapjes van het kind, wiens vlekkelooze witte schoentjes in hun gang zijn oogen boeiden. Hij voelde met een stillen wellust in zijn oude hand de ledekens van Zenobietjes vingerkens leven en werken, en luisterde met geboeid behagen naar al de woordjes, waarmede zij hem haar indrukken over alles wat ze zag meedeelde. Niets ging de vreugde dier wandeling te boven. Weldra had Jean Baptiste ook den hoogsten dunk over Zenobietjes verstandelijke gaven. Zoo'n vernuftig, slim ding was er nergens nog te vinden. Ze vatte alles, onthield alles en kon opmerkingen maken, die meer dan eens een volwassen mensch bot zetten. Zijn bewondering voor de vinnigheid en de schranderheid van zijn peetdochtertje uitte Jean Baptiste gewoonlijk met den uitroep: ‘Maar menschen toch, wat een Bietje! Wat een Bietje!’ Dit werd dan ook de gebruikelijke vorm van Zenobietje's naam, iets waarover Jean Baptiste zich oprecht verheugde, daar hij nu toch in zekere maat den onschoonen naam, dien nicht Euphrasie aan 't kind had opgedrongen, naar eigen smaak had verfraaid.

In Jean Baptiste's oogen was Bietje onfeilbaar, en waar het kind ook om 't een of ander kattekwaad berispt werd, nam hij steeds met een soort van stelselmatigheid hare verdediging op. Hij had een onbeperkt vertrouwen in Bietje's deugden en kundig-

heden. Ook was het niet zonder een innige verontwaardiging, dat hij op zekeren dag van Bietje vernam hoe haar oudere broers en zusters er zich tegen verzet hadden, dat zij naar de hoogmis meegaan zou, voorwendende, dat ze daarvoor nog veel te jong was en nog geen voldoende waarborgen van goede gemanierdheid gaf. Bietje was hem dat, vol verdriet, komen vertellen en het gemoed van den ouden klerk was bij zooveel ellende ineens bijna tot tranen toe ontroerd geworden.

- Niet krijten, Bietje, ge zult met uw peter meegaan.

En dadelijk ging hij Mevrouw vragen of hij met Zenobietje den volgenden Zondag ter hoogmis mocht gaan.

- Zijt ge wel zeker, dat het gaan zal, Jean Baptiste? Ge weet wel wat opspraak het kleintje van dokter De Quidt verleden jaar verwekt heeft toen het verstoppertje wilde spelen in de biechtstoelen en luidop aan 't weenen ging, te midden van de mis, toen madame 't hem verbood. Is Bietje niet wat te jong?

- Och, madame, Bietje is de verstandigheid zelf! Vergelijk haar toch niet met die andere, dwaze kinderen. Ik neem alle verantwoordelijkheid op mij, madame. Laat Bietje gerust meegaan.

Mevrouw gaf haar toestemming en dien volgenden Zondag gingen peter en peetdochter samen naar den hoogdienst, beiden in 't volle bewustzijn, dat vele oogen op hen gericht waren. Bietje's oudere broers

en zusters hadden zoo weinig vertrouwen in haar fatsoenlijkheid, dat zij halsstarrig geweigerd hadden naar dezelfde mis te gaan en zich een uurtje vroeger van hun zondagsplichten gekweten hadden. Er stond dus voor Jean Baptiste heel wat op het spel. Gelukkiglijk werden zijn verwachtingen geenszins teleurgesteld. Bietje was voorbeeldig verstandig.

Jean Baptiste had ze naast zich voor een stoeltje gezet, heel vooraan in de kerk opdat zij alles goed zien mocht. Dan had hij haar een kruisje laten slaan bij 't begin van het officie en had zich verder om haar niet in het minst moeten verontrusten. Bietje volgde alles wat op 't altaar gebeurde met de meeste aandacht en deed met groote gevatheid al de teekens na, die zij door Jean Baptiste zag maken. Menige groote had in ernst en verstand aan haar een lesje kunnen nemen.

Jean Baptiste had den glans der overwinning op het gelaat toen hij Bietje weer naar huis bracht. Hij mocht zich niet alleen verheugen in de gelukwenschen van Mevrouw maar ook van haar uiterst vrome zuster Odille, die toevallig op bezoek was.

‘'t Is heel braaf van Jean Baptiste, zeide ze, Bietje van jongsaf aan zoo te gewennen aan haar christelijke plichten:’ En Bietje zelf werd dan ondervraagd over hetgeen het in de kerk al gezien had. Prettig begon het meisje dan alles mee te deelen.

- Meneer de Pastoor ging de trappen op en dan weer de trappen af.... Hij stak zijn armen

omhoog, zoo, kijk.... En dan knielde hij en boog hij zich .... Dan deed zijn jongetje: lingeling....

- Dat is zijn jongetje niet, verbeterde tante Odille dadelijk, dat is 't ‘karolletje’.

- En dan dronk Meneer de Pastoor een beetje wijn....

- Dat is het bloed des Heeren, doceerde tante weer, met een blijkbaar ongenoegen over de luchtige manier, waarop Bietje in haar argeloosheid over die heilige dingen sprak.

- En heel den tijd heeft Meneerde Pastoor liedjes gezongen .... ‘Dominus vobiscum’ .... moduleerde ze hem met treffende juistheid na.

- Menschen! Wat een verstand, wat een memorie, kon Jean Baptiste in zijn extaze niet nalaten uit te roepen.

Tante Odille was echter niet zoo geestdriftig.

- Dat zijn geen liedjes, dat zijn de lithurgische gezangen...., leeraarde zij met blijkbare lastigheid, en, zich tot Jean Baptiste richtende, gaf zij hem de nadrukkelijke vermaning er toch voor te willen zorgen, dat Bietje over die gewijde zaken beter zou ingelicht worden.

- Wat zouden de menschen wel denken indien ze Bietje zoo hoorden spreken?

Jean Baptiste was erg gepikeerd om dezen onverdienden uitval en een heftige ruzieneiging begon in hem te werken. Dat onverstand was nu toch al te erg. Hij bedwong zich echter zooveel hij kon om wille van Mevrouw Van Hoogenbemd,

die achter den rug van haar zuster Odille beteekenisvol naar hem pinkoogde.

- Dat zal alles wel komen met tijd en boterhamen! antwoordde hij kort en raak, en Mevrouw glimlachte goedkeurend.

Voortaan trok Jean Baptiste elken Zondag met Bietje plechtig ter mis.

Bietje ging weldra naar school, naar de mascoeurkens van 's Hemelsdale. Nu mocht Jean Baptiste haar elken dag daarheen brengen en vandaar terughalen. Dat was weer een bron van nieuwe vreugden. 't Meisje maakte vlugge vorderingen en deed, door al wat ze haren peter onderweg met haar vinnig snatertongsken vertelde, zijn bewondering voor haar vernuft met den dag stijgen. Terwijl hij naast haar stapte met haar boekenzakje aan de hand liet hij geen woordje verloren gaan van hetgeen zij hem meedeelde en hij spande zijn ouden, schralen geest in om zoo lief en boeiend mogelijk te antwoorden op alles wat Bietje hem mocht vragen. Ze praatten ook over alles en zoo er door dit dagelijksch onderhoud al iets van Jean Baptiste's levenswijsheid in Bietje overging, toch ging er veel meer wijsheid uit Bietje in Jean Baptiste over, want zij was weldra zijn meerdere, althans erkende hij haar als zoodanig.

Er was ook niets, dat Bietje hem vroeg of voorstelde, wat hij niet deed. Wilde zij bij kermistijd een ‘barak’ bezoeken, dan ging peter mee, wilde zij op den paardenmolen rijden, dan reed hij weer

in alle deftigheid mee. Had Bietje 's Winters zin in een sledevaart, dan stak Jean Baptiste met vreugde zijn bloeiend peetdochtertje over de glimmend witte wegen voort. Hij kon haar letterlijk niets weigeren. Had ze laatst van hem niet verkregen, dat hij met haar voor de deur van Tante Odille het driekoningenliedje ging zingen?

Ze kwamen in den half donker van school en zagen hier en daar voor de huizen kindergroepjes staan, die zongen van de koningen met de ster. Plotseling kreeg Bietje het in den zin dit ook te doen. Jean Baptiste vond wel, dat zoo iets aan Bietje niet paste, immers de kinderen van goeden huize deden dat niet, maar Bietje's redeneerkracht was hem te sterk. Zij betoogde, dat zij 't wèl mocht en bovendien zouden ze 't liedje maar zingen voor de deur van Tante Odille, niet van vreemden. Jean Baptiste moest alweer toegeven en trok met Bietje tot voor Tante's deur. Het meisje hipte vlug op de stoep om aan de bel te trekken en begon dadelijk met haar fijn, klaar stemmetje te zingen.

> ‘Daar kwamen drie koningen met eene ster,
> Zij kwamen van bij en zij kwamen van ver...’

- Toe zing mee, drong Bietje aan bij Jean Baptiste, die eenigszins onthust, stilzwijgend naast haar stond. Zing mee!...

En Jean Baptiste viel mee in met zijn oud schor geluid:

> ‘Wel sterre gij moet er zoo stille niet staan,
> Gij moet er met ons naar Bethlehem gaan.’

Toen 't liedje uit was, had Bietje nog eens aan de bel getrokken en door het sleutelgat het gebruikelijke ‘ter eere Meneere, ter eere Madame’ geroepen. Jean Baptiste was al van de stoep afgedaald en wenkte Bietje om mee te komen. Hij voelde zich even als een jongen, die op kattekwaad ging verrast worden. Doch Bietje bleef wachten, 't spelletje moest zijn volledig beloop krijgen. Eindelijk werd de deur op een kier geopend en Tante Odille's hand stak even een cent naar het zangeresje toe. Bietje nam vlug het muntstuk aan, doch gaf even vlug een flinken tik op de hand, die ijlings ingetrokken werd. 't Meisje wipte gillachend de stoep af en liep naar Jean Baptiste toe, wien ze haar guitenstreek in opgewonden vroolijkheid meedeelde. Beiden zagen toen van uit den insprong eener poort hoe tante Odille de deur wijd opende en de donkere straat uitvorschte om de schuldigen te ontdekken.

- Wacht, mannetjes, 'k zal de politie verwittigen! riep ze de straat in, toen ze de deur weer dicht deed.

Jean Baptiste en Bietje gierden om 't comische geval. Nog langen tijd nadien verkneukelden zij zich beiden in 't herinneren van al de bijzonderheden van dien avond, vooral nadat Tante Odille de heele gebeurtenis in Bietje's aanwezigheid aan Mevrouw Van Hoogenbemd verteld had, vol verontwaardiging over de verregaande driestheid der hedendaagsche straatjongens.

Op zekeren dag kwam Bietje bij Jean Baptiste

aan met een verzoek, dat hem erg in verlegenheid bracht. Voor de eerste maal was in het meisje het verlangen opgekomen Jean Baptiste's huis te bezoeken en kennis te maken met Monne. Hoezeer de oude klerk ook steeds vermeden had over zijn broer en zijn verdere persoonlijke aangelegenheden met zijn petekind te spreken, toch was de kleine op dat punt ook nieuwsgierig geworden. Toen ze ondervond, dat haar verzoek niet dadelijk ingewilligd werd, steeg haar verlangen met den dag en liet ze Jean Baptiste niet meer los vooraleer hij haar de belofte deed haar eens naar den Rolleweg mee te nemen.

Er verliepen evenwel nog verscheidene dagen vooraleer deze gewichtige gebeurtenis plaats greep. Jean Baptiste had immers heel wat bezwaren te overwinnen en toebereidselen te maken vooraleer daartoe te kunnen overgaan.

Toen Bietje hem de eerste maal haar verzoek deed, ging hij pas inzien in welken staat van onzindelijk verval en wanordelijkheid zich de oude woning in den Rolleweg bevond. Zij was teenemaal onwaardig het prinsesken zijner vereering te ontvangen. Vroeger had hij zich nooit gelegen gelaten aan de spinnewebben, die aan de zoldering gespannen bleven, noch aan de stoflagen op de oneffenheden der muren, noch aan de morsigheid der ruiten, noch aan de schraalheid der verflagen op deuren en wanden. Hij was met die ongezellige armelijkheid vertrouwd. Zij hinderde hem geens-

zins in zijn eigen arm huiselijk leven. Zijn vreugden lagen immers buiten dit huis, op zijn kantoor en bij Bietje. Nu zijn peetdochtertje hier haar intrede wilde doen, werd hem die armoedige onzindelijkheld een ergernis en daar hij reeds bij Bietje's eerste aanzoek wist, dat hij toegeven zou, begon hij maar dadelijk tegen Monne op te spelen omdat hij het huis zoo vuil liet. Hij beval hem onmiddellijk met een algemeene schoonmaak aan te vangen. Monne bracht die ongewone bevelen met gewillige gedweeheid ten uitvoer alhoewel hij volstrekt niet bevroeden kon wat er de oorzaak van was. Hij borstelde en boende, waschte en plaste, dat het een aard had, gedurig aangewakkerd door nieuwe bevelen van Jean Baptiste, die het nauwgezetste toezicht op al zijn werkzaamheden uitoefende. Eindelijk oordeelde de peter, dat het huis nu toch min of meer in staat was voor de verwachte ontvangst.

Een ander bezwaar, dat nog uit den weg moest geruimd worden, was Monne's heimelijk vijandige gezindheid tegen Bietje en alles wat met haar van ver of van nabij in betrekking stond. Dat was al een heel zonderlinge gemoedstoestand, dien Jean Baptiste zich niet verklaren kon. In zijn opgetogenheid over Bietje's buitengewone gaven en bekoorlijkheden, had hij reeds meermalen den onberedeneerden drang gevoeld er zelfs bij onnoozelen Monne over te praten en op te pochen. Jean Baptiste was overtuigd, dat hij zijn broer daarmee een groote eer

en een gansch uitzonderlijke vriendelijkheid bewees en verwonderde er zich dus ten zeerste over, dat Monne beide telkens zoo geringschattend bejegende. Hij haalde de schouders op om duidelijk te laten zien, dat Bietje en al haar kunstjes hem niets konden schelen. Hij wendde een of andere bezigheid voor op een andere plaats, blijkbaar om Jean Baptiste en zijn verhalen te kunnen ontvluchten. Hij waagde 't zelfs eens zijn beide ooren te stoppen en een vreeselijk verveeld gezicht te zetten, wat Jean Baptiste in een heftige bui van verontwaardiging bracht. Monne liet geen gelegenheid voorbij gaan om te toonen, dat hij met Bietje geenszins gediend was en toch was Jean Baptiste's behoefte om zijn petekind te roemen zoo overmachtig, dat hij er, trots Monne's onverholen afkeer, maar steeds weer over begon.

Een paar dagen voor Bietje's bezoek ging hij weer aan den gang. Hij zat eerst een lange poos te glimlachen en met blij-glimmende oogen vriendelijk in 't ijle te staren, als vermeidde hij zich daar in een of ander genoeglijk herinneringsbeeld. Dan schudde hij een heele wijle het hoofd als in ongeloovige bewondering en gaf dan weer lucht aan zijn gevoel:

- Daar is geen mensch, die 't zou gelooven...

Verder ging zijn rede voorloopig niet. Hij hield op als om Monne de gelegenheid te laten hem te vragen ‘wat geen mensch zou gelooven?’ Monne, die al dadelijk voelde waarover Jean Baptiste het

woord wilde voeren, loenschte even misprijzend naar zijn broer en zette dan met grooteren ijver het aardappelschillen voort, waarmede hij juist bezig was.

- Geen mensch zou 't gelooven, herhaalde Jean Baptiste na een pooze vruchteloos op de gewenschte vraag gewacht te hebben. En na nog wat hoofdschudingen vertelde hij 't ongelooflijke.

- God weet waar ze 't gaat ‘uitfijneeren’. Daar was er nu een van haar schoolmaatjes, die geen ‘bon’ gekregen had. Ja, ze zijn allemaal niet ‘geappliceerd’ en brave lijk Bietje, 't scheelt nog veel! En dit kind zonder ‘bon’ ‘kreesch’ nu overvloedige tranen in 't naar huis gaan. Bietje had er ‘compassie’ mee en ik zag dadelijk, dat ze iets aan 't verzinnen was om dat kind te troosten. Ze nam haar eigen ‘bon’, een met een ‘très bien’ er op, scheurde hem juist in twee en gaf de helft aan haar maatje. ‘Nu hebt ge er toch ook een’, zeide ze, ‘en “krijscht” nu niet meer!’ Wat zoudt ge er van denken, man?

Die rechtstreeksche aanspraak en dat ongewone, vertrouwelijke ‘man’ deden Monne nog eens het hoofd van boven zijn schotel heffen, doch op de heele bon-geschiedenis zag hij met een pruilminachting uit de hoogte neer. Hij verwaardigde zich niet op Jean Baptiste's vraag te antwoorden.

Deze kon dit misprijzen van Bietje's vernuft ditmaal niet verkroppen en viel eensklaps tegen zijn broer uit:

- Maar wat heeft dat kind u toch misdaan? Ge hebt het nog nooit gezien of gehoord en ge kunt het niet lijden. Wat hebt ge tegen dat kind?

- Ik? Niemendal! sprak Monne, maar hij dacht anders. Inwendig wrevelde hij nog altijd over de miskenning, waarvan hij voor jaren, bij Bietje's doop, bij 't uitdeelen der kindjessuiker, het voorwerp was geweest. Dat had hij niet vergeten en zou het nooit vergeten, doch hij wilde er tegen Jean Baptiste geen woord over reppen.

- Ik heb niemendal tegen dat kind, zeide hij kortaf.

- Niemendal, niemendal! Ik zie het toch klaar genoeg, dat ge er niet van houdt. Ik moet er maar beginnen over te spreken of ge zet een gezicht van 'k weet niet hoe lang. Ik wil dat zien veranderen, hoort ge! Bietje komt ons overmorgen bezoeken en ge zult haar vriendelijk ontvangen of daar zal wat anders gebeuren...

Deze laatste woorden droegen een bedreiging, die Monne dadelijk vatte. Hij sprak zijn broer dan ook niet tegen, doch was toch wel besloten maar te handelen zooals hij zelf het goed vond. Nu was 't hem ineens duidelijk waarom hij dagen lang had moeten schrobben en schuren, waarom hij alles had moeten oppoetsen en doen blinken. 't Was alles voor 't bezoek van dat ‘complimentenjong’! Had hij 't maar geweten, hij zou zich zoo niet afgewerkt hebben! Maar haar ‘vriendelijk ontvangen’, dat zou hij zeker niet, daar kon Jean Baptiste op

rekenen! En allerlei plannen van stil verzet en ongastvrij bejegenen broeiden in zijn hoofd. Eindelijk nam hij het besluit zich boven op zijn slaapkamer op te grendelen en zich gedurende Bietje's bezoek niet eens te vertoonen, wat Jean Baptiste ook mocht pogen om hem te doen beneden komen. Hij had een wil of of hij had er geen!

Monne verwachtte dat bezoek in den laten namiddag, na Jean Baptiste's kantoortijd, en reeds van drie uur af zat hij boven achter slot aan een nieuwen speculatievorm te snipperen. Hier kon hij nuttiger werk verrichten dan mee te helpen aan die dwaasheid van Jean Baptiste met zijn petekind. Er was vraag naar koekevormen en hij zou zijn tijd gebruiken om er aI gauw eenige te kunnen leveren.

Terwijl hij volop aan 't werk was, hoorde hij Jean Baptiste de poort openen. Nieuwsgierig stond hij op en ging op de teenen aan de deur luisteren of er iemand meegekomen was. Ja, ze was mee, die kleine ‘Mamzel Beslag’. Koppig ging hij weer aan den arbeid, doch terwijl hij beitelde en vijlde, spitste hij toch het oor om te vernemen wat er beneden zooal mocht omgaan. Hij verwachtte elk oogenblik Jean Baptiste's stem hem te hooren roepen, doch hierin vergiste hij zich. Jean Baptiste riep hem niet. Monne hoorde hoe ze beneden in de verschillende plaatsen rondgingen en dan in den tuin kwamen. Vandaar kon hij zijn broers stem dof en eentonig hooren ronken, terwijl een veel lichter en helderder stemmetje er

allerlei zangerige modulatie's scheen om heen te slingeren. Die twee schenen 't daar nog al plezierig te hebben, oordeelde hij naar dit druk gepraat. Zijn koppigheid om aan 't werk te blijven en zelfs niet eens naar Bietje te kijken, onderging een eersten aanval van wege zijn nieuwsgierigheid. Indien hij maar eens even opstond en een vluchtigen blik uit het raam wierp om tè zien wat ze daar zoo al uitrichtten? Neen, hij deed het niet, dat kind kon hem niets schelen, niets, en hij sneed hardnekkig in zijn houtblokjes voort. En toch bekroop hem weer het verlangen om eens heel even dat kind te zien, waarover Jean Baptiste altijd den mond vol had. Indien hij zich eens heel behendig naast het raam ging plaatsen om te kijken? Niemand zou hem van daar toch kunnen zien en dat zou niets wegnemen van den indruk, dien hij van zijn stil verzet tegen Bietje's komst verhoopte. Toen trof hem eensklaps een blijde kindergil en een plots geloop en gedraaf door den tuin. Wat was me dat nu weer? Ditmaal weerstond Monne niet langer. Hij sloop behoedzaam tot bij 't venster en keek....

Bietje had zooeven op een bloeienden wikkerank een mooien vlinder ontdekt, dien ze met haren blijden gil van verrassing op de vlucht had gedreven en nu in vlug gedartel achterna liep. De vlinder, die kleurig en licht als een vliegende bloem over 't grasplein buitelde en opfladderde, scheen de jacht voor een spelletje te nemen, liet zich door Bietje

bijna rakelings naderen, doch wiekte dan weer op, hoog op, tot in de boomenkruinen om straks weer te dalen en de grage verwachting van het najagende meisje weer op te wekken. Bietje bloosde van opgewondenheid en inspanning. Licht als een veer huppelde zij het verlokkende vliegende wondertje na. Haar zomerkleedje waaide bij elken sprong in sierlijke golving om haar rank lichaampje, dat zich boog, zich hoog opstrekte en zijwaarts helde met een wondere lenigheid al naar gelang de vlinderjacht het vorderde. Eindelijk bleef Bietje een oogenblik stil om hijgend te verademen. Een volle gouden schijn der late zon viel vlak op haar en noodzaakte haar zich de oogen met beide handjes te luifelen.

Monne was zelf in Bietje's speeldrift gaan deelen en, zijn wrok een oogenblik vergetend, had hij het lichte, lenige meisje in haar luchtige capriolen met een geboeiden blik gevolgd. Zou ze den vlinder vangen of niet? Hij ging onwillekeurig de bewegingen namaken, die hij Bietje zag voordoen.

- Een jong katje kan niet gracielijker springen als 't op vliegskens jaagt! dacht hij.

Toen Bietje daar nu in de volle zon een oogenblik poosde, kon Monne, die nu zelfs vergeten was, dat hij zich schuil moest houden, en vlak voor 't raam was komen staan, haar in alle bijzonderheden opnemen. Nog nooit had hij zooveel liefelijkheid en bevalligheid in één wezen vereenigd gezien. Hij dacht aan engelenbeeldjes uit de kerk en aan

beeldige poppen voor 't raam van Tintantolletje, doch zij konden 't lang niet halen bij dit levend wondertje van aanvalligheid, dat daar vóór hem, van achter zijn weelderigste bed St. Jozefsleliën opdook. 't Was als een ver beeld uit de sprookjeswereld, waarin hij zich vermeidde toen hij nog een heel kleine jongen was: een toovereskenlief als de bloemen en licht als de vogels. Monne was geheel en al in zijn bewondering opgegaan en met wijd open oogen nam hij het verrukkelijke beeld in zich op.

Terwijl Bietje rustte, vielen haar blikken op het raam, waarachter zij Monne ontdekte. Verrast staarde zij hem een oogenblik aan, doch al dadelijk besefte zij haar hoffelijkheidsplichten, plooide haar mondje tot een allervriendelijksten glimlach en boog voor Monne met de sierlijkste reverentie, die ze bij de maseeurkens van 's Hemelsdale geleerd had.

- Maar Meneer Monne is toch thuis, deed zij dan Jean Baptiste opmerken, die haar reeds gezegd had, dat zijn broer wellicht op boodschap was.

Jean Baptiste kwam nu ook zien naar Monne, die achter 't raam als vastgenageld stond. Met een driftig gebaar van boosheid wenkte hij zijn broer naar beneden te komen. Nu zag Jean Baptiste eerst klaar in Monne's plan om uit obstinaten hekel tegen Bietje verstoppertje te spelen. Nijdig zegden zijn blikken en de vertrekkingen van zijn aangezicht, dat Monne dadelijk gehoorzamen moest! Naast hem was Bietje heel verleidelijke uitnoodigingsgebaren aan 't maken met haar ranke

handjes en armpjes, waarvan Monne de mooie bewegingen waarnam. Daar stonden nu vóór hem, vlak naast elkander: de nijdige gramschap en de lieftalligste vriendelijkheid, en beide verlangden naar hem. Moeilijk weifelen! Voor Jean Baptiste's dwingelandij mocht hij niet toegeven, doch tegenover de heusche wellevendheid van dit kind mocht hij toch niet in gebreke blijven. Dan redeneerde hij, dat in geval hij voor Bietje's beminnelijkheid bezweek, hij daarom toch niet voor Jean Baptiste's gewelddadigheid zwichtte, en nadat Bietje hem nog één dringend gebaar van ongeduldig verlangen had toegewenkt, besloot hij er toe naar beneden te gaan.

Schoorvoetend kwam hij buiten en daar hij onderweg weer bezonnen had, dat het toch wellicht beter zou staan indien hij den schijn aannam alsof geen der beide uitnoodigingen hem naar beneden had doen komen, hield hij zich heel onverschillig en wilde hij juist voorwenden, dat hij maar een vijl kwam zoeken, toen Bietje op hem toegehuppeld kwam, hem met haar kweelstemmetje als ‘Meneer Monne’ begroette en hem de hand toestak. Toen hij Bietje's ‘polleken’ in zijn oude, vereelte hand gevoelde, was 't hem alsof een klein zacht en warm vogeltje zich daar wilde komen nestelen en bij die aanraking kwam een heel teeder gevoel zijn laatste wrokneigingen verdrijven. Zoo'n vriendelijk meisje had hem toch nooit kunnen verongelijken, neen, 't was alleen Jean Baptiste, die schuldig was geweest in 't geval met die doopsuiker. Dat snoezig

kindje was de onschuld zelf! 't IJs was wel degelijk gebroken.

't Was werkelijk alsof Bietje wist, dat ze Monne veroveren moest. Ze omringde hem met de vleiendste vriendelijkheid en scheen zelfs haar eigen peter om zijn broer wat te verwaarloozen. Zoodra ze gemerkt had, dat er hier duiven en andere dieren gekweekt werden, had ze een kapittel gevonden, waar Monne heelemaal thuis in was, en 't duurde dan ook niet lang of Bietje wist, dat al 't gedierte uitsluitend, persoonlijk eigendom van Monne was, dat hij er voor zorgde en er alleen over beschikte. Hij gaf haar de toelating een jong duifje en dan een konijntje in de hand te nemen en te streelen. Hij vertelde haar weldra de vernuftigste streken van zijn beestjes en dat boeide Bietje gansch bijzonder. Dat was alles fonkelnieuw voor haar. Beiden gingen zich bepaald als twee goede kameraden voelen, toen Jean Baptiste er tusschen kwam. Hij had er zich aanvankelijk in verheugd, dat Monne Bietje zoo goed verwelkomde. Toen hij zijn broer met de beestjes aan den gang zag en Bietje daar zoo'n genoegen in zag scheppen, vleide hij er zich over aan zijn petekind nu ook nog dit plezier verschaft te hebben. Doch dat spel duurde wat te lang naar zijn zin. Bietje moest naar huis, de avond viel.

Terwijl Jean Baptiste Bietje terug bracht, kon hij haar indrukken over Monne hooren. Hij kon vernemen, dat het wel een heel brave Meneer was, die veel wist, heel veel. Ze vroeg hem of ze

nu nog dikwijls bij Monne mocht komen en hij kon weer anders niet dan toestemmen. Zij bracht hem echter met een vraag plotseling in een halve verlegenheid. 't Was Bietje opgevallen, dat Monne in een veel armelijker plunje stak dan zijn broer. Zijn jas en broek waren verschoten, gelapt en aan de boorden uitgerafeld.

- Meneer Monne is toch maar leelijk gekleed, niet waar? Hij heeft toch wel andere kleeren zeker?

Bij die eenvoudige vraag kwam over Jean Baptiste ineens een ongewoon gevoel van schuld tegenover Monne, een vluchtig besef van zijn tekortkomingen tegenover zijn broer, maar hij liet niets daarvan blijken en verzekerde Bietje, dat Monne nu maar zijn werkpak aanhad, doch dat hij zeker veel betere en mooiere kleeren bezat. Die vraag speelde hem echter nog een heelen tijd door den geest en toen hij bij Monne weer thuis kwam, was hij er nog mee bezig.

Monne was na Bietje's vertrek in den tuin gebleven. Hij vond, dat op dien avondstond de linden van het St. Sebastiaanshof scherper geurden dan ooit te voren en weer wekten die doordringende aromen in hem het reeds sedert zoolange jaren ingesluimerde gevoel, dat er een blijde gebeurtenis nakende was. Uit de verten der herinnering dook weer het vertelselken op van het doode moederken, dat ontwaken zou bij 't bloeien der linden en hem vreugde en goedheid brengen zou. Hij gaf zich

over aan die blijde verwachting, die uit de avondgeuren tot hem kwam.

Bij 't avondbrood praatte Jean Baptiste weer met volle monden over Bietje. Monne zegde niets, doch ditmaal luisterde hij toch zonder eenig teeken van ongenoegen te laten bespeuren.

Voor ze slapen gingen haalde Jean Baptiste uit zijn kamer een broek te voorschijn, die hij sedert eenigen tijd niet meer droeg, en gaf ze aan Monne met de korte verklaring:

- Ik vind, dat ge onfatsoenlijk in lompen hangt. Dat betaamt niet. Van morgen af zult gij die broek hier dragen.

Dan gaf hij er Monne nog een pakje bij.

- En dat is hier nog iets van u. Dat moet ge van morgen af ook aandoen.

Het pakje bevatte het bloemrijke ondervest, dat hij Monne voor vele jaren ontnomen en sedert in zijn kast opgesloten had gehouden. Het merkwaardige kleedingstuk had niets van zijn glans en gloor verloren; het bloeide nog als op den dag, waarop Monne het kocht.

De onverwachte mildheid van Jean Baptiste en het plotse terugkrijgen in onbetwisten eigendom van zijn heerlijk ondervest vervulden Monne met een kinderlijke vreugde. 't Leven had vandaag voor hem weer een van zijn zeldzame goede luimen gehad!

Bietje wist haren peter zoo te dringen, dat hij haar voortaan dikwijls naar het huis in den Rolleweg meenam en haar zelfs enkele malen op verlofna-

middagen toeliet daar eenige uren met Monne alleen te blijven terwijl hij zelf op 't kantoor was.

Zoo werd de vriendschapsband tusschen Bietje en Monne al zoo hecht als tusschen petekind en peter. Monne beschikte overigens over een boel onfeilbare middeltjes om Bietje's genegenheid te winnen.

Daar had hij in de eerste plaats zijn menigvuldige beesten, die Bietje bijzonder aantrokken. Ze hielp ze voederen en verzorgen, en stelde weldra zooveel belang in hun kweek als Monne zelf. Zij had het reeds zoover gebracht, dat Monne haar een koppel duiven had geschonken, die zij met gansch bijzondere teederheid omringde. Het was een wonnigheid voor Monne zijn klein, lief bezoekstertje met haar prettige, echt jonkvrouwelijke stapjes en gebaartjes en haar verrukkelijk muziekstemmetje naast zich in volle bedrijvigheid te zien. Hij kon haar als in een blijde extaze stonden lang aankijken. Meer dan ooit werd zij het toovereskken, dat zijn hart en zijn zinnen aan boeien legde.

Een nieuwe vreugde openbaarde zich aan Bietje toen ze voor de eerste maal Monne's wondere snij- en beitelwerken zag. Hij steeg opeens tot de hoogste toppen harer bewondering, toen zij de kluchtige bochels en kiekenborsten, langneuzen en langooren, dikke blaaskaken en magere schraalhanzen en verdere menschenexemplaren zag, die hij zoo comisch in het palmhout fantazeerde. De apen en duivelkens en al de ingewikkelde vrome

en hoogdramatische koekencomposities, die hij beitelde en snipperde, boeiden haar ook ten zeerste. Haar ingenomenheid met Monne en zijn kunst werd nog grooter toen hij vormen ging snijden volgens ontwerpen, die zij uitvond en opgaf. Het werd een blijde samenwerking, waarin Monne zich verheugde over de vernuftige vondsten van Bietje en waarin zij zich verbaasde over de knapheid, waarmede hij alles wat zij bedacht in het hout vertolkte. Bietje wist hem zelfs over te halen om zijn krachten ook eens te beproeven aan het houwen van beeldjes te voeten uit, die konden geplaatst en geschikt worden naar haar eigen wil. Monne vond plezier in dat nieuwe werk, dat volkomen slaagde, en nu sneed hij heele scholen, heele hofsteden met koeien en paarden en kippen, heele stoeten en processiën, die Bietje ten geschenke kreeg en die de faam zijner snijkunst tot in de notaris-woning en tot bij de masceurkens van 's Hemelsdale verspreidden. Puutsooghe en zijn opvolgers hadden nooit Monne's snijkunst anders gewaardeerd dan door de voortbrengselen er van te koopen; nu werd hij geprezen en vereerd door dat lieve kind, wiens woorden hem in een roes van vreugdevol zelfvertrouwen brachten, zooals hij er vroeger nooit een gekend had.

Er waren nog meer wonderen in Monne's huis. Daar hadt ge nog den ouden kerselaar, de weelde van den tuin! In 't voorjaar had Bietje zijn overvloedigen bloei bewonderd en toen ze in haar blank

kleedje met bekjes en festoentjes, grillig en licht als de kersebloemen zelf, onder den boom klaphandde en huppelde, dan zeide haar Monne, dat zij als een engelken was, dat uit de bloeiende kruin was gevallen. Als de groene kriekeknoppen begonnen te rijpen, dan werden er berekeningen gemaakt over hetgeen de oogst zou opleveren en Monne zoowel als Bietje voelde behoefte de roofzieke vogels te weren. Dan werd, na gemeenschapelijk overleg, een vogelschrik gemaakt, waaraan Monne twee volle dagen timmerde en kleedde. Vernuftiger tuig kon men moeilijk bedenken. 't Leek een vervaarlijk mensch met wijd uitgestrekte armen en bij het minste luchttochtje liet het de vlugge klepperklopkens hooren van een windgevoelig molentje, dat Monne er op behendige wijze had aan toegevoegd. De musschen hielden zich behoedzaam op afstand en de oogst was ongemeen rijk. Dan werd het een echte feestjool. Monne klom op den boom en haalde heele manden bolle karbonkelkrieken naar beneden, waar Bietje naar hartelust van snoepte. Monne zocht de gloeiendste bollen uit en hing ze als oorbellen om Bietje's wangen en wist er heele slingers van te vlechten, die hij dan om hare schouders legde als heusche koraalsnoeren.

Ook met zijn menigvuldige vertellingen en raadseltjes en woordspelletjes wist Monne Bietje buitengewoon te boeien. In zijn oud hoofd bloeiden de frischte bedenksels, de vernuftigste woordpittig-

heden, die het meisje in haar leven had gehoord.

Zoo groeide Bietje's kameraadschap voor Monne voortdurend aan en ging weldra haar peetkinderlijke genegenheid voor Jean Baptiste overvleugelen. Bietje had echter in haar jeugdige menschenkennis al gauw gemerkt, dat het niet raadzaam was deze groeiende voorliefde voor Monne te zeer te laten blijken. Zij herinnerde zich heel goed den namiddag, waarop zij na een bezoek aan Monne, aan Jean Baptiste gezegd had, dat zij nu toch werkelijk twee peters had: peetje Jean Baptiste en peetje Monne. Jean Baptiste had haar die opmerking blijkbaar kwalijk genomen; hij had heel donker geblikt, en met ietwat ruwe haastigheid doen opmerken, dat dit niet het geval was. Zij had maar één peter en dat was hij, Jean Baptiste. 't Snuggere meisje vatte dadelijk aan den ongewonen toon van peter waar 't schoentje wrong. Peter was een beetje jaloersch. Dat mocht niet zijn!

- Maar dat weet ik wel, peterke zoet, vleide ze toen opeens, haar beide armen om hem slaande. Dat weet ik wel, ik heb maar één echt, waar peterken en dat zijt gij, maar ik mag meneer Monne toch ook wel peetje heeten. Zoo maar ‘om te lachen,’ niet waar?

Jean Baptiste werd door 't vleistertje overtuigd, dat Monne wel ‘peetje’ mocht heeten ‘om te lachen’ en bleef weer gelukkig in de overtuiging, dat hij de eenige, zekere bezitter van Bietje's genegenheid

was. Zoo wist het fijne Bietje ook haar vrij verkeer in 't huis der Bariseele's te vrijwaren.

Ze kende haar twee peetjes al op een draad en met echt vrouwelijke diplomatie wist ze beiden te vriend te houden. Uit haar behendige handelwijze konden zij beiden, elk voor zich zelf, afleiden dat zij een voetje voor hadden. Aan Jean Baptiste liet zij openlijk blijken, dat hij haar ‘zoet peterken’ was; haar genegenheid voor Monne toonde zij heimelijker, alleen met een stil woordje, een vluchtig streelgebaar of een zinrijk pinkoogje, dat peetje nummer twee uitstekend begreep. 't Was tusschen Bietje en hem als een stille verstandhouding geworden, die nooit bepaald in woorden werd uitgedrukt, doch waarvan beide de plezierige geheimzinnigheid volkomen vatten.

Zoo werd Bietje langzamerhand het almachtige meesteresje in het huis der Bariseele's. Haar oordeel en haar wil waren er van lieverlede wet geworden. Met Monne ontwierp en besprak zij eerst heimelijk alles wat ze gaarne had zien verwezenlijken en aan Jean Baptiste ging ze dan haar voorstellen doen. Met hem redeneerde ze als een advocaat en vleide ze als een echt vrouwtje, zoodanig, dat hij toestemde in alles wat ze verlangde. Zoo was Bietje er reeds in geslaagd het heele uitzicht van het huis in den Rolleweg te veranderen naar den eisch harer jonge, vrouwelijke zindelijkheidsbegripen. Jean Baptiste had Mone eerst toegelaten het heele huis te ‘witten’ zoo buiten

als binnen, wat sedert onheuglijke tijden niet meer gebeurd was. Daarna had hij ook oorlof en geld geschonken om de deuren en ramen in de verf te steken. De stukken karton, die nog van in vader's tijd hier en daar de plaats van een gebroken vensterruit innamen, werden weer vervangen door glazen schijven. Bietje had het zoover gebracht, dat Jean Baptiste nieuwe gordijntjes had gekocht, die zij zelf met een kleurig lint, door haar meegebracht, in sierlijke golvingen wist op te binden. Het oude huis zag er lang zoo vervallen en verweerd niet meer uit; 't scheen verjongd en verblijd. Ook Monne's persoon scheen verjongd. Daartoe droeg niet alleen zijn fatsoenlijker kleeding bij, maar ook het besluit, dat Bietje hem doen nemen had om zich voortaan minstens twee maal in de week te scheren. In den beginne voerde Monne dit besluit niet zoo stipt uit als 't Bietje had verlangd, doch nadat zij eens, onder schoolschen invloed, aan Monne, wegens niet scheren van zijn baard een ‘mauvais point’ voor ‘néglichenche’ gegeven had, en Jean Baptiste zich in die bestraffing luidruchtig verkneukeld had, mocht zij op de grootste stiptheid in Monne's baardverzorging rekenen.

Bietje's diplomatie vermocht alles. Dit bleek afdoende, toen ze verlangde in de processie met een levend lam als St. Jannetje op te treden.

De zusterkens van 's Hemelsdale hadden geoordeeld, dat Bietje, met haar golvende krullokken en haar frisch, teer gezichtje, in de aanstaande parochie-

processie een verrukkelijk speelmaatje zou wezen voor Jezuken en zij hadden het kind aangespoord om thuis te vragen of ze voor dit personaadje op haar mochten rekenen. Er werd verscheidene malen familieraad gehouden om dit punt te behandelen. Meneer Van Hoogenbemd was er noch voor noch tegen, Mevrouw stribbelde tegen voor de onkosten, de oudste broers en zusters vonden 't bepaald gek, dat men Bietje zoo iets zou toestaan. Zoo bleef Bietje een heelen tijd in een onrustige onzekerheid. Ze begon erg te vreezen, dat het mooie plan mislukken zou, en luchtte toen haar hart bij Jean Baptiste.

De bijzonderste tegenwerping van Moeder gold het levende lam, dat moest aangeschaft worden. Op dat punt scheen ze onwrikbaar.

- Petertje zal mij wel een lammetje geven, had Bietje toen hoopvol aan haar moeder gezegd. En nu wist zij petertje zoo te flikflooien en te bepraten, dat hij zelf bij Mevrouw Van Hoogenbemd om de gunst kwam vragen om Bietje een lam te mogen schenken voor de processie. Mevrouw opperde beleefdheidshalve bezwaren, doch gaf al spoedig toe.

Jean Baptiste zag nu eerst in hoe moeilijk de belofte, waartoe hij zich zoo lichtzinnig verbonden had, te verwezenlijken was. Waar moest hij dat lam gaan halen? Daar had hij geen het minste begrip van. Hij had er bedeesdelijk met een slachter over gesproken, die hem wandelen had gezonden met

de verzekering, dat er nu geen lammeren te vinden waren. 't Was buiten seizoen, had hij gezegd. Jean Baptiste brak zich het hoofd over die lastige vraag.

Bietje had Monne al dadelijk van alles op de hoogte gebracht, vooral van de moeilijkheden, die Jean Baptiste ontmoette in zijn zoeken naar het gewenschte lam. Monne had fijntjes gelachen over de zwarigheden van zijn broer en aan Bietje vol zelfvertrouwen verzekerd, dat hij wel een lam ontdekken zou. Wat wist Jean Baptiste van dit alles? Schrijven, ja, dat kon hij, maar voor de rest, niets, niets!...

Bietje wist nu onmiddellijk hoe ze schipperen moest. Ze nam peetje Jean Baptiste onder den arm en betoogde hem, dat het zoeken naar een lam niet het werk van een heer was, die op het kantoor werkte; dat zou beter passen voor iemand als Monne, die zich meer met beesten bezighield.

- Papa zou ook moeite hebben om een lam te vinden...

Behendiger zet kon Bietje niet bedenken. Jean Baptiste was uiterst gevoelig voor haar vergelijking en werd er zonder verdere omwegen door overtuigd. Hij kreeg ineens weer het besef, dat de deftigheid der studie hem niet veroorloofde zich verder met het opzoeken van dat lam in te laten. Dat was inderdaad een karweitje voor Monne. Hoe had hij dat niet eerder ingezien?

- Ik zal Monne order geven een lam voor u te zoeken, was het besluit van zijn gesprek met

Bietje. Toen hij zijn broer echter deze opdracht gaf, was deze er reeds van op de hoogte, doch speelde den dwaze. Hij vertoonde een groote verwondering en beloofde slechts na eenige behendig geveinsde aarzeling zich met het zaakje te belasten. Zijn heele plan was evenwel reeds vastgesteld. Het lam zou hij best buiten vinden, bij de boeren, meende hij, en van 's anderendaags trok hij het land in. Hij bezocht Ste. Kruis, Male en Sijsseele, in een andere richting St. Michiels, St. Andries en Varsenare, doch steeds zonder gevolg. Eindelijk, na verscheidene dagen afmattenden marsch, ontdekte hij het verlangde dier te Oostcamp. 't Was tijd ook, dat het lammetje kwam, want 's Zondags nadien ging de processie uit. Monne bracht het aan een leiband naar huis, doch onderweg door medelijden aangegrepen omdat het hem voorkwam, dat de afstand te lang was voor het jonge dier, nam hij het op in de armen en bracht het zoo naar den Rolleweg. Het lam werd in de keuken door Jean Baptiste's onderzoekend oog gekeurd en goed bevonden, alleenlijk moest het, naar zijn oordeel, eens goed gewasschen worden, want heel smetteloos bleek het niet te zijn. Monne, die het met zijn broer daarover volkomen eens was, ving dan 's anderendaags aan het lam duchtig met schuimvlokkende zeep te wasschen en daarna te kammen, zoodat het na deze behandeling een droom van wollige blankheid leek. Het toilet van het lam was juist in orde toen Bietje aangeloopen kwam om het te

zien. Het meisje was verrukt over het mooie dier en wist niet hoe haar vreugd te toonen. Ze kuste 't lam, duwde haar lokkig kopje in zijn dikke vacht, en huppelde dan opgetogen naar Monne, die met stille zaligheid de blijdschap van Bietje zat te genieten, en sloeg haar armpjes om zijn hals en gaf hem op elken wang een kus, hem met een vleistemmetje toefluisterend:

- Peetje Monne is braaf... de braafste van al...

Nu mocht Jean Baptiste tegenover Bietje den schijn aannemen van alles alleen gedaan te hebben en al de eer van 't lamgeschenk voor zich nemen, dat kon Monne voortaan niet deren; hij wist hoe Bietje er over dacht en die zoete zekerheid, die hij als een dierbaar geheim in zich bleef omdragen, maakte hem onverschillig voor al het drukke meesterschapsgedoe van zijn broer.

De processiedag was een gloriedag voor Monne.

's Morgens mocht hij op zijn eigen armen het lam bij den notaris brengen, waar Jean Baptiste hem reeds afwachtte om het dier aan te bieden. Jean Baptiste wilde hem dadelijk naar huis zenden, doch Mevrouw Van Hoogenbemd drong met de grootste vriendelijkheid aan opdat hij toch nog een oogenblik met hen zou blijven en een glaasje met hen zou drinken. Zij wist met enkele woorden ook duidelijk te maken, dat zij wel op de hoogte was van hetgeen Monne gedaan had om het lam te bemachtigen en Monne voelde in alles wat zij zegde dat ook zij zijne verdiensten zeer dankbaar op prijs stelde.

's Namiddags was 't Bietjes triomftocht door de straten der stad. Monne wist het zoo te regelen, dat hij St. Jannetje met het lam wel tienmaal op den doortocht der processie kon bewonderen. Zoodra het kind hem hier voorbijgetrokken was, keerde hij zich, onverschillig voor de overige pracht van den stoet, om en zette zich op een drafje door straten en stegen om zoohaast mogelijk een andere plaats te bereiken, waar hij weer het verrukelijk schouwspel zou mogen genieten. Dat schouwspel was dan ook die moeite waard. Vele kinderen omgaven Bietje in de processie, maar geen enkel was zoo lief, zoo heelemaal om te stelen als Bietje. Telkens het kind haar peetje Monne ontwaarde keek zij hem met een zoet-lief lachje aan en voor dat lachje alleen zou Monne al uren ver gedraafd hebben.

De navreugden van dien dag waren ook talrijk en duurden lang. Het lam was nu wel bepaald Bietje's eigendom, maar toch werd het gehuisvest in den stal van Monne. Het deftig notarishofken liet het dier geen ruimte genoeg en op bijzonder aandringen van Mevrouw Van Hoogenbemd stemde Jean Baptiste er in toe het in den Rolleweg een onderkomen te bezorgen. Nu had Bietje nog meer dan vroeger redenen om Monne te bezoeken. Er ging bijna geen dag meer voorbij of het meisje kwam bij hem, soms gansch op 't onverwachts, doch meestal na stille afspraak, waarvan Jean Baptiste niets vermoedde. En telkens waren het dan

nieuwe vreugden, die Monne in den gelukkigsten tijd van zijn heele bestaan brachten. De wereld werd hem schooner en het leven milder.

Op een laten namiddag zat hij bij de achterdeur in den tuin en genoot in streelende genoeglijkheid de rust, die hem met behaaglijke deining in het stil schuivende zonnelicht als een heimelijk getoover omspon. Als in wonderlijk spel rekten blauwende schaduwen zich langs de ingetogen prevelende struiken en boomen uit over de bleekoranje lichtvlakken, die op het roerlooze, kniehooge gras lagen. Wemelmuggen krioelden in roerig bedrijf, ginder boven het muntkruid, en hun ronzegonzen hoorde Monne als een ver vermoeden van muziek. Op 't dak van de loods voelden de pauwstaarten hoe de hooggouden zonnevreugd van die namiddagstonde reeds de koele boodschap van den nog verren nacht in zich droeg, en zij repten zich met sierlijke kopknikjes en halsplooiingen, met drukke trippeling van rozige pootjes en wellustig roekedekoeën van zwellende kroppen om hun ijdel dagbedrijf te voltooien en dan als nachtschuwe, blanke vogels, één voor één, bij klaren dag nog slapen te gaan.

De oude man zag dit alles aan met een zachten lach op het verschrompeld aangezicht. In dien tuinvrede ontlook zijn bedeesde blijheid en aaide hem teederlijk. 't Leven had werkelijk nog blijde luimen! Doch in Monne's oog lag niet alleen de vreugd van dit voor-avondlijk zonnig uur; daar tintelde

ook een vonkje van meer en beter weten, een schelmsch glimpje, dat een zoet geheim verried.

Monne wist weer, dat Bietje komen zou; hij wist, dat ze nu al op weg was. Het zesde uur had daareven op het koepeltje van 't Seminarie zijn wekkerliedje gespeeld, en op dat oogenblik - Monne zag het alles in verbeelding - had zijn broer Jean Baptiste op 't notariskantoor de pen neergelegd, zijn werkjas uitgetrokken en zich gereed gemaakt om naar huis te komen. Bietje had hem dan gevraagd of ze met hem mee mocht en Jean Baptiste had dan niets anders kunnen doen dan het blonde, blanke kindje meenemen. Dat was Monne's geheim. Gisteren had hij met het snuggere meisje die afspraak gesloten zonder dat Jean Baptiste er iets van vermoed had. Hij zou Bietje weer met de konijnenjongskens laten spelen en weer zouden zij beiden met elkander allerlei geheimzinnige verstandhoudingetjes hebben, waarvan Jean Baptiste maar niets snappen zou.

Bietje zou dáár gaan zitten, vlak vóór hem, op 't lage stoeltje, dat haar al wachtte. De zes konijntjes, wit en rose, lagen al in hun platte mand te schuwoogen en te knabbelen om daar naast het meisje geschoven te worden. Monne zag Bietje daar al in haar witte kleedje met pijpjes en bekjes, lintjes en strikjes, een liefelijk teer ding, dat hij aankijken mocht met verrukte blikken, die haast tastelijk gleden over de rozedonzige wangen en de zijige warrelhaartjes, waarin 't zonnetje zoo

schalks kon spelen. Hij zag Bietje al van de konijnen naar hem opkijken met hare groote blauwe oogen vol vraaglust. Of ze een beestje zou krijgen? En Monne wist, dat hij met zijn oogen zeggen zou van ja. Hij verraste zich zelf nu al op een toestemmend blikken en knikken.

- Ja, maar er niets van zeggen....

Het zou weer heerlijk zijn dat geheimdoen, waar Jean Baptiste zoo niets-wetend bij zou zitten. Vroolijk lachtte Monne bij de gewisheid, dat hij zijn broer fijntjes ging beet hebben.

Doch 't scheen Monne toe, dat Bietje langer uitbleef dan het hoefde. Ze kon hier vast al zijn. Zou Jean Baptiste wellicht iets geraden hebben en hem zijn plezier nu beletten? Monne's verlangen werd ongeduldig. Hij stond op uit zijn genoeglijk soezen en ging eenige stappen den tuin in tot waar hij de wijzerplaat op het Seminarietorentje kon zien. Hij hertelde dan of het toch wel het zesde uur was, dat voor een poos geslagen had...

Gelukkiglijk ging op dat oogenblik de voorpoort open en Monne zag Bietje met Jean Baptiste verschijnen. 't Meisje huppelde dadelijk naar hem toe en bracht hem met klaar zingstemmetje haren groet:

- Dag, peetje Monne!

En dadelijk voegde zij er bij met den zachtdwingenden toon van een kleine gebiedster:

- Laat mij nu al gauw de ‘keuntjes’ zien!

En de oude man, heimelijk lachend, wees zonder spreken op de mand vol wemelende, mummelende

knagertjes, die Bietje in haar vlugheid voorbij geloopen was. In één wip was het kind er bij, hurkte op het stoeltje en nam de beestjes één voor één op den schoot. Ze wiegde ze in haar armpjes, streelde met haar fijn-uitloopende spillevingertjes hun zijige vacht en mompelde er allerlei zoete woordjes tegen.

Monne had zich weer gemakkelijk op zijn stoel gezet en volgde het lieflijk klein-moederlijk gedoe van Bietje. Dat was nu op en top zooals hij het daar straks verwacht had. Bietje was weer één bevallige wittigheid als gisteren, kraaknetjes, om door een ringetje te halen, en haar lokkig, rozig kopje was weer datzelfde teer wondertje, dat hem met de strikken van haar heldere oogen gevangen hield. Daar hadt ge 't al. Bietje Lonkte begeerig:

- Zijn ze van mij?

En Monne knipoogde toestemmend als bezaligd en wierp dan, gniffelend van leedvermaak, een vluggen blik op zijn broer, die zich daar ook was komen zetten.

Jean Baptiste genoot eveneens in Bietje's stille spel, doch men kon het hem minder aanzien dan Monne. Jean Baptiste twijfelde er geen oogenblik aan of Bietje hoorde hem, haar peter, uitsluitelijk toe. Zoo had hij het bezadigder genotsgevoel van den zekeren, gelukkigen bezitter. Hij dacht er niet eens aan, dat Monne éénige aanspraak op Bietje's vriendschap kon maken. Hij, Jean Baptiste, had Monne aan Bietje gegeven zooals hij haar een pop

of eenig ander speelgoed zou gegeven hebben.

Zij mocht zich met Monne en al zijn beesten vermaken, doch 't kon anders niet of zij moest er haren peter meerder genegenheid om betoonen. Hij was het, die haar dat plezier met Monne verschafte.

- Ik moet mijn lam ook zien! gebood Bietje, die van 't spel met de keuntjes nu genoeg had.

Monne stond gewillig op en leidde het meisje naar den kleinen stal.

- Doe nu nog eens lijk St. Jannetje! vroeg Monne toen Bietje het schaap met haar beide armpjes om den hals hield. Monne had nog steeds het verrukkelijk beeld voor oogen van Bietje toen ze als kleine St. Jan in de processie ging, en telkens wanneer zij vroeg om het schaap te zien, wilde hij haar dat lieve vertoon laten herhalen. Hoe dikwijls had Bietje al voor hem met het schaap den hof op en af gewandeld met parmantige stapjes en een invrome houding, die Monne telkens van bewondering uitroepen deed:

- God den Heere toch! Kijkt een keer, kijkt een keer...

Toen Jean Baptiste hoorde, dat Monne alweer van St. Jannetje wou laten vertoonen, kwam hij er tusschen met de beslissende opmerking, dat Bietje dat nu al dikwijls genoeg gedaan had. 't Meisje scheen ook wel van dit gevoelen en liet het schaap los om het duivenhok te naderen, waar nog een paar laatblijvers roerloos op den kijker

neerlagen, het sierlijk gebogen kopje in de borstpluimen gedrukt en mooi gerond als twee vastgemeerde witte schuitjes. Toen Bietje naderde was een van de duiven schuw in 't hok gaan schuilen, de andere, die witte pluimpjes op de pooten droeg tot aan haar nagels toe, bleef nog een poosje trippelen met jonkvrouwelijk-coquetteerende stapjes, tot groote pret van Bietje, die aan Jean Baptiste deed opmerken:

- 't Duivetjen heeft zijn witte kousjes aangedaan om naar 't bal te gaan...

En blijde verrast om de rake vergelijking, glimlachte Jean Baptiste 't verstandige, vinnige meisje goedkeurend toe.

Door die witte kousjes van de duif herinnerde Bietje zich dat ze Monne iets vertellen moest.

- Weet ge 't al, peetje Monne, huppelde ze naar hem toe, ik heb leeren dansen!

Monne was even gaan pruilen omdat hij zijn zin niet had gekregen met St. Jannetje. Inwendig mopperend tegen Jean Baptiste die hem zijn plezier bedierf, had hij het schaap weer in den stal gesloten en maakte zich gereed om ook de konijnen te kooi te brengen. Doch toen hij Bietje's vleistemmetje hoorde, en het meisje hem bij de handen greep, was alle wrok weer vergeten.

- Ik heb dansles gekregen van tante Zoë, herhaalde ze. Niet waar, peetje Jean Baptiste?

Peetje bevestigde. Die dansles was immers de gebeurtenis van den dag geweest bij den notaris.

Precieuse tante Zoë, die al sedert lang haar ongenoegen over de wilde dansen, die de meisjes van mijnheer Van Hoogenbemd leerden, had te kennen gegeven, had er eindelijk toe besloten op haar bezoek van heden eenige mooie dansen uit haren jongen tijd mede te brengen. 't Was een onverwacht partijtje geworden. Twee uur aaneen had Tante menuetten, gavotten en couranten gespeeld en aangeleerd. Op 't eind van de partij had mevrouw Van Hoogenbemd Jean Baptiste even laten roepen opdat hij Bietje eens zou zien dansen, die naar tante's eigen oordeel de beste van al haar leerlingen bleek te zijn.

- Ja, Bietje kan dansen! verzekerde Jean Baptiste.

Het meisje duwde Monne toen met zachten drang tegen den huismuur, dreef Jean Baptiste op zij en zette konijnenmand en stoelen uit den weg om voldoende ruimte te maken voor den dans, dien zij wilde uitvoeren.

- Dat is ‘minnewet’, kondigde ze aan. Kijk maar toe!

Ze ging den danspas beginnen, toen ze zich even bezon en, zich tot Monne richtend, een waaier vroeg.

Een waaier! Monne kende dat niet; toch keek hij verlegen, vorschend rond. Een waaier?

- Ze moet een waaier hebben, Jean Baptiste....

Bietje vermoedde wel, dat ze hier geen waaier zou vinden en wist zich dadelijk te helpen met wat anders.

- Snij me dat blad af, beval ze, ik zal 't daarmee doen....

En Monne sneed dadelijk het groote rhabarberblad af, dat Bietje hem aanwees. Nu had het danseresje een waaier en daar ging de menuet.

Zoodra Bietje zich in beweging zette begon ze een gratievolle, langzame wijs in drie slagen te neuriën, waarbij ze met kleine trippelstapjes op de teentjes vooruitkwam, haar kopje hellend, nu naar links en dan naar rechts, met de linker hand den waaier wuivend in sierlijke, trage bogen terwijl ze met de rechterhand haar kleedje met echte markiezinnetjesgratie tusschen duim en wijsvinger oplichtte om het uit te wijden in bevalligen zwaai. Met behaaglijke rhythmische zwenkingen van haar lenig lichaampje, even een kniebuiging makend, even nijgend tot een heuschen groet, hipte ze op een mooi kronkelende S-lijn voort, licht als een kwikstaartje in de voren, tot ze terugkeerde op de plaats van waar ze vertrokken was en, voor ze stil hield, nog ampertjes opwipte, als een bal, die de eigen veerkracht maar noode bedwingen kan. En nauwelijks was de eene dans ten einde of daar ving de andere aan. Bietje danste haar prille meisjesblijheid uit.

Haar rank lichaampje, plooiend en buigend in 't blanke kleedje harer geneuglijkheid, was als een groote witte bloem, die wiegelde op lenigen stengel, een kuisch, teer wonder van liefelijkheid en jeugd. Hare oogjes waren als der duiven en keken de

oude gebroeders blij vragend aan: ‘Kijkt toch: kijkt toch! 't Is wel lief, niet waar?....’

En beiden vonden inderdaad, dat het lief was met een liefelijkheid, die geen gelijke had. In hun oogen was één verbaasdheid.

Monne kon den blik niet afwenden van de hippelende trippelvoetjes, die in hun lage, oranjekleurige muiltjes bedrijvig schenen te spinnen aan een onzichtbaar wonderwerk. Hij zou het met zijn stramme handen zoo vlug niet gekund hebben. Een voetje vooruit, een voetje gezwaaid als een overslag van rechts naar links, van links naar rechts, dan een draalvoetje achterwaarts, en zoo steeds aan 't weven en speldewerken als een rusteloos pikkelpootend spinnetje. Schoon zijn uw gangen in de schoentjes, o dochtertje des prinsen, uw pantoffeltjes hebben Monne's oogen bekoord!

Jean Baptiste scheen het, dat Bietje den grond niet aanraakte als ze danste. Ze was los van den bodem en scheen in een wiegenden wind te zweven op de uitwaaiende gepijpte kragen en lubben, de wuivende falbala's en verdere sierlijke palleersels van haar kleedje. 't Was de lucht, die Bietje omhoog hief en droeg in grillig spel als een reusachtigen witten vlinder, en werkelijk had Jean Baptiste bijwijlen als een half bewust vreesgevoel, dat Bietje wel kon wegzweven van luchtige lichtheid.

- Doe mee, doe mee! riep het meisje, dat zich al meer en meer opwond.
- Doe mee, peetje Jean Baptiste!

En vóór peetje van zijn bewonderende gepeinzen bekomen was gaf Bietje de opwekkende wijs aan van den contredans van Marion en Marionnette. Jean Baptiste deed alsof hij wat tegenstribbelen wou, doch Bietje was hem al gauw de baas en weldra stond de dor-ernstige notarisklerk als vis-à-vis dansvaardig tegenover het glundere meisje.

Daar zette Bietje den opgang in:

Ik ben rijke, rijke, rijke,
Marion en Marionnette,
Ik ben rijke, rijke, rijke,
Marion!

Ze stapte los en licht vooruit en dan weer achteruit op de cadans van haar liedje en toen ze op haar laatste Marion een driedubbele, sterke klem legde, stond ze weer fiks op haar plaats.

Nu was 't Jean Baptiste, die den tegengang moest uitvoeren.

Ik ben arrem, arrem, arrem,
Marion en Marionnette, ...

Zoo klonk het schor en wat uit den toon, terwijl hij met zwaren hielstap vooruitkwam, 't bovenlijf log heen en weer schuddend en hoekige, veel te groote gebaren makend met de lange armen. Toch overmeesterde de dansvreugde den ouden man en met de innige overtuiging, dat hij 't goed deed, stapte hij maar voortdurend op tegen Bietje, die nu met hem meezong.

Ook Monne herinnerde zich het deuntje van Marion, dat hij meer dan een halve eeuw geleden

voor 't laatst had gehoord. Het scheen hem plotseling of een wind van prille jeugd hem tegenwoei en de rhythmus van 't liedje begon in Monne te werken, zoo overweldigend te snokken en te slaan, dat hij als meedanste waar hij stond en de maat sloeg. De lust werd hem te sterk en opeens, zijn broer wat verdringend, riep hij met kinderlijke drift:

- Ik ook, ik ook!

En Bietje riep dadelijk mee, rood van vreugde:

- Ja, ja, bravo! Peetje Monne ook, allen te gelijk!

En het drietal zong en danste tot het hijgde. Jean Baptiste viel het eerst aan 't blazen en gaf dan ook het teeken tot ophouden. Met den blos op de wangen zaten zij elkander aan te kijken, Bietje in de handen klappend, Jean Baptiste zijn voorhoofd afdrogend en Monne vol geneugte overwegend, dat het nog nooit, neen nog nooit zoo heerlijk geweest was als thans.

Jean Baptiste werd onaangenaam verrast, toen hij merkte, dat het vrij laat geworden was en Bietje naar huis moest. 't Schemerde al volop.

- Bietje, 't is tijd...
- Nu al? vroeg 't spijtige kind.
- Ja wel, anders wordt peetje bekeven...
- Mag peetje Monne ook mee gaan tot aan huis?

Jean Baptiste wendde voor, dat Monne niet gekleed was om uit te gaan en dat het zoo te laat zou worden. Een anderen keer zou Monne mee mogen. Doch Bietje drong aan en Monne, wiens oud hart aan 't popelen was gegaan toen hij

Bietje's verzoek hoorde, verzekerde dat hij in een oogwenk klaar zou zijn.

Bietje klampte bei haar armen om Jean Baptiste's middel, hem dringend: toe, kom, toe... Langer kon hij nu niet weigeren en tegen wil en dank nam hij Monne mee.

Zoo trok Bietje tusschen de beide broers naar huis. Zij hield hen elk bij een hand en snapte en snaterde met beiden even vroolijk. Jean Baptiste vergat er zijn misnoegen bij en Monne zijn verbaasdheid over de onverwachte vreugde.

Toen het montere meisje thuis was, keerden de twee oude jonkmans terug, heel bevreemd zich naast elkander op straat te zien. Monne kon maar niet bedenken hoe lang het nu al geleden was, dat zoo iets nog gebeurd was. Ze liepen naast elkander sprakeloos, elk met de eigen zekerheid van Bietje's goede kameraadschap. Monne droeg die gewisheid als een zoet geheim, dat hij zorgvuldig bewaken moest. En beiden zagen weer in de droomklaarte, die uit den hellen nachthemel zeeg, het witte Bietje als een levend danswondertje voor hen huppelen, zwenken en zweven.

Vóór Monne te bed ging zette hij zich nog een heelen tijd bij het open raam. Het zuiderkoeltje was opgestaan, doorwaaide den hof en deed de kruiden geuren. En toen de oude, blijde dulder eindelijk in slaap was geraakt, droomde hij van 't witte Bietje, dat een schaap te voeden leidde tusschen de leliën.

Het leed voor Monne geen den minsten twijfel meer: de wereld was schooner geworden en het leven milder. Ditmaal hadden de linden voor goed gegeurd, moederken was weergekomen, en moederken was Bietje.

Het wonderlijkste gebeurde.

Omstreeks nieuwjaar was Monne wat ziek geworden. Het was moeilijk om te zeggen wat hem scheelde. Pijn gevoelde hij nergens, maar van tijd tot tijd kreeg hij duizelingen en enkele keeren zonk hij in bezwijming. Jean Baptiste, die ten gevolge van deze kwaal den regelmatigen gang der huishoudelijke noodwendigheden bedreigd zag, had een paar maal aangedrongen om een dokter te laten komen, maar Monne wilde daar niet van hooren. Zijn heele leven had hij 't zonder dokters kunnen doen en tot het einde toe wilde hij van hun tusschenkomst bevrijd blijven. Monne wilde ten andere niet erkennen dat hij ziek was; hij paaide zichzelf en zijn broer met allerlei vreemde veronderstellingen en verklaringen omtrent den aard en de oorzaak van zijn kwaal 't Was enkel wat slapte en daarvoor was het maar goed, dat hij van tijd tot tijd een eitje zoop.

Monne was veel meer bekommerd met den aanstaanden nieuwjaarsdag dan met zijn ziekte. Hij wilde Bietje verrassen met een mooi geschenk. Sedert verscheidene weken was hij druk bezig met het vervaardigen van een werkdoos, die hij opsierde met zijn kunstigste snijwerk. Men kon

er bloemen en bladeren, vogels en vlinders op bewonderen in grillige festoenen en slingers verward rondom de drie zwierig kronkelende naamletters van Bietje: Z.V.H. Gedurende al zijn vrijen tijd zat Monne over dat ingewikkelde werk gebukt en de eenige spijt, die zijn ziekte hem veroorzaakte, was maar dat hij er tijd door verloor en misschien met zijn doos niet tijdig klaar zou komen. Hij had immers zijn plannetje om zijn broer voor te zijn met zijn nieuwjaarsgeschenk. Hij zou onmiddellijk na de vroegmis de doos bij den notaris Van Hoogenbemd afgeven, met een briefje erbij niet zijn beste wenschen voor Bietje en hare geachte familie. Jean Baptiste, die van niets wist, zou niet weinig verwonderd opkijken wanneer hij een paar uur later pas bij den notaris zou aankomen! Zich verkneukelend in die fijnverzonnen streek, werkte Monne ijverig voort en had het genoegen den avond voor den grooten dag zijn arbeid nog klaar te krijgen.

's Anderendaags helaas, had zijn kwaal hem meer te pakken dan ooit. 't Was hem 's morgens letterlijk onmogelijk uit te gaan. Hij duizelde telkens als hij wat rondliep en kon zich niet bewegen zonder zich aan stoel en tafel vast te klampen om een steunpunt te vinden. Hij worstelde met hardnekkigheid tegen den onzichtbaren vijand, die hem aldus een zijner vreugdevolste verwachtingen ging verijdelen, doch te vergeefs. Jean Baptiste was al heelemaal uitgerust om bij den notaris te gaan nieuwjaren. De

groote ‘zoetekoek’, versierd met ornamenten, jaartallen en andere wonderen van suikeren plastiek, waarmede hij Bietje vereeren wou, had hij reeds met alle voorzorgen opgenomen om te vertrekken. Toen zag Monne eindelijk in, dat de verwezenlijking van zijn plannetje gansch mislukt was. Weer bleek het dat hij voor 't ongeluk geboren was, en de berusting in dat leed, zou hij dan maar eenste meer oefenen. Bietje moest evenwel haar cadeau krijgen en met nederigen smeektoon vroeg hij aan zijn broer of hij wel zoo goed wilde zijn de kleinigheid, die hij voor Bietje bestemd had mee te nemen. Monne vreesde een weigering, doch Jean Baptiste bleek in een inschikkelijke bui te verkeeren en vroeg wat zijn broer eigenlijk wel te geven had, of 't wel iets fatsoenlijks was, iets waarmee hij zich niet zou belachelijk maken. Toen liet Monne de doos zien, die hij in de kast had gereed gezet. Jean Baptiste keurde en onderzocht. De doos bleek wel een fatsoenlijk geschenk, naar zijn zin, want hij bekende aan Monne, ‘dat ze er nog al door kon’ en nam ze dan ook, onder dankzegging van den schenker, met de ‘zoetekoek’ mee.

Monne bleef alleen en toen kwam er over hem een weegevoel zooals hij er in langen tijd geen meer gewaar geworden was. Zijn kracht van berusting scheen te loor gegaan. 't Was alles zoo zonnig, zoo goed geworden sedert Bietje's komst in huis: de vreugde, die gedurende heel zijn leven tegen hem gepruild had, scheen in de laatste

maanden zoo verzoend met hem, dat hij werkelijk was gaan denken, dat het nu uit was met het eentonige neerdrukkende, vreugdelooze bestaan, dat hij voor het eenige gehouden had, waarop hij aanspraak mocht maken. Doch nu kwam die kwaal hem zijn schoonste genot bederven. Nu zou Jean Baptiste 't grootste genoegen hebben van het geschenk, waaraan hij zoo had gearbeid. 't Leven was toch onrechtvaardig, redeneerde hij in zijn kinderachtige maar diepe droefheid, voor den een alle vreugde, voor den ander niets. Hij maalde lang over die leedgedachte, doch werktuigelijk ging hij dan toch voor de huiselijke bezigheden zorgen, nu zijn duizelingen hem weer wat respijt lieten.

Veel vroeger dan Monne 't verwachtte kwam Jean Baptiste terug en, o vreugde, Bietje was met hem. Met drukke vlugheid kwam ze vóór Jean Baptiste de keuken binnengehuppeld en ging Monne met onverholen genegenheid in haar armpjes pakken en twee kussen op de wangen drukken. Ze wenschte een zalig nieuwjaar, dankte voor de prachtdoos en zei, dat het toch niet zijn mocht, dat peetje Monne ziek werd, en dat ze van Mama iets voor hem had meegekregen, dat hem heelemaal opknappen zou. Ze snaterde en snapte zooals een vogeltje zingt, onverpoosd en altijd streelend. Ze haalde uit het mandje, dat ze had meegebracht, een half fleschje port en wat fijne koekjes. Dat moest Monne's geesten opwekken.

- Ontstop nu maar gauw, peetje Jean Baptiste, gij weet hoe dat gaat, niet waar?

En Jean Baptiste zette zich aan 't werk naar de aanduidingen, die mijnheer en mevrouw Van Hoogenbemd hem gegeven hadden voor die verrichting.

Bietje hield zich intusschen maar met Monne alleen bezig; zij vertelde en schertste, zoodat de droevige bui van zooeven dadelijk gansch vergeten was. Ziekte en leed waren al ver weg; alleen de vreugde en Bietje waren nog daar.

Jean Baptiste had de flesch eindelijk opengekregen en nu dronk Monne met kleine teugjes den geurigen wijn, die hem in den neus prikte en even niezen deed. Jean Baptiste hield zich als de richtige bedeeler der gunsten en verzekerde, dat Monne daar de beste medicijn zou aan hebben. Op Bietje's aandringen dronk Monne twee glazen en al spoedig begon zijn getaand gelaat een blos te krijgen.

Jean Baptiste had zich nu ook bij de tafel gezet en luisterde mee naar Bietje's vroolijk gesnap. Ze had het over de nieuwjaarsvreugden, de wenschen, die ze van morgen al gebracht had, de brieven, die ze al voorgelezen had, de geschenken, die ze al gekregen had en dergelijke gewichtige zaken meer, toen ze opeens Monne en zijn broer bekijkend, op het denkbeeld kwam hun te vragen wat zij elkander voor hun nieuwjaar gegeven hadden. Beiden keken elkander vreemd aan, verrast door die vraag, die hun half als een kinderlijke naïef-

heid, half als een verwijt in de ooren klonk. Jean Baptiste antwoordde:

- Onder menschen van onze jaren, Bietje, wordt dat niet gedaan.

Bietje hield zich alsof die woorden haar overtuigden, maar ze viel dan op een andere, voor de beide broers even lastige vraag:

- Maar dan hebt ge elkander van morgen toch wel een ‘dikken’ kus gegeven?

Jean Baptiste wist niet of hij lachen moest of verveeld kijken, zoo onthutste hem deze vraag. Monne, die in zijn goedzakkigheid steeds onder dat gemis aan hartelijkheid in huis geleden had en wel wist, dat de schuld er van aan Jean Baptiste lag, vond dat Bietje's vraag bijzonder raak was en keek zijn broeder met spanning aan, verlangend om te hooren wat hij nu wel zeggen zou.

- Op nieuwjaarsmorgen hebt ge elkander toch wel gekust?

- Dat wordt niet gedaan onder mannen, luidde Jean Baptiste's uitvlucht.

- Dat is mis, wedervoer Bietje dadelijk, mijn broers hebben elkander allemaal gekust, en papa heeft nonkel Theofiel en nonkel Adrien ook gekust.

- Ja maar, ja maar,... sleepte Jean Baptiste verveeld, zonder iets meer ter verontschuldiging te vinden.

- Dat móet gebeuren op nieuwjaar. De menschen die van elkander houden, moeten dat op dien dag laten zien.

- Ja, ja, zeiden de beide broers nu, met den toon van menschen die een waarheid beamen, welke hun in 't geheel niet betreft, althans volkomen onverschillig laat.

- Gij zijt toch niet boos op elkaar, niet waar?

- In 't geheel niet, antwoordde zonder eenige aarzeling Jean Baptiste, die 't onfatsoenlijke, 't ondeftige voelde van een openbare bekentenis van hun onhartelijke huiselijke verhouding.

- Wel, waarom kust ge elkaar dan niet? drong Bietje aan, vast op haar stuk als een vrouwtje, dat haar zin krijgen wil.

- Och dat zijn zoo gewoonten, die van familie tot familie verschillen, ontweek Jean Baptiste weer.

- Goede gewoonten moeten overal toegepast worden, pleitte het hardnekkige advocaatje voort.

Monne was in zijn schik met dit spannende twistgesprek en zat te luisteren met een glans van vreugde op het aangezicht, - één bewondering voor Bietje's knap verstand.

't Meisje had zich nu eenmaal in den zin gezet, dat Monne en Jean Baptiste elkander moesten kussen en kost wat kost zou zij haar wil doordrijven. Ze zag en voelde, dat Monne al heelemaal gewonnen was en bereid om zijn broer den nieuwjaarskus te geven. Alleen Jean Baptiste weerstond nog, doch met beschaamden, verzwakkenden weerstand, - dat merkte zij ook wel. Fijn diplomatisch vatte ze toen Monne persoonlijk aan om Jean Baptiste te overrompelen.

- Peetje Monne zal peetje Jean Baptiste wel een kus geven, niet waar?

Monne keek even naar Jean Baptiste als om zich te vergewissen, dat deze 't goedkeurde. Jean Baptiste's aangezicht getuigde alleen van half beteuterde, verveelde verwarring. Monne hakte toen den knoop door en verklaarde zich niet alleen bereid den kus te geven, maar stond ook op, niets beters verlangend dan de daad bij het woord te voegen.

- Bravo, klapte Bietje in de handen. Dat is fijn, peetje Monne, dat is fijn! En gij nu ook, peetje Jean Baptiste, toe, spoed u.

Bietje hipte naar hem toe en deed hem ook opstaan.

Als twee, die onder de werking van een onontkoombaren dwang iets gingen verrichten, dat hun heel gek toescheen, stonden nu de broers met linksche armbewegingen en aarzelende hoofdschuddingen tegenover elkander, vermijdende elkander in de oogen te kijken en, wanneer ze 't al eens deden, in een sceptischen, haast schamper klinkenden lach uitbrekend. Dit stomme spel duurde een heele poos tot Bietje nog eens met klem aandrong, hen met de vuistjes in den rug aanporrend en tot elkander duwend.

Toen maakte Jean Baptiste er een eind aan en helde zich naar Monne over om hem te omhelzen.

Deze onbeduidende daad oefende op de beide broers den heelen dag door een wondere nawer-

king uit. Monne bleef opgeruimd en fantazeerde van geluk en wonne onder de illuzie, dat Bietje, 't alvermogend heksken, zijn heele leven had omgetooverd. Jean Baptiste vertelde niet veel. Hij kon zich maar niet onttrekken aan de huiselijke herinneringen uit vroegere jaren, die hem nu zonder verpoozen weer in den geest kwamen, en hem als een verwijt schenen te zeggen, dat vroeger alles anders had kunnen zijn. Ware Bietje daar vroeger geweest, dan zou het in hun huis ook wel anders toegegaan zijn. En zoowel bij Monne als bij Jean Baptiste wekte de gewisselde nieuwjaarskus de verre herinnering op aan dien anderen kus, dien eenigen kus in hun vroeger leven, dien zij elkander voor meer dan een halve eeuw gegeven hadden.

Ze hadden met elkander gekibbeld en getwist, Jean Baptiste had Monne zelfs geslagen, en toen was moeder tusschengekomen om hen te kapittelen en dan weer te verzoenen. En zij ook had toen met stillen doch onontwijkbaren drang de vijandige broers tot een wederzijdschen kus gedwongen ten teeken van vrede en goedheid.

Die herinnering had voor hen op dezen nieuwjaarsdag iets plechtigs en beiden voelden, dat er in hun moeder zaliger en in Bietje een gelijke kracht werkte, die het leven kon verzachten en verrijken en die zij al te lang hadden gemist.

Monne's gezondheid verbeterde niet. Zijn krachten namen van lieverlede af en er kwamen zelfs dagen, waarop het hem onmogelijk was zelfs zijn ge-

wone werkzaamheden waar te nemen. Op hoog bevel van Bietje stemde hij er eindelijk in toe zich door een dokter te laten onderzoeken. 't Was de huisdokter van mijnheer Van Hoogenbemd, die bij hem kwam en hem rust en een bijzonder diëet beval. Monne spotte wat met al die voorschriften. Niets doen in huis en al die ongewone dingen eten, dat was maar goed voor rijke menschen, niet voor hem, en hij volgde den raad van den dokter maar noode en met veel afwijkingen. Bietje kwam er echter tusschen en wist van hare moeder oorlof te krijgen om van tijd tot tijd wat lichte spijzen, zoete, opbeurende drankjes en versnaperingetjes van allen aard aan Monne te brengen, ook wist zij te bewerken, dat hun huismeid een paar keeren in de week bij de Bariseele's kwam om daar alles schoon te maken en in orde te brengen, wat Monne nu verwaarloozen moest.

Zoo werd die ziektetijd voor Monne ten slotte een tijd van stille zaligheid. Pijn leed hij niet en ook Jean Baptiste was heel verdraagzaam voor hem geworden. Heele dagen zat hij nu ongestoord te genieten van al de fantazieën, waarmede hij 't wondere Bietje omweefde. Zijn verbeelding schiep weer de zonnigste, teerste sproken als in zijn prilste jeugd. De oude fabuleerlust was weer mild wakker geworden in hem en van alles wat hij nu verzon was Bietje het begin en het einde. Monne werd vertroeteld door Bietje, zooals hij het nooit in zijn leven was geworden. Zij bracht hem druiven

en oranjeappels, fijngeurende, lekkere vruchtengelei, gestoofde appelen en peren, roomschuim en lichte vlaaien, ook al eens een malsch stukje kip of andere lekkernijtjes. Zij verwende hem letterlijk. Elken dag bezocht zij hem en bleef dan naast hem zitten of leidde hem even in den tuin rond en vertelde zooals zij dat alleen kon. Nu had zij bijzonder vruchtbare stof tot praten, zij ging immers binnenkort haar eerste communie doen en elke dag bracht aldus belangrijke nieuwigheden mee. Nooit had Monne zich zoo geliefd gevoeld. Zijn dagen droegen rozige hemelen en hingen vol bloemengeur. Hij wist niet, waaraan hij deze groote zaligheid verdiend had en als gedurende zijn ziekte zijn oogen al eens vochtig werden, dan was het alleen van geluk en dankbaarheid omdat het leven nu zoo mooi was voor hem.

In dit geluk voelde hij niet dat zijn levensgeesten hoe langer hoe meer verzwakten. Eerst toen de dokter hem verplichtte te bed te blijven, kwam hij tot de overtuiging, dat zijn ziekte wel ernstig was. Toen pas kreeg hij van tijd tot tijd het vluchtig gevoel, dat het nu wellicht tot een scheiding kon komen. Hij wierp dit denkbeeld echter telkens van zich af. Zooals alle gelukkigen wilde hij in zijn roes het mogelijke einde van zijn geluk niet zien. Het even opduikende beeld van den dood deed hem alleen weer aan Bietje denken en bracht een plan tot rijpheid, waarop hij al een heelen tijd practiseerde.

De lieftallige voorkomendheden, waarmede Bietje hem sedert eenigen tijd met behulp van hare moeder overstelpte, hadden hem dikwijls de wijze doen overwegen, waarop hij ook iets ernstigs kon doen om aan dat kind zijn duurzamen dank te betoonen. Nu vooral met hare aanstaande communie was daar eene uitstekende gelegenheid voor. Hij had reeds allerlei verzonnen, maar niets voldeed hem. Toen was hij op den inval gekomen haar al zijn bezittingen te vermaken, doch in al de wettelijke verwikkelingen, die hij bij de uitvoering van dit verlangen vermoedde, zag hij niet klaar en 't bleek hem noodzakelijk Jean Baptiste daarover te raadplegen. Hij deed dit met tegenzin, want alhoewel hij wist, dat Jean Baptiste ook veel van Bietje hield en zijn voornemen wellicht goedkeuren zou, toch had hij liever gansch alleen gehandeld, dat ware veel prettiger, veel inniger geweest. Maar 't kon nu alweer niet anders.

- Jean Baptiste, begon Monne, ik heb al meer dan eens bij mij zelf gedacht, dat ik misschien wel zou kunnen sterven aan de kwaal, die mij nu al zoo lang plaagt.

- Sterven? Dat gebeurt niet als ge 't wilt. Waar gij nu van spreekt!

- Ik zeg niet dat ik nu sterven zal, maar veronderstel alleen, dat het zou kunnen gebeuren. En in dit geval zou ik willen gereed zijn met mijn beschikkingen....

- Beschikkingen! Wat hebt gij te beschikken?

vroeg Jean Baptiste plots met iets van den ouden ruwen gezagstoon in de stem.

- Wel Jean Baptiste, ik heb toch mijn deel in ons huis, niet waar? wedervoer Monne weer heel gedwee, met groeiende vreeze.

Jean Baptiste werd kregeliger en bitste tegen:

- Zal het oude liedje weer beginnen met dat huis? Daar valt hier niets te beschikken. Die langst leeft, erft. Sterf ik, dan erft gij alles, en zoo gij sterft, komt het mij toe. Daarmee uit.

- Och ja, dat weet ik wel, redeneerde Monne schuw voort, nu ook inziende dat zoo de gewoonte was, maar zijn plan toch niet loslatend. Dat was het niet wat ik meende. Ik had mij maar afgevraagd of er niets voor Bietje kon gedaan worden, iets van beteekenis, iets waardoor ze altijd aan ons denken zou. Indien wij ons huis....

- Aan Bietje gaven? volledigde Jean Baptiste zijn broers gedachten driftig, als geërgerd. Doch opeens scheen hij tot bezinning te komen en bleef sprakeloos voor zich uitkijken, zich in gepeinzen verdiepend. Zijn blikken staarden uit het raam over de bloemisterijen en de oude stadsvest heen naar den avondhorizon, waar de gloed van den stervenden dag uit de gouden hemeldeuren stroomde. Monne keek hem met een smeekvonkje in de oogen vol verwachting aan.

- Bietje is toch de vreugde van ons leven geweest, is 't niet waar? drong hij aan.

Jean Baptiste antwoordde niet en bleef strakker voor zich uitzien.

- Is zij niet het zonnetje van onzen ouden dag? Van u en ook een beetje van mij?

Jean Baptiste bleef maar steeds sprakeloos. Monne vroeg zich met angst af wat er in zijn broer omging, wat de raadselachtige beslissen zou. Hij voelde, dat hij weer geheel en al van hem afhing....

Jean Baptiste, die in 't eerste oogenblik vol achterdocht gemeend had, dat zijn broer het met die beschikking tegen hem gemunt had, kwam langzamerhand tot een beter inzicht van Monne's goede bedoelingen, en ging er zich weldra over verbazen, dat er zoo een verstandig voorstel in Monne's zwakken geest had kunnen ontstaan. Aan zoo iets had hij zelf nog niet eens gedacht. Nu volledigde hij Monne's plan in zijn eigen overwegingen en kwam er allengskens in blijde geestdrift voor. Zich eensklaps oprichtend naderde hij Monne's bed en sprak:

- Weet ge wat wij zullen doen, Monne, en er lag ongekende goedheid in zijn stem, wij zullen samen een testament maken, waarbij wij 't heele huis na onzen dood aan Bietje vermaken, uw deel zoowel als 't mijne. Wie van ons beiden 't langst leeft zou alleen 't vruchtgebruik genieten van 't geen hij erft....

Met een vreugdeglans in de oogen nam Monne de hand van zijn broer en sprak ontroerd zijn geluk uit:

- En we geven haar dat testament op den

dag van haar eerste communie, Jean Baptiste! vindt ge dat niet goed?

Jean Baptiste kreeg weer het gevoel, dat hij Monne's verstand gedurende zijn heele leven verongelijkt had. Zoo simpel was Monne dan toch werkelijk niet.

Jean Baptiste ging met mijnheer Van Hoogenbemd over het ontwerp spreken en tegen den dag van Bietje's eerste communie zou alles in orde geweest zijn. 't Was besloten, dat mijnheer en mevrouw Van Hoogenbemd met Bietje dien dag een bezoek gingen brengen aan Monne en daar zou het gewichtige stuk door de twee broers aan hun lieveling overhandigd worden. Beiden beleefden vreugdevolle dagen in deze verwachting. Ze spraken met elkander vertrouwelijk en goed, zooals ze 't nooit gedaan hadden voorheen; Jean Baptiste had pas zijn broer eenigszins leeren waardeeren en Monne's oude, kranke goedheid kon zich voor de eerste maal bij zijn broer ongehinderd en vrij ontvouwen. De hoogste vreugde bleef den zaligen dompelaar echter ontzegd. Hij stierf een paar dagen voor de zoo vurig verwachte overhandiging van het testament.

Jean Baptiste was bij hem. Niets had een zoo plotselingen noodlottigen afloop der ziekte laten vermoeden, integendeel, Monne scheen te beteren. Hij besprak met zijn broer de mogelijkheid om Zondag, bij het bezoek van mijnheer en mevrouw Van Hoogenbemd beneden te komen om ze te

ontvangen. Jean Baptiste had zich zelfs de moeite getroost even te onderzoeken of Monne's kleederen in orde waren voor dat hooge bezoek. En nu zaten zij stil bijeen. Monne opperde 't vermoeden, dat het aanstaanden Zondag heel mooi weer zou zijn, de Lente was in aantocht, hij had te nacht de pluvieren hooren voorbijvliegen en dat was een zeker teeken. Dan luisterde hij naar 't klokkenspelletje van 't Seminarie, dat haastig zijn schraal liedje ‘wekkeren’ liet, hij hoorde dan de uurslagjes vallen, klaar en zinderend en dan opeens niets meer....

Er greep hem iets vreemds om het hart en prangde het ongenadig alsof het hem stikken wou. Hij slaakte een doffen, vreemden kreet van hoogen nood. Jean Baptiste sprong op en zag hem plots verbleeken, zijn oogen braken en zijn lippen verparschten....

De lippen wilden wat zeggen, Jean Baptiste neigde zich haastig om het te vernemen.

- Ik ga, Jean Baptiste, en dan na een pooze, met een uiterste inspanning fluisterde Monne nog, terwijl de tranen in zijn ooghoeken zwollen: ‘'t leven is te kort... te kort...’

Na Monne's dood bleef Jean Baptiste niet lang meer in het huis op den Rolleweg. Daar was de regeering der Bariseele's uit.

Hij kwam bij mijnheer Van Hoogenbemd inwonen. Daar hadden Meneer en Mevrouw ten

zeerste op aangedrongen. 't Leven in zijn oude groote huis was voor hem alleen niet meer mogelijk, verzekerden ze, en zoo kwam Jean Baptiste, die toch immer het beste deel had gekregen, naast Bietje onder het eigenste dak. Hij sleet daar gelukkig de weinige jaren, die hij nog te leven had, en kende maar één ontbering, die zijn laatste dagen wel eens ledig deden schijnen. Hij was er zoo zeer naar gegroeid op Monne zijn gezag te oefenen en zijn kregeligheid tegen hem bot te vieren, dat hij nu trots al de genegenheid, die hij bij de Van Hoogenbemds genoot, een ledigheid in zijn bestaan voelde. De jonge klerken, die hem nu op het bureel vervingen, moesten het wel ontgelden, maar bij hen bleek zijn gezag al spoedig heelemaal gefnuikt, niettegenstaande zij hem steeds de uiterlijke eer bewezen, die hem toekwam. Jean Baptiste zelf wist niet goed wat hem in zijn geluk nu nog ontbrak en hem bijwijlen chagrijnig maakte, - maar wij weten het wel, Monne was te vroeg gestorven.